

ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಂವಾದ ಭೂಮಿಕೆ

ಲೇಖಕರು
ಡಾ. ರಮಾನಂದ ಬನಾರಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಬೆಂಗಳೂರು

ಯಕ್ಷಗಾನ (ಸಂ)ವಾದ ಭೂಮಿಕೆ (ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಾದ ಸಂವಾದಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತಿ)

ಲೇಖಕರು

ಡಾ. ರಮಾನಂದ ಬನಾರಿ ಮಂಜೇಶ್ವರ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಕನ್ನಡ ಭವನ, ೨ನೇ ಮಹಡಿ, ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಭಾಗ
ಜೆ.ಸಿ.ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೦೨
ದೂ: ೦೮೦-೨೨೧೧೨೧೪೬
e-mail : kybabangalore@gmail.com

YAKSHAGANA SAMWADA BHUMIKE : (Arthagaarikeya Vaada Samvadagala Prastuti) written by Dr. Ramanada Banari Manjeshwara, Published by Karnataka Yakshagana Academy, 2nd Floor, Kannada Bhavana, J.C. Road, Bengaluru - 560 002.

ಈ ಆವೃತ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು :

ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್

ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ. ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಮುದ್ರಿತ ವರ್ಷ : ೨೦೨೧

ಪ್ರತಿಗಳು : ೩೦೦

ಪುಟಗಳು : XIV+332

ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧೬೦/-

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಎಸ್.ಹೆಚ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಬೆಂಗಳೂರು

ಲೇಖಕರು:

ಡಾ. ರಮಾನಂದ ಬನಾರಿ (ಎಂ.ಬಿ.ಬಿ.ಎಸ್.)

ಗಣರಾಜ ಕ್ಲಿನಿಕ್, ವಿಷ್ಣುಸದನ, ಮಂಜೇಶ್ವರ - 671323

ದೂ: 04998-272353 / 9446297226

ಪುಸ್ತಕಗಳು ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ

1) ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು

2) ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಮಳಿಗೆ, ರವೀಂದ್ರ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದ ಆವರಣ,

ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ.ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮುದ್ರಕರು :

ಎಂ.ಎಸ್. ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್

ನಂ. 4/1, 2ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಕಾವೇರಿಪುರ, ಕಾಮಾಕ್ಷಿಪಾಳ್ಯ

ಬೆಂಗಳೂರು-560 079 ಮೊ. 9886355728

ಸಮರ್ಪಣೆ

ತೆರೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವ
ಪೂರ್ವಸೂರಿಗಳಿಗೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ, ಕಲಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ
ಮತ್ತು ಕಲಾ ಪೋಷಕರಿಗೆ.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು

ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕಲೆಯೆನಿಸಿದ ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ವಾಚಿಕಾಭಿನಯಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ನಾಟಕದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ಅಥವಾ ಸಂವಾದವು ಲಿಖಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಲಾವಿದನ ಪ್ರತಿಭೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ರಚನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪದ್ಯದ ಸರಳಾನುವಾದ ಇದಲ್ಲ. ಪದ್ಯದ ಭಾವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಸವಾಲಿನ ಕೆಲಸ. ಇದನ್ನು ಅನುಸೃಷ್ಟಿಯೆನ್ನಬಹುದು. ಕವಿಯ ಪದ್ಯದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಇದು ಏಕವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರ್ಭರವಲ್ಲ. ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಅಥವಾ ಸಂವಾದದ ಮೂಲಕ ಸಾಗಬೇಕಾದುದು. ಅರ್ಥಧಾರಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿದ್ದರೆ ವ್ಯವಹಾರ ಸಲೀಸು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹೇಗೂ ಆದೀತು. ಅಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಆಗಬಹುದು; ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಆಗಬಹುದು.

ಯಕ್ಷಗಾನದ ವಾಚಿಕಾಭಿನಯ ಅಭಿನಯವೆನ್ನಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸ್ವರ್ಪ ಬೇಕು. ತರ್ಕ ಪ್ರಧಾನವಾಗದೆ ಭಾವ ಪ್ರಧಾನವಾದರೆ ಸೊಗಸು ಹೆಚ್ಚು ಒಂದು ಪದ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಹೊಮ್ಮಿಸುವುದು ಉಂಟು. ಪದ್ಯ ಪದ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಸಹಜವಾಗಿದೆಯೆಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಸಂವಾದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಪ್ರಿಯ. ಸಂವಾದ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ನಿಕಷ.

ಡಾ. ರಮಾನಂದ ಬನಾರಿಯವರು ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರು. ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುವ ವಾಚಾಳಿಗಳಲ್ಲ. ಕಡಿಮೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥವನ್ನು ತುಂಬುವುದು ಅವರು ಮೆಚ್ಚುವ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣ. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಸಂವಾದದ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಕಲೆಯ ಮೂಲಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದಂತೆ ಸಂವಾದವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲೊಂದು ಮಾದರಿಯಿದೆ. ಇದು ಸಮೃತ್ತವಾದರೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರು ಇವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಮ್ಮ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾದೀತೆಂಬ ಅಭಿಮತ ನಮ್ಮದು.

ಡಾ. ರಮಾನಂದ ಬನಾರಿಯವರಂಥ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಕಟಣೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಹೆಮ್ಮೆ. ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕಾರಣರಾದ ಬನಾರಿಯವರಿಗೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಕೃತಜ್ಞವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವು ನೀಡಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

*ಯಕ್ಷಗಾನಂ ಗೆಲೈ

ಪ್ರೊ|| ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಲೇಖಕರ ಮಾತು

ಯಕ್ಷಗಾನ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಲೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುವ ಮಾತು. ಹೌದು, ಅಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ತಾಳಮದ್ದಳೆ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ತಾಳಮದ್ದಳೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. 'ಕಾವ್ಯೇಷು ನಾಟಕಂ ರಮ್ಯಂ' ಎಂದು ಕಾಳಿದಾಸನ ಶಾಕುಂತಲದ ಕುರಿತಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ.

ತಂದೆಯವರ (ಕೀರಿಕ್ಕಾಡು ವಿಷ್ಣು ಭಟ್) ಪ್ರಭಾವವೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವಾಗಿ ನಾನು ಎಳವೆಯಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ (ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆ) ಬಗ್ಗೆ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದೆ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಕಸನವನ್ನು ಕಂಡ ಈ ಒಲವುಗಳು ವೈದ್ಯಕೀಯಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದಷ್ಟು ಕಾಲ ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ತಾವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಎಡನೀರು ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಅಪೂರ್ವ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾ ವಿದ್ವಾಂಸ ಬ್ರಹ್ಮಕೃಷ್ಣ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಆಗ್ರಹಪೂರ್ವಕ ಅನುಗ್ರಹವೂ ನನ್ನ ತೊಡಗಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಿತು.

ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಲೆಯಾಗಿ ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಅಥವಾ ಪರಿಕರಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತ ಧಾತುವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಾವಿದನಾದವನು ಕರಗತವಾಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡೆ. ಅನೇಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ತಾಳಮದ್ದಳೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕ, ಪ್ರತಿನಾಯಕರ ಪಾತ್ರವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿಭಿನ್ನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಾ ಬಂದ ಪೂರ್ವಸೂರಿಗಳ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಮೆಲುಕಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಹೇಳಿದ ಮತ್ತು ಕೇಳಿದ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಅನುಭವವನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆದಿರುವ 'ಸಂವಾದ ಭೂಮಿಕೆ' ಎನ್ನುವ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತೇನೆ.

ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಂಡಂತೆ ವಾದ ಅಥವಾ ಚರ್ಚೆ ಎನ್ನುವುದು ತಾಳಮದ್ದಳೆಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ದೊಡ್ಡ ಕೇಂದ್ರವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಘಟಾನುಘಟಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ 'ಕಾಳಗ'ವನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜನ ದೂರ ದೂರದಿಂದ ಕೂಟಗಳಿಗೆ ಮುಗಿಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೊಳಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಎನ್ ಎಸ್ ಕಿಲ್ಲೆ, ಕೆ.ಪಿ.ವೆಂಕಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟರಂತಹ ಉದ್ಧಾಮ ಕಲಾವಿದರು ಇಂತಹ ಚರ್ಚೆಗಳ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಡೆ ಶ್ರೀಪತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಅರ್ಕುಳ ಸುಬ್ರಾಯಾಚಾರ್ಯ, ಕಂಡತ್ತೋಡಿ ನಾರಾಯಣ ಕೇಕುಣ್ಣಾಯ, ಕೀರಿಕ್ಕಾಡು ವಿಷ್ಣು ಭಟ್ಟ, ಕೊಳಂಬೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಗೌಡ, ದೇರಾಜಿ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಕೆರೆಕೈ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಹರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೊಂಡ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯ ಪ್ರವಾಹ ಶೇಣಿ ಸಾಮಗರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ ಕಂಡಿತು. ಶೇಣಿಯವರಂತೂ ತಾಳಮದ್ದಳೆ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಗೆ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಕರಾವಳಿಯ ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಮಹಾನ್ ಕಲಾವಿದರು ತಮ್ಮದಾದ ದೇಣಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಅಂತಹ ಪೂರ್ವಸೂರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ತೆರೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಹಲವು ಮಂದಿ ಕಲಾವಿದರು ಮುಂದೆ ತಲೆಮಾರುಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಚರ್ಚೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ವಾದ ಸಂವಾದಗಳಲ್ಲದ ತಾಳಮದ್ದಳೆಯನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಯಾವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನೂ ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ಸಾಹಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವಾದ ಮತ್ತು ಸಂವಾದಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಪಾತ್ರಗಳ ನಡುವೆ ವಾದವೇ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂವಾದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸಂಗದ ನಡೆ, ಪಾತ್ರಗಳ ನಡೆ, ಸ್ವಸ್ಥಾನ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಔಚಿತ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಾದ ಸಂವಾದಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳ ನಿಲುವು ಮತ್ತು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವ ಪಾತ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಕರ್ಣಾರ್ಜುನ ಬೇರೆ, ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನ ಬೇರೆ, ಭೀಷ್ಮ ಕೃಷ್ಣರ ನಡುವಣ ಅಥವಾ ಶ್ರೀರಾಮ ಭರತರ ನಡುವಣ ವಾದ ಸಂವಾದಗಳ ಸ್ವರೂಪವೇ ಬೇರೆ. ಈ ಮೂಲ ಗ್ರಹಿಕೆ ಅರ್ಥಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ - ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವ ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ - ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಸಂಘರ್ಷ ಎನ್ನುವುದು ತಾಳಮದ್ದಳೆಯ ಸ್ವಭಾವವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಸ್ವಭಾವವೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಆಶುಭಾಷಿತ್ವ, ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನಮತಿತ್ವ,

ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನತೆ, ಮಾತಿನ ಚಕಮಕಿ ಇಂಥವುಗಳೆಲ್ಲ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಘರ್ಷಣೆಯೇ ತಾಳಮದ್ದಳೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಬಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸಾಧುವಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ತನ್ನ 'ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ'ವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಅರ್ಥಾಯನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆದ ಎರಡು ಗುಟುಕುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ.
 ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಕ್ತಿ - ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತಿಗಳು
 ಅದುವೆ ಈ ಕಲೆಯ ಮೇಲಾಟ
 ನುಡಿದು ನುಡಿಸುವ ರೀತಿ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವ ಛಾತಿ
 ಅದುವೆ ಈ ಕಲೆಯ ಕೋಲಾಟ
 ವಾದವೂ ಇರಬೇಕು ಸಂವಾದವೂ ಬೇಕು
 ಅದುವೆ ಈ ಕಲೆಯ ಚೆಂಡಾಟ
 ಘರ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಹರ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು
 ಅದುವೆ ಈ ಕಲೆಯ ಕೊಂಡಾಟ

ಹಳೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಇಂದು ಕೂಡಾ ಚರ್ಚೆ ಇಲ್ಲದ ತಾಳಮದ್ದಳೆಗಳಿಂದ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ತುಂಬ ನಿರಾಶೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಚರ್ಚೆಯಾದರೆ ಆ ಚರ್ಚೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಯಾಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ದಿವಸಗಳ ಕಾಲ ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಸಕ್ತರ ನಡುವೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಳೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಠಿಣವಾದ "ಖಡಕ್ ಚರ್ಚೆಗಳು" ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಡೆದಿತ್ತು. ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕುಕ್ಕುಟ ಕಾಳಗದಂತೆ. ಅಥವಾ ಜಿದ್ದಾಜಿದ್ದಿಯ ಮಲ್ಲ ಯುದ್ಧದಂತೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಹೋಗು ಎಂದು ಬಿಗಿದುಕಟ್ಟುವ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ತಾಳಮದ್ದಳೆಗಳು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತು ಹೋಗುವುದೂ ಇತ್ತೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದಿದೆ.

ಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ವಾದವಿದೆಯಾದರೂ ವಾದ ಮತ್ತು ಸಂವಾದಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಂತರದ ಬಗ್ಗೆ ವಾದ ಇರಲಾರದು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಮಾತಿನ ಸ್ವಾರಸ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ -ಆಗಬಾರದು. ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ವಾದದ ಅಂಶವು ಇರಬಹುದು, ವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಸಂವಾದದ ಅಂಶವೂ ಬರಬಹುದು. ಕೆಲವು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಾದ ಸಂವಾದಗಳೆರಡು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ವಾಲಿ - ರಾಮರ ಸಂವಾದ, ಸುಧನ್ವ - ಅರ್ಜುನರ ಸಂವಾದ, ಹನುಮಂತ - ಅರ್ಜುನರ ಸಂವಾದ - ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಂಡಿಸಬೇಕು? ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪೋಣಿಸಬೇಕು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ತರಬಹುದಾದ ಚಿಂತನ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆಯಾದರೂ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಮೀರಿ ಇಂತಹ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಲಾರದು.

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ೨೮ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಮಾನದಂಡವನ್ನೇನೂ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದಾದ ವಿವಿಧ ವಿಭಾಗದ ವಾದ ಸಂವಾದಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕುವಂತೆ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ವಾದ ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ಯುಕ್ತಿ ಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ 'ಬೋರಾಗದಂತೆ' ವಾದ ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯುವಲ್ಲಿ ಸಂಯಮವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಚಂದ ಎನ್ನುವ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೊಂದು ಮೂಲ ಪಠ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಕಾದಂತೆ ಎಂದರೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸೊಗಸಾಗುವಂತೆ ವಾದ ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ಹೊಸೆಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರದ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕೊಂದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಪುಟ್ಟ ಸ್ವಗತವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ವಿಭಿಷಣ ನೀತಿಯ ರಾವಣನ ಕೊನೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯರು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಕಲಾವಿದರು ಮತ್ತು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು. ಎರಡೂ ವಿಭಾಗದಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದವರೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳು, ಅನುಭವಿಗಳು, ಆಸ್ವಾದಿಸುವವರು, ವಿಮರ್ಶಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ತೂಕ ಎಂಬಂತೆ ಇದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಹೆಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕೀಯತೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದರೂ ಅದು ಯಕ್ಷಗಾನೀಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಭಾಷೆಯ ತಾಗು ಬಾಗುಗಳಿಗೆ, ಬಳಕುವಿಕೆಗೆ, ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಭಾಷೆಗೆ ತುಸು ಪರಕೀಯ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಒಟ್ಟು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯ ಪ್ರಸ್ತುತಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಹಾಗೆಯೇ ವಾದ ಸಂವಾದಗಳ ರೂಪವನ್ನೂ ಅವರವರ ಶ್ರುತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಯಕ್ಷಗಾನದ ನಾದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕಲಾವಿದರು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಶ್ರಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಕಾಶನದ ಹೊಣೆಗಾರಿಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡಮಿಯವರು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನನಗೊಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ. ಸ್ವತಃ ಕಲಾವಿದರೂ, ಕಲಾಭಿಜ್ಞರೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಆದ ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ ಹೆಗಡೆಯವರ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ನಾನು ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಹಕರಿಸಿದ ಮಾನ್ಯ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಕೂಡ.

ಕೃತಿಗೆ ಬೆನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಆತ್ಮೀಯರೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಆದ ಪ್ರೊ. ಎಮ್.ಎಲ್ ಸಾಮಗ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಕರಡಚ್ಚಿನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ನನ್ನ ಸಹೋದರ ವಿಶ್ವವಿನೋದ ಬನಾರಿಯವರಿಗೆ ದೂರವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ನೆರವಾದ ಆತ್ಮೀಯ ಕಲಾವಿದ, ವಿದ್ವಾಂಸ ವೆಂಕಟರಾಮ ಭಟ್ ಸುಳ್ಳು ಅವರಿಗೆ ಡಿಟಿಪಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕವಯಿತ್ರಿ ಲತಾ ಆಚಾರ್ಯ ಬನಾರಿ ಅವರಿಗೆ ಶುಭಾಶಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

– ಡಾ. ಕೆ. ರಮಾನಂದ ಬನಾರಿ ಮಂಜೇಶ್ವರ

ಪರಿವಿಡಿ

೧.	ಭರತಾಗಮನ (ಶ್ರೀರಾಮ - ಭರತ)	೧
೨.	ಮಾಯಾಮೃಗ (ರಾಮ - ಸೀತೆ)	೧೧
೩.	ಸೀತಾಪಹರಣ (ರಾವಣ ಸನ್ಯಾಸಿ - ಸೀತೆ)	೨೩
೪.	ವಾಲಿವಧೆ (ವಾಲಿ - ರಾಮ)	೩೩
೫.	ವಿಭೀಷಣ ನೀತಿ (ರಾವಣ - ವಿಭೀಷಣ)	೪೫
೬.	ಅಂಗದ ಸಂಧಾನ (ಅಂಗದ - ಪ್ರಹಸ್ತ)	೫೯
೭.	ಅತಿಕಾಯ ಕಾಳಗ (ಅತಿಕಾಯ - ಲಕ್ಷ್ಮಣ)	೭೫
೮.	ಇಂದ್ರಜಿತು ಕಾಳಗ (ಇಂದ್ರಜಿತು - ಹನುಮಂತ)	೮೫
೯.	ರಾವಣ ವಧೆ (ರಾಮ - ರಾವಣ)	೯೩
೧೦.	ವೀರಮಣಿ ಕಾಳಗ (ವೀರಮಣಿ - ಹನುಮಂತ)	೧೦೩
೧೧.	ಶ್ರೀರಾಮ ನಿಯೋಗ (ಶ್ರೀರಾಮ - ಕಾಲಪುರುಷ)	೧೧೭
೧೨.	ಭೀಷ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ (ಶಂತನು-ಸತ್ಯವತಿ-ದಾಶರಾಜ-ಭೀಷ್ಮ)	೧೨೫
೧೩.	ಭೀಷ್ಮ ವಿಜಯ (ಭೀಷ್ಮ - ಅಂಬೆ)	೧೩೯
೧೪.	ಭೀಷ್ಮ ವಿಜಯ (ಭೀಷ್ಮ - ಪರಶುರಾಮ)	೧೪೯
೧೫.	ಕೃಷ್ಣಚರಿತೆ (ವಸುದೇವ - ಕಂಸ)	೧೬೧
೧೬.	ಶರಸೇತು ಬಂಧ (ಅರ್ಜುನ - ಹನುಮಂತ)	೧೭೧

೧೭.	ಜರಾಸಂಧ ವಧೆ (ಕೃಷ್ಣ - ಜರಾಸಂಧ)	೧೮೭
೧೮.	ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಕಾಳಗ (ಕೃಷ್ಣ - ಅರ್ಜುನ)	೧೯೭
೧೯.	ಉತ್ತರನ ಪೌರುಷ (ಉತ್ತರ - ಬೃಹನ್ನಳೆ (ಅರ್ಜುನ)	೨೦೫
೨೦.	ಪಾರ್ಥ ಸಾರಥ್ಯ (ಕೃಷ್ಣ - ಅರ್ಜುನ - ಕೌರವ)	೨೧೩
೨೧.	ಸಮರ ಸನ್ನಾಹ (ಭೀಮ - ದ್ರೌಪದಿ)	೨೨೭
೨೨.	ಕೃಷ್ಣಸಂಧಾನ (ಕೃಷ್ಣ - ಕೌರವ)	೨೪೩
೨೩.	ಭೀಷ್ಮ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯ (ಭೀಷ್ಮ - ಕೌರವ)	೨೫೭
೨೪.	ಕರ್ಮಬಂಧನ (ಭೀಷ್ಮ - ಕೃಷ್ಣ)	೨೬೯
೨೫.	ಶಲ್ಯ ಸಾರಥ್ಯ (ಶಲ್ಯ - ಕೌರವ)	೨೮೩
೨೬.	ಕರ್ಣಾರ್ಜುನ (ಕರ್ಣ - ಅರ್ಜುನ)	೨೯೭
೨೭.	ಸರ್ಪಾಸ್ತ್ರ (ಶಲ್ಯ - ಕರ್ಣ)	೩೦೭
೨೮.	ಸುಧನ್ವಾರ್ಜುನ (ಸುಧನ್ವ - ಅರ್ಜುನ)	೩೧೯
	ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು	೩೨೮

ಯಕ್ಷಗಾನ (ಸಂ)ವಾದ ಭೂಮಿಕೆ
(ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಾದ-ಸಂವಾದಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತಿ)

Blank

ಯಕ್ಷಗಾನ (ಸಂ)ವಾದ ಭೂಮಿಕೆ
ಭರತಾಗಮನ
ಶ್ರೀರಾಮ - ಭರತ

|| ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಅಣ್ಣ ನೀವ್ ಮೂವರಾರಣ್ಯದೊಳಿರುವಾಗ | ಬಣ್ಣವೆ ತನಗೆ ಊರು | ಪುಣ್ಯ
ಪುರುಷ ನಿನ್ನ ಪಾದವ ಬಿಡೆನೆಂದು | ಕಣ್ಣ ನೀರನು ತುಂಬಿದ || ೧ ||

ಭರತ : ಯಾವ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬಣ್ಣ ಯಾವ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪಾತ್ರ? ನೀನು ತಿಳಿಯದವನಲ್ಲ. ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಯಿಸುವವನೂ ನೀನಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಅಣ್ಣದೇವ ಅಂತ ಕರೆಯುವ ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನದು. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜಾ ಜನರಿಗೂ ನೀನು ದೇವರೇ ಆಗಿರುವವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುಣ್ಯಪುರುಷ ಎಂಬಂತೆ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ನೀನು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದಾಗ 'ಪುರದ ಪುಣ್ಯಂ ಪುರುಷ ರೂಪಿಂದೆ ಪೋಗುತಿದೆ' ಎನ್ನುವ ಆರ್ತನಾದದೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿದರು. ಅಣ್ಣಾ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ನೀನು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಆ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣಾ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ನಾವು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಒಬ್ಬ ತಾಯಿಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಒಂದಾಗಿ ಬದುಕಿದವರು. ಎಂದಮೇಲೆ ನೀನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧುವಾದೀತೇ? ಅಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೇ? ನೀವು ಮೂವರು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತ ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನೂ, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳನ್ನೂ ತಿಂದು ಕಾಡಿನ ಬೇರಿನೊಂದಿಗೆ ತೋಡಿನ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಬದುಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳುಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆದಾಡಿ ಮರದ ಗೆಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ನಿद्रಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾನು

ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾಗಿ ಮೃಷ್ಠಾನ್ನ ಭೋಜನವನ್ನುಂಡು ಹಂಸತೂಲಿಕಾ ತಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಒರಗಿ ನಿದ್ರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನಾನು ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಕಾಣಲಾರೆ. ಅಣ್ಣಾ ಅಣ್ಣಾ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೇ ಆದರೂ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಬಿಡಲಾರೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಸಿಂಹಾಸನದತ್ತ ಹರಿಯಬಿಡಲಾರೆ.

ರಾಮ : ಭರತ ಕುಮಾರಾ ಇದು ಭಾವಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಭರತ. ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯಬಾರದು.

ಭರತ : ಆಗಲಿ. ಆದರೆ ಭಾವನೆಗಳ ಭರತದಿಂದ ವಿಚಾರದ ಪಾತಳಿಗೆ ಇಳಿದಾಗಲೂ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಾರ್ಹತೆಯಿರುವವನು ನೀನೇ ಹೊರತು ನಾನಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಯಾಕೆ ಅಲ್ಲ? ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಏನು ಕೊರತೆ ಇದೆ?

ಭರತ : ನಾನು ಕೊರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಘನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ರಾಮ : ಏನು ಅಂತಹಾ ಘನತೆಯಿದೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ?

ಭರತ : ಅಣ್ಣಾ ಎಷ್ಟೊಂದು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವೆ ನೀನು?

ಪದ್ಯ - ನಿರ್ಮಲದಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸುತನಿರಲಾತನ | ತಮ್ಮಗೆ ರಾಜ್ಯವುಂಟೆ ||
ಸಮ್ಮತವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನಯೋಧ್ಯೆಗೆ | ಜನ್ಮಾಂತರಕ್ಕೂ ಪೋಗೆ ||೨||

ಭರತ : ಅಣ್ಣಾ ನೀನು ಆಕಳಂಕ ಮಹಿಮೆ. ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವುಳ್ಳವನು. ಮೂಕನಲ್ಲ, ಕಿವುಡನಲ್ಲ, ಅಂಧನಂತೂ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರನಾದ ನೀನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಳಬೇಕಾದವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಭುವನಾಭಿರಾಮ. ಗುಣರತ್ನ ಧಾಮ, ರಘುಕುಲೋದ್ಧಾಮ, ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠ

ಪುತ್ತನಾದ ನೀನೇ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಈ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಇದು ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಮರ್ಥನೀಯ ನಿಲುವು.

ರಾಮ : 'ಕಂದ ಪೋಗಯೋಧ್ಯ ಪುರಕೆ' ಎನ್ನುವ ನನ್ನ ಆದೇಶಕ್ಕೆ ಇದೇ ನಿನ್ನ ಉತ್ತರವೋ?

ಭರತ : ಅಗ್ರಜಾ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಯಾ?

ರಾಮ : ಛೇ ಛೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಇಲ್ಲ

ಪದ್ಯ – ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ನೀ ಜರೆದರೆ ದಿಟವಾಗಿ | ಪೋಪೆ
ಮತ್ತೊಂದೂರಿಗೆ || ಭೂಪ ನಿನ್ನಂತರಂಗವೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಇದಕೆಂದು |
ತಾಪದಿ ನಿಂದಿದರ್ಢನು ||

ಭರತ : ಅಣ್ಣಾ, ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ನೀ ಜರೆದರೆ ದಿಟವಾಗಿ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀನು ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ದಿಟವಾಗಿ ಪೋಪೆ ಮತ್ತೊಂದೂರಿಗೆ. ಆಶ್ರಯ ನೀಡಬೇಕಾದ ನೀನೇ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಾನು ಪರವೂರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮ : ವತ್ಸಾ ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸಬೇಡ.

ಭರತ : ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬರಲೇಬೇಕು.

ರಾಮ : ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಹೇಗೆ?

ಭರತ : ಯಾವ ಕರ್ತವ್ಯ?

ರಾಮ : ತಮ್ಮಾ, ನಾವು ಹುಟ್ಟಿದ ವಂಶ ಯಾವುದು?

॥ ರಾಗ ಭೈರವಿ ರುಂಪತಾಳ ॥

ತಮ್ಮ ಕೇಳಿನಕುಲದ | ರಾಯದಲಿ ಜನಿಸಿದು | ಧರ್ಮವೇ ಸತ್ಯವನು | ಬಿಟ್ಟು
ಸಾರುವುದು ॥ ೧ ॥ ಪಿತನ ವಾಕ್ಯವ ಮೀರಿ ಪಿಂತೆ ನಡೆದವರುಂಟೆ |
ಅತಿರೇಕವಿದು ಲೋಕಕತಿ ಚೋದ್ಯವಯ್ಯ ॥ ೨ ॥

ರಾಮ : ಭರತ ಕುಮಾರಾ, ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠತ್ವಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರದ ಹಕ್ಕಿರುವುದು ಹೌದು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬೇಕು.

ಭರತ : ಹೇಗೆ?

ರಾಮ : ಅಂದರೆ ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಮಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯ ಇದೆ. ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯಬಾರದು.

ಭರತ : ನೀನು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಏನು ಅಪಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ?

ರಾಮ : ತಮ್ಮಾ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಿತೃವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ನಾವು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯ. 'ಧರ್ಮೋಹಿ ಪರಮೋ ಲೋಕೇ ಧರ್ಮೇ ಸತ್ಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ' ನಮ್ಮ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಈ ಕರ್ತವ್ಯ ಧರ್ಮವೂ ಹೌದು. ಸತ್ಯವೂ ಹೌದು. ನಮ್ಮ ವಂಶಜರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಯಾರೂ ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆದವರಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಪಿಂತೆ ನಡೆದವರಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯವರ ಮಾತು ಉಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಾನು ವನವಾಸಿಯಾಗಬೇಕು. ನೀನು ಜನವಾಸಿಯಾಗಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ಅರಸ ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳೋಣ 'ನಾನು ಕಾಡಿಗೆ ಅರಸ'. ನೀನು ನಾಡಿಗೆ ಅರಸ.

ಭರತ : ಅಣ್ಣಾ, ತಂದೆಯವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತಾಯಿಯವರು ಕೇಳಿದ ವರಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂಚಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದಮೇಲೆ ಇದು ತಂದೆಯವರ ಮಾತಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?

ರಾಮ : ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದು. ಇನ್ನೂ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬೇಕು.

ಭರತ : ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಗೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ?

ಭರತ : ಅಂದರೆ?

ರಾಮ : ಅಂದರೆ ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಕರ್ತವ್ಯ ಪಾಲನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಿದೆ. ಗೊತ್ತು ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಎಂದಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಭರತ : ಆದರೆ ಗೊತ್ತು ಹೇಗೆ ಏನು ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕಲ್ಲಾ

ರಾಮ : ಹೌದು. ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟದ್ದು. ತಂದೆಯವರು ಕೊಟ್ಟ ವರ, ತಾಯಿಯವರು ಬೇಡಿದ ವರ, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವರ. ತಂದೆಯವರು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೂ ನಿರಾಕರಿಸಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಎಂದರೆ ಆ ವರವನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕಾದವರು ನಾವಾದ್ದರಿಂದ ತಂದೆಯವರು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಏನೂ ಹೇಳುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕಾದ್ದು ನಮ್ಮ ಬಾಧ್ಯತೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಭರತ : ಆದರೆ ತಾಯಿ ಕೇಳಿದ ವರ ತಂದೆಯವರ ಅಧಿಕಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದು. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನ ಹಕ್ಕನ್ನು ವರವಾಗಿ ತಾಯಿಗೆ ನೀಡಲು ತಂದೆಗೆ ಏನು ಅಧಿಕಾರವಿದೆ?

ರಾಮ : ಇದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ನಾನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿಸಿದ್ದೆ. ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಹ ಪರವಶತೆ ಸಲ್ಲದು. ಈಗ ನಿನಗೂ ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಂದೆಯವರ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದ್ದು ಹೇಗೆ ನನಗೆ ಕರ್ತವ್ಯವೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನಗೂ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸರ್ವ ಸಮರ್ಥರೇ ಇದ್ದೇವೆ. ವನವಾಸವನ್ನು

ಮಾಡಲಾರದ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸಮರ್ಥರಾದ ಮಕ್ಕಳಿರುವಾಗ ತಂದೆಯವರ ಮಾತು ಹುಸಿಯಾಗಬಾರದು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಅವರ ಅಧಿಕಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ನೆನಪಿರಲಿ - ಸುಖಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕೂಡ. ಗೆಲುವಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸೋಲಿಗೆ ಕೂಡ- ತಂದೆಯವರ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸದೇ ಹೋದರೆ ಕರ್ತವ್ಯಭ್ರಷ್ಟರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಧರ್ಮ ಬಾಹಿರರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗಾಗ ಕೂಡದು. ಮನು ಮಾಂಧಾತಾದಿ ಮಹಾನುಭಾವರು ಹುಟ್ಟಿದ ನಮ್ಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಅನೇಕ ಪೂರ್ವಸೂರಿಗಳು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು, ಸಗರ, ಭಗೀರಥ, ರಘು, ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಕರ್ತವ್ಯದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಮೂಲಪುರುಷನಾದಂತಹ ಸೂರ್ಯದೇವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಕೂಲಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಕರ್ತವ್ಯ ಪರಾಯಣತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವವನು.

ಭರತ : ಆದರೂ ಒಂದು ಮಾತು.

ರಾಮ : ಏನಪ್ಪಾ

ಭರತ : ಈಗ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಗುರುಗಳೂ ನಿನ್ನ ಆಗಮನವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವತಃ ನನ್ನ ತಾಯಿಯೇ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನೀನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಏಕೆ ಬರಬಾರದು?

ರಾಮ : ಏಕೆ ಬರಬಾರದು ಎಂದರೆ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಲಾಭ ಪಡೆಯುವ ಒಬ್ಬ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ನಾನಾಗಬಾರದು. ಮೇಲಾಗಿ ಈಗ ತಂದೆಯವರೂ ಬದುಕಿಲ್ಲ. ಎಂದಮೇಲೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭರತ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ನನ್ನದಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಾನೇ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದಲ್ಲಾ?

ರಾಮ : ಇಲ್ಲ. ಎಂದಿಗೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಹಕ್ಕು ಹಾಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮನಸ್ಥಿತಿಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಭರತ : ಆದರೆ ನಾನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀ?

ಭರತ : ನೀನು ಒಪ್ಪುವ ತನಕ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮ : ತಮ್ಮಾ, ಏನು ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶವೋ ಇದು?

ಭರತ : ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಕಂದಾ, ಇದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಪಾವಿತ್ರಕ್ಕೆ ಇದು ಭೂಷಣವಲ್ಲ.

ಭರತ : ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ?

ರಾಮ : ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ಹಾಗೆ? ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬರುತ್ತೇನೆ.

ಭರತ : ಯಾವಾಗ?

ಷಡ್ಯ - ಹದಿನಾಲ್ಕು ವತ್ಸರದ ತುದಿಯ ಮರುದಿನ ಬಂದು | ವದಗುವೆನು ಪಟ್ಟಣಕೆ ಇದು ಕಪಟವಲ್ಲ ||

ರಾಮ : ಭರತಾ ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡುವ ಮುನ್ನ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದೆ. 'ಚರಿಸುವೆನು ವನವಾಸದಲಿ ಗೋಚರಿಸುವೆನು ನೀವಂದ ವರ್ಷದಿ' ಆ ಪ್ರಕಾರ ತಾಯಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿನಂತೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ಮರುದಿನದ ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಾನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಸಹಿತ.

ಭರತ : ನೀನು ಕಾಯುವುದಾದರೆ ನಾನು ಕಾಯುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮ : ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಕಾಯುವ ಶಕ್ತಿ ನಿನಗೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ. ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಹೊರಡು.

ಭರತ : ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನದು ಒಂದು ನಿವೇದನೆಯಿದೆ.

ರಾಮ : ಏನು?

ಭರತ : ನಿನ್ನ ಅಡಿಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಆ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ನನಗೆ ನೀಡು. ನಿನ್ನ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ನಾನು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಆಳುತ್ತೇನೆ. ಕರುಣಿಸು.

|| ರಾಗ ವಸಂತ ಭೈರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಸೇವೆಗನುತ ತನ್ನ | ಪಾವನಾಂಘ್ರಿಯೊಳಿಟ್ಟು | ಹಾವುಗೆಯನು ಕೊಟ್ಟು | ಹರಸಿ
ಬೀಳ್ಗೊಟ್ಟು ||

ರಾಮ : ಪಾದುಕೆಯೆಂಬುದು ಸೇವೆಯ ಸಂಕೇತ. ನಾವಿದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ನಮ್ಮ ಸೇವೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸೇವೆ, ಪ್ರಜಾ ಜನರೆಲ್ಲರ ಸೇವೆ, ಧರ್ಮದ ಸೇವೆ. ಭರತ ನೀನು ತಂದಿರುವ ಸ್ವರ್ಣ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಮೆಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೈಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ತಾಯಂದಿರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾ ಸಮಸ್ತರಲ್ಲಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪುಟ್ಟ ರಾಮನನ್ನು ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಪಟ್ಟದ ಆನೆ ಶತ್ರುಂಜಯನ ಕಣ್ಣಿರನ್ನು ಒರೆಸಿ ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ನೇವರಿಸಿ ಸಂತಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಭರತ ಕುಮಾರಾ, ಕರ್ತವ್ಯೋನ್ಮುಖನಾಗು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶುಭವಾಗಲಿ.

ಭರತ : ಧನ್ಯೋಸ್ತಿ.

ಮಾಯಾವ್ಯುಗ
ರಾಮ - ಸೀತೆ

Blank

ಮಾಯಾಮೃಗ ರಾಮ - ಸೀತೆ

|| ರಾಗ ಬೇಗಡೆ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ನೋಡಿದೆಯಾ ರಾಮ | ನೋಡಿದೆಯಾ || ಪ || ದೊಡ್ಡ | ಕಾಡಿನಿಂದಲೋಡಿ
ಬಂದು| ಆಡುವಂಥ ಪೊಮ್ಮಿಗವ || ನೋಡಿದೆಯಾ|| ಚಿನ್ನದ ಹಾಗಿರುವ
ಮೈಯ | ಬಣ್ಣದ ಸುತ್ತಲು ಪಂಚ | ವರ್ಣದ ರೇಖೆಯು ಬಂದ | ಚಂದವ
ನೋಡು || ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಾಲ ಬೆರಳು ಸಾಲಿನುಗುರು ಭಾವಂಗಳ | ತನ್ನಂಗ
ಧಿನ್ನಂಗ ಧಿಕ್ಕಿಟ | ತೋಂ ಎಂದು ಕುಣಿವ ಮೃಗವ || ನೋಡಿದೆಯ ರಾಮ ||

ಸೀತೆ : ಸ್ವಾಮೀ ಒಮ್ಮೆ ಈ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿ. ತಡಮಾಡಿದರೆ ಕಷ್ಟ. ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ.
ಹೀಗೆ ಬನ್ನಿ. ನೋಡಿ. ಅದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆಯೋ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ನೋಡಿ. ಆಮೇಲೆ ಅದನ್ನೇ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರಿಸಿ ನೋಡಿ. ಮಿಂಚಿನಂತೆ
ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋದೀತು. ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ನೋಡಿ.

ರಾಮ : ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಅಂದರೆ ಏನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕಲ್ಲಾ?

ಸೀತೆ : ಏನನ್ನು ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಎಲ್ಲಿ ಎಂಬುದೇ ಈಗ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ
ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ. ನೋಡಿ. ನಾನು ಬೆರಳು ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ನೋಡಿ.

ರಾಮ : ಆಯಿತು ಮಹರಾಯತೀ. ಆದರೆ ಏನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಅದನ್ನಾದರೂ
ಹೇಳು.

ಸೀತೆ : ನಿಮ್ಮ ವಿನೋದ ಬೇಡ. ಬೇಗ ನೋಡಿ. ಆಮೇಲೆ ಮರಿ ಅಂದರೂ
ಮರೆಯುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತಾ?

ರಾಮ : ನೀನು ಹೇಳದೇ ಇದ್ದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?

ಸೀತೆ : ಅದೇ ಹೇಳಿದನಲ್ಲಾ ಮರಿ ಮರಿ.

ರಾಮ : ಆಯಿತು ಮರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಸೀತೆ : ಹಾಗಲ್ಲ. ಅದು ಪೊಮ್ಮರಿ.

ರಾಮ : ಓಹೋಹೋ. ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನೀನು ಬಂಗಾರದ ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಅಲ್ಲವೋ? ಬಂಗಾರದ್ದಾದರೆ ಏನು ವಿಶೇಷ ಅಂತ ಬೇಕಲ್ಲ.

ಸೀತೆ : ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೂ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಕಷ್ಟ ಆಯ್ತಲ್ಲಾ.

ರಾಮ : ಏನು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳು.

ಸೀತೆ : ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ತಡಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಓಡಿ ಹೋದೀತು. ಈಗ ನೀವು ನೋಡುತ್ತಾ ಹೋಗಿ. ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಏನು ವರ್ಣ ಏನು ಚಂದ. ಇಷ್ಟು ಸುಂದರವಾದ ಮೃಗ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೋ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಬಂದಿರಬೇಕು.

ರಾಮ : ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಬಂದಿರಬಹುದು.

ಸೀತೆ : ಇದನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದು. ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಮಾತಾಡಬೇಡಿ ಅಂತ. ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡಿ. ಹಿಮ್ಮೇಳ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದೆ. ತನ್ನಂಗ ಧಿನ್ನಂಗ ಧಿಕ್ಕಿಟ ತೋಂ ಎಂದು ತಾಳಬದ್ಧವಾಗಿ ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಯಾರೋ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭರತನಾಟ್ಯವನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅಭಿಜಾತ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂದರೆ ಇದೇ ಇರಬಹುದೋ ಏನೋ. ಕಾಡಿಂದ ಬಂತೋ ನಾಡಿಂದ ಬಂತೋ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಡಿಂದ ಬಂದದ್ದೂ ಇರಬಹುದು ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ.

ರಾಮ : ಇರಬಹುದು. ನಾನು ಪಿತೃವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಬಂದ ಹಾಗೆ, ಈ ಜಿಂಕೆ ಯಾರದ್ದಾದರೂ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು.

ಸೀತೆ : ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತೀರಿ. ಅದರ ಚಂದ ನೋಡಿ. ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿರುವ ಕಲೆಯೇ ಜಿಂಕೆಯಾಗಿ ಬಂತೋ ಅಲ್ಲ ಚಂದ್ರನೇ ಜಿಂಕೆಯಾಗಿ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಪಂಚ ರೇಖೆಗಳು ಪುಟ್ಟಪುಟ್ಟ ಪಾದಗಳು, ಬೆರಳುಗಳು, ಉಗುರುಗಳು

ರಾಮ : ಏನು ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದೀಯೋ ಹೇಗೆ? ನಿಜವಾದ ಜಿಂಕೆಗೆ ಇಂತಹ ಪಂಚ ವರ್ಣಗಳು ಪಾದಗಳು ಉಗುರುಗಳು ಇವೆಯೋ? ಏನೇ ಇರಲಿ.. ಬಂಗಾರದ ಜಿಂಕೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ಈಗ ಏನಾಗಬೇಕು ನಿನಗೆ?

ಪದ್ಯ - ಜಗದೇಕ ವೀರನೆ | ಕೈಯ್ಯ | ಮುಗಿದು ಬೇಡುವೆ ದಮ್ಮಯ್ಯ | ಹಗಲು ಇರುಳು ಕುಣಿಸಿಕೊಂಡು | ಸೊಗದೊಳಿರುವೆನು || ಸುಗುಣ ನಿನಗೆ ನಾ ಬೇಕೆಂಬ | ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವಿದ್ದ | ರಗಲಿ ಓಡಿ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ | ಮಿಗವ ಹಿಡಿದು ತಾ ಮೋಹನ್ನ || ನೋಡಿದೆಯಾ ||

ಸೀತೆ : ಸ್ವಾಮಿ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಆ ಬಂಗಾರದ ಜಿಂಕೆ. ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅದು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನೀವೇ ಹಿಡಿದು ತರಬೇಕು. ನೀವಾದರೂ ಜಗದೇಕ ವೀರ. ಸರ್ವ ಸಮರ್ಥರು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ದಮ್ಮಯ್ಯ. ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತನ್ನಿ.

ರಾಮ : ಏನು ನಾನು ಜಗದೇಕ ವೀರ? ನಿನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ನನ್ನ ಕೈ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕಪತ್ನಿ, ಏಕವಚನ, ಏಕಬಾಣ. ಇದು ಏಕವೀರ.

ಸೀತೆ : ಹೌದು. ಅದು ನಮ್ಮ ನಡುವಣ ಏಕತೆಯ ಸಂಕೇತ.

ರಾಮ : ಆದರೆ ಏಕತೆಗೆ ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ.

ಸೀತೆ : ಏನು ಕಷ್ಟ? ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಅರಸಿಯೇ ಅಲ್ಲವೋ?

ಪದ್ಯ - ಅರಸಿ ನೀ ಸುಮ್ಮನೆ ಭ್ರಮೆಗೊಳ್ಳಬೇಡವೆ | ಸರಸದ ಮಿಗವಲ್ಲವು|| ಸರಸಿಜಾಂಬಕಿ ನಿನ್ನ ಮರುಳು ಮಾಡಲು ಬಂದ | ದುರುಳರ ಕಪಟ ಕಾಣೇ||

ರಾಮ : ಅರಸೀ, ಅರಸದೆ ಅರಸಿಯಾಗಿ ಬಂದವಳು ನೀನು. ಈಗ ಮೃಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಅರಸಿ ಬಂದದ್ದೋ ಅಲ್ಲ ನೀನು ಅರಸಿ ಕಂಡದ್ದೋ?

ಸೀತೆ : ಅದು ತಾನಾಗಿ ಬಂದದ್ದು.

ರಾಮ : ಅದೇ ಭ್ರಮೆ. ಕಾಡಿನ ಮೃಗವೊಂದು ತಾನಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಅರಸಿ ಬರುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಅನುಮಾನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುಮಾನ ಅಲ್ಲ. ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸರಸಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಣಿ ಇದು ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಸರಸಿಜಾಂಬಕೀ, ಸರಸಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಬಿಂಬವನ್ನು ಕಂಡು ನೀನು ಮರುಳಾದದ್ದು ಅದು ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲ. ಸಾಕುಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾಕುಬೇಕು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅದೇ ಅದರ ಉದ್ದೇಶ.

ಸೀತೆ : ಸಾಕಿದರೆ ತಪ್ಪೇನು? ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಮೃಗಗಳನ್ನು ನಾವು ಸಾಕುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ರಾಮ : ಸಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ಮಾತ್ರ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲ.

ಸೀತೆ : ಮತ್ತೆ?

ರಾಮ : ಅದು ದುಷ್ಟ ಪ್ರಾಣಿ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಣಿ ದುಷ್ಟ ಅಂತ ಅಲ್ಲ. ದುಷ್ಟರೇ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಸೀತೆ : ಯಾಕೆ ಅಂತ ಬೇಕಲ್ಲಾ?

ರಾಮ : ಅದೇ ಹೇಳಿದನಲ್ಲಾ? ನಿನ್ನನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಇದು ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಚು. ಅವರ ಸಂಚಿಗೆ ನೀನು ಬಲಿಯಾಗಬಾರದು.

ಸೀತೆ : ಹಾಗಾದರೆ ಇದು ಕಪಟದ ಮೃಗವೋ?

ರಾಮ : ಹೌದು ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸೀತೆ : ನನಗೇನೂ ಅದು ಕಪಟದ ಮೃಗದಂತೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮದೇ ಕಪಟವೋ ಅಂತ ನನಗನಿಸುವುದು.

ಪದ್ಯ - ಕಪಟದ ಮೃಗವೆಂದು ಕಾಂತ ನೀನೆನ್ನ ಚಾ | ಳಪುದೆಲ್ಲ ಬಲ್ಲೆ ನಾನು ||
ಅಪರೂಪವಿದ ಕಂಡು ಬಯಸಿದರೆನಗೊಂದು | ಉಪಕಾರ ಮಾಡೋ
ನೀನು||

ಸೀತೆ : ಸ್ವಾಮಿ, ಮಾತಿಗೆ ಒಂದು ಆಧಾರ ಬೇಕು. ಇದು ಕಪಟದ ಮೃಗ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ
ಏನು ಆಧಾರ ಇದೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ?

ರಾಮ : ಸಹಜದ್ದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಏನು ಆಧಾರ ಇದೆ?

ಸೀತೆ : ಇಲ್ಲಿರುವ ಪಶು ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಜಾತ್ಮಿಯನ್ನು
ನಡೆಸುತ್ತಿವೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಇದೊಂದು ಮಾತ್ರ ಕೃತಕವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?

ರಾಮ : ಹೇಗೆ ಅಂದರೆ ಇದು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಕೃತಿ. ರಾಕ್ಷಸರ
ಮಾಯೆ ನಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೂಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಚು.

ಸೀತೆ : ನಿಮಗೆ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಹೀಗೆಲ್ಲ ನೆವನ. ಅಪರೂಪದಲ್ಲಿ
ಅಪರೂಪವಾಗಿ ನಾನು ಬಯಸಿದ್ದು ಈ ಅಪರೂಪದ ಮೃಗವನ್ನು.
ನೀವು ಚಾಳಿಸುವುದು ಏಕೆ? ಪತಿದೇವರೇ ಒಂದು ಉಪಕಾರ
ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲ

ರಾಮ : ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದು ನಾಡಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಪದ್ಯ - ನಾಡ ಮಾತಲ್ಲ ರಾಕ್ಷಸರು ಮಾಯಕದಿಂದ || ಲಾಡುವ ನಾಟ್ಯ ಕಾಣೇ
|| ಬೇಡ ಸುಮ್ಮನೆ ಕಡ್ಡಿ ಮುರಿದು ಸಾರಿದೆನತ್ತ | ನೋಡಬೇಡದನು
ನೀನು||

ರಾಮ : ನಾವು ನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇಂತಹ ಒಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದರೆ
ಅದು ಬೇರೆಯೇ ವಾತು. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಾನದನ್ನು
ಅರಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ವಿಷವನ್ನು
ಕುಡಿದು ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಅದನ್ನು ವಿಷವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಇದು ಸರಸವಾಗಿಯೋ ವಿನೋದವಾಗಿಯೋ ಹೇಳುವ
ಮಾತೂ ಅಲ್ಲ. ಮಾಯಾವಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರ ಕಪಟ ನಾಟಕ ಇದು.

ಯಾವ ಮೃಗಕ್ಕಾದರೂ ಈ ರೀತಿ ನಾಟ್ಯವಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಸೋತರೆ ಖಚಿತವಾಗಿಯೂ ಕೇಡಾದೀತು. ಕಡ್ಡಿ ಮುರಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸೀತೆ : ಕಡ್ಡಿ ಮುರಿಯಿರಿ. ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಡಿ.

ರಾಮ : ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ?

ಸೀತೆ : ಈ ಕಾಡಿನ ಮೃಗದ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು

ಪದ್ಯ - ಕಾಡಿನ ಮಿಗದಿಂದ ಕೇಡು ಬಂತಾದರೆ | ನೋಡಿಕೊಂಬೆನು ಬಂದುದ
|| ನೋಡದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಜೀವ ನಿಲ್ಲದು | ಬೇಡಿಕೊಂಬೆನು
ನಿನ್ನನು ||

ಸೀತೆ : ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಾ ಇದು ಕಪಟವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೀವು ಸರ್ವ ಸಮರ್ಥರಿದ್ದೀರಿ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಸೌಮಿತ್ರಿಯೂ ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ತಲೆಕೆಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಾಡಿನ ಮೃಗವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಹೇಗೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಅಪಾಯ ತಂದೊಡ್ಡಬಹುದು ಎನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಮೃಗದಿಂದ ನಮಗೆ ಏನಾದರೂ ಕೇಡು ಬಂದರೆ ನೋಡಿಕೊಂಬೆನು ಬಂದುದ. ಅದನ್ನು ನಾನೇ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಕೃತಕವೆಂದಾದರೆ ನೋಡಿಕೊ ಎಂಬೆನು ಬಂದುದ. ಸಹಜವಾದರೆ ನೋಡಿಕೊಂಬೆನು ಬಂದುದ.

ರಾಮ : ತುಂಬ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿ ನೀನು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೀತೆ : ಮತ್ತೆ?

ರಾಮ : ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಇದರ ಬಾಹ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಹಂತಕ್ಕೆ ಈ ನೋಟವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಬೇಕು. ರಾಕ್ಷಸರ ಹಾವಳಿ ಏನು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀನೂ ಬಲ್ಲೆ. ಅವರ ಮಾಯಾವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ

ಬಲ್ಲೆ. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ನಡೆದ ಶೂರ್ಪಣಖಾ ಪ್ರಕರಣದ ಅನುಭವದಿಂದ ಇನ್ನೂ ನಾವು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅನುಭವದಿಂದ ಪಾಠ ಕಲಿಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಅಪಾಯ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಬುತ್ತಿ.

ಸೀತೆ : ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಸರಿಯಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಹಂತಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೃಗದ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮರದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹಣ್ಣು ಹುಳಿಯೋ ಕಹಿಯೋ ಆಗಿದೆ ಎಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಉಳಿದ ಹಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಬಾರಿ ಹಾಲು ಬಿಸಿಯಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಆದರೆ ಇದು ಹಾಲೂ ಅಲ್ಲ. ಹಣ್ಣೂ ಅಲ್ಲ. ಬರೀ ಮೃಗ. ವಂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದದ್ದು.

ಸೀತೆ : ನೀವು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ನನಗದು ಬೇಕೇ ಬೇಕು.

ರಾಮ : ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು ಹೇಗೆ?

ಸೀತೆ : ಅದನ್ನು ನೀವೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು.

ರಾಮ : ನಾನು ಮೃಗಬೇಟೆಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದವನಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅಬಲೆಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡಿದ ಈ ಮೃಗ ನಮ್ಮ ಬಲೆಗೆ ಸಿಲುಕುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನಿತರ ಆಯುಧಗಳೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಎಂದಮೇಲೆ ಹಿಡಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮರೀಚಿಕೆಯಂತಾದರೆ ಆಗ ನಾನು ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದೀತು. ಅದೇ ನನ್ನ ಆತಂಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣ.

ಸೀತೆ : ಏನು ಆತಂಕ?

ರಾಮ : ಚಂಚಲಾಕ್ಷೀ,

॥ ಭೂಮಿನಿ ॥

ಚಂಚಲಾಕ್ಷಿಯೆ ಕೇಳರಣ್ಯದಿ | ಸಂಚರಿಪ ಮೃಗಕಂಬನೆಸೆದರೆ |
ಪಂಚತುವನಯ್ದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು ನೀನದನು ॥ ಪಂಚಬಾಣನ ಪಿತನೆ
ಕೇಳಸು | ವಂಚಿಸುತ ಮಿಗ ಮಡಿದುದಾದರೆ| ಕಂಚುಕವ ರಚಿಸುವೆನು
ಚರ್ಮವ ತೆಗೆದು ಪ್ರೀತಿಯಲಿ ॥

ರಾಮ : ನಿನಗೆ ಆಸೆಯಾದದ್ದು ಬಂಗಾರದ ಜಿಂಕೆಯ ಮೇಲೆ. ಬಂಗಾರದ ಮೇಲೆ
ಅಲ್ಲ. ಬಂಗಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು. ಆದರೂ
ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಜಿಂಕೆಗೆ ನೀನು ಸೋತೆ. ಜಿಂಕೆಯ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ
ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಚಂಚಲವಾದುವು. ಈಗಂತೂ ಮಾತೂ ಚಂಚಲವಾಗಿದೆ.
ಹಾಗಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾದೀತು

ಸೀತೆ : ಏನದು?

ರಾಮ : ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋದರೆ
ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ ಅನಪೇಕ್ಷಿತವಾಗಿಯೇ
ಆದರೂ ಆ ಮೃಗ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು?

ಸೀತೆ : ಯಾರು?

ರಾಮ : ನೀನು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನಾನು. ಸತ್ತ ಮೃಗವನ್ನು ನಾನೇನು
ಮಾಡಬೇಕು? ಅದು ಹೇಳು.

ಸೀತೆ : ಮಾಡುವುದೇನು ನೀನದನು ಅಂತ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದಲ್ಲೋ?

ರಾಮ : ಅದೂ ಹೌದು. ನೀನು ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿ ಅಂತಾದರೆ ನಾನದನ್ನು
ಹೊತ್ತು ತರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನೀನೇನು ಮಾಡುತ್ತೀ?

ಸೀತೆ : ಜಿಂಕೆಯ ಚರ್ಮದಿಂದ ಒಂದು ಚಂದದ ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ಹೊಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮ : ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಮರಣಿಕೆಯಾದೀತು.
ಉಳಿದರೆ ಅದನ್ನು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಶೀಘ್ರಾತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ
ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅದುವರೆಗೂ ತಮ್ಮ ಸೌಮಿತ್ರಿ ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸೀತೆ : ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬಹುದು.

* * *

Blank

ಸೀತಾಪಹರಣ
ರಾವಣಸನ್ಯಾಸಿ - ಸೀತೆ

Blank

ಸೀತಾಪಹರಣ
ರಾವಣಸನ್ಯಾಸಿ - ಸೀತೆ

|| ರಾಗ ಪೂರ್ವಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಭಿಕ್ಷೆಯ ನೀಡೇ ದೇವಿ | ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ | ಭಿಕ್ಷೆಯ ನೀಡೇ ದೇವಿ ||

ಕುಕ್ಷಿಗಾಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ದೇಶದೇಶ ಪ್ರ | ದಕ್ಷಿಣೆಗೆಯಿಲ್ಲ ಬಂದೆ ಕಾಣಮ್ಮ|| ಭಿಕ್ಷೆಯ

||೧||

ರಾವಣ : ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ. ಅಮ್ಮಾ ಭಿಕ್ಷೆ ಭಿಕ್ಷೆ. ನಾನು ಸನ್ಯಾಸಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಾಡಿಗೆ ಸುಭಿಕ್ಷೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ. ಊರೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಡಿದರೂ ಈ ದಿವಸ ಸರಿಯಾದ ಆಹಾರ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಹಿಸಲಾರದ ಹಸಿವು. ಛೆ ಎಂತಹ ಹಸಿವು. ಹಸಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡಮೇಲಂತೂ ನನ್ನ ಹಸಿವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

ಸೀತೆ : ಏನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ?

ರಾವಣ : ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಪಾಯಸವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹಸಿವಾದವರಿಗೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರುವುದು ಸಹಜವಲ್ಲವೇ?

ಸೀತೆ : ಅದು ಹೌದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪಾಯಸವೇ ಇಲ್ಲಲ್ಲ?

ರಾವಣ : ನೀವೇ ಇದ್ದೀರಲ್ಲ. ಹಸಿದ ನನ್ನ ಆಸೆ ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭರವಸೆಯಾದಾಗ ಬಾಯಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿ ನೀರೂರಿತು. ಅದಿರಲಿ. ನೀವು ಒಬ್ಬರೇ ಇದ್ದೀರಲ್ಲ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವರು? ಯಾಕಾಗಿ ಬಂದವರು? ಭಯಂಕರವಾದ ಈ ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ಒಬ್ಬರೇ ಇರುವುದಾದರೂ ಯಾಕೆ? ಏನು ಕಾರಣ? ಕೇವಲ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯಬಾರದು.

ಸೀತೆ : ಆದೀತು. ಆದರೆ ಯಾವ ವಿಷಯ ಅಂತ ಬೇಕಲ್ಲಾ

ರಾವಣ : ಅದೇ ನಿಮ್ಮದೇ ವಿಷಯ.

ಪದ್ಯ - ಆವ ದೇಶವು ನಿಮಗಾವ ರಾಜ್ಯವು ಅಮ್ಮ | ಈ ವಿಪಿನದೊಳೊಬ್ಬಳಿರುವೆ
ಯೇಕಮ್ಮ || ಭಿಕ್ಷೆಯು || ೨ || ಸುರರೊ ಕಿನ್ನರರೊ ಭೂಸುರರೊ
ದಾನವರೊ ಎಂ | ದರಿಯದೆ ನಾ ಕೇಳ್ ಪರಿಯು ಕಾಣಮ್ಮ || ಭಿಕ್ಷೆಯು
|| ೩ ||

ರಾವಣ : ನೀವು ಯಾವ ದೇಶದವರು? ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದವರು? ಚಂದ
ಇರುವವರೆಲ್ಲ ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಬಂದವರೆಂಬ ಒಂದು ಮಾತು ಉಂಟು.
ನೀವು ಆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೋ? ಅಲ್ಲ ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೋ?
ಈ ಲೋಕದವರಾದರೆ ವರ್ಣ ಯಾವುದು? ಈ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ದಾರಿ
ತಪ್ಪಿ ಬಂದಿರೋ ಹೇಗೆ? ಮೃಗಯಾ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರೋ? ಏನಿದ್ದರೂ
ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನನಗೆ ಹಸಿವು ತಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಹಸಿವೆ ನೀಗೀತೆಂಬ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿದ
ಮೇಲೆ ನನಗೆ ತಡೆಯುವುದಕ್ಕೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೀತೆ : ನೀವು ತಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಹೇಳಬಹುದು. ಲೇಸಾಗಿ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ
ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು.

ರಾವಣ : ಆಗಲಿ. ಏನು ಲೇಸು ಕೇಳೋಣ

|| ರಾಗ ಸಾಂಗತ್ಯ ರೂಪಕತಾಳ ||

ಲೇಸಾಯಿತಯ್ಯ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯೆ ನಿಮ್ಮ ಚರಣಕ್ಕೆ | ಸಾಸಿರ ಶರಣೆಂಬೆ ನಾನು ||
ಬೇಸರಟ್ಟಿತು ನಿಮ್ಮ ಪಾದ ದರ್ಶನದಿ ಸಂ | ತೋಷವಾಯಿತು ಎನ್ನ ಮನಕೆ
||೧||

ಸೀತೆ : ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೂ ಲೇಸನ್ನೇ ಬಯಸುವ ನೀವು ಕೇಳಿದ್ದು ಲೇಸಾಯಿತು.
ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೊಂದು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸ್ವಾಮೀ ನಿಮ್ಮ ಪಾದಕ್ಕೆ
ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ನಮನಗಳು. ದೇಶ ದೇಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ನಿಮಗೆ
ಕೇಳಿಯಾದರೂ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮದು ಅಯೋಧ್ಯಾ ದೇಶ.

ರಾವಣ : ಏನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ? ಅನರಣ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಯಾರೊಂಥ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಸೀತೆ : ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಅಭೇದ್ಯವಾದ ಅಯೋಧ್ಯಾ ನಗರ ಅದು ಕೋಸಲದ ರಾಜಧಾನಿ. “ದೇಶ ಕೋಸಲಮಿಹುದು ದನಧಾನ್ಯ ಜನ ತುಂಬಿ” ಎಂಬಂತೆ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾರ್ವಭೌಮ ದಶರಥ ಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಈಗ ದಿವಂಗತರು. ಅವರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರ ಶ್ರೀರಾಮ ಅವರೇ ನನ್ನ ಪತಿದೇವರು. ಪಿತೃವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ಕಾಲ ವನವಾಸ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸಹಿತ ಈ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳು ಕಳೆದು ಹೋದುವು.

ರಾವಣ : ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯ್ತು. ವನವಾಸದ ನೆವನದಲ್ಲಿ ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯ್ತು. ಎಲ್ಲಿಯ ನೀವು ಎಲ್ಲಿಯ ನಾನು? ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಒಂದಾಗುವುದು ಅಂತಂದ್ರೆ ಅದೇ ದೈವಯೋಗ. ಆದರೆ ಈಗ ನೀವು ಯಾಕೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದೀರಿ? ಆ ಇಬ್ಬರು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರು?

ಸೀತೆ : ಅದು ಬೇರೆಯೇ ಒಂದು ಕಥೆ

ರಾವಣ : ಏನು ಕಥೆ?

ಷಡ್ಯ - ಕಂಡೊಂದು ಮಿಗವ ನಾ ಬಯಸಿದಡದನಿನ್ನು | ಕೊಂಡುಬರಲು ರಾಮ ಪೋದ || ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಬಾರದೆ ಹೊತ್ತಾದುದರಿಂದ | ಅಂಡಲೆಯುತ ತಮ್ಮ ನಡೆದ || ೩ ||

ಸೀತೆ : ಇದ್ದಕ್ಕೆ ಇದ್ದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಜಿಂಕೆ ಬಂತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡದ್ದೇ ಕಂಡದ್ದು ನನಗದು ಬೇಕೇ ಬೇಕು ಅಂತ ಆಸೆಯಾಯಿತು.

ರಾವಣ : ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಚಿನ್ನದ ಮೇಲೆ ಆಸೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದು. ನಮಗಾದರೆ ಅಂತಹ ಆಭರಣಗಳೇನೂ ಬೇಡ. ನಮಗೆ ಕಸವರವಾದರೂ ಅದು ಕೈಕಸ ಅಮ್ಮಾ ಕೈಕಸ. ಆದರೂ ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇಂತಹದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ನೀವು ನಂಬಬಾರದು. ಇರಲಿ, ಆಮೇಲೆ ಏನಾಯಿತು?

ಸೀತೆ : ನನ್ನ ಗಂಡ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಅವರು ಬಾರದೇ ಇದ್ದಾಗ ತಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ.

ರಾವಣ : ಅದೂ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯ್ತು. ಆದರೆ ನೀವು ಮಾಡಿದ್ದು ಸರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲಮ್ಮ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲ ಮಹಾ ಮಾಯಾವಿಗಳು. ಯಾವಾಗ ಯಾವ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದಾರು ಅಂತ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಮೃಗ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ ಅಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೇನಲ್ಲ? ನೀವು ಒಬ್ಬರೇ ಇದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಾನಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಏನೇನೂ ಹೆದರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಹಸಿವೆಗೊಂದು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿ.

ಸೀತೆ : ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಬಹುದೋ?

ರಾವಣ : ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ನಂಬಬಹುದು. ನಾನು ಶುದ್ಧ ಸನ್ಯಾಸಿ.

ಸೀತೆ : ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ವೇಷದಲ್ಲಿ?

ರಾವಣ : ಇದು ವೇಷ ಅಲ್ಲಮ್ಮ. ನಾನಿರುವುದೇ ಹೀಗೆ.

ಸೀತೆ : ಹಾಗಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಉಂಟು.

ರಾವಣ : ಏನು ವಿರೋಧಾಭಾಸ?

ಸೀತೆ : ಕಾವಿ ವಸನ, ಕೈಯ ಜಪಸರ, ದಂಡ ಕಮಂಡಲ ಎಲ್ಲ ಸರಿ. ಆದರೆ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಕೋವಿ?

ರಾವಣ : ಓಹೋ, ಅದು ಕೋವಿ ಅಲ್ಲಮ್ಮ. ನಾನು ಉತ್ತರೀಯವನ್ನು ಬಗಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ಕೋವಿಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೆ.

ಸೀತೆ : ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟೀಚಕ ಬಹುದಕ ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಗದವರಿದ್ದಾರೆ ಅಂತ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಹಂಸ ಪರಮಹಂಸ ಎಂಬ ಪ್ರಬೇಧಗಳೂ ಇವೆಯಂತೆ. ನೀವು ಯಾವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ನಿತ್ಯ ಸಂಚಾರಿಗಳು. ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅವಧೂತರ ಹಾಗೆ. ಮೊದಲು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಏನುಂಟು ನೋಡಿ.

ಪದ್ಯ - ಅಡುಗೆ ಊಟಗಳೆಂಬ ಗೊಡವೆಯು ನಮಗಿಲ್ಲ | ಅಡವಿಯೊಳ್ ಫಲಾಹಾರದೊಳಗೆ || ಕೊಡುವೆನೆಂದರೆ ತಮ್ಮನಾಚ್ಚೆಯ ಮೀರಿ ಮುಂ | ದಡಿಯಿಡಬೇಡವೆಂದಿಹನು || ೪ ||

ಸೀತೆ : ಸ್ವಾಮೀ ಅವಸರ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾನು ಅಡುಗೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅದರ ಗೊಡವೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ನಮ್ಮದು ಶುದ್ಧ ಶಾಕಾಹಾರ. ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಬರೀ ಕಾಡಿನ ಬೇರು ತೋಡಿನ ನೀರು ಎಂಬಂತಾಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ. ಎಲ್ಲ ಹಸಿ ತರಕಾರಿ ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸು ಕಂದಮೂಲ ಅಂದರೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕೃತಿ ಜೀವನ ನಮ್ಮದು.

ರಾವಣ : ನನಗೂ ಫಲಾಹಾರ ಇಷ್ಟವೆ. ಆಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟನ್ನೂ ನಾನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಏನು ಉಂಟು ಅದನ್ನೇ ಕೊಡಿ. ತಡ ಮಾಡಬೇಡಿ ಅಷ್ಟೆ.

ಸೀತೆ : ಕೊಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ..

ರಾವಣ : ಏನು ಆದರೆ?

ಸೀತೆ : ಅದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ದರೆ. ನನ್ನ ಮೈದುನನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾಗಿ ಏಳು ಗೆರೆಗಳು ಈ ಕುಟೀರದ ಮುಂದೆ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನೀವು ಮರದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ.

ರಾವಣ : ಏನಮ್ಮ ಭಿಕ್ಷೆಯ ಮಹತ್ವವೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವರಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಿ. ಮರದಲ್ಲಿರುವ ಹಣ್ಣು ಸಾಕಾಗಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಏಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು? ನಿಮ್ಮಂತಹ ಮುತ್ಯದೆಯೇ ಕೊಡಬೇಕು ಅಂತ ಬಂದದ್ದು ನಾನು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ನೆವನ ಏಕೆ?

|| ರಾಗ ಸಾವೇರಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ನೆವನ ಹೇಳುವುದೇತಕೆ | ನಾ ದೇಹಿಯೆಂ | ದರೆ ನಾಸ್ತಿಯೆನಬಹುದೆ ||
 ಶಿವನಾಣೆ ನಾ ಮೂರು ದಿನದೊಳೇನೊಂದಾಹಾ | ರವ ಕೊಳ್ಳದಿಲ್ಲಿಗಂದು |
 ಹಸಿದು ಬಂದವನು || ೧ || ಧರ್ಮವುಳ್ಳವರು ನೀವು | ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಸ |
 ಧರ್ಮದಿ ನಡೆವವರು || ಮರ್ಮವಿಡಿದು ನಾವು ಶಪಿಸಿ ಪೋದರೆ ವಂಶ |
 ನಿರ್ಮೂಲವಹುದು ಕಾಣೇ | ಈಶ್ವರನಾಣೆ || ೨ ||

ರಾವಣ : ನಿಜಕ್ಕಾದರೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯೊಬ್ಬ ನಿಮ್ಮ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದ್ದೇ ನಿಮ್ಮ ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯ. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲದ ನೆವನ ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಾಗ ಹಾಕುವ ಈ ಕ್ರಮ ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೀವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹಸಿದವರ ಹಸಿವೆಯನ್ನು ನೀಗಬೇಕಾದ ಧರ್ಮ ನೀವು ಮರೆಯಲೇಕೊಡದು. ಈಗ ನೀವು ಹೊರಗೆ ಬರಬಾರದು ಅಲ್ಲೋ? ಹೊರಗಿನವರು ಒಳಗೆ ಬರಬಹುದೋ? ನಾನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವಿಷಯಕ್ಕಲ್ಲ. ಕುತೂಹಲಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದು.

ಸೀತೆ : ಕುತೂಹಲಕ್ಕಾದರೂ ಯಾರೂ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ದಾಟುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?

ರಾವಣ : ಓಹೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರೇಖೆ ಅಂದರೆ ಇದೇ ಇರಬೇಕು. ಒಳಗಿನವರು ಹೊರಗೆ ಬರಬಹುದು. ಹೊರಗಿನವರು ಒಳಗೆ ಬರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೂತ್ರ ಇದು. ಅಂದರೆ ದುಷ್ಟರ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಳೆದ ರೇಖೆಗಳಿವು. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಬಂದರೂ ಹೊರಗೆ ಬರಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೋ? ಯಾರು ಬಂದರೂ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಬಾರದು ಅಂತ ಅಷ್ಟ ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದ ಮಾತಕ್ಕೆ ಸ್ವಂತ ಗಂಡ ಬಂದರೂ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಬಾರದು ಎಂದು ಅರ್ಥವೋ?

ಸೀತೆ : ನನಗೆ ಗೊಂದಲವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ರಾವಣ : ನೀವೇ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ. ನಿಮಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇಲ್ಲ. ಏನಿದ್ದರೂ ಅವನದ್ದು ಸೂಚನೆ ಮಾತ್ರ. ಅಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ವಿವೇಚನೆಯಂತೆ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ ಎಂದಾಯಿತಲ್ಲ.

ಸೀತೆ : ಅದೇ ನನಗಿರುವ ಯೋಚನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರೇಖೆಯನ್ನು ಮೀರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಉಂಟೋ?

ರಾವಣ : ಅನಿವಾರ್ಯವಾದರೆ ಉಂಟು.

ಸೀತೆ : ಅಂತಹ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಏನುಂಟು?

ರಾವಣ : ನೋಡಿ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಸಿಟ್ಟು ಬರಿಸಬೇಡಿ. ನಾನು ಗೌರವ ಕೊಟ್ಟು ಮಾತಾಡಿದರೆ ನೀವು ತಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದರೆ ಏನೂ ಆದೀತು. ಏನಕ್ಕೇನೂ ಆದೀತು. ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟೇನು. ನೀವು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ವಂಶವೇ ನಿರ್ಮೂಲನವಾಗಿ ಹೋದೀತು. ಸೂರ್ಯವಂಶಕ್ಕೆ ಕತ್ತಲು ಕವಿದೀತು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ತಲೆಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೈಗಳು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದಾವು.

|| ವಾರ್ಧಿಕ ||

ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದಲಿ ಖಳ ಕಪಟದಿಂ ನುಡಿದು | ಮಾನಿನಿಯ ಮನದ ಸಂಶಯ
ನಿವೃತ್ತಿಯ ಮಾಡೆ | ಏನು ಬಂದರು ಬರಲಿಯೆನುತಾಜ್ಞಿಯಂ
ದಾಂಟುತವನಿಸುತೆ ನಡೆತಂದಳು || ದಾನವನು ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಳೆಂದು ನೆನೆಸುತ್ತ |
ಲಾ ನಿತಂಬಿಯ ರಥದಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತಯ್ದಿದಂ | ಭಾನುಮಾರ್ಗದಿ ಬರುವ
ವೇಳೆಯಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಳಾ ಸೀತೆ ನೆಲನದುರಲು || ೧ ||

ಸೀತೆ : ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಪರಿಹಾರ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಶಾಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದರೆ ಇಡೀ ವಂಶವೇ ನಾಶವಾದೀತು. ಅಲ್ಲ ಸನ್ಯಾಸಿಯದ್ದು ಕಪಟವೇ ಆದರೆ ನನಗೊಬ್ಬಳಿಗೇ ಶಿಕ್ಷೆ ಆದೀತು. ನನ್ನಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕುಲ ಗೌರವಕ್ಕೆ, ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಚಂದ್ರನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಕುಂದುಂಟಾಗಬಾರದು. ಹಾಗಾಗಿ ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಆದರೂ

ಗಡಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಅಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೇ ಇದೋ
ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ.

ರಾವಣ : ಹಾ ಹಾ ಸಿಕ್ಕಿತು ಸಿಕ್ಕಿತು

ಸೀತೆ : ಹಾ ರಾಮಾ ರಾಮಾ ರಾಮಾ.

* * *

ವಾಲಿವಧೆ
ವಾಲಿ - ರಾಮ

Blank

ವಾಲಿವಧೆ ವಾಲಿ - ರಾಮ

|| ರಾಗ ಮಾರವಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಜಾಣನಹುದಹುದೋ | ಸಂಗರಕತಿ | ತ್ರಾಣನಹುದಹುದೋ || ಕ್ಲೋಣಿಯೋಳ್
ನಿನಗೆಣೆ | ಗಾಣೆ ಪರಾಕ್ರಮಿ | ಜಾಣನಹುದಹುದೋ || ಪ ||
ಇನವಂಶದರಸುಗಳೊಳಗೆ | ಹಿಂದೆ | ಜನಿಸಿದವರು ನಿನ್ನ ಕೆಳಗೆ || ಘನ
ಚೋರತನದ ಶಿಖಂಡಿವಿದ್ಯೆಯನೆಷ್ಟು | ದಿನ ಸಾಧಿಸಿದೆಯೋ ನೀನು | ಲಂಡಿಗಳ
ದು | ಗುಣವ ಕೈಗೊಂಡೆಯೇನು | ನಿನ್ನಂಥ ಕು | ಜನರಿಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಿಗಿನ್ನು ||
ರಾಘವ ಬಲು | ಜಾಣನಹುದಹುದೋ || ೧ ||

ವಾಲಿ : ಜಾಣಾ ಜಾಣಾ ಜಾಣ ! ಈ ಮಹಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಭಾಜನನಾಗುವುದಕ್ಕೆ
ನಿನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಯೋಗ್ಯರಾದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನಗಿಂತ
ಜಾಣರಾದವರು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಹೇಳು. ಒಂದುವೇಳೆ
ಇದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಈ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಅವರು ಏರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲ ನಿನಗಿಂತ
ಕೆಳಗೆ. ನಿನ್ನಂತಹ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಈ ತನಕ ಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಭೇ ಏನು
ಸಾಹಸ ಏನು ಸಾಹಸ! ಏನು ವಿಕ್ರಮ! ಬಿಡುಗಣ್ಣರೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದ್ದೇ
ನೋಡಿದ್ದು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ. ಚೋರತನದ
ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿವಸದಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ಹೇಳು. ನಿನ್ನನ್ನು
ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರ ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರಲ್ಲ. ಇದು ರಾಮಾವತಾರವೋ
ಅಲ್ಲ ಚೋರಾವತಾರವೋ? ಎಲ್ಲರೂ ನಾಚುವ ಹಾಗೆ ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ
ನಿಂತು ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದಿಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಈ ಕೈಚಳಕವನ್ನು
ಯಾರೇ ಆದರೂ ಮೆಚ್ಚಲೇಬೇಕು. ಚೋರತನವನ್ನು ಒಂದು
ಕಲೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟೆ. ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದೆ ಹೇಳು.
ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇ ಇಷ್ಟಿರಬೇಕಾದರೆ ನಿನ್ನ ಗುರುವಿನ ಯೋಗ್ಯತೆ
ಇನ್ನು ಎಷ್ಟಿರಬಹುದು? ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು.
ಗುರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನಂತೂ ಹಾಳು ಮಾಡಿ. ಹುಟ್ಟಿದ ವಂಶವನ್ನಾದರೂ

ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದೀಯೋ? ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರ್ತವ್ಯದ ಪಾಠವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಹಾನುಭಾವ ನಿನ್ನ ವಂಶದ ಮೂಲ ಪುರುಷನಾದಂತಹ ಸೂರ್ಯದೇವ ಅವನ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೂ ತೆಗೆದೆ. ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ಈ ತನಕ ಯಾರೂ ಮಾಡದಂತಹ ಕಳ್ಳತನದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡೆಯಲ್ಲಾ ರಾಮಾ? ಇದು ಯಾರಿಗೆ ಭೂಷಣ ಹೇಳು.

ಸರ್ವ ತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ವಾನರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಈ ವಾಲಿಯ ಮೇಲೆ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದಿಯಲ್ಲಾ? ಕಾರಣ ಏನೇ ಇರಲಿ. ನಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಂತರಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ವಂಶದ ಅರಸರಿಗಾಗಲೀ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗಾಗಲೀ ನಾನು ತಪ್ಪಿ ನಡೆದವನಲ್ಲ. ಮಾನಿನಿಯರ ಮಾನಭಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಗೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಆದರೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಶಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದಿ. ಯಾಕೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸು. ಈ ಸುಗ್ರೀವ ಏನು ನಿನಗೆ ಸಹಾಯಿಯೋ?

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಇವನು ನಿನಗೆ ಸಹಾಯಿಯೇ ನೀ | ನಿವನ ಬಲದಲಿ ನಿನ್ನ ವೈರಿಯ |
ತವಿಸುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ ಕೂಡಿತು ದೈವವಿಬ್ಬರನು || ಪವನದಲಿ ಪಾವಕನ ಕೂಡಿದ
| ಹವಣ ಸಂಘಟಿಸಿದುದು ಬಲ್ಲರೆ | ಇವು ವಿಚಿತ್ರವು ಕಾಲಗತಿಯಿಂದರಸ
ಕೇಳೆಂದ ||

ವಾಲಿ : ಅಣ್ಣನ ಹತ್ಯೆಗೆ ಸಂಚು ರೂಪಿಸಿದ ಈ ತಮ್ಮ ಇದ್ದಾನಲ್ಲಾ ಸುಗ್ರೀವ! ನಿನಗೆ ಅವನು ಸಹಾಯಿಯೋ? ಏನಾದೀತು ಅವನಿಂದ? ನಿನ್ನ ವೈರಿಯಾದ ರಾವಣನನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ತೂಗಿ ತೊನೆದಾಡಿದಂತಹ ಪರಾಕ್ರಮಿ ವಾಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸೋತದ್ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸದ ಈ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ನೀನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಿ. ಏನೋ ಒಂದು ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಸುಳುಹು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಾ ಇದೆ. ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ರಾವಣನನ್ನು ಕಾಲಬುಡಕ್ಕೆ ಬರಿಸಬಲ್ಲಂತಹಾ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ವಾಲಿ ನಿನಗೆ ಬೇಡ. ದುರ್ಬಲನಾದ ಸುಗ್ರೀವ ನಿನಗೆ ಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಏನರ್ಥ? ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಾನರ ವೀರರ ಮಹಾ ಸೇನೆಯ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ಸಹಿತ ಎಲ್ಲವೂ ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗಬೇಕು. ಈ ದಾಹವೇ ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಬೇಕು.

ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಸುಗ್ರೀವಂ ಶರಣಂ ಗತಃ ಎಂಬ ಮುಖವಾಡದ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದಿ. ಸುಗ್ರೀವಃ ಸಖ್ಯ ಮಿಚ್ಛತಿ ಅಂತ ಅವ ನಿನ್ನನ್ನು ಓಲೈಸಿದ್ದು. ಬೆಂಕಿಯೊಂದಿಗೆ ಗಾಳಿ ಸೇರಿದ ಹಾಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದರೂ ಅಸಮತೋಲನ ಇದ್ದಾಗ ಎರಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಜನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಕಂಡಕಂಡವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಈ ಪುಂಡಾಟಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡೆಯಲ್ಲಾ? ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೇನು ಉದ್ದೇಶ ಹೇಳು. ಇದೇನು ಮೃಗಬೇಟೆಯೋ?

ಪದ್ಯ - ಪರಿಕಿಸಲು ಕೋಡಗದ ಮಾಂಸವು | ನರಪತಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವೇ ಪೇ | ಳರಸ ಪಿರಿದಹ ಹೇಸಿಕೆಯ ಕಯ್ಕೊಂಡೆ ನೀನೆಂದ ||

ವಾಲಿ : ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಇದು ನಿಷಿದ್ಧವಾದದ್ದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಬೇಟೆಯಾದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಖಡ್ಗಮೃಗ, ಮುಳ್ಳುಹಂದಿ, ಉಡು, ಆಮೆ, ಮೊಲ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಐದು ಮೃಗಗಳ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರದ ಕೋಡಗನ ಮಾಂಸ ನಿನಗೆ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಬೇಟೆಗೆ ಸಿಗುವ ಮೃಗವೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಬಿಡು. ಇದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶ. ವ್ಯಾಧ ನ್ಯಾಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ನೀನು ನಿನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನೇರಕ್ಕೆ ನೇರ ನನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ಮಾಯಾವಿಗೋ ಒಬ್ಬ ದುಂದುಭಿಗೋ ಇರುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು. ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತದ್ದೇ ಆದರೆ ನಿನ್ನ ದೇಹದ ರೋಮ ರೋಮಗಳೂ ಕಂಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸೋತರೂ ಗೆದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಮಾ ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡಿದೆ ಹೇಳು ಹೇಳು.

ರಾಮ : ಆದೀತು. ಆದರೆ ಹೇಳು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು.

ವಾಲಿ : ಹೇಳುವುದನ್ನೇ ನಾನು ಕೇಳುವುದು.

ರಾಮ : ನಾನು ಹೇಳುವುದೂ ಅದನ್ನೇ. ಬಾಯಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಲದು. ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಬೇಕು, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮನಸಿಟ್ಟು ಕೇಳಬೇಕು.

॥ ರಾಗ ಮಧ್ಯಮಾವತಿ ಏಕತಾಳ ॥

ವಾನರರಧಿಪನೆ ಕೇಳೆನ್ನ ಮಾತ | ನೀನೆನ್ನ ಜರೆಯುವುದೇಕಿಂದುಚಾತ ॥
ದಾನವರುಗಳ ದುಷ್ಟರ ತಲೆದರಿದು | ಕ್ಷೋಣಿಭಾರವನಿಳುಹುವುದೆಮ್ಮ
ಬಿರುದು॥

ರಾಮ : ವಾಲೀ, ನೀನು ವಾನರೇಶ್ವರ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೀನು ಆಲಿಸಬೇಕು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ದೇಹ ದಾಡ್ಯತೆಯ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಒಂದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಸಾಮ್ರಾಟನ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಶಕ್ತಿ ತ್ರಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಅಪ್ರತಿಮ ಪರಾಕ್ರಮದೊಂದಿಗೆ ಕಾಂಚನಮಾಲೆಯೂ ಸೇರಿದ್ದೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ನೀನು ದುರಂಹಂಕರಿಯಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುವವರೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಗರ್ವದಿಂದ ಮೈಮರೆತೆ. ನೀನು ಯಾರು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ನಿನ್ನ ಪಾಶವೀಬಲಕ್ಕೆ ಅಂಕುಶವನ್ನು ತೊಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪಕ್ವತೆ ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅದುವೇ ಕಾರಣ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೀನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಈ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದು ಶಿಕ್ಷಾರೂಪವಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಯುದ್ಧಮುಖವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಧ್ವಂಸ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವೂ ಅಲ್ಲ. ಅದರ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ದಂಡ ನೀತಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬಾಣ. ರಾಮಬಾಣದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇ ಹಾಗೆ. ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಮಾಡುವುದು ಅದರ ಜಾಯಮಾನ. ಬಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿನ್ನ ಭ್ರಮೆ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಬಾಣವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು.

ವಾಲಿ : ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಆಧಾರ ಏನು?

ರಾಮ : ಆಧಾರ ನನ್ನ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಪೂಜ್ಯರಾದಂತಹ ವಸಿಷ್ಠರು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೇ ಗುರುಗಳಾದವರು. ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದವನು ನಾನು. ಮಹಾತ್ಮರಾದಂತಹ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ದಿವ್ಯಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದವನು ನಾನು. ಅವರಿಂದ ಆರ್ಜಿಸಿದ ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆ ಅವರಿಂದ ನಿಕ್ಷೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬಲಾತಿ ಬಲವೇ ಮೊದಲಾದ ದಿವ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳು ಆದೇಶಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರುವ

ವಿಜೃಂಭಕಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯರಿಂದ ಪ್ರದಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೈಷ್ಣವ ಧನುಸ್ಸು ಎಲ್ಲವೂ ದಾನವರ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೀಸಲಾದವುಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ದಾನವರುಗಳ ದುಷ್ಟರ ತಲೆ ಕಡಿದು ಕೋಣಿ ಭಾರವ ನಿಳುಹುವುದೆಮ್ಮೆ ಬಿರುದು' ಇದು ಪ್ರಪಂಚ ನನ್ನ ಕುರಿತಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ ಸತ್ಯ. ಜರೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ದೇವೆಂದನಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನೀನು 'ಇದಂ ಪಾಯಸಂ ದೇವ ನಿರ್ಮಿತಂ' ಎನ್ನುವ ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಹಿರಿಯತ್ವವನ್ನೂ ಗೌರವಿಸದೆ ಈ ಬಗೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಜರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಸರಿಯೇ? ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ಪಿತೃವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಕಾಡಿಗೇ ಬಂದವನು. ಅರಸೋತ್ತಿಗೆಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯನ್ನಿತ್ತವನು. ಹೀಗೆ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಾತ್ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ರಾಮ ನಿನ್ನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಧರ್ಮಬಾಹಿರನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಾದರೂ ಏನಿದೆ?

ವಾಲಿ : ರಾಮಾ, ಅದೇ ನನ್ನನ್ನೂ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ. ನೀನು ಮರದ ಮರೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿದ್ದು ಶಿಕ್ಷಾ ರೂಪವಾಗಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೂ ನಿನ್ನ ಧೈಯದ ಹಿಂದೆ ಇರುವಂತಹ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಋಷ್ಯಮೂಕಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಆಂಜನೇಯನಲ್ಲಿ ನೀನು 'ಸುಗ್ರೀವಂ ಶರಣಂ ಗತಃ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾಗಿ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಸುಗ್ರೀವನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಅರಸಿ ಬಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಾನು ನಂಬುವುದು ಹೇಗೆ?

ರಾಮ : ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಂದರೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅವಿರುದ್ಧವಾದ ಧೋರಣೆಯನ್ನೇ ನಾನು ಆಚರಿಸಿದ್ದೇನೆ. 'ಧರ್ಮೇ ಸತ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ' ಎಂಬಂತೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಏನೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇದ್ದಂತೆ ನಿನಗೆ ಭಾಸವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದಿ ಎನ್ನುವುದೇ ಕಾರಣ.

ವಾಲಿ : ಆದರೆ ನಾನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ನೀನು ಬಂದದ್ದು ಹೇಗೆ? ಅದೂ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ.

ರಾಮ : ಹೌದು. ದಾರಿಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ಪ್ರಬಲವಾದಂತಹ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ನಿನ್ನ ವಿರುದ್ಧವೇ ಇದ್ದು ಹಾಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿದವರ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು

ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಸಂಶಯಿಸುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಬರಿಗಾಗಲೀ ಕಬಂಧನಿಗಾಗಲೀ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವ ದ್ವೇಷವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮತ್ತು ಅಂಥವರು ಆಡಿದಂತಹ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದುವು. ಸುಗ್ರೀವನ ಪರವಾಗಿದ್ದುವು. ಅರ್ಥಾತ್ ಧರ್ಮದ ಪರವಾಗಿದ್ದುವು.

ವಾಲಿ : ಅದನ್ನೇ ನಾನೂ ಹೇಳಿದ್ದು. ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ನೀನು ಸುಗ್ರೀವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ. ಸುಗ್ರೀವನ ವಾಗ್ಮೂಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲಾ? ಸುಗ್ರೀವ ಹೇಳಿದ ಮಾತಕ್ಕೆ 'ನಿನ್ನಣ್ಣನ ಕೊಂದೀಗ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸುವೆ' ಅಂತ ನೀನು ಗರ್ಜಿಸಿದೆ. ಸುಗ್ರೀವನೊಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಇದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿ?

ರಾಮ : ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಸರಿಯೇ. ಋಷ್ಯಮೂಕಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗಲೇ ವಾಲಿ ಸುಗ್ರೀವರ ನಡುವೆ ನಡೆದಂತಹ ಪ್ರಕರಣದ ವಿವರಗಳನ್ನು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಆಂಜನೇಯ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಸಿದ್ದ. ಆಮೇಲೆ ಸುಗ್ರೀವ 'ನ್ಯಾಯವನೀಕ್ಷಿಸಿ ಸಲಹೆ ಬೇಕು' ಎನ್ನುವ ವಿವೇಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಪರಿಭವವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದು ಆಂಜನೇಯ ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಗ್ರೀವ ವಿವರಿಸಿದ್ದು ಈ ಮೂರರ ನಡುವೆ ಏನೂ ವೈರುಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ನಡೆದದ್ದು ಸುಗ್ರೀವ ಸಖ್ಯೆ. ಅದು ಮುಖ್ಯ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ಸುಗ್ರೀವನ ಶರಣಾಗತಿ. ಯಾರೇ ಆದರೂ ಶರಣು ಬಂದವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಧರ್ಮಸಂಬಂಧವಾದ ನನ್ನ ನಿಲುವು. ಹಾಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ನನಗೆ ಬದ್ಧತೆ ಬಂತು. ಶುದ್ಧತೆಯೂ ಬಂತು. ಪೂರ್ವರಂಗದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆದಮೇಲೆಯೇ ನಾನು ರಂಗಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದು. ಈ ನಡುವೆ ನಿನ್ನಣ್ಣನ ಕೊಂದೀಗ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸುವೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಬಂದದ್ದು ಹೌದು. ಇದನ್ನು ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಪರಿಭಾವಿಸಬೇಕು. ಮೇಲಾಗಿ ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಂತಹ ಒಂದು ರೂಪಕವೂ ಆದೀತು ಆ ಮಾತು. ಪ್ರಾತಿಭಾಸಿಕ ಸತ್ಯದ ಹಾಗೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆಮೇಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು.

ವಾಲಿ : ಎಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುವಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ವಿಧಾನದಿಂದ ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಿ. ಏನು ಆ ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯ ಅದು ಕೇಳುವ.

ಪದ್ಯ - ನ್ಯಾಯವೆ ತಮ್ಮನ ಸತಿಯ ಮುಟ್ಟುವುದು | ಹೇಯವಿದ್ದುದರಿಂದ
ದೋಷ ತಟ್ಟಿದುದು || ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಿದು ಪರದೋಷಗಳಿಗೆ | ಕಾಯ
ಖಂಡನವೆಂಬ ನಿಜಮಾತಿನೊಳಗೆ ||

ರಾಮ : ಪ್ರಶ್ನೆ ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದು. ತಮ್ಮನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು ನ್ಯಾಯವೆ. ಆದರೆ ಆ ಕರ್ಮದ ಹಿಂದೆ ಅನುಸಂಧಾನವಾಗಬೇಕಿರುವ ಭಾವ ಅಥವಾ 'ವಿಕರ್ಮ' ಅದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಕರ್ಮದ ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಮಾಡಿಯೂ ಮಾಡದಂತೆ ಮುಟ್ಟಿಯೂ ಮುಟ್ಟದಂತೆ ಎಂಬ ರೀತಿಯಿಂದ ಅದು ಅಕರ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಕರ್ಮ ಅಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಮಾಡಬಾರದ ಕರ್ಮ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಷಿದ್ಧ ಕರ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಅಕರ್ಮ'ವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಯೋಗ ಇನ್ನೊಂದು ಭೋಗ. ಹೇಯವಿದ್ದುದರಿಂದ ದೋಷ ತಟ್ಟಿದುದು ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ ಮುಟ್ಟಿದ ದೋಷ ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದು. ಹಾಗಾಗಿ ನೀನು ನಿನ್ನಂದೇಹವಾಗಿ ಅಪರಾಧಿ. ಔರಸೀಂ ಭಗಿನೀಂ ವಾಪಿ ಭಾಯಾರ್ ವಾಪ್ಯನುಜಸ್ಯಚಿಯ ಯಃ| ಪ್ರಚರೇತ ನರಃ ಕಾಮಾತ್ತಸ್ಯ ದಣ್ಣೋ ವಧಃ ಸ್ವತಃ || ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಿ. ಇಂತಹ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಮರಣದಂಡನೆಯೇ ಸರಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷೆ. ಆತನಾಯಿಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನಿನ್ನಂಥವರನ್ನು ಯಾವ ವಿಚಾರಣೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ವಾಲಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನೇ ನನಗೆ ವಿಧಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತಲ್ಲ? ರಾಮಾ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಂವಿಧಾನ ಇದೆ. ನನ್ನ ಪಕ್ಷದಲ್ಲೂ ನ್ಯಾಯ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಮಾತ್ರವೇ ಸುಗ್ರೀವನೊಂದಿಗೆ ನೆಲೆಸಿ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

ರಾಮ : ಸಂವಿಧಾನ ಯಾವುದೇ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಧರ್ಮ ಎನ್ನುವ ಮಹಾ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ವಂಶದವನೇ ಆದ ದಂಡಕನೂ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ರಾಜ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತತ್ವ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರಬೇಕು. ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ನಿನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಇದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಯಥಾರ್ಥವಲ್ಲ.

ನಿನ್ನ ಸನ್ನಡತೆಗೆ ಅದು ಪುರಾವೆಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಜನರು ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನೂ ಅನುಮೋದಿಸಿದ್ದರು. ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾತೆಂದರೆ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಹನುಮಂತನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನರಾದ ನಾಲ್ವರು ನಿನ್ನ ಔದ್ಧತ್ಯವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಇಂದಿಗೂ ಸುಗ್ರೀವನ ಪರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಜಾಂಬವರು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ತಟಸ್ಥರಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅವರೂ ಧರ್ಮದ ಪರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಅಧಿಕಾರದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅಖಂಡ ಆರ್ಯಾವರ್ತದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಸೂರ್ಯವಂಶದವರಿಗೆ ಇದೆ. ಸಾಕೇತದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪರವಾಗಿ ಈಗ ಅದನ್ನು ನಾನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಚಿತ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿ ಅದು ಮತ್ತೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿಯೇ ಊರ್ಜಿತವಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದುಷ್ಟ ನಿಗ್ರಹದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳೆರಡೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ವಾಲಿ : ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇದ್ದು ನನಗೆ ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನೇ ನೀನು ಯಾಕೆ ವಿಧಿಸಲಿಲ್ಲ?

ರಾಮ : ಅದರ ಉತ್ತರ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿದೆ.

ವಾಲಿ : ಯಾವುದು ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ?

ರಾಮ : ನಿನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಯಾಕೆ ಒಳಗಾಗಿಸಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೇ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪರೋಕ್ಷವಾದ ನಿನ್ನ ವಿಚಾರಣೆ ವಾಲಿ ಸುಗ್ರೀವರ ಕಾಳಗದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಕ್ಷರಕ್ಷರ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವೆಲ್ಲ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅಪರಾಧಿತ್ವವನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಥಮ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ನಾನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದ್ವಿತೀಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲೂ ನಿನ್ನ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ರಾಜನೀತಿ ಮತ್ತು ದಂಡನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಾಳು ಕುಲಸಂಪನ್ನರಾದ ನಮಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಆಚರಿಸಲೇಬೇಕಾದ ನೀತಿಯಿದೆ. ಸಾರಿ ಕೊಂದರೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೇ ಆದರೂ ಶಿಕ್ಷಣ ರೂಪವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ.

ವಾಲಿ : ನಿನ್ನ ಈ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಬಲವಾದ ಆಧಾರವಾದರೂ ಏನಿದೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ?

ರಾಮ : ಮುಂದೆ ಅದನ್ನೇ ನಿರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ.

ಪದ್ಯ - ಮುಂದಿನ್ನು ಬದುಕಬೇಕೆಂಬಾಸೆಯುಂಟೆ | ಹಿಂದೆ ಕರೆವೆ ಬಾಣವನು
ನೋಯದಂತೆ || ಒಂದೇ ಬುದ್ಧಿಯೊಳ್ಳೆಲ್ಲ ಸತ್ಯವ ಬಿಡದೆ |
ಚಂದವಾಗಿರುವುದು ಸರ್ವರು ಕಡೆಗೆ || ೩ ||

ರಾಮ : ಬದುಕಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಆಸೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಆಸೆಗೆ ಆಂಗೀಕಾರ ದೊರೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಮಾಜಮುಖಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬರಬೇಕು. 'ಇನ್ನಿನಿಸು ನೀ ಮಹಾತ್ಮಾ ಬದುಕಬೇಕಿತ್ತು' ಎನ್ನುವ ಆಸೆ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಹೃದಯಗಳಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿ ಬಂದಾಗ 'ಜನಶಕ್ತಿ ತಾಂ ಯುಗಶಕ್ತಿಯಲ್ತೆ' ಎಂಬಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ. ವರ್ತಮಾನದ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಬದುಕು ಎರಡನ್ನೂ ಸಮನ್ವಯಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮುಂದೆ ಬದುಕಬೇಕು ಎಂಬ ಆಸೆ ಉಂಟೇ?

ವಾಲಿ : ಇದ್ದರೆ?

ರಾಮ : ಹಿಂದಕೆಳೆವೆ ಬಾಣವನು

ವಾಲಿ : ಅಂದರೆ ಈಗ ಅನುಭವಿಸಿದ ನೋವು ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಂತಲೋ?

ರಾಮ : ಹಾಗಲ್ಲ. ನೋವನ್ನು ನೀನು ಮರೆಯುವ ಹಾಗೆ. ಮತ್ತು ಬೇರೇನೂ ನೋವು ಆಗದ ಹಾಗೆ. ಹಿಂದಕೆಳೆವೆ ಬಾಣವನು ನೋಯದಂತೆ - ಬಾಣಕ್ಕೂ ನೋವಾಗದಂತೆ.

ವಾಲಿ : ನೋವಾಗದಂತೆ ನೀನು ಬಾಣವನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಿ. ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಹೇಗಿರಬೇಕು?

ರಾಮ : ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ನೀವು ಒಂದಾಗಿ ಸತ್ಯಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಬೆಳಕಾಗಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಆ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಪುಳಕೋತ್ಸವವನ್ನು ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯ ಮಹಾ ಪ್ರಜೆಗಳು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗುವಂತೆ ಒಂದೇ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಚಂದದಿಂ ಸರ್ವರು ಎಂಬ ಆದರ್ಶವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲ ಕಾಣಬೇಕು.

ವಾಲಿ : ಆದರ್ಶ ಎನ್ನುವ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನೇ ನೀನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಿ. ಸ್ವಾಮೀ ಇದು ಬರಿ ಆದರ್ಶವಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲಂತಹ ಆ ದೃಶ್ಯ ನಿನ್ನ ಅನನ್ಯವಾದ ದರ್ಶನ. ಇದನ್ನೇ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಉಳಿಯಿತು ಸ್ವಾಮೀ ಏನು ಉಳಿಯಿತು? ಕರುಣವಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ರಾಮ ರಾಮ ರಾಮ ಜಯ ಜಯ ರಾಮ.

ರಾಮ : ಶುಭಮಸ್ತು.

* * *

ವಿಭೀಷಣ ನೀತಿ
ರಾವಣ – ವಿಭೀಷಣ

Blank

ವಿಭೀಷಣ ನೀತಿ
ರಾವಣ - ವಿಭೀಷಣ

|| ಕಂದ ||

ಅಂದಿನದೋಲಗದೆಡೆಗ | ಯುದ್ಧಗ್ರಜನಡಿಗೇರಗಿ ವಿಭೀಷಣದೇವಂ || ಬಂದಾ
ರಾಮನ ವಾರ್ತೆಯ | ನಂದರುಹಲು ಕೇಳು ರಾಜನೀತಿಯ ಪೇಳ್ವಂ || ೧ ||

ವಿಭೀಷಣ : ಅಗ್ರಜಾ ನಾನು ವಿಭೀಷಣ. ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ರಾವಣ : ಸಂತೋಷ. ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ. ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಎದ್ದು
ನಿಂತಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ ಏನು ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ?

ವಿಭೀಷಣ : ನೀನೇ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡೆಯಲ್ಲಾ ಅಣ್ಣಾ.

|| ರಾಗ ಬೇಗಡೆ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಕೇಳಿದೆಯ | ಅಣ್ಣ | ಕೇಳಿದೆಯ || ಪ || ರಾಮ | ಪಾಳ್ಯಗೂಡಿ ನಮ್ಮೊಡನೆ |
ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪರಿಯ || ಕೇಳಿದೆಯ || ಅ || ಬಾಲವುಳ್ಳ ಕಪಿಗಳೆಷ್ಟ |
ತ್ತೇಳುಕೋಟಿಯಂತೆ ಕೆಲವು | ನೀಲ ಕೆಂಪು ಬಿಳಿದು ಮತ್ತೆ | ಬಾಲಕರಂತೆ ||
ಮೇಲೆ ಸುಗ್ರೀವ ನೆಂಬಾತ | ಪಾಲಿಸುವನರಸನಂತೆ | ನೀಲನೆಂಬವನಿವರಿಗೆಲ್ಲ |
ಪಾಳ್ಯದ ನಾಯಕನಂತೆ || ಕೇಳಿದೆಯ || ೧ ||

ವಿಭೀಷಣ : ಅಣ್ಣಾ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದ್ದು. ಕಾವಲಿಗಿರಿಸಿದ ನಮ್ಮ
ದೂತನೇ ಬಂದು ಹೇಳಿದ್ದು. ಅದೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದು.
ಅವರಿಗೆ ಸುಡುವ ಮರಳಿನ ರಾಶಿಯೇ ಒಂದು ಕಾವಲಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ
ಕಾವಲಿಗೆ ನಿಂತವರು ಅವರು. ಅಂತೂ ಬಿಸಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಬಿಸಿಯಾಯಿತೋ?

ವಿಭೀಷಣ : ಹೌದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ತಲೆಬಿಸಿಯಾದದ್ದು.

ರಾವಣ : ಕಾರಣ?

ವಿಭೀಷಣ : ದೂತರು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವೈಚಾರಿಕವಾದ ಚಿಂತನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾ ನಾನು ಮಾತಾಡುವುದು. ಇದು ರಾಜನೀತಿಯೂ ಹೌದು. ಧರ್ಮನೀತಿಯೂ ಹೌದು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಧರ್ಮ ಎನ್ನುವುದು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ. ಸರ್ವಗ್ರಾಸಿ. ರಾಜನೀತಿ ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಧರ್ಮದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಮೀರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಆದೀತು. ಏನು ನಿನ್ನ ರಾಜನೀತಿ ಕೇಳುವ.

ವಿಭೀಷಣ : ಕೇಳಿದೆಯಾ ಎಂಬ ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಕೇಳುವ ಎನ್ನುವ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನನಗೆ ಅನುಕೂಲವೇ ಆಯಿತು. 'ದಂಡು ಬಂತಯ್ಯ ರಾಘವನ' ಎನ್ನುವ ಸುದ್ದಿ ತಂದಿರುವ ದೂತ ಆ ದಂಡಿನ ಕುರಿತಾದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ನಾವು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಬೇಕು. ಇಬ್ಬರೇ ಇಬ್ಬರಾಗಿರುವ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಪಂಚವಟಿಯಿಂದ ಹೊರಟದ್ದು. ಆಗ ಯಾರ ಬೆಂಬಲವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಗಂಧಮಾಧನ ಗಿರಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ, ಲಂಕೆಯ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ, ಸಾಗರದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ, ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯೊಕ್ಕಣೆಗೆ ಸಿಕ್ಕದ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಾನರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಸಾರುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟತ್ತ ಏಳು ಕೋಟಿ ಕಪಿನಾಯಕರು! ನಾಯಕರೆಲ್ಲ ಕಪಿಗಳು ಅಂತಲ್ಲ. ಕಪಿಗಳೆಲ್ಲಾ ನಾಯಕರೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ವಿಷಯ. ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಎಷ್ಟೋ ಪದ್ಮವಾನರ ಬಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಬಂದರೆ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲ ಲಂಕೆಯೇ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿ ನೀಲ, ವಾನರ ತಂಡದ ನಾಯಕನಾಗಿ ಸುಗ್ರೀವ ಅಖಂಡ ನಾಯಕನಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮ. ಈ ಸಂಘಟನೆ ಒಂದು ಪವಾಡದಂತೆ ಸಂಭವಿಸಿದೆ.

ರಾವಣ : ನನಗೆ ಪವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಇದ್ದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಪವಾಡವಾದರೂ ಏನಿದೆ? ಮಂಗಗಳೆಲ್ಲ ನಾಯಕರಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಾವು ಅಂಜುವುದಕ್ಕೆ ಏನಿದೆ? ಬಲವನ್ನು ಬಲದಿಂದಲೇ ವಿರೋಧಿಸೋಣ.

ವಿಭೀಷಣ : ಅಣ್ಣಾ, ಇದು ಬಲ ಅಲ್ಲ. ಛಲ.

|| ರಾಗ ಯರಕಲ ಕಾಂಭೋಜ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಇನ್ನಾದರೂ ಬಿಡು ಬಿಡು ನಿನ್ನ ಛಲವ | ಮೊನ್ನೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತು
ನಿಜವಾಯಿತಲ್ಲ || ಇನ್ನಾದರು || ಪ || ಮೊದಲು ಪಟ್ಟಣವನಗ್ಗಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ
ಕಪಿಯಂಥಾ | ದದುಭುತ ವೀರ ವಾನರಸೈನ್ಯಮಂ ಕೂಡಿ | ಕೆದರಿತು
ಪಾಳ್ಯವಂತೆ || ಈಚೆಗೆ ದಾಟು | ವುದಕೆ ಈ ವೇಳ್ಯವಂತೆ ಎಚ್ಚರಿತು ಕೊಂ |
ಬುದಕೆ ಸಮಯವು ಬಂದಿದೆ ಮುನ್ನಿನಂತೆ || ಇನ್ನಾದರು || ೧ ||

ವಿಭೀಷಣ : ಅಗ್ರಜಾ ಇಡೀ ಸೀತಾಪಹರಣ ಪ್ರಕರಣದ ಹಿಂದೆ ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠವಾದ ನಿಲುವು ನನಗಂತೂ ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪರ ದಾರಾಪಹರಣ ಪರಮ ಪಾಪ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದಷ್ಟು ನೀನು ಅಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ವೇದ ಆರು ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿನಗೆ ಮುಖೋದ್ಗತ - ಕರತಲಾಮಲಕ. ಹಾಗಾದರೂ ಹೀಗೆ ಯಾಕೆ ಅಂತ ಕೇಳಿದರೆ?

ರಾವಣ : ಕೇಳಿದರೆ ಏನು ನಿನ್ನ ಉತ್ತರ?

ವಿಭೀಷಣ : ಬೇರೇನೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಛಲ. ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹಟಮಾರಿತನ. ಲಂಕೆಯ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಮಾರಿತನ ಅಂತ ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ಯಾಕೆ ಈ ಹಟಮಾರಿತನ? ಛಲ ಬೇಕು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಅಂತ ಛಲ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಇದು ಹಾಗಲ್ಲ. ಮಾಡಬಾರದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಅಂದರೆ ಕೆಟ್ಟ ಛಲ ಅಂತರ್ಥ. ಇದು ಬೇಕೋ? ಕೈಮುಗಿದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಣ್ಣಾ ಇನ್ನಾದರೂ ಬಿಡು ಬಿಡು ನಿನ್ನ ಛಲವ.

ರಾವಣ : ಅಂದರೆ ಮೊದಲೇ ಆಗಬೇಕಿತ್ತು ಅಂತಲೋ?

ವಿಭೀಷಣ : ಹೌದು. ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಗಂಟೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬಾರಿಸಿದಾಗಲೇ ನಾವು ಎಚ್ಚಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಮಗೇ ಹೊಡೆದದ್ದು

ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗದಷ್ಟೂ ನಾವು ದಪ್ಪ ಚರ್ಮದವರಾಗಿ ಹೋದವು. ಪಂಚವಟಿಯಿಂದ ಬಂದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ನಾವು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸದೇ ಹೋದದ್ದು ರಾಜನೀತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಚಾರುರ್ಯವೇ ಆಯಿತು. ಇದೀಗ ವಾನರ ಸೈನ್ಯ ಕಡಲತಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಯಾವ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅದು ಲಂಕೆಗೆ ನುಗ್ಗಬಹುದು.

ರಾವಣ : ಏನು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವೋ ಅದು? ನಮ್ಮ ಜಲದುರ್ಗವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇದೆಯೋ ಅವರಲ್ಲಿ?

ವಿಭೀಷಣ : ಲಂಘಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೋ ಆಂಜನೇಯ ನಮ್ಮ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟದ್ದು. ಅವನ ಬಾಲಕ್ಕೆ ನಾವೇ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು. ಇಡೀ ಲಂಕೆಯೇ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಉರಿಯುವ ಹಾಗಾಯಿತು. ಜಂಬೂವಾಲಿ ಅಕ್ಷಕುವಾರರಂತಹ ವೀರರನ್ನೂ ನಾವು ಕಳಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಲಂಕೆಯ ಸರ್ವನಾಶಕ್ಕೆ ಅದು ಮತ್ತೊಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು.

ರಾವಣ : ಅಷ್ಟಾದರೂ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಯಾಕೆ?

ವಿಭೀಷಣ : ಯಾಕೆ ಅಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು ಧರ್ಮದ ರಹಸ್ಯ. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯ ಬೇರೆಯೇ ಇದೆ.

ರಾವಣ : ಏನದು?

ವಿಭೀಷಣ : ರಾಮ ಯಾರು?

ರಾವಣ : ದಶರಥನ ಮಗ

ವಿಭೀಷಣ : ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ.

ಪದ್ಯ - ಅಣ್ಣ ಕೇಳಿ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಭೂಮಿಯ | ತಿಣ್ಣವಿಳುಹಲಾಗಿ
ಅವತರಿಸಿದ ನೊಂದು | ಹೆಣ್ಣ ನೆವನ ಹಿಡಿದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ | ಮಣ್ಣಿಗಿಕ್ಕುವ
ಬಡೆದು | ಈ ಕಾರ್ಯದೊ | ಳ್ಣದುದರಿವುದುಚಿತಗಳಲ್ಲ ತಿಳಿದು ||

ವಿಭೀಷಣ : ಅಣ್ಣಾ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜ ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು. 'ಇದಂ ಪಾಯಸಂ ದೇವ ನಿರ್ಮಿತಂ' ಎಂಬಂತೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ದಿವ್ಯ ಪಾಯಸದಿಂದ ಕೌಸಲ್ಯಾ ದೇವಿಯ ಪುಣ್ಯಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು ರಾಮ. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಭೂದೇವಿಯ ಪರವಾಗಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಾಗ ರಾಕ್ಷಸರ ಹನನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದವನು. ಎಂತಲೇ 'ಹಿರಿಯರಸಿ ಬೆಸಲಾದಳು' ಎಂಬಂತೆ ಭೂಭಾರವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದವನು. ಅಯೋನಿಜೆಯಾದ ಸೀತೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನೇ ಕೈ ಹಿಡಿದವನು. ಅವನ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಹಾಶೇಷನ ಅವತಾರ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವವನು.

ರಾವಣ : ಹಾಗಾದರೆ ಇವರೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇ ನಮ್ಮ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ. ಈಗ ಬಂದದ್ದು ಕೇವಲ ಒಂದು ನೆವನ. ಎಂದರೆ ಒಂದು ಮುಗಿದಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದೀತಲ್ಲಾ?

ವಿಭೀಷಣ : ಹಾಗಲ್ಲ ಹಾಗಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮ ಕ್ಷಮಾಸ್ವರೂಪಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಧರ್ಮದ ದಶಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಗೇ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ. ಅನೇಕ ರೂಪ ದೈತ್ಯಾಂತಂ ಎಂದು ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಅವನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ದೈತ್ಯರನ್ನು ಅನೇಕ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು ಕ್ಷಮಾರೂಪ. ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟರೆ

ರಾವಣ : ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟರೆ?

ವಿಭೀಷಣ : ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ರಾವಣ : ಏನು ಹೇಳಿದೆ? ಏನು ಹೇಳಿದೆ? ಸಾಕು ನಿಲ್ಲಿಸು ನಿನ್ನ ಹರಿಕಥೆ

॥ ರಾಗ ತೋಡಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ॥

ಏನೆಂದೆ | ತಮ್ಮ | ಏನೆಂದೆ ॥ ಪ ॥ ಏನೆಂದೆ ತಮ್ಮ ಏತಕೆ ಮರುಳಾದೆ |
ದಾನವರುಗಳ ಶಕ್ತಿಯ ನೀನರಿಯದೆ ॥ ಏನೆಂದೆ ॥ ಅ ॥ ದನುಜರ ಸೈನ್ಯ
ಲಂಕಾದುರ್ಗವೆಮಗೆ | ಅನುಜಗೆ ಸರಿ ಯಾರು ಕುಂಭಕರ್ಣನಿಗೆ ॥
ಧನಪತಿಚ್ಛೇಷ್ಯ ತಾನ್ಯಶ್ಚರ್ಯದೊಳಗೆ | ಘನಪರಾಕ್ರಮಿ ಶಕ್ರಜಿತು ಕಂದನೆನಗೆ ॥
ಏನೆಂದೆ ॥

ರಾವಣ : ನೀನು ಬಾಲಿಶವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ನಿನ್ನ ಭ್ರಮೆ. ವಾನರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ದಾನವರ ಶಕ್ತಿ ಏನು ಎಷ್ಟು ಎನ್ನುವುದು ಮರೆತು ಹೋದಂತಿದೆ. ಪೂರ್ಣದಿಂದ ಅರ್ಥಾತ್ ಸೊನ್ನೆಯಿಂದ ಪೂರ್ಣತ್ವಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಾಗಿ ಬಂದವನು. ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅಲೆವಾರಿಗಳಂತೆ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಅಖಂಡವಾದಂತಹ ದಾನವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದವನು. ಮೂಲಬಲ ಮಿತ್ರಬಲ, ಅಟವೀಬಲ, ಎಲ್ಲಾ ಬಲಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು ಯಾವ ಬಲಾತಿಬಲ ಶಕ್ತಿಗೂ ಜಯಿಸಲಾಗದ್ದು ನಮ್ಮ ಲಂಕಾರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದಂತಿರುವ ದುರ್ಗಮವಾದ ದುರ್ಗಗಳ ಬಲ ಜಲದುರ್ಗ, ವನದುರ್ಗ, ಗಿರಿದುರ್ಗ ಇವುಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವ ತ್ರಿಕೂಟಾಚಲದಲ್ಲಿ ಸಾಗರದ ಮಧ್ಯೆ ಅರಳಿದ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯೇ ನೆಲೆನಿಂತಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಸುವರ್ಣ ಲಂಕೆ ನನ್ನ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಸಾಧನೆಗೆ ಪರವೋನ್ನತ ಸಂಕೇತವೇ ಆಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಾದಂತಹ ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಣಭಯಂಕರರಾಗಿರುವಂಥ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಲದು ಎಂತಾದರೆ ತಮ್ಮನಾದಂತಹ ಕುಂಭಕರ್ಣ ಇಂಥವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಹೇಳು? ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚಿತ್ತದ್ದೇ ಆದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತ ಅವನನ್ನು ಇದಿರಿಸುವವರೇ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಘನಪರಾಕ್ರಮಿ. ಮತ್ತೇನು? ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬನು ಸಾಕು. ರಾಮನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಮಗನಾದ ಮೇಘನಾದ ದೇವಲೋಕವನ್ನೇ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಪರಾಕ್ರಮಿ. ಹೆಚ್ಚೇಕೆ ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ರಾಕ್ಷಸ ವೀರರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಕೋಟಿಯ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸಬಲ್ಲವರು.

ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಕುಬೇರನಿಗೆ ತಮ್ಮನಾದರೂ ಜ್ಯೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು. ಇಷ್ಟು ಸಾಕೋ ಇನ್ನೂ ಬೇಕೋ?

ವಿಭೀಷಣ : ಹೌದು, ಇನ್ನೂ ಬೇಕು. ಕಾರಣ ಈ ಎಲ್ಲ ಬಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು ದೈವಬಲ. ದೈವಬಲ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಯಾವ ಬಲವಾದರೂ ಅದು ದುರ್ಬಲ.

ರಾವಣ : ಏನು ನನಗೆ ದೈವಬಲವಿಲ್ಲವೋ?

ಪದ್ಮ — ಈರೇಳು ಜಗದೊಡತನ ನಮಗುಂಟು | ಮಾರ ವೈರಿಯ ಭಕ್ತಿ ಮನದಿ ಬೇರುಂಟು || ಸೇರಿಪ್ಪ ದಿಕ್ಪಾಲರೊಳು ನಮ್ಮನೆಂಟು| ಬೇರೇನು ಯೋಚಿಸಲಿದರೊಳೇನುಂಟು || ಏನೆಂದೆ ||

ರಾವಣ : ವಿಭೀಷಣಾ ಏಳು ಎನ್ನುವುದು ರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದಂತಹ ಒಂದು ಅಂಕಿಯಂತೆ. ಆ ಏಳಕ್ಕೆ ಏಳು ಸೇರಿದರೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು. ಅಂತಹ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದ್ದೇನೆ ಅಂತ ಎದೆಯುಬ್ಬಿಸಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಈರೇಳು ಜಗದೊಡತನ ನಮಗುಂಟು. ರಾಮನಿಗೆ ಏನುಂಟು? ಇರುವ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಮಂಗಳ ಬಲ ಮಾತ್ರ ಉಂಟು. ಮಂಗಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಂಗಳ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು ಅಂತ ನೀನಾಗಲೀ ನಿನ್ನ ರಾಮನಾಗಲೀ ಭ್ರಮಿಸಿದರೆ ಅದು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂಥದ್ದಲ್ಲ. ತುಂಡಾದರೂ ತುಂಡಾದೇನು ಆದರೆ ಬಾಗುವವನಲ್ಲ. ತಲೆ ಬಾಗುವುದಾದರೆ ಅದು ಪ್ರಭು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಮನನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿದವನು ಅವನಾದರೆ ರಾಮನನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುವವನು ನಾನು. ಶಿವನ ಆತ್ಮಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಿದ ಕೈ ಇದು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಮುಗಿಯುವಂಥದ್ದಲ್ಲ. ತಪೋಬಲದಿಂದ ಆರ್ಜಿಸಿಕೊಂಡಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಉಂಟು. ಮೂರನೆಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೆರೆದರೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಬಲ್ಲ. ನಿಟಲಾಕ್ಷನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹ ಇದೆ ಎಂದಮೇಲೆ ದೇವಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೇ ಶರಣಾಗಿ ಸಿಕ್ಕೊಂಡ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೈವಬಲಕ್ಕೆ ಏನು ಕೊರತೆ ಇದೆ ಹೇಳು?

ವಿಭೀಷಣ : ಅಣ್ಣಾ ಸದ್ಯದ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಅರ್ಧಾತ್ ಸೀತಾಪಹರಣದ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನಿನಗೂ ರಾಮನಿಗೂ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ದೈವಬಲದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಯಾಕೆ?

ವಿಭೀಷಣ : ಯಾಕೆ ಅಂದರೆ ಈಗ ನಿನ್ನ ವಿರೋಧಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಅವತಾರವೇ ಆಗಿರುವಂತಹ ಶ್ರೀರಾಮ. ನೀನು ತಪ್ಪಿ ನಡೆದಿರುವುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯ ಅಂಶವೇ ಆಗಿರುವ ಸೀತಾದೇವಿಗೆ. ಸೀತಾಪಹರಣ ಎನ್ನುವ ಪಾಪವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಧರ್ಮಬಾಹಿರನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರೆ ಧರ್ಮಬಾಹಿರನಾಗಿ ದೇವರನ್ನೇ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀನು ದೈವದ್ರೋಹಿಯೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳಿಂದ ಕಳಂಕಿತನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ದೇವರ ಬಲ ಇದೆ ಎನ್ನುವ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಬರೀ ಮರುಳಾಟಿಕೆ ಅಷ್ಟೆ.

|| ರಾಗ ಕಾಪಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ನೀನೇಕೆ ಮರುಳಪ್ಪುದಣ್ಣ | ಇನ್ನು | ಜಾನಕಿಯನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವುದೆ ಬಣ್ಣ ||
ನೀನೇಕೆ || ಪ || ಕೊಬ್ಬಿದುಮ್ಮದವೆಲ್ಲ ಬಿಡುಗು | ಕಪಿ | ಮಾರ್ಬಲ ಬಂದೆಮ್ಮ
ಮಂಡೆಯ ಬಡಿಗು || ಪರ್ಬಿ ಪಟ್ಟಣವೆಲ್ಲ ಸುಡುಗು | ಜಗ | ದಬ್ಬೆ |
ಜಾನಕಿಯಿಂದ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಕೆಡುಗು || ನೀನೇಕೆ || ೧ ||

ವಿಭೀಷಣ : ಅಣ್ಣಾ ಧರ್ಮದ ಬಲ ರಾಮನಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯ. 'ನಾನೂ ದೈವಭಕ್ತ. ನಾನೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೂ ಪ್ರಸಾದ ಸಿಕ್ಕಿದೆ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಧರ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾದಂತಹ ನಡೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ಆಚಾರ ಪ್ರಭವೋ ಧರ್ಮಃ' ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ದೇವರೇ ಆದರೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಮೀರುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದರೂ ರಾಮ ನಮಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಲಶಾಲಿ. ಶಿವಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮುರಿದವನು. ಪರಶುರಾಮನ ಗರ್ವವನ್ನು ಭಂಗಿಸಿದವನು. ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳ ಬಲವುಳ್ಳ ತಾಟಕಿಯನ್ನು ತರಿದವನು ಪಂಚವಟಿಯಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ರಾಕ್ಷಸ ವೀರರನ್ನು ನಿಂತ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ

ಸಂಹರಿಸಿದ್ದು ಇವೆಲ್ಲ ರಾಮನ ಯುದ್ಧವಿದ್ಯಾ ಕೌಶಲಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿಯುತ್ತವೆ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಾನರ ಮಾರ್ಬಲವೂ ಅವನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ನಿಂತಿದೆ.

ರಾವಣ : ಏನಾಯಿತು? ನಾನೂ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಸುತ್ತ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದೇನೆ.

ವಿಭೀಷಣ : ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೀನು ಗೆದ್ದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಸೋತದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ 'ಶಂಕ' ವಾಲಿಯಿಂದ ನೀನು ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾದದ್ದನ್ನು ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾವ ವಾಲಿಯಿಂದ ನೀನು ಸೋತಿದ್ದೀಯೋ ಅದೇ ವಾಲಿಯನ್ನು ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗದ ಮೂಲಕ ರಾಮ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರಾವಣ : ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ವಾಲಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿದ್ದು ಎಂದು ನಾವೂ ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆ ಸೇಡು ಈಗ ನನಗೆ ರಾಮನ ಮೇಲಿದೆ.

ವಿಭೀಷಣ : ಸೇಡು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಸ್ವತಃ ವಾಲಿಯೇ ರಾಮನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಅವತಾರ ಪುರುಷ ಅಂತ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ರಾವಣ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು ವಂಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ರಾಮ ನಮಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವ. ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಈಗ ಏನು ಸಮುದ್ರದ ಆ ತಡಿಯಿಂದಲೇ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿಯಾನೋ?

ವಿಭೀಷಣ : ರಾಮ ಆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿಯಾನು ಅಂತ ನನಗನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನೊಂದಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಕಪಿವೀರರೇ ಸಾಕಲ್ಲ. ಸಮೂಹ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ನೀನು ಜೀವಮಾನ ಪರ್ಯಂತ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಶಾಪಗಳ ಸರಮಾಲೆಯೇ ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ಸೇಡು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತಿವೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಮತ್ತು ವಾನರರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಮರಣ ಎನ್ನುವುದು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಪಡೆದ ವರದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಶಾಪ. ನನ್ನ ವಂಶೀಯರಿಂದ ನಿನಗೆ ಮರಣ ಎನ್ನುವ ಅನರಣ್ಯನ ಶಾಪ. ಕಪಿಗಳಿಂದ ಮರಣ ಎನ್ನುವ ನಂದಿಯ

ಶಾಪ. ಆಮೇಲೆ ರಂಭೆಯಿಂದ, ವೇದವತಿಯಿಂದ, ನಳಕೂಬರನಿಂದ ಬಂದ ಶಾಪ. ಹೀಗೆ ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದಾಗಿ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಸಂಹಾರವನ್ನೇ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿವೆ. ಎಂದಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಬೇಕೇ?

ರಾವಣ : ವಿಭೀಷಣಾ ಶಾಪಗಳಿಂದ ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಡ. ವರಗಳೂ ಬಂದಿವೆ. ಶಾಪಗಳೂ ಬಂದಿವೆ. ಗುಲಾಬಿ ಬೇಕು ಮುಳ್ಳು ಬೇಡ ಎಂದರೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಮುರಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಈಗ ನಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಅದು ಹೇಳು.

ಪದ್ಯ - ಸೀತಾದೇವಿಯ ಕರಕೋಣುಕು | ಒಳ್ಳೆ | ಜಾತಿ ಮಾಣಿಕ್ಯ ಮುತ್ತುಗಳ ತೆಕ್ಕೋಣುಕು || ಈ ತಪ್ಪ ಪಾಲಿಸೆಂದೆನುಕು | ರಘು | ನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಗಳ ಕಟ್ಟಿಕೋಣುಕು ||

ವಿಭೀಷಣ : ಅಣ್ಣಾ ಇದು ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ದಾರಿ, ಸರಳವಾದ ದಾರಿ. ಜಗತ್ತಿಗೇ ತಾಯಿಯಾಗಿರುವ ಸೀತಾಮಾತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ನಾವು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನೀನು ದೊಡ್ಡವನಾಗುತ್ತಿ. ಕಾರಣ ಧರ್ಮವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವವರಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವರು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಇಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೆ ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಬದುಕಬಹುದು? (ಸ್ವಗತ) ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ. ಏನು ಮಾಡೋಣ ನನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗೇ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನಲ್ಲ ಇವ.

ಪದ್ಯ - ತಮ್ಮನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ | ತಕ್ಕ ಮಾತಾಡಿದನು | ಅಮ್ಮ ಕೈಕೆಸೆಗಾಗಿ | ಒಮ್ಮೆ ಸೈರಿಸಿದೆ || ೧ ||

ರಾವಣ : (ಸ್ವಗತ) ಇವ ಏನು ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ನನ್ನ ತಮ್ಮ. ಒಂದೇ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ನಾವು. ಒಂದೇ ತಾಯಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡವರು.

ಆ ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ನೋವಾಗಬಾರದೆಂಬ ಒಂದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಇವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡೆ.

ಎಲಾ ವಿಭೀಷಣ ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಈ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಸಭೆಯಿಂದ ಉಚ್ಚಾಟಿಸಬೇಕಾದೀತು ಜಾಗ್ರತೆ. ಏನು ಹೇಳಿದಿ? ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಾಯಾಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನಾನು ಬದುಕಬೇಕು. ನಾನೇನು ಚಿರಂಜೀವಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀಯೋ ನಾಚಿಕೆ ಕೆಟ್ಟು ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ

ವಿಭೀಷಣ : ಬೇಡ ನಾನೇ ಇದ್ದೇನಲ್ಲ

|| ರಾಗ ಸಾಂಗತ್ಯ ರೂಪಕತಾಳ ||

ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾದರೆನಗಾದರೂಹಯ್ಯ | ವನದೊಳಿದ್ದವಳ ಕೊಂಡೊಯ್ಯ ||
ಇನಕುಲಾಧಿಪನಿಗಿತ್ತೀಗ ನಮ್ಮೊಳು ಮನ | ಮುನಿಸಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವೆನು ||

ವಿಭೀಷಣ : ನಿನಗೆ ಸಂಕೋಚವಾಗುವುದಾದರೆ ಶರಣಾಗತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಬಿಡು. ಈ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೇ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಪವಿತ್ರವಾದಂತಹ ನಮ್ಮ ಲಂಕಾ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮಗ್ರ ಪ್ರಜಾಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದೆ ಒದಗಬಹುದಾದ ಭಯಂಕರವಾದ ದುರಂತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸನ್ನೆಯಾದರೆ ಸಾಕು. ನಾನು ಸೊನ್ನೆಯಾದರೂ ಸರಿ. ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ಅಣ್ಣಾ ಸಮಷ್ಟಿ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕೆಟ್ಟ ಭಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಟ್ಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗು.

ರಾವಣ : ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ನೀನು ಹೋಗುತ್ತಿ. ಏನು ರಾವಣನಿಗೆ ಮೂಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀಯೋ ನೀನು? ನೀನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತೀಯೋ ನಾನಾಗಿ ನೂಕಿಸಬೇಕೋ?

|| ಭಾಮಿನೈರ್ಧ ||

ಸಾಕು ಸಾಕಿ ಸಭೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿ | ತೀ ಕುಟಲತನವೆಂಬ ಕಪಿ ಗ್ರಹ | ಸೋಕಿತಿ
ಚಂಡಾಲ ಹೇಡಿಯ ನೂಕಿರೆಂದೆನಲು ||

ರಾವಣ : ವಿಭೀಷಣಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾಕಿದ ಲಂಕೆ ನಿನಗೆ ಸಾಕಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನಿನ್ನನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಸಹಿಸಿ ನನಗೂ ಸಾಕಾಯಿತು. ಬಾಯಿಗೆ ಬರುವ ಕೆಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಡೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಸೋಂಕು ಉಳಿದವರಿಗೂ ಹಬ್ಬುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಭೆಯಿಂದಲೇ ನೂಕಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೋಗು ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಲ್ಲಬೇಡ.

ಪದ್ಯ -ನೂಕಲೇತಕೆ ಚರರು ನಾವೇ | ನೂಕಿಕೊಂಬೆವೆನುತ್ತ ಕಂಗಳ | ಲೌಕಿದುದಕದ ಶರಣ ಬಂದನು ಮಾತೆಯಿದ್ದಡೆಗೆ || ೧ ||

ವಿಭೀಷಣ : ಅಣ್ಣಾ ನನ್ನನ್ನು ನೂಕಿಸುತ್ತೀಯೋ ಸರ್ವಥಾ ಬೇಡ. ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ನೂಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ. ಈ ತನಕವೂ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಿಜಕ್ಕಾದರೆ ಹೇಗೋ ಏನೋ ನಾನು ಬದುಕನ್ನು ನೂಕುತ್ತಲೇ ಬಂದವನು. ಲಂಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊತ್ತ ತಾಯಿ. ಕೈಕಸಾ ದೇವಿ ನನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ. ಈ ತಾಯಿಯ ಮಡಿಲಿಂದ ಆ ತಾಯಿಯ ಮಡಿಲಿಗೆ ಮಗುವಾಗಿಯೇ ನಾನು ಹೋಗಬೇಕು. ತಾಯಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ತಾಯ್ನಾಡಿನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪ್ರಜಾ ಜನರೆಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಾನು ಏನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆ? ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಬೊಗಸೆ ಕಣ್ಣೀರು ಮಾತ್ರ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶುಭವಾಗಲಿ ಎಂದು ಮನಸಾ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಸಭೆಯಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಣ್ಣಾ ನಿನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದವಿರಲಿ.

ರಾವಣ : (ಸ್ವಗತ) ಕಣ್ಣೀರು ನನಗೂ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೂ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ವಿಭೀಷಣನ ಹೃದಯ ಏನು ಅಂತ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಪರಮ ವೈಷ್ಣವ ಶಿರೋಮಣಿ ಈ ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಹೇಳಿದ್ದೇ ಆಗಿ ಹೋದರೆ ನನ್ನ ಚಿರಂಜೀವಿ ಇಂದ್ರಜಿತು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆಗ ತಮ್ಮನೂ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಸಮಾನ ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿಭೀಷಣನಾದರೂ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗಿ ಲಂಕೆಯ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ರವಸುವಿನ ಸಂತತಿ ಉಳಿಯುವಂತಾಗಲಿ. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಸಂತತಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವಂತಾಗಲಿ. ನಾನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾಗಾದರೂ ಶುಭವಾಗಲಿ.

* * *

ಅಂಗದ ಸಂಧಾನ
ಅಂಗದ - ಪ್ರಹಸ್ತ

Blank

ಅಂಗದ ಸಂಧಾನ ಅಂಗದ - ಪ್ರಹಸ್ತ

|| ರಾಗ ಪಹಡಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಆರೋ ಬಂದ ಕಪಿತಾನು | ನಿನ್ನ | ದಾರಟ್ಟಿದರು ಕಾರ್ಯವೇನು | ನೋಡೆ |
ಮೂರು ಕಣ್ಣವನಂತೆ ನೀನು | ನಮ್ಮ | ದ್ವಾರಪಾಲಕರನಂಜಿಸುತಲಿ ಬಲು
ಮೊನೆ | ಗಾರನಂದದೊಳತಿ ಗರ್ವದಿ ಕುಳಿತಿಹೆ || ಆರೋ || ೧ ||

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಅಯ್ಯಾ ಆಗಂತುಕನೇ ಬಂದವನು ಆರೋ ಅಂತ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ನಾನು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡದ್ದು ಹೌದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನೇ ನಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಕಾರಣ ಬಂದವನು ಕಪಿ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಅಂಗದ : ಅದರಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಏನಿದೆ? ಕಣ್ಣಿದ್ದವರಿಗೆಲ್ಲ ಕಾಣಿಸುವ ಸತ್ಯ ಅದು.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಅಷ್ಟೇ ಆದರೆ ವಿಶೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ಹಾಗಲ್ಲ. ಬಂದವ ಆಕಾರದಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ಕಪಿಯೇ ಹೌದು ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಅಂಗದ : ಏನು ನೀನು ನೋಡಿದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕೇಳುವ

ಪ್ರಹಸ್ತ : ನಾನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಇದ್ದಕ್ಕೆ ಇದ್ದಂತೆ ನಮ್ಮ ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ ನೀನು ಒಳಗೆ ಬರಬಹುದೇ ಎಂದು ಕೇಳುವ ಸೌಜನ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕಾವಲಿಗೆ ನಿಂತವರ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂಬ ಅಲಿಖಿತ ನಿಯಮವನ್ನೂ ಪಾಲಿಸದೆ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ದೊಡ್ಡವರಿರುವಾಗ ನೀನೇ ಒಬ್ಬ ಮಹಾ ಪುರುಷ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ದೊಡ್ಡದಾದ

ಆಸನವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದೀಯಲ್ಲ? ಏನು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡವನೋ ನೀನು? ನಿನ್ನ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಯಾರೇ ಆದರೂ ಮೆಚ್ಚಲೇಬೇಕು. ಆಗ ನನಗೆ ಹೊಳೆದದ್ದು “ಕಪಿಗೆ ಚಪಲತೆ ಸಹಜಂ” ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಸಂಸ್ಕಾರ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದು. ಅದ್ಭುತವಾದ ನಿನ್ನ ಈ ವೇಷ ಅದನ್ನು ಮೀರಿದ ಆವೇಶ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರವೇಶ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ ಬೇಕು.

ಅಂಗದ : ಏನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ?

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಅದೇ ಹೇಳಿದನಲ್ಲಾ ನೀನು ಬಂದ ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ. ನಮ್ಮ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನದೇ ಆದ ಬಾಲಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ಅಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು. ಯಾಕಂದ್ರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಗದವರಿಗೆಲ್ಲ ಆಸನ ಉಂಟು. ಮಂಗಳಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಆಸನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ನನ್ನ ಗೊಂದಲವನ್ನು ನೀನೇ ಪರಿಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿ. ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣದಂತೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಶಃ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರೋ ಅಟ್ಟಿರಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಪಾಳ್ಯದಿಂದಲೇ ಹೊರಗಟ್ಟಿದ್ದೋ ಅಲ್ಲ ಏನಾದರೂ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಆಟ್ಟಿದ್ದೋ? ಯಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿದವರು? ಕಾರಣ ಏನು? ಹೇಳಬಹುದೋ?

ಅಂಗದ : ನಾನಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನೀನಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ ಲೇಸು ಲೇಸು

ಪದ್ಯ - ಲೇಸು ನಾ ಪೇಳ್ವೆ ಬಂದೊಳವ | ಕೇ | ಳಾ ಶೂರ್ಪನಖಿಯ ಕೃತ್ರಿಮವ | ಕಂಡು | ನಾಸಾ ಭೇದಿಸಿ ಕೊಳುಗುಳವ | ಗೈದು | ದೂಷಣಾದ್ಯರ ತಿರವಿಳುಹಿಸಿ ಮೆರೆವಂಥ | ದಾಶರಥಿಯ ಕಡೆ ದೂತನಾಗಿರುವೆನೈ || ಆರೊ || ೨ ||

ಅಂಗದ : ಅಯ್ಯಾ ಅನಾಹೂತನಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಹೌದು. ಆದರೆ ಅನಾಹುತ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದವನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಅಂದರೆ?

ಅಂಗದ : ಅಂದರೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದದ್ದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ವಂಚನೆಯಿಂದ ಪುರುಷಾತಿಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾದ ಶೂರ್ಪನಖೆಯ ಕರ್ಣನಾಸಿಕವನ್ನು ಭೇದಿಸಿದ ರಾಕ್ಷಸರ ವಿಷವ್ರೂಹವನ್ನು ಭೇದಿಸಿದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ನಿಶಾಚರರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಏಕಬಾಣದಿಂದ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ದಶದಿಕ್ಪುಗಳಲ್ಲೂ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಸರಿಸಿದ ದಶರಥ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸುಪುತ್ರ ದಾಶರಥಿ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ದೂತ ನಾನು.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ವಾನರಾ, ನೀನು ಮಾಡಿದ ಪರಿಚಯ ಭಾಷಣ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥವರ ಮೂಗು ಕೊಯ್ದವ, ಇಂಥವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದವ ಎನ್ನುವುದು ನಿನ್ನ ರಾಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಂತೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಿಂಥವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದವ ಎಂದು ಪರಿಚಯಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಅಂತಹ ವಿಶೇಷಣಗಳು ನಿನ್ನ ರಾಮನಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು. ಇಂಥವರನ್ನೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡವರು ಎಂದು ಗೌರವಿಸುತ್ತೀರಿ. ಶೂರ್ಪನಖೆ ರಾಮನನ್ನು ವಂಚಿಸಿದ್ದೋ ಅಲ್ಲ ರಾಮನೇ ಶೂರ್ಪನಖೆಯನ್ನು ವಂಚಿಸಿದ್ದೋ? ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಬ್ಬಳೊಂದಿಗೆ ಚೆಲ್ಲಾಟವಾಡಿದ್ದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿ? ಅಕೃತ ದಾರಶ್ಚ ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಬಗ್ಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಏನಿತ್ತು? ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಶೂರ್ಪನಖೆ ಪುರುಷಾತಿಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಲ್ಲಿದೆ?

ಅಂಗದ : ಕಿವಿ ಮೂಗನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಪುರುಷಾತಿಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಈ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾದರೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಏನಿದೆ? ಅಕೃತ ದಾರಶ್ಚ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಹೆಂಡತಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಹುದು.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ನೀನೂ ನೋಡಿದವನಲ್ಲ. ನಾನೂ ನೋಡಿದವನಲ್ಲ. ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ. ಈಗ ನೀನು ರಾಮನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದವ. ಕಡೆಯ ದೂತನೋ?

ಅಂಗದ : ಬಹುಶಃ ಮೊದಲು ಬಂದವನ ನೆನಪಾಗಿರಬೇಕು ನಿನಗೆ. ಹೌದು ನಾನು ಕಡೆಯವನೇ. ರಾಮಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣವರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣವ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಏನೇ ಆದರೂ ದೂತನೇ ಹೌದಲ್ಲಾ

ಅಂಗದ : ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಹಾಗಾದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಬೇಕೋ?

ಅಂಗದ : ಅಂದರೆ?

ಪದ್ಯ - ಮೈಯೊಳಿಷ್ಟರ ಮದವೇಕೆ | ಎರಡು | ಕೈಯ ಪರ್ವತ ವೃಕ್ಷ ಸಾಕೆ | ನ
| ಮೈಯ್ಯನವರು ಕಾಂಬರ್ಜೋಕೆ | ಈಗ | ಬಾಯ ಹೊಯ್ಯುವರು
ಹೋಗಾ ಕಡೆಯಲಿ ನಿನ್ನ | ಕೈಯಾಯುಧವ ಬಿಟ್ಟು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಮಾತಾಡು
|| ಆರೊ || ೩ ||

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಎಲಾ ಕಪಿಯೇ ನಿನ್ನ ರಾಮನದ್ದು ಅವತಾರ ಅಂತ ಹೇಳುವುದನ್ನು
ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಅವನಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಅವತಾರ
ನಿನ್ನದು ಅಂತಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಬೇಕೋ ಅಲ್ಲ ಸಾಕೋ?

ಅಂಗದ : ಏನು ಸಾಕು ಬೇಕಾಯಿತೋ ನಿನಗೆ? ಯಾವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇರುವುದು
ನೀನು?

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಅದು ನಿನ್ನ ಎರಡೂ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿರುವ ಮರಗಳು, ಹೆಗಲಿನಲ್ಲಿರುವ
ಪರ್ವತಗಳು ಕೈಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲ. ಮಡಿಸುವ ಹಾಗೂ
ಇಲ್ಲ. ಎತ್ತುವ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲ ಒತ್ತುವ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ನಿಜಕ್ಕಾದರೂ
ಚಿಂತಾಜನಕ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ ಬೇಕು? ದೂತನನ್ನು ಯಾವತ್ತೂ ನಾವು
ವಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದಮೇಲೆ ಈ ಆಯುಧಗಳ ಉಪಯೋಗವಾದರೂ
ಏನು? ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿದ್ದರೆ ಇದು ಸಾಕಾದೀತೋ? ನಾವು ಎಲ್ಲರೂ
ಒಮ್ಮೆಗೇ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಮುಗಿಬಿದ್ದರೆ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಕುರುಹೂ
ಉಳಿಯಲಾರದು.

ಅಂಗದ : ನೀವೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟೆಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ನಾನೊಬ್ಬ
ಆಯುಧಪಾಣಿಯಾದರೆ ತಪ್ಪೇನು?

ಪ್ರಹಸ್ತ : ತಪ್ಪು ಅಂತ ಅಲ್ಲ . ಸಭೆಯ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಅಂತ ಉಂಟು. ಅದನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಸದ್ಯ ಈ ನಿನ್ನ ವಿಚಿತ್ರ ವೇಷ ನಮ್ಮ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ದೊಡ್ಡ ರಾದ್ಧಾಂತವಾಗಿ ಹೋದೀತು.

ಅಂಗದ : ಆದರೆ ಏನು?

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಆದರೆ ಏನು ಎನ್ನುವುದು ಆಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಗಲಾಟೆ ಎಬ್ಬಿಸಬೇಡ. ಪ್ರಾಯಶಃ ನಿನಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಹೊಸತಾಗಿರಬಹುದು. ಮೊದಮೊದಲು ಸಭಾ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವವರಿಗೆಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಆಗುವುದುಂಟು. ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಭಾಕಂಪನ.

ಅಂಗದ : ಅಂದರೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಪನ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಕೆಲವರು ಹೇಳುವುದು ಹಾಗೇ. ಭೂಮಿಯೇ ನಡುಗಿದ್ದು ನಾನು ನಡುಗಿದ್ದೆಲ್ಲ ಅಂತ. ಇರಲಿ ಬಂದ ವೇಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಆವೇಗ ಈ ಆವೇಗಕ್ಕೆ ಆವೇಗ ಸೇರಿ ತುಂಬ ಆಯಾಸವಾಗಿರಬಹುದು ನಿನಗೆ. ಮುಖ ಸಂಜೆಯ ಸೂರ್ಯನ ಹಾಗೆ ಕೆಂಪು ಕೆಂಪಾಗಿದೆ. ನೋಡು ಒಂದೋ ಈ ಕಡೆ ಬಾ. ಅಲ್ಲ ಆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗು. ಮುಖಕ್ಕೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊ. ಆಮೇಲೆ ಆರಾಮವಾಗಿ ಮಾತಾಡು.

ಅಂಗದ : ನಿನ್ನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತಾ ಪೂರ್ವಕ ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಯುಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಬೆದರುವುದಾದರೂ ಯಾಕೆ ನೀನು?

ಪದ್ಯ – ಬೆದರುವುದೇಕೆ ನೀವೆಲ್ಲ | ನಿಮ್ಮೊಳ್ಳದನಕೆ ಬಂದವನಲ್ಲ | ಶ್ರೀ |
ಪದುಮತೋಚನನೆಂದ ಸೊಲ್ಲ | ದಶ | ವದನಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿದುದ
ಪೇಳಿಯೆ | ಬದಲುತ್ತರವನೊಯ್ಲ ಚದುರನು ನಾ ಕಾಣ್ಯೆ || ಆರೊ ||೪||

ಅಂಗದ : ಏನೋ ಒಂದು ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆ ಇದೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಬಹಳ ಮಂದಿ ಹೆದರಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಲವರು ಬೆದರಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಒಳಸರಿದರಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎಂಬಂತೆ ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಭಯ ಯಾಕೆ? ನನ್ನ

ಆಯುಧಗಳು ಎಂದು ನೀನು ಬೆಟ್ಟು ಮಾಡುವ ಬೆಟ್ಟಗಳಾಗಲಿ ವೃಕ್ಷಗಳಾಗಲಿ ನಾವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಧರಿಸುವವುಗಳು. ಕೃತಕವಾದುವುಗಳಲ್ಲ. ಇವುಗಳಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಹಾನಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನಡೆದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಏನಾದರೂ ಎಡವಟ್ಟಾಗಿದೆಯೋ?

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಜಬೀದಿಗಳು ಅಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿವೆ.

ಅಂಗದ : ಹಾಗಲ್ಲ. ಈ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಳವಡಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಕೌಶಲ ನಮಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಭಟರೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅವರು ತಡೆದಿದ್ದಾರೆ ನಾನು ಬಡಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಅವರು ತಡೆದರೂ ನೀನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವಸರ ಮಾಡಿದಿ. ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಅಂಗದ : ಒಳಗಿದ್ದ ನಿಮಗೆ ಬಹುಶಃ ಗೊತ್ತಾದದ್ದು ತಡವಾಗಿ. ಅವರ ಉದ್ಧಟತನಕ್ಕೆ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಯಾರ ಮೇಲೂ ನಾನು ಏರಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ರಾಮಭಕ್ತರು. ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಯಾರ ಮೇಲೂ ಕೈ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕದನಕ್ಕೆ ಬಂದವನಲ್ಲ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಆಗಲಿ. ಬಂದ ಕಾರಣ ಏನು ಅಂತ ಹೇಳು.

ಅಂಗದ : ಅದೇ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಪವಿತ್ರವಾದ ಕಮಲಗಳಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಪರಮ ಪಾವನ ಪುರುಷ ಶ್ರೀರಾಮ ಚಂದ್ರನಿಂದ ಒಂದು ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಹತ್ತು ತಲೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ದಶಮುಖನಾದಂತಹ ರಾವಣನಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ. ಬದಲುತ್ತರವ ಅಂದರೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಮರುನುಡಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಒಳ್ಳೆಯದು. ಬದಲುತ್ತರವ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬದಲಾಗಬಾರದು ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯೂ ಇದೆ. ಅಂದರೆ ದೂತನಾಗಿ ಬಂದರೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಂಧಾನದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲಿದೆ.

ಅಂಗದ : ಹೌದು

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಮಾನ ಕಾಡುತ್ತಿರುವುದು

ಅಂಗದ : ಏನು ಅನುಮಾನ?

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಅದು ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅರ್ಹತೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ.

ಪದ್ಯ - ಮರದಿಂದ ಮರಕ್ಕೆ ಹಾರುವಿರಿ | ಸಂಧಿ | ಮರಿಯಾದೆಗಳನೇನರಿವಿರಿ
| ಮಿಗೆ | ಪುರುಬುಗಳೆತ್ತಿ ಹಣ್ಣುವಿರಿ | ನೋಯೆ | ಕಿರಿಕಿರಿ ಕಿರ್ಫನೆ
ಟಟ್ಟಿರಿಗುಟ್ಟುತ್ತ | ಭರದಿಂದಲೋಡುವ ಭಟರು ನೀವಲ್ಲವೈ || ಆರೊ
||೩||

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಅಯ್ಯಾ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮರ್ಯಾದೆ ಅಂತ ಇದೆ. ನಿಮಗೆ
ಗೊತ್ತಿರಲಾರದು. ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ
ನಿನ್ನ ರಾಮನಿಗಾದರೂ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸಂಧಾನ ನಡೆಯುವುದು
ನರರ ನಡುವೆ. ನರರ ಮತ್ತು ವಾನರರ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲ.

ಅಂಗದ : ಮನುಷ್ಯರ ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸರ ನಡುವೆ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯಾದ ಮಾತು.
ಹಾಗಾಗಿ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ವಾನರರೂ ಸಾಕಾಗಬಹುದು.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಸಾಕಾದೀತು. ಆದರೆ ಸಂಧಾನ ಅಥವಾ ಸಂಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.
ನೀವೆಲ್ಲ ಮರದಿಂದ ಮರಕ್ಕೆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಬೆಸೆಯುವವರು. ಅದು
ಸ್ವಭಾವಜನ್ಯವಾದಂತಹ ಉದ್ಯೋಗ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾರ್ಹತೆ
ಉಂಟು. ಉಳಿದಂತೆ ವ್ಯಾಕರಣದ ಸಂಧಿ. ಕಾಲಮಾನದ ಸಂಧಿ ಹೀಗೆ
ಇನ್ನಿತರ ಸಂಧಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅದು ನಿಮ್ಮಿಂದ
ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಒಂದು ಮರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮರಕ್ಕೆ ಹಾರುವುದು,
ವಿಕಾರವಾದ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೋರುವುದು, ಕಿರಿಕಿರಿ ಕಿರ್ಫನೆ ಟಟ್ಟಿರಿಗುಟ್ಟುತ್ತ
ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಓಡುವುದು, ಇಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನು ಗೊತ್ತುಂಟು ನಿಮಗೆ?
'ಸ್ವಭಾವೋ ದುರತಿಕ್ರಮಃ' ಎಂಬಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಜಾಯಮಾನವೇ
ಅದು ಅಂದಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಬೇರೇನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ?

ಅಂಗದ : ಏನು ಜಾತಿ ನಿಂದನೆಯೋ ನಿನ್ನದು?

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಛಿ. ಜಾತಿ ನಿಂದನೆ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವೇ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು.

ಅಂಗದ : ಹಾಗೆ ನೀನು ವಾನರರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ನಾನು ದಾನವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಬೇಕಾದೀತು.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಏನುಂಟು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ?

ಅಂಗದ : ದುರುಳಾ

ಪದ್ಯ - ದುರುಳ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ | ಚಾಡಿ | ತರಳೆಯನರಸಗೆ ತಿಳಿಸಿ | ನೀತಿ | ತೊರೆದ ಧರ್ಮವ ನಿತ್ಯ ಗಳಿಸಿ | ಪರ | ತರುಣಿಯರನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿ ಹಿಡಿತಂದು | ಸೆರೆಯೊಳಿಕ್ಕಿಸುವಂಥ ಮಂತ್ರಿ ನೀನಲ್ಲವೈ

ಅಂಗದ : ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ವೈಖರಿಯಿಂದ ನೀನೊಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯಿರಬಹುದು ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಹೌದು. ನಾನು ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಏನೀಗ?

ಅಂಗದ : ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು ಬರೀ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು ನಿನ್ನ ಮಾತು. ಏನು ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಿ ನೀನು?

ಅಂಗದ : ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ. ಮಂತ್ರಿಗಳಾದವರು ಅರಸನಿಂದಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಅರಸನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಅಂಕುಶವನ್ನು ತೊಡಿಸಬೇಕಾದ ನೀವು ಅದನ್ನು ಮಾಡದೆ ನೀವೇ ಅವನಿಗೆ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಅವನಿಗೆ ಚಾಡಿ ಹೇಳಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರಿ. ಅಂದರೆ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಸುರಾಪಾನದಂತಹ ದುಷ್ಟಟಿಗಳು ಬೇರೆ. ಧರ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಪರ ದಾರಾಪಹರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ನಿಮ್ಮಂತಹ

ದುಷ್ಟರಿಂದಲೇ ರಾಜ ಹಾಳಾಗಿದ್ದಾನೆ. ರಾಜ್ಯವೂ ಹಾಳಾಗಿದೆ. ನೀವಂತೂ ಹೇಗೂ ಹಾಳಾಗಿದ್ದೀರಿ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ನೀವು ಹಾಳಾಗಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇದು ಉತ್ತರವೋ? ಇದಕ್ಕೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸಂಧಿಯ ಕುರಿತಾದಂತಹ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತತ್ವಗಳೂ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮದಾದಂತಹ ಜಲದುರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನಿನ್ನೆ ನಿನ್ನೆ ನಮ್ಮ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳ ಶ್ವೇತಭತ್ತವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಸಂಧಾನ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯೋ ಇದು? ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಅವಿಧೇಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹಾರಿಬಂದ ಪಕ್ಷಾಂತರಿ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಇದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ?

ಅಂಗದ : ಈ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾದ ಬಾಧ್ಯತೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ಕೇಳುವುದಕ್ಕಿರುವವರು ಕೇಳಿದಾಗ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸಾಗರದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಮ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರರಾಜನೇ ಅನುಮತಿಯನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವಾಮ್ಯ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಸಗರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ. ಮತ್ತು ಅವನ ವಂಶದವರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ. ಶ್ವೇತಭತ್ತವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದು ಅಖಂಡ ಆರ್ಯಾವರ್ತದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಆಡಂಬರವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದ ಗರ್ವಾಪಹರಣ ಅದು. ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಭವಿಷ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆ ಕೊಡುಗೆಯ ಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದು. ಸ್ವತಃ ವಿಭೀಷಣನೂ ಇದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಂದಮೇಲೆ ತೊಡಕೇನಿದೆ

ಪ್ರಹಸ್ತ : ತುಂಬ ಮಾತಾಡುತ್ತಿ. ನಿನ್ನ ಉತ್ತರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನಾನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ನಿನ್ನ ಉತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ನೈತಿಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಜಾಣತನ ಮಾತ್ರವಿದೆ.

|| ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಮಾತಿನೊಳಗೆ ಜಾಣನಹುದು ನಿನ್ನನು ಪೆತ್ತ | ಮಾತೆ ಯಾರಯ್ಯ ಹೇಳು ||
ತಾತನೆಲ್ಲಿಹನಾವ ದೇಶ ರಕ್ಷಿಸಿದಂಥ | ದಾತನಾರದ ತಿಳುಹು || ೧ ||

ಅಂಗದ : ಅಯ್ಯಾ ನಿನ್ನ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಬೇಡದ್ದು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಈಗ ನಾನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ತರ್ಕ ಹೊಡೆದುದರಲ್ಲಿ ನೀನು ಜಾಣ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮೀರಿದ ವಾಗ್ಮಿತೆಯಿಂದ ಕೇವಲ ವಾನರ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನೀನು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಬೇಕಾದರೆ ಏನೋ ಒಂದು ಗುಣ ನಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿ ನನಗೊಂದು ಕುತೂಹಲ, ನಿನ್ನ ಹೆತ್ತವರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೊತ್ತು ಹೆತ್ತು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿ ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಆ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಯಾರು? ಅವಳನ್ನು ಮನಸಾ ವಂದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ತಾಯಿಯೆಂದರೆ ಮಾನವಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಾಯಿ ಬಾರದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿರುವವಳಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ನಿನ್ನ ಜನನಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ತಂದೆ ಯಾರು? ನಿನ್ನನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದಾತ ಆ ದಾತ ಯಾರು? ಹೇಳಬಹುದೇ?

ಅಂಗದ : ಹೇಳೋಣ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅವಮಾನ ಆದರೆ ನಾನು ಹೊಣೆಗಾರನಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪರಿಚಯ ನಿನಗಷ್ಟು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಪರಿಣಾಮ ಏನು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಆಮೇಲೆ ನೋಡುವ. ಮೊದಲು ವಿಷಯ ಹೇಳು.

ಅಂಗದ : ಹಾಗಾದರೆ ತಂದೆಯವರಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪದ್ಯ - ತಾತ ನಿಮ್ಮವನ ತೊಟ್ಟಿಲ ಬಳಿಯಲಿ ಕಟ್ಟಿ | ದಾತನು ತಾಯಿ ತಾರೆ ||
ಭೂತಳಪತಿ ರಾಮದೂತನಂಗದನೆಂಬ | ಪ್ರೀತಿಯು ಪೆಸರೆನಗೆ || ೨ ||

ಅಂಗದ : ಲೋಕೋತ್ತರ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು. ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಾರ್ವಭೌಮರು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಂತೂ ಇದು ಜನಜನಿತವಾದ ಉದ್ಗಾರ. ನಿಮ್ಮ ಒಡೆಯನಾದ ರಾವಣನಿಗೆ ಲವಣ ಮಿಶ್ರಿತ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ತಂದು ತೊಟ್ಟಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ತೂಗಾಡಿದ ಜಗದೇಕ ವಿಕ್ರಮಿ ವಾಲಿ ಅವರೇ ನನ್ನ ತಂದೆ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು. ನೀನು ಏನು ಹೇಳಿದೆ? ವಾಲಿಯ ಮಗನೋ? ಇದನ್ನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಬಾರದಿತ್ತೇ? ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವ ಕ್ರಮವೇ ಬೇರೆ ಇತ್ತು. ಇರಲಿ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ ಅಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಹೇಳು.

ಅಂಗದ : ಪ್ರಪಂಚದ ಪಂಚ ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ತಾರಾದೇವಿ ನನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಸಂತೋಷ. ತುಂಬ ಸಂತೋಷ. ಮತ್ತೆ?

ಅಂಗದ : ಅದೇ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ರಾಮದೂತ ಎನ್ನುವುದೇ ನನ್ನ ಬಿರುದು. ಜಗತ್ತಿಗೂ ದೇವರು. ನಮಗೂ ದೇವರು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾವರು. ಅಂತಹ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ದೂತ ಅದೇ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹೆಸರು.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಆದರೆ ಅದು ಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರೇನು ಹೇಳು.

ಅಂಗದ : ಅಂಗದ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ನಿಜ ನಾಮಧೇಯ. ಸುಗ್ರೀವ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅಪ್ಪನ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಮಗನ ಮೇಲೆ ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ ಅನ್ಯಾಯ ಅನ್ಯಾಯ.

ಪದ್ಯ - ಅನ್ಯಾಯ ರವಿಜ ಮಾಡಿದರೇನು ನಮಗೆ ನೀ | ಸಣ್ಣವನಾದಮೇಲೆ ||
ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವ ನಿನಗಿತ್ತುಪಚಾರದಿ | ಮನ್ನಿಸಿ ಕಳುಹುವೆವು || ೩ ||

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಇದು ಶುದ್ಧ ಅನ್ಯಾಯ.

ಅಂಗದ : ಅನ್ಯಾಯವಾದರೂ ಶುದ್ಧವೇ ಉಂಟಲ್ಲ

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಉಂಟು ಆದರೆ ಅದು ನಿನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಉಂಟು.

ಅಂಗದ : ಹೇಗೆ?

ಪ್ರಹಸ್ತ : ನೀನು ಮುಗ್ಧ. ನಿನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯ ಮಹಾರಾಜ ಯಾರು?

ಅಂಗದ : ಸುಗ್ರೀವ

ಪ್ರಹಸ್ತ : ನಿಜವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾದವರು ಯಾರು

ಅಂಗದ : ಅಂದರೆ?

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಅಂದರೆ ಅದುವೇ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ನೈಜ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನೀನು ಮಹಾರಾಜನಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ನೀನು ಮಗ್ಗುಲು ಮುಳ್ಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಯಾರಾದರೂ ಹೊಡೆದು ಸಾಯಿಸಲಿ ಅಂತ.

ಅಂಗದ : ಇದನ್ನು ನಿನಗೆ ಕಣಿ ಹೇಳಿದವರು ಯಾರು?

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಯಾರು ಯಾಕೆ? ಇಲ್ಲಿರುವ ಯಾರಿಗೂ ಅರ್ಥ ಆಗುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಇದು. ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ನಿನಗಿಂತ ಅಥವಾ ನಿನ್ನಷ್ಟೇ ಸಮರ್ಥರಾದವರು ಸುಗ್ರೀವನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಾ? ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಯಾಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ

ಅಂಗದ : ಅದಕ್ಕೇನು ಏನು ಪರಿಹಾರ?

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಪರಿಹಾರ ನಾವು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ನೀನು ಮಾತ್ರ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ನಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿದಿ ಅಂತಾದರೆ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯ ಮಹಾರಾಜನಾಗಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ನಿನಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಅಂಗದ : ಅಲ್ಲಿ ವಿಭೀಷಣನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದ್ದಿ. ಇಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಿದ್ದಿ. ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ನಿನ್ನ ಭೇದ ನೀತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಷ್ಟು ಅಜ್ಞಾನಿ ಅಲ್ಲ ನಾನು. ನನಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು

ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಿನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು ಅಂತ ಇದ್ದೆ
ಒಂದು ಉಪಕಾರ ಮಾಡು. ಉಪಚಾರ ಬೇಡ.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಹೋಗಲಿ ಏನು ಉಪಕಾರ
ಹೇಳು.

ಪದ್ಯ - ಕನ್ನೆಯ ಕದ್ದು ತಂದಂಥ ರಾವಣನೆಂಬ | ಕುನ್ನಿ ಯಾರೆಂದೆನುತ ||
ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಡಲರಿದರಿಂ ಹೆಚ್ಚು | ಮನ್ನಣೆ ನಮಗಿಲ್ಲವೈ || ೬ ||

ಅಂಗದ : ಬಹಳ ಮಾತುಗಳು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಕದ್ದು ತಂದಂತಹ
ಕಳ್ಳ ರಾವಣ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ತೋರಿಸು.

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಅವನನ್ನು ಕಾಣುವುದು ನಿನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೋ?

ಅಂಗದ : ನೀನು ತೋರಿಸಿ ನೋಡು. ಆಗ ಗೊತ್ತಾದೀತು

ಪ್ರಹಸ್ತ : ಹಾಗಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು. ಕಂಡೆ ಆಂತಾದರೆ ನೀನು ಜಾಣ.

* * *

Blank

ಅತಿಕಾಯ ಕಾಳಗ
ಅತಿಕಾಯ – ಲಕ್ಷಣ

Blank

ಅತಿಕಾಯ ಕಾಳಗ
ಅತಿಕಾಯ - ಲಕ್ಷ್ಮಣ

|| ರಾಗ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಭಳರೆ ಬಲು ಭಟನೆಂಬುದರಿತೆನು | ತಳುವದೆನ್ನೊಳು ಪೇಳು ರಘುಕುಲ |
ತಿಲಕನೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೋ ನೀನಾ | ರಲಸದೀಗ || ೧ ||

ಅತಿಕಾಯ : ಭಲಾ ಭಲಾ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಬೃಹತ್ ಸೇನಾ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಾನರರ ನಡುವೆ ಬಲಾತಿಬಲ ಶಕ್ತಿಯ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾ ಪುರುಷರಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಓ ವೀರಾಧಿ ವೀರಾ ಆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾರು? ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಪಿತೃವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ವನವಾಸ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಮಹಾನುಭಾವ ಕುಬೇರನ ಬೊಕ್ಕಸದಿಂದ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಹೊನ್ನಿನ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಹರಿಸಿದ ದಾನಶೂರ ರಘು ಮಹಾರಾಜನ ಉಜ್ವಲವಾದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿಬಂದ ರಘುಕುಲ ತಿಲಕ - ನೀನು ಅವನೋ ಅಲ್ಲ, ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಅಣ್ಣನಿಗಾಗಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಅವನ ನೆರಳಂತೆ ಅವನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದ ಅನುಜ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೋ ಯಾರು ಯಾರು ನೀನು? ಹೇಳುವೆಯಾ?

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಹೇಳುವುದಕ್ಕೇನೂ ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂಥವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಊಹಿಸುವುದೇ ಮೇಲು.

ಅತಿಕಾಯ : ಹೇಗದು?

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ವೀರಾಗ್ರೇಸರಾ

ಪದ್ಯ -ಎನಲು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆಂದ ನಿನ್ನಯ | ಮನಸಿನೊಳಗೇನೆಂದು ತೋರಿದು
| ದನಿತು ಬಗೆಯಲುಬಹುದು ನೀ ಕೇ | ಳೆನುತಲವಗೆ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಬಹಳ ಅಪರೂಪದ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿನ್ನದು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೀನಾರು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ಅಪರೂಪವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾರು ಎನ್ನುವುದು ಅಪರೂಪದ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಅತಿಕಾಯ : ಇದು ಅಪರೂಪದ ಪ್ರಕರಣ. ಆದಕಾರಣ ಅಪರೂಪದ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹಾಗಾದರೆ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಅಪರೂಪದ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಅತಿಕಾಯ : ಏನದು?

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ದ್ವೈತವಾದರೆ ದ್ವೈತ. ಅದ್ವೈತವಾದರೆ ಅದ್ವೈತ. ಒಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನೆರಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂತಲೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಒಂದೇ ಅಂತಲೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಇದು ನೋಡುವವರ ನೋಟಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಭಾವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕುತೂಹಲ ಉಂಟು ನನ್ನಲ್ಲಿ.

ಅತಿಕಾಯ : ಏನು ಆ ಕುತೂಹಲ?

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲ. ರಾಮನಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಯುದ್ಧ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಯುದ್ಧ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಉಂಟೋ? ಅಲ್ಲ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನಾದರೆ ಯುದ್ಧ ರಾಮನಾದರೆ ಶರಣಾಗತಿ ಹಾಗುಂಟೋ? ಯಾಕೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ ಅಂದರೆ ಈ ಕ್ಷಣ ನೀನು ಯಾರೇ ಆದರೂ ವಿರೋಧಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ನಾನು ಉತ್ತರಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಅತಿಕಾಯ : ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನೇನೋ ಹೇಳಿದ್ದಿ. ಆಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉದ್ದೇಶವೇನು ಅಂತಲೂ ಕೇಳಿದ್ದಿ. ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ದ್ವೈತವೂ ಆಗಬಹುದು ಅದ್ವೈತವೂ ಆಗಬಹುದು ಎನ್ನುವ ನಿನ್ನ ಒಗಟಿದೆಯಲ್ಲಾ? ಅದು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ

ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅದೇ ಉದ್ದೇಶದ್ದಾದರೂ ಸದ್ಯ ಅದರ ಲಕ್ಷ್ಯ ಇರುವುದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಏನು ಆ ಸತ್ಯ ಕೇಳುವ.

ಅತಿಕಾಯ : ಅದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು.

ಪದ್ಯ -ರಣಕದಾವನದಾದರೇನದ | ರೇಣಿಕೆ ನಮಗಿಲ್ಲೆಲವೊ ಸಮರಾಂ |
ಗಣದೊಳಾತ್ಮನಿವೇದಕರು ನಾವ್ | ಚಿನುಮಯಂಗೆ ||

ಅತಿಕಾಯ : ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಯಾರೇ ಬರಲಿ. ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುವವನಲ್ಲ ನಾನು. ಓಡುವವನೂ ಅಲ್ಲ. 'ಯುದ್ಧೇಚ ಅಪಲಾಯನಂ' ಎನ್ನುವುದು ನಾವು ಅನುಸರಿಸೋಂಡು ಬಂದ ಯುದ್ಧ ನೀತಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಯಾರು ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅಲ್ಲ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾದರೂ ಯಾಕೆ?

ಅತಿಕಾಯ : ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದು. ಈ ಸತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಆ ಸತ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ಇದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಏನು?

ಅತಿಕಾಯ : ಬರುವಾಗಲೇ ಘೋಷಿಸಿದ್ದೇನೆ. 'ಬನ್ನಿರೈ ಸಂಸಾರ ಶರಧಿಯನು ದಾಂಟುವರು' ಶರಧಿ ಲಂಕೆಯನ್ನೇ ಸುತ್ತವರಿದಿದೆ. ಅದನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗುವುದು ನಮಗೇನೂ ಕಷ್ಟದ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂಸಾರ ಎನ್ನುವ ಸಾಗರವನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹ ಬೇಕು. ಭೂಮಿಗಳಿಗಿದ್ದು ಬಂದ ಭಗವಂತ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಚಂದ್ರ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಸಾರೂಪ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ನಾನು. ಎಂದರೆ ಆತ್ಮವನ್ನೇ ಅವನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕೃತಕೃತ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವವನು ನಾನು. ಸಮನಿಸಿದ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ವಿಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಅನುಗ್ರಹವಾದೀತೆಂದಾದರೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲ.

ಚಿನ್ಮಯನೂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ದೇವರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ ಅಂದಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಯಾಕೆ ಇರಲಾರ?

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಇರಬಹುದು. ಇರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಅರಿವಿನ ಶಕ್ತಿಯಿರಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ.

ಅತಿಕಾಯ : ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ ಎರಡನ್ನೂ ಸಮನ್ವಯಿಸಿದರೆ ಅತಿಕಾಯನ ಪರಮ ಪರಾಕ್ರಮದ ರುದ್ರ ನರ್ತನವನ್ನು ನೀನೇ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣುವೆಯಂತೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಒಂದು ಮಾತುಂಟು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಏನದು

ಅತಿಕಾಯ : ಆಲಿಸಬೇಕು.

|| ಭಾಮಿನೈರ್ಧ ||

ನೀವು ಜಗದಧಿದೈವವೆಂಬುದ | ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು ನಮ್ಮ ಕುಲದ ಸ್ವ | ಭಾವವನು ನಾವ್ ಬಿಡಲು ಬಹುದೇ ಪೂರ್ವಪದ್ಧತಿಯ ||

ಅತಿಕಾಯ : ನೀವು - ಅದೇ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಯೋಗ. ಅದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ದ್ವೈತ - ನಿನ್ನದೇ ಪಾಠ. ಮಹನೀಯ 'ನಾನು ನೀನು ಆನು ತಾನು' ಈ ನಾಲ್ಕು ತಂತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಮೀಟಿದರೆ ಜಗತ್ತನೇ ಕುಣಿಸಬಹುದು. ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿದೈವ ಅಧಿಯಜ್ಞ ಅಧಿಭೂತ ಮತ್ತು ಅಧಿ ಆತ್ಮ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮಲ್ಲೇ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಏನು ನಿನ್ನ ಸ್ವಧರ್ಮ?

ಅತಿಕಾಯ : ಅದನ್ನೇ ಕೆಲವರು ಸ್ವಭಾವ ಎನ್ನುವುದಿದೆ. ಅದು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ಅದನ್ನೇ ಪೂರ್ವ ಪದ್ಧತಿಯ ಅಂತ ನಾನು ಕರೆಯುವುದು. ಅದು ನನ್ನ ಕುಲಾಚಾರವೂ ಹೌದು.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಆದರೆ ಅದು ಆಚಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಲ್ಲ. ಅದು ಹೇಗೆ ಕೇಳುವ

ಅತಿಕಾಯ : ಅದನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನಾವು ಮಾಡುವ ಸಮರಮುಖಿ ಸಂಭಾವನೆ - ನಾವು ಮಾಡುವ ಸಮರಮುಖಿ ಸಂಭಾವನೆ ಎಂದರೆ ಇದು ಸರಳ ಭಕ್ತಿ. ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾದ ಭಕ್ತಿ. ಕ್ಷಾತ್ರ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸಂಕೇತವಾಗಿರುವ ಸರಳನ ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಭಕ್ತಿ. 'ಸ್ವಧರ್ಮೇ ನಿಧನಮ್ ಶ್ರೇಯಃ' ಎನ್ನುವುದು ಇದರ ಬೀಜಮಂತ್ರ. ಏನನ್ನು ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಏನನ್ನು ಹೂಡುವುದಾದರೂ ಏನನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವದರ್ಪಣ. ಎನ್ನುವುದೇ ಈ ಭಕ್ತಿಯ ಸೂತ್ರ.

ಲಕ್ಷಣ : ಓಹೋ ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಸೂತ್ರವನ್ನೂ ಗಾತ್ರವನ್ನೂ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಅತಿಕಾಯ : ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಇದೋ ನೋಡು. ಓ ಮಹಾಪುರುಷಾ ನೋಡು ನೋಡು ನನ್ನದಾದಂತಹ ಯುದ್ಧ ಕೌಶಲವನ್ನು ನೋಡು. ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಸ್ತ್ರಾವಳಿಗಳ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನೋಡು. ಇದು ಆವಾಹನೆ ನೋಡು. ಮತ್ತಿದೇ ಆಸನ ದಯಮಾಡು. ಅರ್ಘ್ಯ, ಪಾದ್ಯ, ಸ್ನಾನ, ವಸ್ತ್ರ, ಉಪವೀತ, ಗಂಧ, ಪುಷ್ಪ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯ, ಆಚಮನ, ಫಲ ತಾಂಬೂಲ ಈ ಒಂದೊಂದನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಶರವೆಂದೇ ಭಾವಿಸು. ನನ್ನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಹೌದು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ ಹೌದು. ಇದು ಆನಂದದ ತುರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಂತಹ ಕಣ್ಣೀರು. ನಾನೇ ಮಾಡುವ ಮಹಾಭಿಷೇಕ ಅಂತ ತಿಳಿದು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಮಹಾತ್ಮಾ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನೀಡು.

ಲಕ್ಷಣ : ಬಂತು ಬಂತು ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನೋಡುವ ಮಹಾಭಾಗ್ಯ ಬಂತು. ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಹೇಳು ನಿನ್ನಂಥವರು?

|| ರಾಗ ಭೈರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಅಸಮ ಭಕುತ ನೀನಹುದೈ | ರಣ | ಕುಶಲ ಯುಕುತಿ ನಿನಗಹುದೈ | ಅಸುರಾರಿಯ ಪದದಾಣೆ | ರಾ | ಕ್ಷಸರೊಳು ನಿನಗೆಣೆಗಾಣೆ ||

ಲಕ್ಷಣ : ಮೆಚ್ಚಿದೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ ನಿನ್ನ ಶರಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ. ನಿನ್ನ ಕರಕೌಶಲಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದಂತಹ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮದ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆ.

ಮತ್ತು ನೀನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಾಣಾವಳಿಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಮೈಮೇಲೆ ಹಚ್ಚಿದೆ. ನಿನ್ನ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆ. ಅಸುರಾರಿ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪಾದಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ 'ಅಸಮ ಭಕುತ ನೀನಹುದು. ರಾಕ್ಷಸರೊಳು ನಿನಗೆಣೆ ಕಾಣೆ' ನಿನಗೆ ನೀನೇ ಸರಿ. ನಿನಗೆ ನೀನೇ ಸಾಟಿ. ಭವಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಗರಕ್ಕಾಗಿ ಹಪಹಪಿಸುವ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮ ನಿನ್ನ ಕಾಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯ ಎರಡನ್ನೂ ಮೀರಿ ಅಜರಾಮರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. 'ಎಲ್ಲರಂತಲ್ಲೇತೆ' ಅಂತ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಸತ್ಯವೇ ಹೌದು. ಇದೋ ನಿನಗೆ ಪ್ರಸಾದ ರೂಪವಾಗಿ ಬಾಣವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೂವಾಗಿ ಎರಡೂ ಕರಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸು.

ಅತಿಕಾಯ : ಆಯಿತು ಆಯಿತು.

|| ರಾಗ ಕಾಂಬೋಧಿ ಝಂಪತಾಳ ||

ಆಯಿತಕಟಾ ತಂದೆಯಾಯುಷಕೆ ಕಡೆಯಿನ್ನು | ಬಾಯಾರಲೇಕೆ ನಾವಿದಕೆ ||
ಕಾಯವಿದ್ದಾಗ ನಾರಾಯಣನ ಪಾದವನು | ಪ್ರಿಯದಿಂ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕೆಂದ ||

ಅತಿಕಾಯ : (ಸ್ವಗತ) ಆಯಿತು. ಈ ಶರೀರ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಅಪ್ಪನವರ ಆಯುಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಾಯಿತು. ಪಿತೃವಾಕ್ಯ ಪಾಲನೆಯೂ ಆಯಿತು. ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಆಯಿತು. ಕಾಯುವ ಶಕ್ತಿ ಆ ನಾರಾಯಣನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಕಾಯವಿರುವಷ್ಟೂ ಕಾಲ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಾಡುತ್ತಾ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಓ ವೀರಪುರುಷಾ ರಾಮಾನುಜಾ ತೆಗೆ ತೆಗೆ ತೆಗೆ.

|| ರಾಗ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ತ್ರಿವೃಡತಾಳ ||

ತಡೆವುದೇತಕೊ ವೀರ ಬೇಗದಿ | ತೊಡು ಮಹಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತವನು ಜಗ |
ದೊಡೆಯ ರಾಮನ ಪದವ ಕೂಡುವೆ | ದೃಢದೊಳಿಗ ||೧||

ಅತಿಕಾಯ : ತೊಡು ಮಹಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತವನು. ಇನ್ನು ತಡಮಾಡಬೇಡ. ಇದೋ ದೃಢ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಜಗತ್ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರೋತ್ತಾರಕ ಭಕ್ತಜನರುದ್ಧಾರಕ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪವಿತ್ರವಾದಂತಹ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಎಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ ಎಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ!

ಪದ್ಯ -ಮನದಿ ರಾಮನ ನೆನೆದು ಭಾರಿಯ | ಧನುವಿಗಾ ಬಾಣವನು ಹವಣಿಸಿ
| ತೊನೆದು ಕಿವಿವರೆಗಳೆದು ಬಿಟ್ಟನು | ಕನಲುತಂದು||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : (ಸ್ವಗತ) ಇವನ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ನಾನೇ ಸಣ್ಣವನಾಗಿ ಹೋದೆ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಮುಂದೆ ನೋಡಿದರೆ ಹೃದಯ ಕರಗುತ್ತಾ ಇದೆ. ಮಹಾ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನ ಮರಣಾಂತವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿ ಬಂತಲ್ಲಾ. ಅವನೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಬೇರೆ ನಿರ್ವಾಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮಣ್ಣ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಯೋಜಿಸಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇನ್ನು ತಡಮಾಡಬಾರದು. (ಪ್ರಕಟ) ಅತಿಕಾಯಾ ಇದೋ ಇದೋ ಪತಿತೋದ್ಧರಣ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀರಾಮನ ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದ ಅಂತ ಭಾವಿಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಅತಿಕಾಯ : ರಾಮ ರಾಮ ರಾಮ.

* * *

Blank

ಇಂದ್ರಜಿತು ಕಾಳಗ
ಇಂದ್ರಜಿತು - ಹನುಮಂತ

Blank

ಇಂದ್ರಜಿತು ಕಾಳಗ ಇಂದ್ರಜಿತು - ಹನುಮಂತ

|| ರಾಗ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಮತಿವಂತ ಖಿಳನೆ ಕೇಳು | ಹೆಂಗೊಲೆಯಿದು | ಹಿತವೇನೊ ನಿನಗೆ ಪೇಳು ||
ಯತಿ ಪೌಲಸ್ತ್ಯಜ | ಸುತ ನಿನ್ನ ತಾತ ತಾಳೊ || ಅತಿ ಬಲಾನ್ವಿತ ಭೂತ | ಪತಿ
ಭಕ್ತನನ್ಯಾಯ | ಪಥಗತಿಯವನಲ್ಲ ಶ್ರುತಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೋವಿದ || ೧ ||

ಹನುಮಂತ : ಇಂದ್ರಾರಿ ಎಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದಿ. ನಿನ್ನಂತಹ ಮಹಾ
ವೀರನಿಗೆ ಇದು ಭೂಷಣವೋ? ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನನ್ನೊಡನೆ
ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನೀನು ಇದ್ದಕ್ಕೆ ಇದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಂದ
ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿ ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಅಡ್ಡದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು
ಜಗನ್ನಾತೆಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನೇ ಅಡ್ಡ ಹಿಡಿದು ನನ್ನನ್ನು ಬೆದರಿಸುತ್ತಾ
ಇದ್ದೀಯಲ್ಲಾ? ಇದು ಸರಿಯೇನೋ?

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಸರಿ ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವುದು. ನೀನು ಮಾತ್ರ
ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿ. ಇವಳ ಕತ್ತಿಗೆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವ
ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅದು ತುಂಡಾದೀತು. ಜಾಗ್ರತೆ.

ಹನುಮಂತ : ಸರಿ. ನಾನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ತಾಯಿಯ ಮುಂದಲೆಯನ್ನು
ಬಿಡುತ್ತೀಯೋ?

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಹಿಡಿದದ್ದು ಕಡಿಯುವುದಕ್ಕೇ ಹೊರತು ಬಿಡುವುದಕ್ಕಲ್ಲ.

ಹನುಮಂತ : ಬಿಡದೇ ಇದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಹಾಳಾದೀತು.

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಯಾವ ಕೀರ್ತಿ?

ಹನುಮಂತ : ಅದೇ ಮತಿವಂತನೆಂಬ ಕೀರ್ತಿ. ವೀರನಾದವನು ಖತಿವಂತನಾದರೆ ಸಾಲದು ಮತಿವಂತನೂ ಆಗಬೇಕು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಏನು ಹೊಸ ಜ್ಞಾನೋದಯವೋ ಇದು? ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಏನು ಎಷ್ಟು ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನೀನು ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಹನುಮಂತ : ನಿನಗಿಲ್ಲ. ನನಗುಂಟು.

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಏನುಂಟು?

ಹನುಮಂತ : ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಯುದ್ಧದ ನಡುವೆ ನೀನು ಬೇರೆಯೇ ಒಂದು ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ್ದು ಯುದ್ಧ ನೀತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ನಾನು ನಿನ್ನ ಧೀಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದು. ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದ ವಂಶ ಯಾವುದು? ಅದನ್ನಾದರೂ ನೆನಪಿಸಿಕೊ. ಪುಲಸ್ತರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಪುಲಸ್ತ್ಯ ವಂಶ ರಾಕ್ಷಸ ರಾಜ ರಾಜೇಶ್ವರ ರಾವಣೇಶ್ವರನ ಔರಸ ಪುತ್ರ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ವಿಶ್ರವಸುವಿನ ಮೊಮ್ಮಗನಾಗಿ ಲಂಕಾ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರತ್ವಕ್ಕೆ ಹಕ್ಕುದಾರನಾದ ನೀನು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೋವಿದನಾಗಿ ಪ್ರಭು ಪರಮೇಶ್ವರನ ವರ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದವನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಮತಿವಂತನೇ ಎಂದು ನಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದು. ಏನು ತಪ್ಪಿದೆ?

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಸರಿಯೋ ತಪ್ಪೋ? ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೀನು ಯಾರು? ದೂರ ಸರಿ. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ತರಿಯುತ್ತೇನೆ ಇವಳನ್ನು ತರಿಯುತ್ತೇನೆ.

|| ರಾಗ ಭೈರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಮರ ಹಾರುವ ಮರ್ಕಟಗೆ | ಈ ಪರಿ | ಕಲಿಸಿದರ್ಯಾರ್ ನಮಗೆ ||

ಧರಣಿಚೆಯಿಂ ಖಳವಂಶ | ಸಸಿ | ಉರಿಯಿತು ಮಾಳ್ವನು ಧ್ವಂಸ|| ೧ ||

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಕೇವಲ ಮರ್ಕಟನಾದಂತಹ ನೀನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಈ ಅತಿಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬೇಡ. ನಾನೇನೂ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮಾಯಾ

ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ತರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ತಲೆ ಕಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ನೀನು ತಡೆಯಬಹುದು.

ಹನುಮಂತ : ಬುದ್ಧಿಯಿದ್ದರೆ ಕೇಳು ಅಂತ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ತಾಳು ಎನ್ನುವುದು ನಿನ್ನ ಉತ್ತರ. ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಬ್ಬಳ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಒತ್ತೆ ಇಟ್ಟು ಶ್ರಾಣವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇದ್ದರೆ ಕೊರಳ ಮೇಲಿರುವ ಕರವಾಳವನ್ನು ಹಿಂದೆ ತೆಗೆ. ಆಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ. ಆಗ ನೋಡೋಣ.

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಸದ್ಯ ನನ್ನ ದಾರಿ ಅದಲ್ಲ. ಈ ನಾರಿ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಅರ್ಥಾತ್ ರಾಮ ರಾವಣರ ನಡುವೆ ದ್ವೇಷದ ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಇವಳನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು ಅಂತ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ಮುಗಿಯಲಿ. ಆಮೇಲೆ ನೋಡುವ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು.

ಹನುಮಂತ : ಆಟದ ಚಿಂಡನ್ನೇ ಕ್ರಿಡಾಂಗಣದಿಂದ ಹೊರಗೆಸೆದ ನೀನೂ ಒಬ್ಬ ಕ್ರೀಡಾ ಪಟುವೋ? ಏನು ಹೋರಾಟ ನಿನ್ನದು?

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಕ್ರೀಡೆ ಬೇರೆ ಯುದ್ಧ ಬೇರೆ. ಸುಮ್ಮನೇ ತಲೆಹರಟೆ ಮಾಡಬೇಡ. ನನ್ನ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೆ ಭಂಗ ತರಬೇಡ.

ಹನುಮಂತ : ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮ, ನಿನ್ನ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಇದ್ದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸು. ನೀನು ರಾಕ್ಷಸನೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲೂ ನಿನಗೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನ ಇದೆ.

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಆ ಸ್ಥಾನ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹನುಮಂತ : ದಿಶಿಜಾಗ್ರಣಿ

|| ರಾಗ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ದಿಶಿಜರೊಳ್ಳೆಗಳನು || ಮುಂದಕೆ ಲಂಕಾ | ಪತಿ ಎಂದೆನಿಪ ವೀರನು |
ಅತಿಪರಾಕ್ರಮಿ ಇಂದ್ರಜಿತು ಎಂದು ಕರೆಸಿ ಕೊಂ | ಡತುಳ ಸಾಹಸಿ ಘನ
ಪ್ರತಿಮ ಬಲಾಡ್ಯನು ||

ಹನುಮಂತ : ಮಹಾತಾಯಿ ದಿತಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ನೀವು ದೈತ್ಯರು. ನಿನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತಿರುವ ಆ ತಾಯಿಯ ಸ್ಮರಣೆ ನಿನಗೆ ಇರಲಿ ಈ ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗ. ದಿತಿಜರಲ್ಲಿ ನೀನು ಅಗ್ರೇಸರ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನೇ ಜಯಿಸಿದವ. ನಾಳೆ ಲಂಕಾ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಕಾರಿಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದವನು. ನೀನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಇದು?

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಏನು? ತತ್ತ್ವ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೀಯೋ?

|| ರಾಗ ಭೈರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಬರಿ ತತ್ತ್ವದ ಮಾತುಗಳ | ಎನ | ಗೊರೆದರೆ ಬಿಡೆ ನಾನಿವಳ ||
ಕೊರಳನ್ನರಿದಪೆನೀಗ | ತಡೆ | ವರ ಕರೆಸಿಕೊ ನೀ ಬೇಗ || ೧ ||

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಶಾಸ್ತ್ರ ಬೇರೆ. ಪ್ರಯೋಗ ಬೇರೆ. ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊ. ಹೀಗೆ ಹೊಗಳುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಇವಳನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಡೆಯುವುದಾದರೆ ತಡೆ. ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಂದ ನಡೆ. ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತೋರು. ಆಗುವುದಿಲ್ಲವಾದರೆ ಬೇರೆಯವರ ನೆರವನ್ನು ಕೋರು.

ಹನುಮಂತ : ಯುದ್ಧದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊ. ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವುದು ನಿನ್ನ ಗಂಡಸುತನಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ಹೆಣ್ಣಿಗರು ಮಾತ್ರವೇ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕೃತ್ಯ ಇದು. ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯೆ ಮಹಾಪಾಪ. ಅದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಮುಗ್ಧೆ ನಿರಪರಾಧಿನಿ ಜನಕಸುತೆಯನ್ನು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪಾತಕಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಯುಗಾಂತರಗಳ ಪರ್ಯಂತ ನರಕ ವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದೀತು. ಬಿಡು ಅವಳನ್ನು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸು.

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯೆ ನಾನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಪಾಪ ಅಲ್ಲವೋ?

|| ರಾಗ ಭೈರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಬಲ್ಲೆನು ನೀ ಲಂಕೀಣಿಯ | ರಘು | ವಲ್ಲಭನಾ ತಾಟಕಿಯ ||
ಚೆಲ್ಲ ಬಡಿದು ಬಂದೆನಗೆ | ಮತಿ | ಯಿಲ್ಲದೊಡರುವೆಯ ಬಿಡುಗೆ || ೧ ||

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಎಲಾ ಮರ್ಕಟಾ. ಸ್ತ್ರೀವಧೆ ಮಹಾ ಪಾಪ ಎಂದು ನನಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ನೀನು ಲಂಕಾ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಲಂಕೀಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಂದೆಯಲ್ಲಾ? ಆಗ ನಿನ್ನ ಈ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಒತ್ತೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಿ ಹೇಳು. ಬೇಡ, ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಆ ರಾಮ 'ಧರ್ಮೋಹಿ ಪರಮೋ ಲೋಕೇ' ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಾ ತಿರುಗುತ್ತಾನಲ್ಲ? ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದ ತಾಯಿ ತಾಟಕಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಕೆಡಹಿದನಲ್ಲಾ? ಆಗ ಈ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿತ್ತು? ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಲ್ಲ ಇರುವುದು ನಮಗೆ ಅಲ್ಲವೋ?

ಹನುಮಂತ : ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಮಗೇ ಅಂತಲ್ಲ. ಅದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಕೆಲವು ಇತಿಮಿತಿಗಳು ಇವೆ. ಕೆಲವು ಅಪವಾದಗಳೂ ಇವೆ.

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಅಪವಾದ ನಿಮಗೂ ಬರಬೇಕಲ್ಲಾ

ಹನುಮಂತ : ಹಾಗಲ್ಲ ಹಾಗಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯೇ ಆದರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಅಂಥವಳನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದ್ದು ಸರಿಯೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಪಾಪ ವಿಮೋಚನೆ ಅವಳಿಗೆ ಆದದ್ದೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಇನ್ನು ತಾಟಕಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಯಜ್ಞಭಂಜಕಿ. ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಧರ್ಮ ಕಂಟಕಿ. ಅಂಥವಳನ್ನು ವಧಿಸುವಂತೆ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರೇ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿ ಅವಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಕ್ಷೇಪಾರ್ಹವಾದದ್ದು ಏನೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಿರುವುದು ಯಾರಿಗೂ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡದ ವೈದೇಹಿಯನ್ನು. ಇದು ಅಪರಾಧ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಈಶ್ವರ ದೇವರಿಂದ ವರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ನೀನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನಿನ್ನ ವಂಶವೇ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುವಂತಹ ದುರ್ಧರ ಪ್ರಸಂಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದೀತು.

ಇಂದ್ರಜಿತು : ನೀವು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರ ಉಂಟು ಅಲ್ಲವೋ? ನಾವು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದವರು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬಲ್ಲವರು. ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊ.

ಹನುಮಂತ : ಇಂದ್ರಾರಿ ಸೈರಿಸು.

ಇಂದ್ರಜಿತು : ಸಾಕು ಮಾಡು ನಿನ್ನ ರಗಳೆ. ಇದೋ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಯುಳಪಿಸಿದ್ದೇನೆ.
ಕಣ್‌ಬಿಟ್ಟು ನೋಡು ಏನಾಗಿದೆ ಅಂತ

ಹನುಮಂತ : ರಾಮ ರಾಮ ರಾಮ

* * *

ರಾವಣ ವಧೆ
ರಾಮ - ರಾವಣ

Blank

ರಾವಣ ವಧೆ ರಾಮ - ರಾವಣ

ರಾವಣ : ಯಾರು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದು ಈ ರಥವನ್ನು?

|| ರಾಗ ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಕಳುಹಿದ ನಿನಗೇ ರಥವ | ಎನ್ನ | ಕೊಳುಗುಳಕೆನುತಲೆ ಮಘವ ||
ತಳುವದೆ ನಿನ್ನನು ಗೆಲುವೆ | ಬಳಿ | ಕಳವಿಯೊಳಾತನ ಕೊಲುವೆ ||

ರಾವಣ : ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಬಹುಶ ನಿನಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಸಾರಥಿ ಸಹಿತ ರಥ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಮ : ರಥ ರಹಿತವಾಗಿ ಹೋಗುವವರಿಗೆ ದೇವೇಂದ್ರ ರಥ ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಬಹುಶಃ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ನಮಗೆಲ್ಲ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ರಥ ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಬೇಡ. ನಿನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನದೇ ರಥದಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ರಾವಣ : ಆ ಭ್ರಮೆ ನಿನ್ನಲ್ಲೇ ಇರಲಿ. ದೇವ ಸಾರಥಿ ನಿನ್ನ ಸಾರಥಿಯಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನ ಬಂದೀತು ಅಂತ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೀಯೋ?

ರಾಮ : ನೀವೆಲ್ಲ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಿಸುವ ರೀತಿ ಹೇಗೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಾರಥಿಯ ಮೂಲಕ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಇರಲಿ, ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯದವ ಅಂತ ಭಾವಿಸಬೇಡ.

ರಾಮ : ಏನು ಅಂತಹ ರಾಜಕೀಯ?

ರಾವಣ : ಜನರಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಎನ್ನುವ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದು. ಒಳಗೆ ಬೇಕು ಹೊರಗೆ ಬೇಡ ಅಲ್ಲವೋ?

ರಾಮ : ನಿನ್ನ ಮಾನದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಡ. ನಾನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದು ಮತ್ತು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು ಎರಡೂ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿಯೇ. ಮುಚ್ಚುಮರೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಮಟ್ಟ ನಿನ್ನಲ್ಲೇ ಇರಲಿ. ಆದರೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ರಥ ನಿನಗೆ ಯಾಕೆ ಬೇಕಾಯಿತು? ಅದು ಹೇಳು.

ರಾಮ : ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಏನಿದೆ? ಇಬ್ಬರು ನಾಯಕರ ನಡುವೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಯುದ್ಧವಾಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾತಲಿಯೇ ಹೇಳಿದನಲ್ಲ. ನಾನು ನೆಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ರಥದಲ್ಲಿ ಅಂತ ಆಗಬಾರದು. ಒಂದೇ ಸಮಾನತೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೇ ದೇವೇಂದ್ರನ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ನಾನು ಅದನ್ನು ಬೇಡಿ ಪಡೆದದ್ದಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ಇಟ್ಟೇನು. ಬೇಡದಿದ್ದರೆ ಬಿಟ್ಟೇನು. ಅದು ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಯ್ಕೆ. ನೀನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಇಲ್ಲ. ನಾನದನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರಾವಣನ ಮುಂದೆ ನೀನೂ ಬದಲಾಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ ಅಷ್ಟೆ.

ರಾಮ : ಅದು ಸಾಂದರ್ಭಿಕ. ಸ್ಥಾಯಿ ಅಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಆಗಲಿ ರಥವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ ದೇವೇಂದ್ರ ಬಹುಶಃ ನಿನ್ನೆಯವರೆಗೆ ಬದುಕಿರಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ತೋರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಮಗ ಜಗದೇಕ ವಿಕ್ರಮಿ ಇಂದ್ರಜಿತು ಇಂದು ಜೀವಂತ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಒಂದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ರಥ ಕಳುಹಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಧೈರ್ಯವಂತರಿಂದ

ಈ ಲೋಕವೂ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಲೋಕವೂ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ನಿನಗೆ ಗಾಳಿ ಹಾಕಿದ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಆಮೇಲೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಈಗ ಪೂರ್ಣಾಂಗನಾಗಿ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ರಥ ಸಹಿತ ಹೊಡೆದುರುಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮ : ಓಹೋ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವೋ ಅದು?

ಪದ್ಯ - ಎಮ್ಮೀರ್ವರ ಗೆಲುವುದನು | ನೀ | ನೆಮ್ಮಿದ ಬಗೆಯಿನ್ನೇನು ||
ಸಮ್ಮತವಾಗಿಹ ರಣವೋ | ಕಡು | ಹಮ್ಮಿನ ಮಾರಣದಿರವೋ||೨||

ರಾಮ : ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಯಲಾಡಂಬರಕ್ಕೆ ನೀನು ಆಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಮಾತಿಗೂ ಒಂದು ಆಧಾರ ಬೇಕಲ್ಲ. ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಪುರಂದರನೇ ದೇವೇಂದ್ರ. ಅವನ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುವ ಹವಿಸ್ಸು ದಾನವರಿಗೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ತನಕ ನಿನಗೆ ದಕ್ಕಿದ್ದು ಬರೀ ಪ್ರಾತಿಭಾಸಿಕ ಜಯ. ಅದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವೂ ಅಲ್ಲ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವೂ ಅಲ್ಲ. ಆಗಿದ್ದರೆ ಹನೂಮಂತನಿಗೆ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸುಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ದಾರಿ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಉಸಿರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಪಾರವಾದ ವಾನರ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ನಾನು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ನಾಯಕರನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾವ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೂ ನಿನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೂರು ಬಾರಿ ಸೋತು ಅವಮಾನಿತನಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದ್ದೆ. ಸಾರಥಿ ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ಏನನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳಕೊಂಡಿ. ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಳಕೊಂಡಿ. ಸೇನಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕಳಕೊಂಡಿ. ಪುತ್ರರನ್ನೂ ಕಳಕೊಂಡಿ. ಸಹೋದರನನ್ನೂ ಕಳಕೊಂಡಿ. ಒಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ವಂಶದ ಕೊನೆಯ ಕೊಂಡಿ ಏರೂಪಾಕ್ಷನನ್ನೂ ಕಳಕೊಂಡಿ. ಆದರೆ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಳಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಅಂತ ಯಾಕೆ ಸೇರಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಕಳಕೊಂಡೇನು. ಆದರೆ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಅರ್ಥಾತ್ ನನ್ನತನವನ್ನು ಕಳಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಬೇಡ. ಆದರೆ ಆ ನಿರ್ಧಾರದ ಹಿಂದೆ ಏನು ಸಿದ್ಧತೆ ಇದೆ? ಎನ್ನುವುದು ಬೇಕಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಅಂದರೆ?

ರಾಮ : ಅದೇ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ನೀನು ಎದುರಿಸುವುದು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ? ನೇರಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ನಾಯಕನ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿನಾಯಕನ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಯುದ್ಧವೋ? ಅಲ್ಲ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಮಾರಣಾಡ್ಧರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ಯುದ್ಧವೋ?

ರಾವಣ : ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೀವು ಬಿಡಬೇಕಲ್ಲ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೀವೂ ಯಜ್ಞ ಭಂಜಕರೇ ಅಲ್ಲವೋ

ರಾಮ : ರಾಕ್ಷಸ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಎಂದರೆ ತಾಮಸ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಾವು ಭಂಜಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅದು ಲೋಕ ಹಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯ.

ರಾವಣ : ಹಾಗಾದರೆ ನಮಗೂ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇದೆ.

ರಾಮ : ಏನು ಅನಿವಾರ್ಯತೆ?

ರಾವಣ : ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವೇ ಹಾಗೆ.

ಪದ್ಯ - ದನುಜರು ಮಾಯಾವಿಗಳು | ಬಲು | ಘನತರ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳು ||
ಅನುಕರಿಸಿರುವರು ನೋಡು | ಇದ | ನರಿತು ವಿಚಾರವ ಮಾಡು ||೨||

ರಾವಣ : ನಾವು ಮಾಯಾವಿಗಳು. ಅಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರು. ಇದು ಲೋಕಕ್ಕೇ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯೆಗಳಿವೆ. ಬೇಡ, ನಿನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಹ ವಾನರರಿಗೂ ಕೆಲವು ಸಿದ್ಧಿಗಳಿವೆ. ನಾವು ಪರಸ್ಪರ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಕರಿಸು ಅಥವಾ ಅನುಸರಿಸು. ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗ ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಬಿಟ್ಟ ವಿಷಯ. ಉದ್ದೇಶ ಪೂರೈಸುವಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ನಾವು ಬದ್ಧರು ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧರು.

ರಾಮ : ಆಗಲಿ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಆಕ್ಷೇಪವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪದ್ಯ - ಈ ರೀತಿಯ ವಿದ್ಯದೊಳು | ಕಲಿ | ಯೇರಿತೆ ನಮ್ಮ ಧುರದೊಳು ||
ಸಾರಿದೆಯಪಮಾನದೊಳು | ಮೂ | ಬಾರಿಯ ಮರತೆಯೊ ಪೇಳು
||೪||

ರಾಮ : ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಯುದ್ಧವಾದರೂ ಸರಿ. ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧನೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಗದೆಯಿಂದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಪರಿಘದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಆಯುಧಗಳಿಂದಲೂ ನಡೆಸಬಲ್ಲ ಯುದ್ಧವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ನೀನು ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಅವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ನೀನು ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಕು. ಆದರೆ ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊ. ಹಿಂದೆ ಆದ ಸೋಲುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವಮಾನವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊ.

ರಾವಣ : ನೀನೂ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ರಾಮ : ಏನನ್ನು?

ರಾವಣ : ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದಂತಹ ಅನರಣ್ಯನ ಮರಣವನ್ನು

|| ರಾಗ ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಅನರಣ್ಯಕನೆಂಬವನು | ನಿ | ಮ್ಮನುವಯದೊಳಗೆ ಪುಟ್ಟಿಹನು ||
ರಣದೊಳು ತರಿದಂಥವ ನಾ | ನೀ | ಕೆಣಕಲು ನೋಡಿಕೊ ಹವಣ||

ರಾವಣ : ರಾಮಾ ನನ್ನ ಸೋಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ನೀನು ನಿನ್ನ ಸೋಲುಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ಮರೆಯುತ್ತೀ ಹೇಳು. ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಸೂರ್ಯವಂಶ ಪರಿಷ್ಕನಾಗಿದ್ದ ಅಯೋಧ್ಯಾಪತಿ ಅನರಣ್ಯನನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಕೆಡಹಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಅಂದು ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಬಂದವರಿಗೂ ಅಂತಹ ಧೈರ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಹೋದ ಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ನೆನಪಿಸಿದ ನಿನಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಈಗ ಎರಡು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ವಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೀಯೋ?

ರಾವಣ ವಧೆ : ರಾಮ - ರಾವಣ

ರಾವಣ : ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಣಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಇದ್ದರೂ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ವಧಿಸಬಹುದಾದದ್ದು ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ದಾರಿ ಏನು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡಿಕೊ.

ರಾಮ : ಹಾಗಾದರೆ ನೋಡೋಣ. ನಮ್ಮೀರ್ವರ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜಗತ್ತು ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಬಿಡುಗಣ್ಣರೆಲ್ಲಾ ಬಿಡುಗಣ್ಣರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದೋ ಇದೋ ಬಾಣಾವಳಿಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಸುಕಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಕತ್ತರಿಸು. ಅಥವಾ ಉತ್ತರಿಸು.

ರಾವಣ : ಯಾವ ಬಾಣಗಳಿಗೂ ನಾನು ತತ್ತರಿಸುವವನಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ತಾಳಿಕೊ

ರಾಮ : ಈಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗಿ ಬಂದರೆ ನಿನ್ನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಮನ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟು ಸೀತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಲಂಕೆಗೆ ಬರಬಹುದಾದ ದುರಂತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸು.

ರಾವಣ : ತಪ್ಪಿಸುವುದು ನನ್ನ ಜಾಯಮಾನವೇ ಅಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದ ನಾನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಹಾಗಾದರೆ ನಡೆಯಲಿ ಯುದ್ಧ. 'ನಭೂತೋ ನಭವಿಷ್ಯತಿ' ಎಂಬಂತೆ. 'ಗಗನಂ ಗಗನಾಕಾರಂ ಸಾಗರಃ ಸಾಗರೋಪಮ' ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ. ಎರಡು ಮಹಾರ್ಣವಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ತೆಕ್ಕೆ ಹಾಯುವಂತೆ ವಿಜೃಂಭಿಸುವ ಮಹಾನ್ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಪಂಚ ನೋಡಲಿ. ಭೂ ವ್ಯೋಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಕೆಂಧೂಳು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಮೊಳಗುತ್ತಿರುವ ರಣವಾದ್ಯಗಳು. ಕುದುರೆಗಳ ಹೇಷಾರವ ಆನೆಗಳ ಘಂಟಾರವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಬಿರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಲಿ.

ರಾವಣ : ನೋಡಲಿ ನೋಡಲಿ. ಕತ್ತರಿಸಿದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಚಿಗುರುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಹತ್ತೂ ತಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿ.

ರಾಮ : (ಸ್ವಗತ) ಓಹೋ ಕೆಟ್ಟ ಬೀಜ ಸುಟ್ಟರೂ ಹೋಗದು ಎಂಬಂತೆ ಕೊನರುತ್ತಿರುವ ಈ ದುಷ್ಟನ ತಲೆಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲಾ?

ಸ್ವತಹ ವಿಭೀಷಣನೇ ಅವನಿಗಿರುವ ವರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.
ಪೂಜ್ಯರಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಆದಿತ್ಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪ್ರಕಟ)
ರಾವಣಾ ನನ್ನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ನೋಡು.

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಮೆರೆವ ಶಾರ್ಙ್ಗ ಮಹಾಶರವ ಕರ || ಸರಸಿರುಹದಲಿ ಪಿಡಿದ ಧನುವಿಗೆ
ಗುರಿವಿಡಿಯಲನಿತರೊಳು ವಿಶ್ವಾಕಾರ ತಾನಾದ || ಹರ ಪಿತಾಮಹ ಸುರಪ
ಮನುಮುನಿ | ವರರನುರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಶಕ್ತಿಯ | ಧರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀವಿಮಲ
ಮೂರ್ತಿಯ ಕಂಡನಸುರೇಂದ್ರ || ೧ ||

ರಾಮ : ಕಡಿದಮೇಲೂ ಚಿಗುರುತ್ತಿರುವ ಈ ನಿನ್ನ ದುಷ್ಟ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಬುಡಸಹಿತ
ಕಿತ್ತು ತೆಗೆಯುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಸರ್ವ
ಪ್ರಹರಣಾಯುಧನಾದರೂ ಸದ್ಯ ಶಾಙ್ಗಧಾರಿಯಾಗಿ ರಣ ಭಯಂಕರನಾಗಿ
ಅದ್ಭುತವಾದಂತಹ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಿದ್ದೇನೆ.
ಕೋದಂಡವನ್ನು ರೈಗೈದಿದ್ದೇನೆ. ದಶವದನನ ಅವಸಾನಕ್ಕೆ ದಶರಥ
ಪುತ್ರನಾದಂತಹ ದಾಶರಥಿ ರಾಮ ಇದೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ.

ರಾವಣ : (ಸ್ವಗತ) ಜೀವರನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲ ಈ ಮಹಾ ಶಕ್ತಿಯ ವಿರಾಟ
ಸ್ವರೂಪದ ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿಯಾದ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾರೇ ಆದರೂ
ತಲೆವಾಗಲೇಬೇಕು. 'ದಿವಿ ಸೂರ್ಯ ಸಹಸ್ರಸ್ಯ - ಅನೇಕಾಡ್ಭುತ ದರ್ಶನಮ್'
ಧನ್ಯನಾದೆ ಧನ್ಯನಾದೆ. (ಪ್ರಕಟ) ಓ ಶ್ರೀರಾಮಾ ಧರಣೀ ದೇವಿಯ
ಸುತೆಗಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಹೆತ್ತ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ
ಹೊತ್ತ ಭೂಮಂಡಲವೇ ತಲೆ ಕೆಳಗಾಗಿ ಮಗುಚಿದರೂ ನಾನು ಸೀತೆಯನ್ನು
ಬಿಡುವವನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಇರವೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಕಂಡುಕೊಂಡೆ.
ನೀನು ಕೋದಂಡ ರಾಮ, ನೀನು ಭುವನಾಭಿರಾಮ, ನೀನು
ರಘುಕುಲೋದ್ಧಾಮ, ಓ ಪರಂಧಾಮಾ ನನ್ನ ನಿಜ ಧಾಮವನ್ನು
ಸೇರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ಮೈಯೊಡ್ಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಬರಲಿ
ನಿನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ.

ರಾಮ : ಇದೋ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

* * *

Blank

ವೀರಮಣಿ ಕಾಳಗ
ವೀರಮಣಿ – ಹನುಮಂತ

Blank

ವೀರಮಣಿ ಕಾಳಗ
ವೀರಮಣಿ - ಹನುಮಂತ

|| ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಝಂಪೆತಾಳ ||

ಪರಿಕಿಸುತ ರುಕ್ಮಾಂಗನು | ವನಚರನೆ | ಬರವೇನು ಮದಮೂರ್ಖನು ||
ಧರಣಿಪಾಲಕನೆದುರೊಳು | ಮಂಡಿಸಿದೆ | ಸರಿಸಮನೆ ವಿಕ್ರಮದೊಳು ||

[ಸಂವಾದದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ನೇರ ವೀರಮಣಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ]

ವೀರಮಣಿ : ಎಲಾ ಮರ್ಕಟನೆ ನಿನ್ನ ಆಗಮನದ ರೀತಿಯನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಜ್ಯೋತಿರ್ಮೇಧಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅರಸನಾಗಿರುವ ವೀರಮಣಿಯ ಈ ರಾಜಚಾವಡಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂತಹದರಲ್ಲಿ ಯಾರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನೂ ಪಡೆಯದೆ ನೇರವಾಗಿ ರಾಜಸಭೆಯ ಒಳಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನದೇ ಆದ ಬಾಲಾಸನವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಅಹಂಕಾರವೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತೆ ಮಂಡಿಸಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ. ಇದೇನು ನೀನು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸಬಹುದಾದ ವನಧಾಮವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀಯೋ ಹೇಗೆ?

ಹನುಮಂತ : ಇದು ಜನಧಾಮ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬರುವಾಗಲೂ ಇತ್ತು. ಈಗಲೂ ಇದೆ.

ವೀರಮಣಿ : ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನಾದರೂ ನೀನು ಗೌರವಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಹನುಮಂತ : ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ನೀನೂ ಗೌರವಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಆಗಂತುಕನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸೌಜನ್ಯ ನಿಮ್ಮಲ್ಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ವೀರಮಣಿ : ಇರಲಿ, ನಿನ್ನ ಧಾವಂತದ ಮುಂದೆ ಯಾರಿಗೂ ನಿನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಖವನ್ನು ಸಿಂಡರಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೇನಿದೆ? ಮು ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಕೊನೆಯ ಒಂದು ಗೀಟನ್ನು ತೆಗೆದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಹೇಳು

ಹನುಮಂತ : ಮ ಆಗುತ್ತದೆ.

ವೀರಮಣಿ : ಅದೇ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದು. ಮುದ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದವೇ ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮದವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಮೂರ್ಖತನ ಅಂತ ಕರೆಯುವುದು. ಹೇಗೂ ಬಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ಬಂದ ಕಾರಣ ಏನು? ಅದನ್ನು ಹೇಳು.

ಹನುಮಂತ : ಹೇಳೋಣ ಹೇಳೋಣ. ಮುಖಲಕ್ಷಣ ಹೇಳುವವರಿಗೆ ಅವರ ಸ್ವಂತದ ಮುಖಲಕ್ಷಣ ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ವೀರಮಣಿ : ನೀನು ಕಾಣುವ ಲಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರ ಏನು ಅಂತ ಕೇಳುವ.

ಹನುಮಂತ : ಅದು ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ.

ಪದ್ಯ —ಮದಮುಖರು ನೀವೀಗಳು | ಶ್ರೀರಾಮ | ಹದಿನಾಲ್ಕು ಜಗತೀಯೊಳು
|| ಅಧಿಕನಶ್ಚವ ಪಿಡಿಡಿರಿ | ಬರಿದೇಕೆ | ಕದನಕಾರಣರಾದಿರಿ ||

ಹನುಮಂತ : ಔದ್ಧತ್ಯ ಮನೆಮಾಡಿರುವುದು ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ. ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯವರದ್ದಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿ ಅಷ್ಟೇ. ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ನಿನ್ನ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲೂ ಹಾಗೆ. ಅಹಂಕಾರವೇ ಮೈವೆತ್ತಂತಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮ ಲೋಕಾಭಿರಾಮ, ಲೋಕಾಭಿರಾಮ ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ, ಭಕ್ತರು ಸದಾ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಸೆ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ. ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಯಾಗದ ನಿಯಮದಂತೆ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಕಾಲ ದೇಶ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಆ ತುರಗವನ್ನು ಶತ್ರು ಸಂಹಾರಕ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಬೆಂಗಾವಲಿನಲ್ಲೇ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಯಾಗ ದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಆಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿರುವ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ಅಶ್ವಮೇಧದ

ಕುದುರೆ ನಿಮ್ಮ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮೇಧ ಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದೆ. ನೀವು ಸಂತೋಷ ಪಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಭಿಮಾನ ಪಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಅಬ್ಬರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಿ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಕದನಕ್ಕೂ ಕರೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿ. ನಿಮ್ಮ ಧಾರ್ಮ್ಯಕ್ಕೆ ಇದುವೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ವೀರಮಣಿ : ಧಾರ್ಮ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಲ್ಲಿ ಬಂತು? ಇದು ಕರ್ತೃವದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪಂಥಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ತಪ್ಪೇನು?

ಹನುಮಂತ : ತಪ್ಪೇನು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಪ್ಪಿರುವುದು. ಕ್ಷಾತ್ರ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ರಾಜ ಧರ್ಮ ಎರಡನ್ನೂ ಗೌರವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಹೋರಾಡಬಹುದು ಹೊರತು ಕಟ್ಟಲೇಬೇಕು ಹೋರಾಡಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಅಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಇರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲ.

ವೀರಮಣಿ : ಅಂದರೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗದ ವಿಧಿಯನ್ನು ಯಾರು ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವವರು ಯಾರು?

ಹನುಮಂತ : ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. ಮರ್ಯಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದಂತಹ ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಹೋರಾಟ?

ವೀರಮಣಿ : ಸಾಕು ಮಾಡು.

|| ರಾಗ ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ವೀರಮಣಿಯು ಹೂಂಕರಿಸುತಲಾ ಕ್ಷಣ | ಸಾರೆಯೊ ಮರ್ಕಟನೆ ||
ಆರೆಯೊ ನಿನ್ನಯ ರಾಮನ ಬೆದರಿಕೆ | ದೋರುವೆ ಕಲಿಯಹನೆ||೧||

ವೀರಮಣಿ : ಎಲಾ ವಾನರನೇ ಬಾಯಿ ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಮಾತಾಡು. ರಾಮನ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆಗೆ ಏನು ಕೊಂಬುಂಟೋ?

ಹನುಮಂತ : ಅಂದರೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೇಳುವುದೋ ಅಲ್ಲಾ ಧ್ವನ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೋ?

ವೀರಮಣಿ : ಎರಡೂ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ

ಹನುಮಂತ : ಮೊದಲಿನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಾದರೆ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಾದರೆ ಕೋಡು ಕುದುರೆಗಲ್ಲ. ರಾಮನಿಗುಂಟು ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಅರ್ಥಗಳಿಲ್ಲ.

ವೀರಮಣಿ : ಅದರ ಮೇಲೆಯೇ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪವಿರುವುದು. ರಾಮ ನಿನಗೆ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನನಗಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಲೋಕದ ದೇವರೆಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಡ. ದೇವತ್ವದ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ. ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಅವನ ಕಲಿತನ ಏನುಂಟು?

ಹನುಮಂತ : ಕಲಿಯನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲ ಕಲಿತನ ಶ್ರೀರಾಮನದ್ದು

ಪದ್ಯ –ಕಲಿಗವ ಕಾಲಾಂತಕನಹನಬ್ಧಿಗೆ | ಬಲಿಯುತ ಸೇತುವೆಯ || ಕಲಹದಿ
ದಶಶಿರ ಕುಂಭಶ್ರವಣರ | ಕುಲವನೆ ತರಿದಿಹನು ||೨||

ಹನುಮಂತ : ವೀರಮಣಿ ನೀನ್ನ ಹೆಸರೇನೋ ಭವ್ಯವಾಗಿದೆ. ವೀರರಿಂದ ಮಣಿಯೆಲ್ಲವವನೋ ಅಲ್ಲ ವೀರರಿಗೆ ಮಣಿಯವವನೋ ಅಲ್ಲ ವೀರರಿಗೆ ಮಣಿಯಂತೆ ಇರುವವನೋ.

ವೀರಮಣಿ : ನಿನಗೆ ಯಾವ ಅರ್ಥ ಬೇಕೋ ಆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮಂಗವೇ ಆದರೂ ನಿನಗೂ ಒಂದು ಹೆಸರಿರಬೇಕಲ್ಲಾ? ಏನು ಅಂತ ಕೇಳಬಹುದಾ?

ಹನುಮಂತ : ಧಾರಾಳವಾಗಿ. ರಾಮದಾಸ ಹನುಮಂತ ಅಂದರೆ ನಾನು.

ವೀರಮಣಿ : ದಾಸ ಯಾರು? ಅವನೋ ನೀನೋ? ರಾಮದಾಸ ಅಲ್ಲ ನೀನು ರಾಮನ ದಾಸ ಎಂದಮೇಲೆ ನೀನು ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬೇಕಾದವನೇ. ಏನು ಅಂತಹ ಕಲಿತನ ಅವನದ್ದು?

ಹನುಮಂತ : ಕಲಿಗೂ ಕಾಲಾಂತಕನಾಗಬಲ್ಲಂತಹ ಮಹಾವೀರ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿ ಕೋದಂಡ ದೀಕ್ಷಾಗುರು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ವೀರಾಧಿವೀರರಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೀಯ. ಎಂಥವರನ್ನೂ ಮಣಿಸಬಲ್ಲವನು. ಮಣಿದು ಬಂದವರಿಗೆ ರಕ್ಷಾಮಣಿಯಾಗಬಲ್ಲ. ನಿಜಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ವೀರಮಣಿ.

ವೀರಮಣಿ : ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಬಳಸಬೇಡ.

ಹನುಮಂತ : ನೀನು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಈ ವಿಶೇಷಣ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದೆ.

ವೀರಮಣಿ : ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಬಿಡು. ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಅವನ ವೀರತ್ವದ ಪುರಾವೆ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಕೊಡು.

ಹನುಮಂತ : ಪುರಾವೆಗಳು ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದೇ. ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಘಟನೆ ಯಾವುದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದಲೇ ಆದರೂ ನಡೆದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಹೇಳು. “ನಭೂತೋ ನಭವಿಷ್ಯತಿ” ಎಂಬಂತೆ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿ ಮಾತ್ರ.

ವೀರಮಣಿ : ಸೇತುವೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಸರಿಯೋ ತಪ್ಪೋ ನಾನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇತ್ತೋ? ಅದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನಡೆದಂತಹ ಆ ಸೇತುಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ರಾಜನನ್ನೇ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿಸಿದ್ದರ ತತ್ವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ನಾನು ಮನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಗರದ ನಿರ್ಮಾಣವೇ ಸಗರನಿಂದ ನಡೆಯಿತೆಂದ ಮೇಲೆ ಇದು ಆ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸಂದ ಗೌರವ ಅಂತ ನಾವು ಭಾವಿಸಬೇಕು ಹೊರತು ರಾಮನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಅಂತ ಒಪ್ಪಬೇಕಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ಏನೇ ಆಗಲಿ ಆ ಸೇತುಬಂಧನದಿಂದ ರಾಮ ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇನು ಅದು ಹೇಳು

ಹನುಮಂತ : ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ ಅದುವೇ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಾರಿ ಲಂಕೆಯ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಾರಿ ರಾವಣನಿಗೆ ನೀತಿಯನ್ನೂ ಸಾರಿ ಕುಂಭಶ್ರವಣನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ರಾವಣಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಹರಿಸಿದ ಮಹಾ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಭಾಜನನಾದವನು ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ.

ವೀರಮಣಿ : ಈ ಕಥೆಯೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದೇ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜನಜನಿತವಾದ ಅಪವಾದ ರಾಮನಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಹನುಮಂತ : ಏನಪವಾದ?

ವೀರಮಣಿ : ಯಾವ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೇಳಲಿ? ನಾಚಿಕೆಗೇಡು.

ಪದ್ಯ -ಅರಿತಿಹೆ ಖಳನೊಯ್ದಿರುತಿಹ ಸತಿಯನು | ತೊರೆದುರೆ ನಾಚಿಕೆಯ ||
ಕರೆತಂದಿಹನವನೇತಕೆ ಪೊಗಳುವೆ | ಧರೆಯೊಳಗಪಹಾಸ್ಯ || ೩ ||

ವೀರಮಣಿ : ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ. ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕುರಿತಾದ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲ
ನಿನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೀರ್ಘಕಾಲ ರಾಕ್ಷಸನೊಂದಿಗೆ ನೆಲೆ
ನಿಂತಂತಹ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅವಳ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಏನೇ ಇರಲಿ. ಅದಲ್ಲ ವಿಷಯ.
ರಾಮ ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಅಂತಹ ಸೀತೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ
ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡನಲ್ಲ? ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಕೈತಟ್ಟಿ ನಗಾಡುವಂತಾಯಿತು. ಇದೇ
ಅಲ್ಲವೋ ನಿನ್ನ ರಾಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ.

ಹನುಮಂತ : ನಾಲಿಗೆ ಉಂಟು ಎಂದು ಮನಬಂದಂತೆ ಗಳಹಬೇಡ. ಮೂರ್ಖ
ಶಿಖಾಮಣಿ

|| ರಾಗ ತುಜಾವಂತು ಮಟ್ಟಿತಾಳ ||

ಯಾತಕಿಂತು ನುಡಿವೆ ಮೂರ್ಖನೆ | ಲೋಕಮಾತೆ ಸೀತೆ ಭುವನ | ಖ್ಯಾತೆ
ಯಾದಿಶಕ್ತಿ ಮೂಢನೆ|| ಪ || ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿ ಇವಳ ದೆಸೆಯಲಿ | ಖಳರ ನಿ |
ಮೂರ್ಖಲ ಗೃವ ನೆವನದಿಂದಲಿ || ತಾಳಿ ರಾಮಾವತಾರ | ಮೂಲಪುರುಷ
ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿ | ಖೂಳ ದನುಜರಿದುಅಗ್ನಿ | ಜ್ವಾಲೆಯೊಳಗೆ ಪರಿಕೀರ್ಪನು |
ಸತಿಯನಾ | ಮೇಲೆ ಕೂಡಿ ಮುದವ ತಾಳನು ||

ಹನುಮಂತ : ಸೀತೆ ಯಾರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಮಾತಾಡು. ಯಾವ
ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಕಲ್ಮಶವಿಲ್ಲದ ಆ ತಾಯಿಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅಪಚಾರ
ಮಾಡಬೇಡ. ಭೂಮಿಜಾತೆ ಲೋಕಮಾತೆ ವಿಶ್ವಖ್ಯಾತೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್
ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿ ಭೂಗರ್ಭದಿಂದ ಉದಿಸಿ ಬಂದವಳು.
ಅವಳನ್ನೇ ನೆವನವಾಗಿರಿಸಿ ಪುರುಷಸ್ವರೂಪಿ ಶ್ರೀರಾಮ ರಾವಣಾದಿಗಳನ್ನು
ಸಂಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ
ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಹಾ ಪುರುಷನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿಕೊ.
ಅವಳ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಮೇಲೆ ಕಳಂಕವನ್ನು ಹೊರಿಸುವ ನಿನ್ನನ್ನು

ಮೂರ್ಖನೆನ್ನದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ. 'ವೀರಮಣೀ, ವಿಶ್ವಂ ವಿಷ್ಣುರ್ವಷಟ್ಕಾರ' ಎಂಬ ಅಭಿವಂದನೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವ ಆ ನನ್ನ ದೇವ ನಿನ್ನಂಥವರ ಕೊಳಕು ನಾಲಿಗೆಗೆ ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ತೊಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜಗನ್ಮಾತೆಯಾದ ಸೀತಾಮಾತೆಯನ್ನು ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಅಪರಂಜಿ ಪುತ್ಥಳಿಯಂತೆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಇಂತಹ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಜಾಗ್ರತೆ ಜಾಗ್ರತೆ.

ವೀರಮಣಿ : ನೀನು ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಸೀತೆಯ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೇನೂ ಶಂಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆಕೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಎಂದರೆ ನಿನ್ನ ರಾಮನಲ್ಲಿ ದೇವತ್ವ ಉಂಟು ಅಂತ ನನಗನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಹನುಮಂತ : ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ಗುಣವೂ ಉಂಟು. ಸುಡುವ ಗುಣವೂ ಉಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವರು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಒಪ್ಪದವರಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀರಾಮ ಅವತಾರ ಪುರುಷ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಪುರಾವೆಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇವೆ. ಕಟ್ಟಾ ರಾಕ್ಷಸರ ಯಾದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾರೀಚನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ 'ರಾಮನಾರೆಂದರಿಯಲಾ ಸುತ್ತಾಮ ಮುಖ್ಯರ ದೂರಿನಲಿ ಬಳಿಕೀ ಮಹೀಭಾರಕರ ಭಂಜಿಸಲೆಂದೇ ನರನಾಗೀ.'

ವೀರಮಣಿ : ಹೇಳದೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ರಾಮನ ಪೆಟ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಂದಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವ ಹೆದರಿ ನೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದು.

ಹನುಮಂತ : ಆದರೆ ನೀತಿ ಹೇಳುವಾಗ ರಾಮನ ಭೀತಿಯ ವರ್ತುಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಂದಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ವೀರಮಣಿ : ಏನೇ ಇರಲಿ. ನೀನು ನಂಬುವ ದೇವರನ್ನು ನಾನು ನಂಬಬೇಕು ಅಂತ ಉಂಟೋ?

ಹನುಮಂತ : ತಾತ್ಪ್ರಿಕವಾಗಿಯಾದರೆ ಉಂಟು. 'ಏಕೋ ದೇವಃ' ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಾತು. ನನ್ನ ದೇವರು ನಿನ್ನ ದೇವರು ಎನ್ನುವ ವಿಭಾಗೀಕರಣ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಆದರೂ ದೇವರ ಕುರಿತಾದ ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಏನು ಅಂತ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ವೀರಮಣಿ : ನೀನು ಕೇಳುವುದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ.

ಪದ್ಯ -ಹರನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೊಡೆಯನು | ಇವನ ಬಿ | ಟ್ಟಿರದು ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿ
ಭರ್ಗನು || ಗಿರಿಜೆ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಾದಿ | ಪುರುಷ ಚಂದ್ರಚೂಡ
ಗಂಗಾ | ಧರನು ಎಮ್ಮ ಪುರದೊಳಿಹನು| ಪರಮಮಹಿಮನಿವನ
ಪೋಲುವ | ರುಂಟೆ ಕೀಶ | ಮರುಳು ನಿನಗೆ ಮುಚ್ಚು ವದನವ ||೨||

ವೀರಮಣಿ : ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ನಿನ್ನದೇ ಆದರೂ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷ - ವಾಗರ್ಥ ಪ್ರತಿಪತ್ತಯೇ ಎಂಬಂತೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಗಿರಿಜಾದೇವಿ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರೂಪಿಣಿ. ಮಾತೃ ಸ್ವರೂಪಿಣಿ. 'ಯಾದೇವಿ ಸರ್ವಭೂತೇಷು' ಎಂಬಂತೆ. ಇನ್ನು ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲತಕ್ಕವನು ನಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಯಾದಂತಹ ಈಶ್ವರ ದೇವರು 'ಹರನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕೊಡೆಯನು' ಅಂದಮೇಲೆ ಬೇರೆ ದೇವರನ್ನು ನಂಬುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ನಿಟಿಲಾಕ್ಷನೂ ಅವನೇ. ಗಂಗಾಧರನೂ ಅವನೇ. ಚಂದ್ರಚೂಡನೂ ಅವನೇ. ನಾಗಭೂಷಣನೂ ಅವನೇ. ನಂದಿವಾಹನನೂ ಅವನೇ. ಅವನೇ ಲೋಕದ ದೇವರು. ಅವನೇ ನಮ್ಮ ಮನೆದೇವರು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅಳಿಯ ದೇವರು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅಳಿಯದ ದೇವರು.

ಹನುಮಂತ : ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ದೇವರಾಗಿ ಅಳಿಯ ಅಳಿಯನಾಗಿ ದೇವರು.

ವೀರಮಣಿ : ಹೌದು, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಸಮನಾದವರು ಇಲ್ಲ.

ಹನುಮಂತ : ರಾಮಚಂದ್ರನ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ನಿನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಪದ್ಯ -ಧರೆಯೊಳಖಿಳ ಕ್ಷಾತ್ರವರ್ಗವ | ನಾಶಗೈದ | ಪರಶುರಾಮ ಗರ್ವ
ಹನನವ || ಹರುಷದಿಂದ ಗೈದು ಇಂದ್ರ | ತರಳ ವಾಲಿಯನ್ನು

ವಧಿಸಿ | ಧರೆಯೊಳಖಿಳ ಖಿಳರ ತರಿದ | ಪರಮಪುರುಷ ರಾಮಚಂದ್ರನು
| ಹರನೊಳಿವನು | ಪರಿಪರಿಯಲಿ ಪೂಜಿಗೊಂಡನು || ೩ ||

ಹನುಮಂತ : ನಿನ್ನ ದೇವರು ಎಂದಿದ್ದರೂ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದವನು. ರಾಮದೇವರು ಹಾಗಲ್ಲ. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ತನ್ನ ನೆಲೆಯೇನು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವನು. ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಪ್ರಪಂಚ ಪರ್ಯಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಗರ್ವಪಹಾರ ಮಾಡಿದ ಮಹಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಶುರಾಮರ ಗರ್ವವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಪರಶುರಾಮರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸೆಳೆದು ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಸೆಳೆದು ಎರಡು ಅವತಾರಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಮಹಾ ಪುರುಷ. ಪಿತೃವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಯೆಂಬ ನೈತಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಹೃದಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಆದರ್ಶವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವನು. ಬಲವಂತರಲ್ಲಿ ಬಲವಂತನಾದ ವಾಲಿಯನ್ನು ಸದೆಬಡಿದವನು. ಮತ್ತು ಅವನಿಂದಲೇ ಕರುಣವಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿಸಿಕೊಂಡವನು.

ವೀರಮಣಿ : ಕೊನೆಯ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮರಣೋತ್ತಮಣದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲ.

ಹನುಮಂತ : ಅಂತಹಾ ಮಾತಿಗೇ ಮಹತ್ವ ಇರುವುದು. ಮರಣ ವಾಚ್ಯೂಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಅದನ್ನೇ. ಅದು ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮದರ್ಶನದಿಂದ ಬರುವ ಮಾತು.

ವೀರಮಣಿ : ಅಂತೂ ವಾನರ ವೀರರಿಗಿಂತ ನಿನ್ನ ರಾಮ ದೊಡ್ಡವನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವೋ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ.

ಹನುಮಂತ : ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಯಾವ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪರಮ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತೀಯೋ ಆ ನಿನ್ನ ಪರಮೇಶ್ವರ ದೇವನೇ 'ಸಹಸ್ರ ನಾಮ ತತ್ಪುಲ್ಯಂ' ಎಂದು ರಾಮನಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನಲ್ಲ.

ವೀರಮಣಿ : ಅದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಹಸ್ರ ನಾಮಗಳ ಪಾರಾಯಣದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತು.

ಹನುಮಂತ : ಆಗಲಿ. ರಾಮನಾಮದ ಗುರುತ್ವಕ್ಕೆ ಈ ಮಾತು ಒಂದು ಆಧಾರವೇ ಅಲ್ಲವೋ

ವೀರಮಣಿ : ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅಯ್ಯಾ ಹನುಮಂತ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವಾದವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಮ ನಿನಗೆ ಅಥವಾ ನಿನ್ನಂಥವರಿಗೆ ದೇವರು ಆಗಿರಬಹುದು. ನನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಭು ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಪರಮ ಭಗವಂತ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ನೀನು ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ವಾದ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದವನೋ ಅಲ್ಲ ಬೇರೇನಾದರೂ ಉದ್ದೇಶ ಉಂಟೋ ಅದು ಹೇಳು.

ಹನುಮಂತ : ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವೀರಮಣಿ : ಏನು?

|| ರಾಗ ತೋಡಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ತರಣಿವಂಶಪ್ರದೀಪ ರಾಮನ | ತುರಗವನು ಬಿಟ್ಟೇಗ ವೇಗದಿ |
ಕರವನರ್ಪಿಸು ಶತ್ರುಹಾಖ್ಯನಿಗೆ|| ದುರುಳತನವನು ಗೆಯ್ಯೆ ನಿನ್ನಯ |
ಶಿರವ ಚೆಂಡಾಡುತ್ತಲಂತಕ | ಪುರವ ಪೊಗಿಸುವೆವೀಗ ಸಂಗರದಿ ||

ಹನುಮಂತ : ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಸೂರ್ಯವಂಶ ವರಿಷ್ಠನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನೀನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದಿ. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಪ್ಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶರಣಾಗಿ ಬದುಕು. ಕುದುರೆಯ ಬೆಂಗಾವಲಿಗಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ರಾಮಾನುಜ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹಸ್ವಪ್ನದಂತಿರುವ ಶತ್ರುಷ್ಣನ ನಿರೂಪ ಇದು. ಪುಂಡಾಟಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ನಿನ್ನ ಶಿರವನ್ನು ಚೆಂಡಾಡಿಯಾನು. ಏನುತ್ತರ ಹೇಳು

ವೀರಮಣಿ : ಕಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಎಲಾ ಮರ್ಕಟಾ, ನಿಲ್ಲಿಸು ನಿಲ್ಲಿಸು ನಿನ್ನ ಕಪಿಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು.

ಪದ್ಯ -ಬಂಧಿಸಿದ ಹಯವನ್ನು ಬಿಡೆ ನಾ | ನೆಂದಿಗಾದರು ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಹ |
ನಿಂದಲಾಗುವ ಧರವ ಕಾಂಬುವೆನು || ಚಂದದೊಳು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನು
ಎಳೆ | ತಂದು ಸೆರೆಯೊಳಗಿಕ್ಕಿ ಕೀರ್ತಿಯ| ಪೊಂದುವೆನು ಪೋಗೀಗ
ಪೇಳೆಂದ||

ವೀರಮಣಿ : ಬಿಡುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕಟ್ಟುವ ಪ್ರಮೇಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಕುದುರೆ ಮೇಯಿಸುವವರಲ್ಲ ಕ್ಷಾತ್ರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರು. ಶತ್ರುಘ್ನನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅಂತಹ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮಕ್ಕನು-ಗುಣವಾಗಿ ಯಜ್ಞಶ್ಲವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಬಿಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಬರಲಿ. ನೀನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಬಂದಬಂದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂಧಿಸಿ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಅಟ್ಟುತ್ತೇನೆ. ಹೋಗಿ ಹೇಳು ನಿನ್ನ ಒಡೆಯನಲ್ಲಿ.

ಹನುಮಂತ : ಹೋಗದೆಯೇ ಇದನ್ನು ಮುಗಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಾನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಶಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ವೀರಮಣಿ : ಆದೀತು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

* * *

Blank

ಶ್ರೀರಾಮ ನಿಯಾಣ
ಶ್ರೀರಾಮ - ಕಾಲಪುರುಷ

Blank

ಶ್ರೀ ರಾಮ ನಿಯಾಣ
ಶ್ರೀರಾಮ - ಕಾಲಪುರುಷ

|| ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಇದಿರೆದ್ದು ಬಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಕರೆದೊಯ್ದಾಗ | ಮುದದಿಂದ ಪೀಠವಿತ್ತು ||
ಪದಕಿರಗುತಲೆಂದ ಧರ್ಮದೇವನೆ ನೀ ಬಂ | ದುದಕೆ ಸಂತೋಷವಾಯ್ತು ||೧||

ರಾಮ : ರಾಜಸಭೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತದೇಕಚಿತ್ತದಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಈತ ಕಾಲಪುರುಷನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲ ತನಕ ಹೋಗಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.
ಓ ಮಹನೀಯ ಹೀಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಪವಿತ್ರವಾದ ಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಎಂತಹ ಮಾರುವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ದೂರದಿಂದ ನೀನು ಯಾರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲೆ. ಯಾಕೆ ಈ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ರೂಪ? ನೀನು ಕಾಲಪುರುಷನೂ ಹೌದು. ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಹೌದು. ಹಾಗಾಗಿ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಆಗಮನವನ್ನು ಕಾಲಧರ್ಮ ಅಂತ ನಾನು ಭಾವಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಕಾಲಪುರುಷ : ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮಾ, ನಿನ್ನ ವಂದನೆಗೆ ನನ್ನದು ಪ್ರತಿವಂದನೆ. ಬಹಳ ದೂರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ನಾನು.

ಶ್ರೀರಾಮ : ಯಾಕೆ?

ಪದ್ಯ - ಸಾಕೇತಪುರಕೆ ಬಂದೀಸಭೆಯನು ಪೊಕ್ಕೆ | ಓ ಕಾಲ ಚೋದ್ಯವಿದು
|| ಏಕಿಷ್ಟು ದೂರವೈತಂದುದು ಸೂಚಿಸು | ನೀ
ಕರುಣದೊಳೆನಲು||೨||

ರಾಮ : ಮಹಾಪುರುಷಾ ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳಿಂದ ನಾನು ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತ ಬಂದವನು. ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಕೇತಕೆ ಇನ್ನು ಎಂದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನಿಸಿದ್ದೂ ಉಂಟು. ಆದರೂ ಪ್ರಜಾಜನರ ಕೂಡೆ ಇರುವಂತಹ ನಂಟು ಅಂಟು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವಂಥದ್ದಲ್ಲ. ಈ ಚಿಂತನದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ನೀನು ಸಭಾಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಿ. ಬಹಳ ದೂರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಿ. ಏನು ವಿಷಯ ಹೇಳಬಹುದಾ?

ಕಾಲಪುರುಷ : ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೇಳಬಹುದೋ? ಇದು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ರಾಮ : ಹೇಳುವುದಕ್ಕೇ ಬಂದವನಾದರೆ ಹಿಂಜರಿಕೆ ಯಾಕೆ?

ಕಾಲಪುರುಷ : ಹೇಳುವುದು ಏನನ್ನು ಎಂಬಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಹೇಳುವುದು ಯಾರಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವುದು.

ರಾಮ : ಏನೋ ಒಂದು ಒಗಟಿನಂತಿದೆ ನಿನ್ನ ಮಾತು.

ಕಾಲಪುರುಷ : ಪರಮಪುರುಷಾ ಈ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವುದೇ ನನಗಿರುವ ಆದೇಶ. ಇದು ರಾಜಗುಹ್ಯ ಎಂಬಂತೆ ಪರಮ ರಹಸ್ಯವಾದದ್ದು. ನಿನಗಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಬಾರದು. ಏಕಾಂತವಾಗಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಲೋಕಾಂತವಾಗಬಾರದು. ಆದರೆ ಲೋಕಾಂತವಾದೀತು.

ರಾಮ : ಬೇಡ. ಸಭಾವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾವು ಗುತ್ತ ಗೃಹವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಕಾಲಪುರುಷ : ಅಷ್ಟು ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮಾತು ಯಾರಿಗೂ ಕೇಳಿಸಕೂಡದು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಯಾರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಬಾರದು.

ರಾಮ : ಅಂದರೆ?

ಕಾಲಪುರುಷ : ಬಾಗಿಲು ಭದ್ರವಾಗಿರಬೇಕು.

ರಾಮ : ನಮ್ಮ ಗುಪ್ತ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರಬಾರದು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಒಳಗೆ ಬರಬಾರದು.

ಕಾಲಪುರುಷ : ಹೌದು

ರಾಮ : ಹಾಗಾದರೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಕಾಯುವವರು ಬೇಕಾದೀತು.

ಕಾಲಪುರುಷ : ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ನಾವು ನಾವಾಗಿಯೇ ಹೊರಗೆ ಬರುವ ತನಕ ಹೊರಗೆಯೇ ನಿಂತು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಯುವವರೂ ಬೇಕು.

|| ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಸಹಜನ ನುಡಿಗೊಲಿಯುತಲಿ ಕೃತಾಂತನು | ಸಹಿತಾ ರಾಘವನು ||

ಸಹಜತೆಯಿಂದೇಕಾಂತದಿ ನುಡಿದನು | ಮಿಹಿರ ಕುಲಾಧಿಪನು ||

ರಾಮ : ಮಹಾತ್ಮಾ ನಿನ್ನ ಆಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಗೌರವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಬಾಗಿಲನ್ನು ಕಾಯುವುದಕ್ಕೆ ವನವಾಸದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಸಹಜನಾದಂತಹ ಸೌಮಿತ್ರಿಗೆ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ವಿಧಿಸಿ ಅವನನ್ನೇ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಏನಿದ್ದರೂ ನೀನು ಸಹಜವಾಗಿ ಲೋಕಾಂತವಾಗಿ ಮಾತಾಡಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಆತಂಕ ಬೇಡ. ಮಹನೀಯ ನಿನ್ನ ದರುಶನದಿಂದ ನಾನು ಪುಳಕಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾತರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಏನಾದರೂ ದೋಷವುಂಟೋ ನನ್ನಲ್ಲಿ?

ಕಾಲಪುರುಷ : ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮೀ ವಿಶೇಷ ಉಂಟು.

ರಾಮ : ಏನು ಆ ವಿಶೇಷ? ಶೇಷ ಇಲ್ಲದೆ ಹೇಳು.

॥ ರಾಗ ತೋಡಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ॥

ಕೇಳಯ್ಯ ರಾಮ ಕೇಳಯ್ಯ ॥ ಪ ॥ ಲೀಲಾ ಮಾನುಷನಾಗಿ ಅವತಾರ ಗೃಹೆ |
ಬಾಳಿನ ನೀತಿಯ ಬೋಧಿಸಿ ಮೆರೆದೆ ॥ ಅ.ಪ. ॥ ನಾಕವಾಸಿಗಳ ಕೂಜನ ಕೇಳಿ
ಬಂದೆ | ಲೋಕಕಂಟಕ ರಾವಣಾದ್ಯರ ಕೊಂದೆ ॥ ಸಾಕೇತಕಿಲ್ಲಿ ನೀ
ದೊರೆಯಾದೆ ದೇವ | ವೈಕುಂಠವಾಸ ಏನಿದು ನಿನ್ನ ಭಾವ ॥ ೧ ॥

ಕಾಲಪುರುಷ : ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು ನೀನು. ನಿನಗೆ ಹೇಳುವುದು
ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದೇ ನನ್ನ ಮುಜುಗರಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಸ್ವಾಮೀ ನಿಜಕ್ಕಾದರೆ
ನೀನು ವೈಕುಂಠವಾಸಿ ಅಂತ ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಸಾವಿರ
ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನೀನು ಭೂಲೋಕವಾಸಿ. ವೇಷ ಹಾಕಿದವರಿಗೆ
ಆವೇಶ ಬಂದರೆ ನಿಜವೇಷ ಮರೆತು ಹೋಗುವಂತೆ. ಆದರೂ
ವೇಷ ಕಳಚುವುದು ಅಂತ ಉಂಟಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಏನು ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಅಂತರಾರ್ಥ?

ಕಾಲಪುರುಷ : ನಾನು ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನೀನು ಲೋಕ ವಾಸಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ
ಕಾರಣ ಯಾರು?

ರಾಮ : ನೀನೇ ಹೇಳು

ಕಾಲಪುರುಷ : ಆಗಲಿ. ನಾಕನಿವಾಸಿಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯಂತೆ ಅವತರಿಸಿದವನು ನೀನು.
ದೇವಕಲ್ಪ ಋಷಿಕಲ್ಪ ಇದಂ ಪಾಯಸಂ ದೇವನಿರ್ಮಿತಂ. ಎಂಬಂತೆ
ದುಷ್ಟಮರ್ಧನಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಷ್ಟವರ್ಧನಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದವನು ನೀನು.
ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣರ ವಧೆಯನ್ನು
ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದು ಬಂದಂತಹ ನೀನು
ರಾವಣಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಿ. ಅನೇಕರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಿ.
ವನವಾಸದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸಾಕೇತಕಿ ಬಂದೆ. ಸಾಕೇತವನ್ನೇ
ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ತಂದೆ. ಇನ್ನು ಸಾಕೇತಕಿ ಎನ್ನುವಷ್ಟೂ ಕಾಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ
ನಿಂದೆ.

ರಾಮ : ಇಲ್ಲಿಗೆ ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದಮೇಲೂ ಇನ್ನೂ ಏತಕ್ಕೆ
ನಿಂದೆ ಎನ್ನುವುದೇ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಲ್ಲವೋ?

ಕಾಲಪುರುಷ : ಹೌದು. ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಸೀತಾದೇವಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ?

ಪದ್ಮ - ಭೂಮಿಚಿ ಸೀತೆ ಪೋಗಿಹಳ್ಳಿಸೆ ನಿಜಕೆ | ಕಾಮಿಸದವಳ ನೀತಿಯ ತೋರ್ವ ಜಗಕೆ | ಶ್ರೀಮನೋಹರನೆ ಇನ್ನೇನಿದೆ ಕಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ನಿನ್ನಯ ಲೀಲೆ ಸುರರಿಗಾಶ್ಚರ್ಯ ||

ಕಾಲಪುರುಷ : ರಾಮಚಂದ್ರಾ ನೀನು ನಿಜಕ್ಕಾದರೆ ಶ್ರೀ ಮನೋಹರನೆಂಬುದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತಂತಿದೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿ ಅಯೋನಿಜಿಯಾಗಿ ಜನಕನಂದನೆಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗಿ ಮನೆಯನ್ನೂ ಮನವನ್ನೂ ಬೆಳಗಿದವಳು. ಸೀತಾಪತಿಯಾಗಿ ನಿಷ್ಕರವಾದ ನಿಲುವನ್ನು ನೀನು ಕೈಗೊಂಡಾಗ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಾಗಿ ಭೂದೇವಿಯ ಒಡಲನ್ನು ಹೊಕ್ಕವಳು. ನಿನ್ನನ್ನು ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಕಾಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಾಳೆ. ನೀನಾದರೋ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪೂರೈಸಿದವನಾದರೂ ಮೈಮರೆತೆಯೋ? ಅಲ್ಲ ಮೂಲವನ್ನು ಮರೆತೆಯೋ ಹೇಗೆ?

ರಾಮ : ಹೌದು ನನಗೂ ಒಂದಷ್ಟು ಖೇದವಾಗುತ್ತಾ ಇದೆ. ಯಾಕೆ? ನಾನು ಮರೆತದ್ದಕ್ಕಲ್ಲ. ನೆನಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನೇ ಬರಬೇಕಾಗಿ ಬಂತಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಓ ಕಾಲಪುರುಷಾ

|| ವಾರ್ಧಕ ||

ಎಲೆ ಕಾಲಪುರುಷ ಕೇಳಿ ವಸುಂಧರೆಯು ನರ | ನಿಲಯವಿದನಾಶ್ರಯಿಸಿ
ದುರುಳರರನು ಸದೆಬಡಿದೆ ನೆಲೆಗೊಂಡ ಪರಿಸರದ ಸಂಸ್ಕಾರವೆನ್ನನೇ
ನೆರೆಹಿಡಿದುದೇನೆಂಬೆನು || ತಳುವದೈತಂದು ನೀ ಸೂಚಿಸಿದೆ ಮೂಲವನು |
ಕಳವಳವು ಬೇಡೆಂದು ನಿರ್ಜರಾಧಿಪಗೆ ಪೇಳ್ | ತಿಳಿದು
ತೋಕಾಂಕತರವಗೈವೆನೀ ವಿಷಯಕಿನ್ನನುಮಾನ ಬೇಡೆಂದನು || ೧ ||

ರಾಮ : ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಇದು ಕರ್ಮಭೂಮಿ. ಮನುಷ್ಯರದ್ದಾದಂತಹ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಂತವನ್ನು ಕಾಣಿಸುವವನು ನೀನಾದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೃತಾಂತ ಅಂತ ಕರೆದರು. ಕಾಲನೆಂದೂ ಕಾಲಪುರುಷನೆಂದೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರು. 'ಓ ಓ ಕಾಲಪುರುಷಂಗೆ ಗುಣಮಣಮಿಲ್ಲಂಗಳ'

ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸುಳ್ಳಾಗಿರುವಂತೆ ನೀನೇ ನನಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿದ್ದಿ. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಸಂದೇಶ. ನಿನಗೆ ದೇವೇಂದ್ರನ ಆದೇಶ. ಈ ಆದೇಶವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಆ ದೇಶದಿಂದ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಮಹನೀಯಾ ನಾನು ಮನುಷ್ಯನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. 'ಆತ್ಮಾನಂ ಮಾನುಷಂ ಮನ್ನೇ' ಎನ್ನುವುದು ಲೋಕರಿಗೆ ನಾನು ನೀಡಿದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿ. ಪುರುಷನಾಗಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ. ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದವನೂ ಪುರುಷನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ. ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ರಾಮರಾಜ್ಯದ ಕನಸನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸಿಹಿಕಹಿಗಳನ್ನು ಏಕರಸಾಸ್ವಾದನೆಯಿಂದ ಉಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಭವ್ಯವಾದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅನುಸ್ಮೃತಗೊಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೇನು ಬೇಕಾಗಿದೆ ಹೇಳು. ನೀನು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಹೋಗಬಹುದು. ರಾಮ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಯಾವತ್ತೂ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಾಲಪುರುಷ : ಧನ್ಯನಾದೆ.

* * *

ಭೀಷ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ
ಶಂತನು - ಸತ್ಯವತಿ - ದಾಶರಾಜ - ಭೀಷ್ಮ

Blank

ಭೀಷ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ
ಶಾಂತನು-ಸತ್ಯವತಿ-ದಾಶರಾಜ-ಭೀಷ್ಮ

|| ರಾಗ ತುಜಾವಂತು ಝಂಪೆತಾಳ ||

ಕಲಕೀರವಾಣಿ ನೀನಾರಾತ್ಮಭವಳು | ಚೆಲುವೆ ನಿನ್ನಯ ಪೆಸರ ವಂಚಿಸದೆ
ಪೇಳು | ಮಲಯಗಂಧಿನಿ ಎನ್ನ ಮನದಹಿತ ಕೇಳು | ಒಲಿಸುವರೆ ಬಂದಿಹೆನು
| ಒಲವಿನಿಂದೇಳೂ ||

ಶಾಂತನು : ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಮೈವೆತ್ತಂತಿರುವ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಉದ್ರೇಕಿಸುತ್ತಿರುವ
ಓ ಚೆಲುವೇ ಗಂಧವತಿ, ಯೋಜನಾಂತರಗಳಿಂದ ಹರಿದು ಬಂತೋ
ಎಂಬಂತೆ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲ ವಾತಾವರಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿ ನನ್ನ
ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯದ ಮೂಲಕ ಮೈಮನಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ರಸೋತ್ಪತ್ತಿಯ
ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಅರಳಿಸುವ ಕಾಮವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ ಈ ಒಂದು ಪರಿಮಳ
ಯಾವ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂತು ಎಂಬುದನ್ನು ಹುಡುಕಿದಾಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು
ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಓ ಪದ್ಮಗಂಧಿನೀ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಇಂತಹ ಸೌರಭ
ಸೌಂದರ್ಯ ಇರುವುದಕ್ಕೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಮಲದಂತಿರುವ ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ
ನೆಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವ ನನ್ನ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳೆಂಬ ಭ್ರಮರಗಳು ಎಷ್ಟು
ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೀಳಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು
ಗುಣಗುಣಿಸುವಂತೆ ಪಿಸುನುಡಿಯುತ್ತಾ ಇರುವೆಯಲ್ಲಾ? ನಿಜಕ್ಕೂ ನೀನು
ಕೀರವಾಣಿ ಕಲಕೀರವಾಣಿ. ಇಲ್ಲಿರಬೇಕಾದವಳಲ್ಲ.
ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾದವಳು. ಓ ಅರಗಿಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗಿಳಿ. ಬಾ ಬಳಿ.
ಯಾರು ನೀನು? ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?

ಸತ್ಯವತಿ : ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಈ ರಾಜ್ಯದ ಅರಸನೇ ಇರಬೇಕು.
ಮರೆಮಾಚುವುದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಕೇಳು

|| ರಾಗ ಪುನ್ನಾಗ ಆದಿತಾಳ ||

ಅಂಬಿಗರಿಗಧಿಪನಾದ ಕಂದರಾತ್ಮಜೆ ನಾನು | ಕುಂಭನಿಯೊಳೆನಗೆ
ಯೋಜನಗಂಧಿಯೆಂಬರ್ ನೀನು | ಹಂಬಲಿಸುವೆ ಯಾಕೆ ಬರೆದೆ ಪರರಾಧೀನೆ
ನಾನು | ಜಂಭ ಮಾತುಗಳಲ್ಲ ಪಿತನ ಕೇಳಿಕೊಂಬುದು ನೀನು ||

ಸತ್ಯವತಿ : ನನ್ನ ಅಪ್ಪನೂ ಅರಸನೇ. ನೀನು ನಂಬಿಗರ ಅರಸ, ಅವರು ಅಂಬಿಗರ
ಅರಸ.

ಶಾಂತನು : ಜಾಣೆ ಜಾಣೆ. ಅರಸನ ನೆವನದಲ್ಲೇ ಸರಸವಾಡುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ. ಆದರೆ
ಪರಿಚಯದ ಕುರಿತಾದ ಹುಟ್ಟು ಗುಟ್ಟು ಎರಡನ್ನೂ ನೀನು ಬಿಟ್ಟು
ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಸತ್ಯವತಿ : ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ನೀನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕಲ್ಲ. ಮಧ್ಯೆ ಮಾತಾಡಿದಿ.
ಮಹಾರಾಜಾ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಕಂಧರ ಅಂತ. ನೀನು ತರ್ಕಿಸಿದ
ಹಾಗೆ ಯೋಜನಗಂಧಿನಿ ಎನ್ನುವುದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಹೆಸರು.
ಸತ್ಯವತಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಪರಾಧೀನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಿನ್ನ
ಪ್ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲಾರೆ.

ಶಾಂತನು : ಅಂದರೆ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹುಟ್ಟು
ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಸತ್ಯವತಿ : ಈ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ
ಬಾಳ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಶಾಂತನು : ಅಬ್ಬಬ್ಬ ಚದುರೆ ನೀನು. ಯಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ?

ಸತ್ಯವತಿ : ದೋಣಿಯ ಒಡೆಯ ಬೇರೆಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ ನಾನು ಪರಾಧೀನೆ.
ತಂದೆ ಒಪ್ಪದೆ ನಾನು ಏನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲೇ ಕೇಳು.

ಶಾಂತನು : ತಂದೆ ಒಪ್ಪಿದರೆ ನೀನು ಒಪ್ಪುತ್ತೀ ಅಂತಾಯ್ತು. ತಂದೆ ಒಪ್ಪಿದರೂ
ನಾನೊಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳುವ ಗಂಡುಬೀರಿ ಹುಡುಗಿಯರು ಸಾಕಷ್ಟು
ಮಂದಿ ಇರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಈ ಮಾತು ಸ್ತ್ರೀ ಜನಾಂಗಕ್ಕೇ ಒಂದು

ಆದರ್ಶವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಂತಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆ? ಅವನನ್ನು ತೋರಿಸು.

ಸತ್ಯವತಿ : ಅಷ್ಟು ಅವಸರ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಯಬೇಕು.

ಶಾಂತನು : ಹೌದಪ್ಪ ಕಾಯಬೇಕಾದವರು ಕಾಯಬೇಕು. ಏನು ಮಾಡೋಣ ಎಲ್ಲಾ ಆ ಮನ್ಮಥನ ಕಾಟ.

ಸತ್ಯವತಿ : ಆ ಕಾಟ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಪಿಕಲಾಟ ಅಂತ ಆಗಬಾರದಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಗಂಡ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೀಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರರ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕು.

ಶಾಂತನು : ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅದು. ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆದು ಯೌವನ ಬಂದಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನೀನು ಈಗ ಗಂಡನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದವಳು.

ಸತ್ಯವತಿ : ಅದು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲಿನ ವಿಷಯ. ಆ ತನಕ ನಾನು ತಂದೆಯ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದವಳು. ಅವರು ಹೇಳದೆ ನಾನು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಶಾಂತನು : ನಿನ್ನನ್ನು ಪಡೆದ ಆ ತಂದೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಾಗ್ಯವಂತ. ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ತೋರಿಸು. ನಾನು ಮಾತಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಸತ್ಯವತಿ : ಅದೋ ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದರಲ್ಲಾ ನೀನೇ ಮಾತಾಡು.

|| ರಾಗ ಸಾಂಗತ್ಯ ರೂಪಕತಾಳ ||

ಎನುತಲೆ ದಾಶರಾಜನು ನಾವೆಯನು ಕೊಂಡು | ಘನವೇಗ ಬಂದು ಕಾಣುತಲೆ
ಬನ್ನಿರಯ್ಯ | ದೋಣಿಯನ್ನೇರಿ ಎಂದೆ ಜನಪತಿ ಪೇಳ್ವನಂಬಿಗಗೆ ||

ದಾಶರಾಜ : ಓಹೋ ಯಾರೋ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ಬಂದ ಹಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವರಾದರೂ ದೋಣಿ ದಾಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಆಗಬೇಕಲ್ಲ. ಸಣ್ಣವರು

ದೊಡ್ಡವರು ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಾನರು. ಓಹೋಯ್ ಸ್ವಾಮೀ ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ. ದೋಣಿ ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಏರಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ.

ಶಾಂತನು : ನಾನು ನದಿ ದಾಟುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದವನಲ್ಲ

ದಾಶರಾಜ : ಮತ್ತೆ?

ಪದ್ಯ -ಬರುವವರಲ್ಲ ನಿನ್ನೊಳು ಮಾತನಾಡರೆ | ತ್ವರೆಯಿಂದ ಕಾದುಕೊಂಡಿಹೆನು | ಕರಿಪುರದರಸ ಶಂತನು ಎನ್ನ ಪೆಸರು ಕೇಳ್ | ತರಳೆಯನೀಯಬೇಕೆನಗೆ||

ಶಾಂತನು : ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ ಇಷ್ಟೇ. ಎಂಥವರಿಂದಲೂ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಡದ ಶಾಂತನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ ನಾನು. ಆದರೆ ಈ ನಿನ್ನ ಮಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮುಂದೆ ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೋತು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಅವಳ ಗಂಧ, ಅವಳ ಚಂದ, ಅವಳ ನಡೆ, ಅವಳ ನುಡಿ. ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮೀನಾಗಿ ಹೋದೆ ನಾನು.

ದಾಶರಾಜ : ಏನು ಸ್ವಾಮಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ? ನಾವು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವವರು ಹೌದು. ಹಾಗಂತ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಬಲೆ ಬೀಸಿ ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಶಾಂತನು : ನೀವು ಹಿಡಿದದ್ದಲ್ಲ. ನಾನಾಗಿಯೇ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಸಿಂಹಾಸನ ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಕರಿಪುರದರಸ ಕರೆಯದೆಯೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನನಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿ ಕೊಡು.

ದಾಶರಾಜ : ಏನು ಹುಚ್ಚಾಟಿಕೆ ಸ್ವಾಮಿ ಇದು?

ಪದ್ಯ -ಹುಚ್ಚು ಮಾತುಗಳೇಕೆ ದಾಶ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು | ತುಚ್ಛರಾಗಿಹ ಕ್ಷತ್ರಿ ಕುಲಕೆ | ಮೆಚ್ಚಿಕೊಡಲು ನಮ್ಮ ಕುಲದವರಂತರೆ | ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಟ್ಟಾನೀಯುವರು||

ದಾಶರಾಜ : ಮಹಾರಾಜಾ, ನೀವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು. ಬಲೋನ್ನತರೂ ಕುಲೋನ್ನತರೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಹಾಗಂತ ನಾವೇನೂ ತುಚ್ಛ ಕುಲದವರಲ್ಲ. ನಮಗೆ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಕುಲಪದ್ಧತಿಗಳಿವೆ. ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಇದೆ. ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ನಿಮಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ ಅದು ವರ್ಣ ಸಂಕರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಸೀಮೆಯ ಗುರಿಕಾರರ ಕೆಂಗಣ್ಣಿಗೆ ನಾನು ಗುರಿಯಾಗಬಹುದು. ಈ ಉಪದ್ವ್ಯಾಪವೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಶಾಂತನು : ಏನು ನಿನಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯೋ? ಎಲಾ ಧೀವರಾ

ಪದ್ಮ -ಎಲೆಲೆ ಧೀವರ ಚಾತುರ್ವರ್ಣದೋಳೆರಡನೆ | ಕುಲವೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ನಾನು ಕೇಳು ಚಲದೊಳೆನ್ನಿದಿರಿಲ್ಲ ಎನ್ನಾತ್ಮಭವನೋರ್ವ | ಕಲಿಗಂಜದಿಹ ವೀರನಿಹನು ||

ಶಾಂತನು : ಧೀವರ ಎನ್ನುವುದು ನಿಮ್ಮ ಕುಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು. ಆದರೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾದಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ನಾವು ಚತುರ್ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವರು. ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುವ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧ ಕುಲಾಚಾರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅನುಲೋಮ ಪದ್ಧತಿ ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿರುವಂಥದ್ದು. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ನಾವು ಅತ್ಯಂತ ಬಲಶಾಲಿಗಳೂ ಮಾರ್ಗ ನಿರ್ಮಾಪಕರೂ ಆದವರು. ಶಸ್ತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಗ್ಧನಾದಂತಹ ನನ್ನ ಔರಸಪುತ್ರನು ನನ್ನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಯಾರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ದಾಶರಾಜ : ಓಹೋ ನಿಮಗೊಬ್ಬ ಪ್ರಾಯ ಪ್ರಬುದ್ಧನಾದಂತಹ ಮಗನಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು ನಿಮಗಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಮಗನಿಗಾಗಿಯೇ?

ಶಾಂತನು : ದಾಶರಾಜಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಸತಿಯನ್ನು ಕಳಕೊಂಡವ. ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತುಂಬಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದು.

ದಾಶರಾಜ : ಹಾಗಾದರೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತೂ ಜಟಿಲವೇ ಆಯಿತು.

ಶಾಂತನು : ಯಾಕೆ

ದಾಶರಾಜ : ನಿಮಗೆ ಮಗಳಿದ್ದಾಳೋ

ಶಾಂತನು : ಇಲ್ಲ

ದಾಶರಾಜ : ಮಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ಕರುಳಿನ ಭಾಷೆ ನಿಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೋ
ಇಲ್ಲವೋ ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತಾದರೆ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಶಾಂತನು : ಏನದು?

ದಾಶರಾಜ : ಮುಂದಿನ ಅಧಿಕಾರ ಯಾರಿಗೆ

|| ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಝಂಪತಾಳ ||

ನಂದನೆಯ ಕೊಡಲವಳಿಗೆ | ಹುಟ್ಟಿದ ಕಂದಗಲ್ಲದೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠಗೆ | ಮುಂದೆ
ರಾಜ್ಯವನಿತ್ತರೆ | ಕೊಡೆನು ನಾ | ನಂದಿಗೂ ನೋಡು ದೊರೆಯೆ ||

ದಾಶರಾಜ : ಮಹಾರಾಜಾ ನನ್ನ ಮಗಳು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಸಿಂಹಾಸನದ
ಮಹಾರಾಣಿಯಾದರೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷ. ಆದರೆ ಒಂದು ಶರತ ಉಂಟು.

ಶಾಂತನು : ಶರತ! ಅದೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ. ಏನು ಕೇಳೋಣ

ದಾಶರಾಜ : ನನ್ನ ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದಿಗೂ ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಬಾರದು.
ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ
ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇನು. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ
ಇದು ಇಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲಲಿ.

ಶಾಂತನು : ನಿಲ್ಲಿಸು, ನಿಲ್ಲಿಸು ಕಂಠರಾ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ನಿಲ್ಲಿಸು. ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ
ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯಬಹುದು. ಅದು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ.
ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸುವ
ಶಕ್ತಿ ನನಗಿಲ್ಲ. ಶಕ್ತಿ ಇರುವ ನನ್ನ ಪುತ್ರ ಈಗ ನನ್ನೊಂದಿಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ
ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಮುಂದೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವದ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ ಕುಬ್ಜವಾಗಿ
ಹೋಯಿತು. ಆಗಲಿ ವಿಧಿವಿಲಾಸ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಮುಂದೆ ನೋಡೋಣ.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ

|| ಕಂದಪದ್ಯ ||

ತ್ವರೆಯೊಳು ಬರುತಿರಲಂಬಿಗ | ಹರಿತಂದೊಂದಿಸುತಾಸನವೀಯುತ |
ಬರವೇನ್ ಕಾರಣ ಬೆಸಿಸಿರಿ| ಹರುಷದಿ ನೀವಾರಿಂತೆನೆ ನದಿಸುತನೆಂದಂ ||

ದಾಶರಾಜ : ಓಹೋಹೋ ಆಗಂತುಕರು ನೀವು ಯಾರು ಅಂತ ನೋಡಿದರೆ ಮೊದಲು
ಬಂದವರೇ ಪುನಃ ಬಂದರೋ ಅಂತ ನಾನು ಭಾವಿಸಿದೆ. ಅದೇ
ನಿಲುವು ಅದೇ ಭಂಗಿ ಅವರ ಹಾಗೇ ಇದ್ದೀರಿ. ಸರಿ ಅರ್ಥವಾಯಿತು.
ನೀವು ಯುವರಾಜರಲ್ಲವೋ

ಭೀಷ್ಮ : ಹೌದು, ಇರಬೇಕಾದ್ದು ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲವೋ? ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಮಗ.
ನೂಲಿನಂತೆ ಸೀರೆ.

ದಾಶರಾಜ : ಆಗಲಿ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಬನ್ನಿ, ಈ ಆಸನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ. ನಮ್ಮ
ಆತಿಥ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ. ಸ್ವಾಮೀ ಯಾರು ನೀವು? ಯಾಕೆ ಬಂದದ್ದು
ಅಂತ ಕೇಳಬಹುದೋ

ಭೀಷ್ಮ : ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕೇಳಬಹುದು. ಬೆಸ್ತರಾಜಾ, ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ
ಶಾಂತನು ಮಹಾರಾಜ ಅವರ ಸುಪುತ್ರ ಗಂಗಾಕುಮಾರ ಗಾಂಗೇಯ
ನಾನು. ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬಂದವರು ನಮ್ಮ ಅಮಾತ್ಯ ಶಿರೋಮಣಿ.
ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು.

ದಾಶರಾಜ : ಅದು ಸರಿ, ಆದರೆ ಬಂದ ಉದ್ದೇಶ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದವನು ನಾನು.

|| ರಾಗ ಜಂಜೂಟಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆನ್ನ ಪಿತನು ನಡೆ | ತಂದು ನಿನ್ನಾತ್ಮಜಳನ್ನು |
ಚಂದದೊಳೆಯೆನೆ ಸಮ್ಮತಿಸದೆ ನೀ | ನಂದು ನೀನಂದು ಕಳುಹಿದಕಾನು
ಬಂದಿಹೆ ಕಂದಳನು ಕೊಡು ಎನ್ನ ಪಿತನಿಗೆ ||

ಭೀಷ್ಮ : ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಬಂದಿದ್ದರಲ್ಲ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮಪ್ಪ. ಎಲ್ಲಾ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳನ್ನೂ ಗೌರವಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿ ಕೊಡು ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಿದಾಗ ನೀನದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದಿಯಂತೆ.

ದಾಶರಾಜ : ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದು ಹೌದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಮಗಳೇ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾಳೆ ಅಂತಾದಮೇಲೆ ನಿನ್ನದೇನು ಆಕ್ಷೇಪ?

ದಾಶರಾಜ : ಮಗಳೇ ಹೇಳಿದ್ದಾಳಲ್ಲ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯ ತಂದೆಯವರದ್ದು ಅಂತ.

ಭೀಷ್ಮ : ಈಗ ನಾನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನನ್ನ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿ ಕೊಡು.

ದಾಶರಾಜ : ಏನಪ್ಪಾ ನೀನು ತಂದೆಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟವನೋ?

ಭೀಷ್ಮ : ತಪ್ಪೇನು? ತಂದೆಯವರಿಗಾಗಿ ನಾನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ತಾಯಿಯನ್ನು ಬಯಸಿದರೆ ತಪ್ಪೇನು

ದಾಶರಾಜ : ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡೋಣ? ಹೀಗೆ ಹೇಳುವ ನೀನೇ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಿ

ಭೀಷ್ಮ : ಹೇಗೆ?

ದಾಶರಾಜ : ನಾನು ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸವತಿಯ ಮಗನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ನೀನೇ ವೈರಿಯಾಗಬಹುದು. ಆಗ ಘನಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಬದುಕಲಾರದೆ ಅವರು ಅನಾಥರಾಗಬಹುದು. ಇದು ನನ್ನ ಕರುಳ ಬಳ್ಳಿಯ ಆತಂಕ.

ಭೀಷ್ಮ : ಆತಂಕ ಸಹಜವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹ ಬೇಡ. ಆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಏನೇನೂ ಕೊರತೆಯಾಗದಂತೆ ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ನನ್ನದು.

ದಾಶರಾಜ : ನನಗೆ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೇಳು

|| ರಾಗ ಮಧುಮಾಧವಿ ತ್ರಿಪುಡತಾಳ ||

ಎನ್ನ ವಂಶೋದ್ಭವನು ಪೂರೂ | ತನ್ನ ಪಿತ ಯಾಯಾತಿ ನೃಪನಿಗೆ | ಮುನ್ನ
ಯೌವನವಿತ್ತು ಜರೆಯನು | ಚಿನ್ನವಾಗನುಭವಿಸಿದ | ಪೇಳ್ವೆ ಕೇಳು ||

ಭೀಷ್ಮ : ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಮಹಾ ಪುರುಷ ಪೂರುವಿನ ವೃತ್ತಾಂತ ನೀನು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ತಂದೆಯಾದ ಯಯಾತಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಯೌವನವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದು ಅವನ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವನ್ನು ತಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸಕಲ ಸುಖ ಭೋಗಗಳಿಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯಿತ್ತ ಆ ತ್ಯಾಗಪುರುಷನ ವಂಶ ನಮ್ಮದು.

ದಾಶರಾಜ : ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ವಂಶದವನಾದ ದುಶ್ಯಂತನ ಕಥೆಯನ್ನೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ

ಪದ್ಯ - ಬಲ್ಲೆನಾ ದುಶ್ಯಂತ ಭೂಪನು | ವಲ್ಲಭೆಯ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಮರೆತಿಹು |
ದೆಲ್ಲವನು ಕೇಳಿರ್ಪೆ ಕ್ಷಾತ್ರಿಯ | ಕ್ಷುಲ್ಲರೆಸಗುವ ಚರಿತೆಯ | ಕೇಳಲೇಕಿ||

ದಾಶರಾಜ : ಯುವರಾಜಾ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ನಾನು ಶಂಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾದದ್ದು. ನಿನ್ನ ವಂಶದವನೇ ಆದ ದುಶ್ಯಂತ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಗಾಂಧರ್ವ ವಿಧಿಯಿಂದ ವಿವಾಹವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತು ಆ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿ ಕಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೈ ತೊಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ವಿಶ್ವದ ಶ್ವಾಸವನ್ನೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಭರತ ಕುಲದವರು ನಾವು.

॥ ಭಾಮಿನಿ ॥

ಭರತ ಕುಲದರಸುಗಳು ಧರ್ಮವ | ತೊರೆದು ಪ್ರೋಗುವರಲ್ಲವೆಂದಿಗು |
ಸುರರು ಮುನಿಗಳು ಸಿದ್ಧ ಸಾಧ್ಯರು ಕೇಳಲೀಕ್ಷಣದಿ ॥ ಒರೆವೆನ್ನೆಯ ಶಪಥ
ಲಾಲಿಸು | ಪರಮ ಸಿಂಹಾಸನವನೇರುತ | ಧರೆಯ ಪಾಲಿಪನಲ್ಲ ತಪ್ಪಲು ಶಂತ
ಸುತನಲ್ಲ ॥

ಭೀಷ್ಮ : ಯಾವ ದುಶ್ಯಂತನ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೀಯೋ ಅದೇ ದುಶ್ಯಂತನ ಸುಪುತ್ರ ಭರತ ಖಂಡಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನು. ಆ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾವು ಯಾವತ್ತೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯುವವರಲ್ಲ. ಧರ್ಮೋಹಿ ಪರಮೋ ಲೋಕೇ ಧರ್ಮೇ ಸತ್ಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ಎನ್ನುವ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಆದರ್ಶ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿದೆ. ದಾಶರಾಜಾ ಇದೋ ಕೇಳು, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರೆಲ್ಲರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೆಟ್ಟನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ದೇವಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಆಧಾರಶಕ್ತಿಯಾದಂತಹ ಧರ್ಮದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವೀರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೇಳು. ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ನಾನು ಏರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿಂಹಾಸನದ ಅಧಿಕಾರದ ಹಕ್ಕನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ದಾಶರಾಜ : ಮಹಾತ್ಮಾ ಈ ವಿಶ್ವವೇ ಬೆರಗಾಗುವಂತಹ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ನಿನ್ನದು. ಆದರೆ ಹೆತ್ತ ಹೃದಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸಂದೇಹ ಬಾಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಯಾವ ಸಂದೇಹ?

ದಾಶರಾಜ : ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ನೀನೇನೋ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಿ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪದೇ ಹೋದರೆ?

ಭೀಷ್ಮ : ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆನುವಂಶೀಯವಾಗಿ ಅದು ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೇ ಸಲ್ಲುವುದು.

ದಾಶರಜ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಅದು ಸರಿ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂದರ್ಭ. ನೀನು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತೀಯೇ ಹೊರತು ಅದು ನಿನಗೆ ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಓಹೋ ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಶಪಥ ಇದೆ ಕೇಳು.

|| ರಾಗ ದೇಶಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಆದರಾಲಿಸು ಶಪಥ ಇನ್ನೊಂದಿದೇ | ಖೇದವಡದಿರು ನಿನ್ನ ಮನಸಿಗೆ |
ಮೋದದಿಂದಲಿ ಪೇಳ್ವೆನು|| ಇಂದಿನಾರಭ್ಯ ಮರಣ ಪರ್ಯಂತರ |
ಒಂದೆ ಮನದೊಳು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಇಂದುಮುಖಿಯರ ಪೊಂದೆನು ||

ಭೀಷ್ಮ : ದಾಶರಾಜಾ ಲೋಕ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ಮಾರ್ದನಿಸುವಂತೆ ಮತ್ತೆ ಭೀಕರವಾದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳ ಸಾಕ್ಷಿ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಸಾಕ್ಷಿ, ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರ ಸಾಕ್ಷಿ, ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರ ಸಾಕ್ಷಿ, ದೇವಾದಿ ದೇವತೆಗಳು, ಸಿದ್ಧರು ಸಾಧ್ಯರು ಗರುಡರು ಗಂಧರ್ವರು ಪನ್ನಗರು ಕಿನ್ನರರು ಕಿಂಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಮೇಲ್ನೋಟಕರಾಗಿ ನನ್ನ ಸತ್ಯಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಆಲಿಸಲಿ. ಇಂದು ಮೊದಲೊಂದು ಮುಂದೆ ಎಂದೆಂದೂ ನಾನು ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಜೀವಮಾನ ಪರ್ಯಂತ ಅಖಂಡವಾದ ನಿಷ್ಕರವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನೇ ವ್ರತವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. 'ಆದರಿಲ್ಲಿಂಮೇಲೆ ನಾರಿಯರಾದವರು ಭಾಗೀರಥಿಗೆ ಸಮ' ಇದು ಇದೇ ನನ್ನ ಮಹಾ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ.

ದಾಶರಾಜ : ಆಹಾ ಆಹಾ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ದನಿಸುತ್ತಾ ಇದೆಯಲ್ಲಾ. ಭೀಷ್ಮ ಭೀಷ್ಮ ಭೀಷ್ಮ ಎನ್ನುವ ದೇವತೆಗಳ ಉದ್ಗಾರ. ಮಹನೀಯಾ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು ಕ್ಷಮಿಸು. ಸಣ್ಣವನಾದ ನಿನ್ನ ಮೇರು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮುಂದೆ ನಾನು ತೀರ ಸಣ್ಣವನಾಗಿ ಹೋದೆ. ನಿನ್ನ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ವಣಿಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಮುಖನಾಗಿಸುವ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶವೂ ನನಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಂದಾ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

ಭೀಷ್ಮ : ಯಾರೂ ಯಾರನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ದೈವಚಿತ್ತ. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಗಮನ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯತ್ತ. ದಾಶರಾಜಾ ಎಲ್ಲಿ. ನನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡು. ವಿವಾಹ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಭೇಟಿಯಾಗೋಣ. ನಿನ್ನ ತಾಯ್ತನದ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಎದೆಗಳಾದ ವಂದನೆಗಳು.

* * *

ಭೀಷ್ಮ ವಿಜಯ
ಭೀಷ್ಮ – ಅಂಚೆ

Blank

ಭೀಷ್ಮ ವಿಜಯ ಭೀಷ್ಮ - ಅಂಚೆ

|| ರಾಗ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಸರಸಿಜಾಂಬಕಿಯರೆ ಕೇಳಿ | ಶಶಿ ಪರಂಪರೆಯೊಳು ರಾಜ್ಯವಾಳಿ |

ದೊರೆಗಳೇರಿದ ಸಿಂಹವಿಷ್ಣುರದೊಳಗೆಮ್ಮ | ಕಿರಿಯ

ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯಕನೇರಿಯಾಳುವ || ೧ ||

ಭೀಷ್ಮ : ಸ್ತ್ರೀ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸಿಜಾಂಬಕಿಯರು ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಕವಿ ಸಮಯ. ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದುವೇ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯ ಅಂತ ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯದ ವರ್ಣನೆಯೂ ಹೌದು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವರ್ಣನೆಯೂ ಹೌದು. ಕಮಲಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪಾವಿತ್ರವಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಎರಡಕ್ಕೂ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿರುವ ಕಾಶಿ ದೇಶದ ರಾಜಕುಮಾರಿಯರು ನೀವು. ಮಾತನ್ನು ಅದರ ವಿವಿಧಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥರಿದ್ದೀರಿ. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಇದೆ ಅಂತ ಹೇಳುವುದಿದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆಯಂತೆ. ಅದು ಬೇರೆ ವಿಷಯ. ತಾಯಂದಿರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ತಾಯ್ತನದ ಹೃದಯವಿರುವವರಲ್ಲಿ ಈ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜಾಗೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸುಕುಮಾರಿಯರೇ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಕಿವಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೂಡ. ಕಾಶಿಯಿಂದ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ನೀವು ಬಂದಿದ್ದೀರಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತವರ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಬೆಳೆದವರು ನೀವು. ತವರ್ಮನೆಯ ನೆನಪುಗಳು ಇನ್ನೂ ಹಸಿರಾಗಿರುವ ಕಾಲ. ಆಯಾಸವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ರಾಜ ಮಾತೆಯವರ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಈಗ ಕರೆದಂತಹ ಉದ್ದೇಶ ನೀವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬದುಕಬೇಕಾದ ಈ ವಂಶದ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.

ಅಂಚೆ : ಆಚಾರ್ಯರೇ ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವೂ ಉತ್ಸುಕರೇ ಆಗಿದ್ದೇವೆ

ಭೀಷ್ಮ : ಒಳ್ಳೆಯದು. ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಣವನ್ನು ಗೆದ್ದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಆ ಪಣವನ್ನು ಮುರಿದಿದ್ದೇನೆ. ಯಾಕಾಗಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪದಲ್ಲೇ ನಾನು ಸಾರಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿರುವವನು ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಸುಮನೋಹರ ರೂಪಿ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿ ರಾಜಮಾತೆ ಪರಮ ಸಾಧ್ವಿ ಸತ್ಯವತೀ ಸಂಭೂತ ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯ. ಅವನಿಗಾಗಿಯೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಂದದ್ದು. ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ ನೀವು ಚಂದ್ರಮುಖಿಯರು ಚಂದ್ರಾನ್ವಯವನ್ನು ಬೆಳಗಬೇಕು.

ಪದ್ಮ - ಕುರು ಧರೆಯನು ಪಾಲಿಸುವನೂ | ಸಾಧು ಪರಮ ಸದ್ಗುಣರೂಪಾನ್ವಿತನೂ | ಹರುಷದೊಳೀತನ ವರಿಸಿ ಮೂವರ ನಮ | ಗುರುತರಾನಂದವ ಗೈಯ್ಯಾಲೋಸುಗ ತಂದೆ || ೨ ||

ಭೀಷ್ಮ : ಚಂದ್ರವಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೂ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. 'ಸೋಮನಿಂ ಬುಧನಾಬುಧಂಗೆಯು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪುರೂರವನು' ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬ ಪುರುವಿನಿಂದ ಯಯಾತಿಯಿಂದ ಕುರುವಿನಿಂದ ಪ್ರತೀಪನಿಂದ ಶಾಂತನುವಿನಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದ ನಮ್ಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮೀರಿ ನಿಂತವರು. ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಚಾರಿತ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ವಂಶಕ್ಕೆ ಅಪಾರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದವರು. ಧರ್ಮವೇ ಸರ್ವಸ್ವ ಎಂದವರು. ಅಂತಹ ವಂಶದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಘನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬಂದವರು ನೀವು. ವಂಶದ ಕುಡಿಗಳು ಮತ್ತೆ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಮೊಳೆಯಲಿ, ಬೆಳೆಯಲಿ ಎನ್ನುವುದೇ ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಹಾರೈಕೆ.

ಅಂಚೆ : ಅದು ಆಜ್ಞೆಯೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ

ಭೀಷ್ಮ : ಏನು ಆದರೆ?

ಅಂಬೆ : ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದುಕಡೆ ಉದ್ದೇಶಿತವೋ ಅನುದ್ದೇಶಿತವೋ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಚಾರತುರ್ಯ ಆಗಿದೆ ಅಂತ ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಯಾಕೆ? ಹೇಗೆ?

|| ರಾಗ ಬೇಗಡೆ ಏಕತಾಳ ||

ಕೇಳು ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯ ಬಿನ್ನಪವಾ | ಸತ್ಕೀರ್ತಿ ಸದ್ಗುಣ | ಶೀಲ ಪೇಳುವೆನನ್ನ
ಮನದೊಲವಾ ಭೂಲಲಾಮರಚೈಸೆ ಮರೆದಿಹ | ತೋಳಿನೊಳು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ
ಮನ್ಮಥ | ಕೇಳಿಯೊಳು ನೀನೆನ್ನ ಮನವನು | ಕಾಲಕಾಲಕು ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸದೆ ||

ಅಂಬೆ : ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ನಾನು ಅಂಬೆ. ಬಹುಶಃ ಹೇಳಿದರೆ ನೀನು ನಂಬೆ. ನನ್ನ ಇಬ್ಬರು ತಂಗಿಯಂದಿರು ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಶಿರಸಾ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅರಮನೆಯ ಒಳಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಒಳಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಗೊಂದಲವೇ ಇದೆ. ನೀನು ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳಿದೆಯೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿರಲೂ ಬಹುದು ಆ ಕೋಲಾಹಲದ ನಡುವೆ ನಾವದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುರುಷ ಸಂದೋಹದಲ್ಲಿ ಪೌರುಷದ ಗರ್ಜನೆಯ ನಡುವೆ ಬಾಣಾವಳಿಯ ಅಬ್ಬರದ ನಡುವೆ ನಾನಂತೂ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಳಾಗಿದ್ದೆ. ನಾವು ವಿದ್ಯಾವಂತೆಯರೂ ಹೌದು, ಪ್ರಾಯ ಪ್ರಬುದ್ಧೆಯರೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಮುಗ್ಧೆಯರೇ. 'ಏರಿರಿ ಎನ್ನಯ ರಥವ' ಎಂದು ಏರು ಸ್ವರದಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಾಗ ಪುಂಗಿಯ ನಾದಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗುವ ತಲೆದೂಗುವ ನಾಗಿಣಿಯರಂತಾಗಿದ್ದೆವು ನಾವು. ಅಷ್ಟನೂ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ, ನಿನ್ನಂತಹ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿ ಮಹಾವೀರ ರಥವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬರುವಾಗ ನಮ್ಮಂತಹ ತರುಣಿಯರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಗರಿಗೆದರಬಹುದಾದ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಯಾರೇ ಆದರೂ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ನನ್ನ ವಿಷಯ ಹಾಗಿರಲಿ ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ತರುಣಿಯರ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸು. ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷನೇ ತನ್ನ ಭಾವಿ ಪತಿಯೆಂಬ ಕಲ್ಪನಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದಾಂಪತ್ಯದ ರಸ ಗಳಿಗೆಗಳ ರಸನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುವಾಗ ಈಗ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯನನ್ನು ವರಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ? ಆಚಾರ್ಯವರ ನೀನೇ ವರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದವರಿಗೆ

ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯನನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅನೈತಿಕ ಅಂತ
ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಭೀಷ್ಮ : ತರುಣೀಮಣಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮಾನಸಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು
ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಚಿತ್ತ ಬಹುಶಃ ಯಾರಿಗೂ
ಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರಿಗೆ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅನಿಸಲೂ
ಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಅಂಬೆ : ಸ್ವಯಂವರದ ಪಣವೇ ಯಾರು ಪರಾಕ್ರಮದ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು
ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಕುಮಾರಿಯರನ್ನು ವರಿಸಬೇಕಾದವರು
ಅಂದಮೇಲೆ ಗೆದ್ದ ನೀನಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?

ಭೀಷ್ಮ : ಹೇಳಿದನಲ್ಲ ನಾನು ನನಗಾಗಿ ತಂದದ್ದಲ್ಲ. ತಮ್ಮನಿಗಾಗಿ ತಂದದ್ದು

ಅಂಬೆ : ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪ ಹಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಅದು ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೊಣೆಗಾರನಲ್ಲ.

ಅಂಬೆ : ಹೋಗಲಿ, ವಿವಾಹಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತಲ್ಲಾ. ಏನು ಪ್ರತಿಬಂಧ ಇತ್ತು ಅವನಿಗೆ?

ಭೀಷ್ಮ : ತುಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಷಯ. ಇದು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ
ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ
ಸಿಂಹಾಸನದ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಅಣ್ಣನಾಗಿ ನನಗೆ ಅನೇಕ ಬಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ.
ಸಿಂಹಾಸನದ ಪರವಾಗಿ ಪಣವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದಾಗಲೀ ಗೆದ್ದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು
ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದಾಗಲೀ ಅಪರಾಧವಲ್ಲ.

ಅಂಬೆ : ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ನಿದರ್ಶನ ಇದೆಯೇ?

ಭೀಷ್ಮ : ಪೂರ್ವ ನಿದರ್ಶನ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ.

ಅಂಬೆ : ಸಾಮಾನ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರಿಯಿರಬಹುದು. ನಿನ್ನಂತಹ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು.

ಭೀಷ್ಮ : ಅದಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಕಾರಣ ಇತ್ತು

ಅಂಬೆ : ಏನು ಕಾರಣ?

ಪದ್ಯ – ಸರಸಿಜಾನನೆ ಕೇಳು ಪೇಳುವೆನೂ | ಪಿತನಾದ ಶಂತನು ಧರಣಿಪಾಲಗೆ
ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನೂ | ತರುವ ಕಾಲದೊಳವಳಪಿತ ಕಂ | ಧರನಬಳಿಯೊಳು
ಗೈದೆ ಶಪಥವ | ಮರಣಪರಿಯಂತರವು ಸತಿಯರ | ನೊರಿಸೆ
ರಾಜ್ಯವನಾಳೆನೆನ್ನುತ || ೩ ||

ಭೀಷ್ಮ : ಪ್ರಾಯಶಃ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಇದು ದಿಗಂತ ವಿಶ್ರಾಂತವಾದಂತಹ ಸತ್ಯ. ತಂದೆಯಾದಂತಹ ಶಂತನು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತಾಯಿ ಸತ್ಯವತೀ ದೇವಿಯನ್ನು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಂದೆ ದಾಶರಾಜ 'ಮದುವೆಯಾದರೆ ಮಗಳ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜ್ಯವಾಳುವರೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟ. ಆಗ ನಿಂತ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಬದ್ಧನಾದೆ. ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಏರುವುದಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಜೀವಮಾನ ಪರ್ಯಂತ ಅಖಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. 'ಆದರಿಲ್ಲೆಂವೇಲೆ ನಾರಿಯರಾದವರು ಭಾಗೀರಥಿಗೆ ಸಮ' ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದೆ. ಇದು ಲೋಕ ಲೋಕಾಂತರಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿದ ಮಾತು. ನಾನು ಮದುವೆಗಾಗಿ ಪಣವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಅಥವಾ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಂಬೆ : ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನದು ಅಚಲವಾದ ನಿಲುವು

ಭೀಷ್ಮ : ಹೌದು

|| ರಾಗ ತುಜಾವಂತು ರುಂಪೆ ||

ಕರುಣನಿಧಿಯವಧರಿಸು | ಸರ್ವಜ್ಞ ನೀನೂ |

ಚರಣಾಚಿತ್ತಗಳಂಗೈಯ್ಯೊಪಾರ್ಥಿಪೆನೂ || ಧರಣಿಪತಿ ಸಾಲ್ವನೊಳು ಪೂರ್ವದಲಿ
ನಾನು | ಭರಿತಮನವಿಟ್ಟವನೊ | ಕೊರದೀರ್ಪುದದನೂ ||೧||

ಅಂಚೆ : ಅವಧರಿಸಬೇಕು, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ನಿನ್ನ ನಿಲುವು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಗೆಲುವು. ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ನನಗೆ ನ್ಯಾಯ ಸಿಗಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆ. ಹೀಗೊಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಆಗದೇ ಇದ್ದರೂ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕಾರಣ ನೀನು ಕರುಣನಿಧಿ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದರೂ ಆಚಾರ್ಯನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ವಿನಂತಿ

ಭೀಷ್ಮ : ಏನದು?

ಅಂಚೆ : ನಾನು ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಯಾರು ಅಂತ ಕೇಳಬಹುದಾ

ಅಂಚೆ : ಸಾಲ್ವ ಭೂಪತಿ

ಭೀಷ್ಮ : ಏಕಮುಖವಾಗಿಯೋ?

ಅಂಚೆ : ಅಲ್ಲ ಪರಸ್ಪರ

ಭೀಷ್ಮ : ತಂದೆಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತೋ?

ಅಂಚೆ : ಇಲ್ಲ. ತಾಯಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ

ಭೀಷ್ಮ : ಅದರ ತಪ್ಪೆಪ್ಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ಅದು ಹೇಳು.

ಅಂಚೆ : ಮಹಾತ್ಮಾ ನೀನು ಪರಮ ಜ್ಞಾನಿ. ವೇದ ವೇದಾಂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳವನು. ನಾನಾದರೋ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು. ಪ್ರಾಯ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೇಮ ಪುಣ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನು ಕಾಣುವವಳು. ಈಗಲೂ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ ಇಂತಹ ಒಂದು ಅಚಾತುರ್ಯ ನನ್ನಿಂದ

ಘಟಿಸಬಾರದಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಶವಾದ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿಯೂ ಇದೆ. ಭರವಸೆಯೂ ಇದೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಅದು ಬರೀ ಭಾವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾತು. ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕ ಮಾಡುವ ನಿರ್ಧಾರ ಏನು?

|| ವಾರ್ಧಿಕ ||

ಎಂದ ನುಡಿಯಂ ಕೇಳ್ವ ಗಾಂಗೇಯ ನಸುನಗುತ | ಸುಂದರಾಂಗಿಯೆ ನಿನ್ನ
ಮನದ ಸಂಕಲ್ಪಮೆನ | ಗಂದು ತಿಳಿದಿರೆತರೆನು ನಡೆದ ಕಾರ್ಯಕಿನ್ನು |
ಮುಂದೇನ ಮಾಣ್ವದೆನಲೂ || ೧ ||

ಭೀಷ್ಮ : ಅಂಬಾ, ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾದ ಹೆಸರು ನಿನ್ನದು. ನನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ ಗಂಗಾದೇವಿಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ನೀನು ಇಂತಹ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಿ ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ತರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯೇನು ಹೇಳು.

ಅಂಬೆ : ಮಹಾನುಭಾವಾ

ಪದ್ಯ - ಚಂದಿರಾನ್ವಯ ದೀಪ ಕೇಳು ದಯದಿಂ ಸತ್ಯ | ಸಂಧ
ನೀನೆಂಬುದಂನರಿತಿರ್ಪೆನೀಗೆನ್ನ | ನಂದಿಗೈತಹಳೆನುತ ಮಾರ್ಗಮಂ
ನೋಡುತಿಹ || ಸಾಲ್ವನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸೂ || ೨ ||

ಅಂಬೆ : ನನ್ನ ಭಾವಕ್ಕಿಂತ ನಿನ್ನ ಅನುಭಾವ ದೊಡ್ಡದು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದು ನನ್ನ ಮತ್ತು ಸಾಲ್ವನ ನಡುವೆ ಇರುವ ಪ್ರೀತಿಯ ಭಾವ. ಪರಸ್ಪರ ನಾವು ವಚನಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಾಲ್ವ ಭೂಪತಿಯೇ ನನಗೆ ಪತಿಯಾಗಬೇಕು. ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಾಲ್ವನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸು. ಅವನೂ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರಬಹುದು.

ಭೀಷ್ಮ : ಆದರೆ ಹೇಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು?

ಅಂಬೆ : ಅದನ್ನು ನೀನೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು.

ಭೀಷ್ಮ : ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ನಾನು ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.
ಇದು ನಿನ್ನ ಸ್ವ ಇಚ್ಛೆ ಆದ್ದರಿಂದ ತಡೆಯುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಲೋಕಾಪವಾದ
ಬಾರದಂತೆ ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಂದಿಗೆ ರಾಜ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ
ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಅಂಬೆ : ಆದೀತು.

* * *

ಭೀಷ್ಮ ವಿಜಯ
ಭೀಷ್ಮ – ಪರಶುರಾಮ

Blank

ಭೀಷ್ಮ ವಿಜಯ ಭೀಷ್ಮ- ಪರಶುರಾಮ

|| ರಾಗ ಕಾಂಬೋಧಿ ಝಂಪೆ ||

ಎತ್ತಲಿರಿಸಿದೆ ಭೀಷ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳ ನೀನೀಗ | ಮತ್ತಕಾಶಿನಿಯೀಕೆ ಅನ್ಯ
ಪುರುಷನೊಳು || ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟುಳತಂದು ತೊರೆದ ಕಾರಣವೇನು | ಮತ್ತಿವಳನೀ
ಬಿಟ್ಟಿರಾರು ವರಿಸುವರೂ||೧ || ಪರ ಪುರುಷ ಸಹ ನೀನು ತಂದ ಕಾರಣ ಸಾಲ್ವ
| ತರುಣಿಯನು ಬಿಟ್ಟಿಹನು ವರಿಸು ನೀನಿವಳು | ಸರಸಿಜಾನನೆ ಸತ್ಯವಾಗಿಹಳು
ಕೈಪಿಡಿದು | ಪೊರೆಯೋ ಸತಿ ಜನ್ಮವನು ಯನ್ನ ನೇಮದಲೀ || ೨ ||
ಮೊದಲೇ ಪೂರ್ವಾಪರವ ಯೋಚಿಸುತ ಕಾರ್ಯವನು| ಚದುರನಾಗಿಹ ನೀನು
ಗೈಯ್ಯದೀ ತೆರದೀ || ಸುದತಿಗವಮಾನವನು ಮಾಡಿದ ಕಾರಣದಿ |
ಮುದದೊಳೀಕೆಯ ಪೊಂದಿ ಸುಖವ ಪಡೆಯೆನಲೂ || ೩ ||

ಪರಶುರಾಮ : ಓ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯ ಆಚಾರ್ಯ ಭೀಷ್ಮಾ, ನಿನಗೆ ಗುರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ
ಇರುವ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವಕ್ಕೆ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ
ಧರ್ಮಜ್ಞನೂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನೂ ಆದ ನೀನು ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು
ನಡೆಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ನನಗೆ ಏನೇನೂ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ
ಪ್ರಭವೋ ಧರ್ಮಃ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಆಚಾರ್ಯನೇ ಮರೆತರೆ
ಹೇಗಾದೀತು? ಕಾಶೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ನೀನು ಪಾಪವನ್ನು
ಆರ್ಜಿಸುವಂತೆ ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಿ.
ಅಖಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾದ ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲೇ ಬಾರದಿತ್ತು.
ಆದರೂ ಹೋದಿ. ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ರಾಜಕುಮಾರಿಯರನ್ನು ಗೆದ್ದು
ನಿನ್ನದೇ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಬಂದಿ. ಇದು
ಸರಿಯಾದ ನಡೆ ಅಂತ ನನಗನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ

: ಗುರುದೇವಾ ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಿಮ್ಮಂಥವರೇ ಇಂತಹ ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನೆತ್ತಿದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೆನ್ನುವುದು ಶರೀರದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ ತೊಡುವ ಅಂಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಉಡುವ ಧೋತ್ರವೂ ಅಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜನಾದವನು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲೂ ಮಹಾರಾಜ. ಸ್ನಾನಗೃಹದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮಹಾರಾಜನೇ. ನಾನೂ ಹಾಗೇ. ಲೋಕ ಲೋಕಾಂತರಗಳೆಲ್ಲ ಮೊಳಗುವ ಹಾಗೆ. ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಸತ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ನಡತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಶಂಕಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾದವನು ಹೋಗಕೂಡದು ಎನ್ನುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ನಾನು ಹೋದದ್ದು ಸಿಂಹಾಸನದ ಪರವಾಗಿ. ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ನನಗೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಕುರಿತಾದ ಬಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಕ್ಷಣೆಯ ಬಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಗೌರವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಬಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ರಾಜಮಾತೆಯ ನಿರೂಪವೂ ಇದೆ.

ಪರಶುರಾಮ

: ನಿನ್ನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಅಖಂಡತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದಾದ ಈ ನಡೆಯನ್ನು ನೀನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಬುದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದು. ಭಾವದ ಪಾತಳಿಯಿಂದ ತತ್ವದ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾದದ್ದು ಬುದ್ಧಿ. ಶರೀರ ಎನ್ನುವ ರಥಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಸಾರಥಿ. ಅದು ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ಎನ್ನುವ ಕಡಿವಾಣದ ಮೂಲಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆ ಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಸಾರಥಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ಆತ್ಮದರ್ಶನ. ಆತ್ಮದರ್ಶನದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ. ಇವೆರಡೂ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ. ಅಕ್ಕಿಯೊಳಗನ್ನವನು ಮೊದಲಾರು ಕಂಡವರು ಎನ್ನುವ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಇದೆ. ವಿವೇಕ ಎನ್ನುವ ಒನಕೆಯಿಂದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನ, ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಚಿತ್ತ ಎನ್ನುವ ಭತ್ತವನ್ನು ಕುಟ್ಟಿದಾಗ “ತತ್ವ ತಂಡುಲದೊರಗು ಮದುವಿವೇಚಿತ ತತ್ವ” ಎನ್ನುವುದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮತ. ಆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮವೇ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಗೂ ಅನೇಕ ಆಯಾಮಗಳಿವೆ. ರಥವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ ಸಾರಥಿಗೆ ಇರುವ ಹಾಗೆ. ಬುದ್ಧಿಗೆ ಅನೇಕ ಪದರುಗಳು ಅವುಗಳ ಮಂಥನ ಮತ್ತು ಚಿಂತನ ನಿತ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಬೇಕಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು “ಎತ್ತಲಿರಿಸಿದ ಭೀಷ್ಮ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗಳ” ಅಂತ ನಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದು

ಭೀಷ್ಮ : ನಿಮ್ಮಂತಹ ಗುರುಗಳು ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ನನ್ನಂತಹ ಶಿಷ್ಯರ ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು. ಬುದ್ಧಿಯ ಕುರಿತಾದ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸರ್ವ ಸಮ್ಮತವಾದುದು. ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಅದು ಉಪದೇಶವಾಗಿ ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಎಡವಿದ್ದು ಎಲ್ಲಿ ಅನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಪರಶುರಾಮ : ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದು. ಚಿಂತನ ಮಂಥನ ಅರ್ಥಾತ್ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ ಆದಾಗ ಸತ್ಯ - ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಎರಡೂ ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಬಂದ ಮತ್ತಕಾಶಿನಿಯರನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡಿ? ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಲ್ವಿಷ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಮೂವರೂ ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖಾಂತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂಬೆ ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟ ರಹಸ್ಯ ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಹೊಸ ತಿರುವೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತೆ ಅವಳು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸುವಾಗ ಅವಳು ಭೀಷ್ಮನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಬಂದವಳು ಎನ್ನುವ ಅಪವಾದ ಅವಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತು. ಇದನ್ನು ನೀನೂ ಊಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಂಬೆಯೂ ಊಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಲ್ವ ಅದನ್ನೇ ದೊಡ್ಡ ರಾಧ್ಯಾಂತವಾಗಿಸಿ ಘೋರ ಅಪರಾಧವೆಂಬಂತೆ ಮಾತಾಡಿದ. ಇದನ್ನೇ ಬುದ್ಧಿಯ ಪದರುಗಳು ಅಂತ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ನೀನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದು ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ನನಗನಿಸುವುದು.

ಭೀಷ್ಮ : ಗುರುಗಳೇ ನಾನು ಸಾಕಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ

|| ರಾಗ ಸಾಂಗತ್ಯ ||

ಗುರುವರ್ಯ ಕೇಳಿಕೆ ಸಾಲ್ವನನೊಪ್ಪಿದ | ಪರಿಯನೂ ತಿಳಿಯಾದೆ ನಾನೂ ||
ಕರತಂದೇಸಕಲಾರ ಗೆಲಿದೆನ್ನಾ ತಮಾಕ್ಕೆ | ಪರಿಣಯವ ಮಾಳ್ವೆನೆಂದೆನುತಾ ||
ಅರಿತೆನು ಕಡೆಗೀಕೆ ಸಾಲ್ವಂಗೇ ಸೋತೋದ | ತೊರೆದೇನೂ ಸರಿಯೆಂದೂ ||
ತಿರುಗೆನ್ನ ಸಹಜಾತರಾದರು ಬೇಡವೆನುತಾ | ತೆರಳಿಸಿದೆನು ಪುರದಿಂದಾ ||

ಭೀಷ್ಮ : ನಿಮಗೆ ನಾನು ಅರಿಯಲ್ಲ. ಅರಿಯದ್ದು ನಿಮಗೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಗುರುವರಿಯರು ಅಂತ ಈಗ ಆದದ್ದು ಹೇಗೆ? ಹೇಗೆ ಅಂದರೆ ನೀವು ಆ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಬೆಯ ರಹಸ್ಯ ಸ್ಫೋಟನ ಆದದ್ದು ತುಂಬಾ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ. ಮೊದಲೇ ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಪ್ರಸಂಗ ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಹೆತ್ತ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರಿಗೂ ಅವಳು ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ನಾನು ಬರುವಾಗ ಪ್ರತಾಪಸೇನನೂ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನನಗೇ ಕೊಟ್ಟ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಕೊಡುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಅಂತ ನಾನು ಭಾವಿಸುವುದು. ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅವಳು ಯೋಚಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾಚಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಸೂಚಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ.

ಪರಶುರಾಮ : ನೀನೇನೋ ಅವಳನ್ನು ರಾಜೋಚಿತವಾದ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದದ್ದು ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾತ್ರ. ಹಿಂದೆ ಬರುವಾಗ ಅವನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ತಪ್ಪಿಗೆ ನಾನೇನೂ ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಸ್ವತಃ ಅಂಬೆಯಿಂದಲೂ ಆ ಕುರಿತು ದೂರು ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಪರಶುರಾಮ : ದೂರು ನಮಗೆ ಬಂತು. ನೀನು ನಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ. ಎನ್ನುವುದರಿಂದಲೂ ನನಗೆ ದೂರು ಬಂತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿರಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಿರಲಿ ನಾನು ಯಾರ

ಪರವೂ ಅಲ್ಲ ವಿರೋಧವೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಸಮರ್ಪಕತೆಯಿತ್ತು ಅಂತ ನನಗನಿಸುವುದು.

ಭೀಷ್ಮ : ಹೇಗದು?

|| ರಾಗ ಕೇತಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ತಮ್ಮಗಾದರು ಪರ ನಾರಿಯರನು ನೀನು | ಹೆಮ್ಮೆಯೊಳ್ಳರವಿಡಿದೂ |
ದುರ್ಮಾರ್ಗತನದೊಳು | ತರಲದು ನಿನ್ನಯ | ಧರ್ಮವೆ ವರಿಸಿವಕಾ ||

ಪರಶುರಾಮ : ಭೀಷ್ಮಾ ತಮ್ಮನಿಗಾಗಿ ತಂದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಕುಮಾರಿಯರಿಗೆ ಇದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರು ವಂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಬೇರೊಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನೀನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ನೀನೇ ಹೋಗುವ ಬದಲು ಸ್ವತಃ ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯನೇ ಸ್ವಯಂವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಆಗ ಬೇರೆಯೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದೇ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಆಮಂತ್ರಣ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದರಿಂದ. ಆಮಂತ್ರಣ ಬಾರದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನು ಹೋಗುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ರಾಜಕೀಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ.

ಪರಶುರಾಮ : ಆದರೆ ಆಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವೇನು? ನೀನು ಸಾಲ್ವನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದಾಗ ಅಂಬೆಗೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಭರವಸೆಯಿತ್ತು. ನಿರೀಕ್ಷೆಯೂ ಇತ್ತು. ಈಗ ಸಾಲ್ವ ಅವಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅವಮಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅನುಮಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಬೆಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಪರಸ್ಪರ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಅವಗಣಿಸಿದ, ಅವಳನ್ನೂ ಅವಗಣಿಸಿದ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅವಳ ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರಿಸಿ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಎಂಬಂತೆ ಕರೆದು ತೇಜೋವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಅನ್ಯಾಯ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಬೇರೇನು ಬೇಕು? ಅವಳ ನೊಂದ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನೀನು ಸಾಂತ್ವನದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವಳ

ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರೆಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಬದಲು ಅವಳನ್ನು ಅಮಾನವೀಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಸರಿಯೋ? ನಿನ್ನ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸು.

ಭೀಷ್ಮ : ಸರಿಯಲ್ಲ. ಈ ಆಕ್ಷೇಪವೇ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅವಳನ್ನು ಅಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಹೊರಗಟ್ಟಲಾಗಿಲ್ಲ. ಗದರಿಸಿದ್ದು ಹೌದು. ಆದರೆ ಅವಳ ಅಸಂಬದ್ಧತೆಯ ಮುಂದೆ ನನಗೆ ಅನ್ಯ ಮಾರ್ಗ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಪರಶುರಾಮ : ನಿನ್ನಿಂದಾಗಿ ಅವಳು ನಿರಾಶ್ರಿತಳಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅವಮಾನಿತಳಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೂ ಅವಳನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತಾದರೆ ಅವಳ ಗತಿಯೇನು? ಈಗ ಅವಳನ್ನು ವರಿಸುವುದೊಂದೇ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಇರುವ ಏಕೈಕ ಪರಿಹಾರ.

ಭೀಷ್ಮ : ಯಾರು ವರಿಸುವುದು?

ಪರಶುರಾಮ : ಮತ್ಯಾರು ನೀನು?

ಭೀಷ್ಮ : ಗುರುಗಳೇ ಅನ್ಯಥಾ ಭಾವಿಸಬಾರದು. ನಿಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲೇ ಇಂತಹ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದರೆ ನೀವೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ?

ಪರಶುರಾಮ : ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೇಡ. ಉತ್ತರ ಹೇಳು

ಭೀಷ್ಮ : ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯೇನು ಎನ್ನುವುದು ನಿಮಗೂ ಗೊತ್ತಲ್ಲ.

|| ರಾಗ ಸಾಂಗತ್ಯ ||

ತಂದೆಗೋಸುಗ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದೊಳಿಹ ಭೀಷ್ಮ | ನೆಂದಿಗಾದರು
ದುರ್ಮಾರ್ಗದಲಿ || ನಂದಿತವಹಕಾರ್ಯ ಗೃವನೇ ಗುರುರಾಯ |
ಸಂದೇಹವೇಕೆ ಮತ್ತಿನೂ ||

ಭೀಷ್ಮ : ಗುರುಗಳೇ ನಿಮಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಪಿತೃ ಸಂತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವನು. ಅಖಂಡವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವನು. ಜಗತ್ತಿನ ಹೆಣ್ಣುಕಳ್ಳಿಲ್ಲ ನನ್ನ ತಾಯಂದಿರು ಅಂತ ಭಾವಿಸುವವ. ಹಾಗಾಗಿ

ನಾನು ಯಾರನ್ನೇ ಆದರೂ ವಿವಾಹವಾಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಪರಶುರಾಮ : ಹಾಗಾದರೆ ಅಂಬೆಗೆ ಆದ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಏನು ಪರಿಹಾರ?

ಭೀಷ್ಮ : ಅದು ಅವಳ ಗ್ರಹಚಾರ. ಸ್ವಯಂಕೃತಾಪರಾಧಕ್ಕೆ ನಾನು ಏನೂ ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಪರಶುರಾಮ : ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಬೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು. ನೀನು ಪರಮ ಜ್ಞಾನಿ. ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ನಿನ್ನಂಥವನಿಂದ ಸಣ್ಣ ಅಚಾತುರ್ಯವಾದರೂ ಆ ತಪ್ಪಿಗೆ ನೀನು ಬೆಲೆ ತೆರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಬೆಗಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿನಾಯಿತಿ ಇದೆ. ನಿನಗಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಗುರುಗಳೇ ಏನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ?

ಪರಶುರಾಮ : ನೀನು ಅಂಬೆಯನ್ನು ವರಿಸಬೇಕು.

ಭೀಷ್ಮ : ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಅದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಪರಶುರಾಮ : ಭೀಷ್ಮಾ ಇದು ಗುರುವಾಕ್ಯ.

ಗುರುದೇವೋ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಾತು. ಗುರುವಾಕ್ಯವು ಅನುಲ್ಲಂಘನೀಯ ಎನ್ನುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಹೌದು ರೂಢಿಯೂ ಹೌದು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀರಾಮನೇ ಗುರುವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ತಾಟಕಿಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ನೋಡದೆ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಅಂಬೆಯನ್ನು ವರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಭೀಷ್ಮ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಕರಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಸರಿ. ಗುರುವಾಚ್ಛೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಬಾರದು. ಆದರೆ ಇದು ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಭಿನ್ನವೂ ಆದಂತಹ ಪ್ರಕರಣ. ಹಾಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಆಚ್ಛೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪರಶುರಾಮ : ಗುರುವಿನ ಆದೇಶವನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆದರೆ ಪಾಪ ಬಂದೀತು. ಶಾಪ ತಟ್ಟೀತು. ಸಂಪತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ಎಲ್ಲವೂ ಕೈ ಬಿಟ್ಟೀತು. ಪರಿಣಾಮ ಘೋರವಾದೀತು.

ಭೀಷ್ಮ : ನಾನು ಬೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಗುರುವರೇಣ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಕೋಪಕ್ಕೆ ತಾಪಕ್ಕೆ ಶಾಪಕ್ಕೆ ನಾನು ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ. ಐಶ್ವರ್ಯ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ.

ಪರಶುರಾಮ : ಗುರುವಾಕ್ಯದ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಪಾಪ ಅಲ್ಲಂತ ನೀನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀಯೋ

ಭೀಷ್ಮ : ಪಾಪ ಹೌದು ಆದರೆ ಪಿತೃವಿನ ಆಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಇವುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ ಪಾಪ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಲ್ಲವೂ ಈ ನಿಲುವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ತಂದೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಒಂದನೇ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಗುರುವಿನ ಮಾತಿಗೆ ಎರಡನೇ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅದನ್ನೇ ಮಾಡಿತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತಂದೆಗಾಗಿ ತಾಯಿಯ ತಲೆಯನ್ನು ನೀವೇ ಕಡಿದಿದ್ದೀರಿ. ನೀವೇ ಆದರೂ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಅಪಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

ಪರಶುರಾಮ : ಸಾಕು ಮಾಡು

|| ರಾಗ ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಅರರೇ ಪಿಡಿಪಿಡಿದನುವನು ಎನ್ನಲಿ | ಧುರಕನುವಾಗೀಗ ||

ಗುರುಗಳ ಮೇಲ್ಮೈ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕೆ | ತೆರಳುವೆ ಘಡ ಮರುಳೆ ||

ಪರಶುರಾಮ : ಏನು ವಾಗ್ಯುಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀಯೋ? ಭೃಗು ಕುಲೋತ್ತಮ ಜಮದಗ್ನಿಯ ಪುತ್ರ ಭಾರ್ಗವ ರಾಮನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶ ಬೇಡ. ನೀನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದಾದರೆ ಸಮಸ್ತ ಋಷಿಮಂಡಲದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ವಿರೋಧಿಸಬೇಕಾದೀತು. ಪ್ರಜೆಗಳು ತಪ್ಪಿದಾಗ ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಹಕ್ಕು ರಾಜನಿಗಿದೆ. ರಾಜನೇ ತಪ್ಪಿದರೆ ಅವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಋಷಿಮುನಿಗಳಿಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ತಪೋಸಿದ್ಧಿಯ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಆ ತಪೋಬಲರು ರಾಜನ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಾಗಿ ಧಾರೆಯೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೇಶದ ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಪರಮೋನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಋಷಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ನೀನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವುದೇ ಆದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ನನಗೆ ಬೇರೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ವಿಧಿಯ ಸಂಕಲ್ಪ ಏನಿದೆಯೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನಂತೂ ನನ್ನ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಬದಲುವವನಲ್ಲ.

ಪರಶುರಾಮ : ಹಾಗಾದರೆ ಕೋದಂಡವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿ. ನೋಡೋಣ ನಿನ್ನ ಚಾಪ ವಿದ್ಯಾ ಕೌಶಲವನ್ನು. ಗುರುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡಿದ ಶಾಪಕ್ಕೆ ನೀನು ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾದೀತು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೊಣೆಗಾರನಲ್ಲ. ಬಾ ಮುಂದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತ ಒಂದು ಬಾರಿ ಪ್ರಪಂಚ ಪರ್ಯಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ದುಷ್ಟ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಸೂರೆಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿಯ ಸೋಲೊಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ. ಎಂದಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಯಾವ ಆಟವೂ ನಡೆಯಲಾರದು.

ಭೀಷ್ಮ : ಆ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನೀವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭೀಷ್ಮ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮ ಪರಶುರಾಮರು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದಾಗ ಕ್ಷಾತ್ರದ ಮುಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಶಕ್ತಿ ತಲೆವಾಗಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡೋಣ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಎರಗಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹರಸಿ.

ಪರಶುರಾಮ : ಇದು ತಾತ್ವಿಕವಾದ ಸಂಘರ್ಷವೇ ಹೊರತು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದದ್ದಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸೋಲು ಗೆಲುವು ಎಂದೂ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ.

* * *

Blank

ಕೃಷ್ಣಚರಿತೆ
ವಸುದೇವ - ಕಂಠ

Blank

ಕೃಷ್ಣಚರಿತೆ
ವಸುದೇವ - ಕಂಸ

|| ರಾಗ ನಾದನಾಮಕ್ರಿಯೆ ಏಕತಾಳ ||

ಲೇಸು ಕಾರ್ಯವೇನೋ ನಿನಗೆ | ಕಂಸರಾಯಾ | ಇವಳ |

ಘಾಸಿಮಾಳ್ತುದುಚಿತವಲ್ಲ | ಕಂಸರಾಯಾ || ಹೇಸದಿಹಳೆ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ |

ಕಂಸರಾಯಾ | ಕೀರ್ತಿ | ಮಾಸುವದು ಗ್ರಹಿಸಿ ನೋಡು | ಕಂಸರಾಯಾ || ೧ ||

ವಸುದೇವ : ಕಂಸರಾಯಾ ಯಾದವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವನು ನೀನು. ಹೀಗೆ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಬಾರದು. ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ವಧೂವರರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಮಣಿರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದ ನೀನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನೇ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಿ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಧನ್ಯತೆಯಿಂದ ಬೀಗುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮನ್ನು ವೇದಘೋಷ, ವಾದ್ಯಘೋಷ ಮತ್ತು ಜಯಘೋಷಗಳ ನಡುವೆ ನೀನೇ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ರಥವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತಾ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಡಗರದ ಅಮಿತ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮಂಗಳ ದೃಶ್ಯವೊಂದು ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ವ್ಯಗ್ರನಾಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಭಾವಾ ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಕಂಸ : ಯಾವ ಭಾವ ಸರಿಯಲ್ಲ?

ವಸುದೇವ : ಉಗ್ರಭಾವ.

ಕಂಸ : ಏನು? ಭಾವ ಎನ್ನುವ ಸಲುಗೆಯೋ ನಿನಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ? ತಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೀಯಲ್ಲ

ವಸುದೇವ : ಭಾವನೇ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಊರ್ಜಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೀನು ಮಹಾರಾಜ ಎನ್ನುವ ಗೌರವವೂ ಇದೆ. ನಿನಗೂ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಗೌರವ ಕೊಟ್ಟು ನಾನು ಮಾತಾಡುವುದು.

ಕಂಸ : ಏನು ಮಾತು ನಿನ್ನದು?

ವಸುದೇವ : ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ತಂಗಿ ದೇವಕಿಯ ಮುಂದಲೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ? ಇದು ಉಚಿತವೇ? ಅಂತ ನಾನು ಕೇಳುವುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ಕ್ರೋಧ ಎಂಬುದು ಅಬ್ಬರದ ನೆರೆಯಂತೆ. ಅದರಿಂದ ಆಗಬಹುದಾದ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಕ್ರೋಧ ಇಳಿದಮೇಲೆ ಸರಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕತ್ತರಿಸಿದ ತಲೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾಂತಂ ಪಾಪಂ; ಆ ಕೋಪವನ್ನು ಬಿಡು. ದೇವಕಿಯ ಮುಂದಲೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಹಿಡಿಯನ್ನು ಬಿಡು. ಯೋಚಿಸು ಯೋಚಿಸು.

ಕಂಸ : ನಾನು ಯೋಚಿಸಬೇಕು ಅಂತ ನೀನು ಯಾಚಿಸುವುದೋ ಅಲ್ಲ ಸೂಚಿಸುವುದೋ?

ವಸುದೇವ : ಎರಡೂ.

ಕಂಸ : ಅಶರೀರವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡೆಯಾ?

ವಸುದೇವ : ಹೌದು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡೆ.

ಕಂಸ : ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಉಂಟೋ?

ವಸುದೇವ : ಉಂಟು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ನಂಬುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಂಸ : ಅಶರೀರವಾಣಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನು?

ವಸುದೇವ : ದೇವಕಿಯ ಎಂಟನೆಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಶಿಶುವಿನಿಂದ ನಿನಗೆ ಮರಣ.

ಕಂಸ : ಯಾರು ಹುಟ್ಟುವುದು?

ವಸುದೇವ : ಶ್ರೀಲಲಾಮನು.

ಕಂಸ : ಯಾರಿಗೆ ಮರಣ?

ವಸುದೇವ : ನಿನಗೆ

ಕಂಸ : ನನಗೆ. ನಿನಗಲ್ಲ. ಅದೇ ತೊಡಕಾದದ್ದು. ನಿನಗೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು ಸುಲಭ. ಪ್ರಾಣ ಬೇರೆಯವರದ್ದು ಅಂತಾದ್ರೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತೂ ಸುಲಭ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಾತಾಡು.

ವಸುದೇವ : ಕಂಸಭಾವಾ, ನನ್ನದೊಂದು ವಿನಂತಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನ ಹೇಳುವುದಿದೆ ಬುದ್ಧಿ ಕರ್ಮಾನುಸಾರಿಣಿ ಎಂದು. ಆದರೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುವಂತೆ ಕ್ರಿಯಮಾಣ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕರ್ಮ ಬುದ್ಧ್ಯಾನುಸಾರಿಣಿ ಅಂತ ಆಗಬೇಕು. ಹಾಗಾದಾಗ ಯಾವುದು ಕರ್ಮ? ಯಾವುದು ವಿಕರ್ಮ? ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಂಸ : ನಿನ್ನ ಈ ಕರ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೂ ನಾನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಈ ಕರ್ಮಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ?

ವಸುದೇವ : ಭಾವಾ, ನೀನು ತಲೆಕಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದದ್ದು ಯಾರನ್ನು?

ಕಂಸ : ದೇವಕಿಯನ್ನು

ವಸುದೇವ : ಅಂದರೆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳೊಬ್ಬಳನ್ನು

ಪದ್ಯ - ಮಾನಿನಿಯ ಕೊಲೆಗೆ ಬಯಸಿ | ಕಂಸರಾಯಾ | ನಿನ್ನ | ಮಾನ
ಕೆಡಿಸಿಕೊಳದಿರಯ್ಯ ಕಂಸರಾಯಾ || ಜ್ಞಾನವಂತನಾಗಿ ನೀನು|
ಕಂಸರಾಯಾ | ಇಂತು | ಹೀನಬುದ್ಧಿ ಯೋಚಿಸುವರೆ | ಕಂಸರಾಯಾ
|| ೨ ||

ವಸುದೇವ : ದೇವಕಿ ನಿನ್ನ ತಂಗಿ; ನನ್ನ ಮಡದಿ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಳೊಬ್ಬ
ಮಾನಿನಿ. ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಮಾನವನ್ನು
ಅಳಿಯುವುದಕ್ಕಿರುವ ಒಂದು ಮಾನದಂಡ ಮಾನಿನಿಯರನ್ನು ಅದು
ಹೇಗೆ ಗೌರವಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು. 'ಯತ್ರ ನಾರ್ಯಸ್ತು ಪೂಜ್ಯಂತೇ
ರಮಂತೇ ತತ್ರ ದೇವತಾಃ.' 'ಹೆಣ್ಣಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆದ ತಾಯಿ,
ಹೆಣ್ಣಲ್ಲವೇ ಪೊರೆದವಳು,' ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡು. ನೀನು
ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಹೆಂಗೊಲೆ. ತಾಯಿಯ ಕೊಲೆ, ಶಾಶ್ವತವಾದಂತಹ
ಕೀರ್ತಿ ಕಾಮಿನಿಯ ಕೊಲೆ ಪಂಚಮಹಾಪಾತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಕಂಸ : ಮೃತ್ಯುವನ್ನಾದರೂ ಗುರುತಿಸುವುದು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ರೂಪದಲ್ಲಿ. ಆ
ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸದೆ ಇರುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವಸುದೇವ : ಇವಳು ನಿನ್ನ ಮೃತ್ಯು ಅಲ್ಲವಲ್ಲ

ಕಂಸ : ನನ್ನ ಮೃತ್ಯು ಅಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮೃತ್ಯು. ವಸುದೇವಾ ನಿಲ್ಲಿಸು ನಿನ್ನ ಈ
ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು. ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತೀಯಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣ
ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವವರು ಯಾರೇ ಇರಲಿ, ಅವರನ್ನು
ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಕೊಂದು ಕೆಡಹಬಹುದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ವಸುದೇವ : ಆದರೆ ದೇವಕಿ ನಿನ್ನ ಮೃತ್ಯು ಅಲ್ಲ. ವಿರೋಧಿಯೂ ಅಲ್ಲ.
ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ರಕ್ತವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡ ತಂಗಿ.

ಕಂಸ : ಇವಳಲ್ಲ. ಇವಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಶು ನನ್ನ ಮೃತ್ಯು.

ವಸುದೇವ : ಅದರಲ್ಲಿ ಇವಳ ತಪ್ಪೇನಿದೆ? ಇವಳು ನಿರಪರಾಧಿನಿ.

ಕಂಸ : ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮೃತ್ಯು ಸಂಭವಿಸುವುದು ಇವಳ ಮೂಲಕವೇ. ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ವಿರೋಧಿಯನ್ನೂ ಹಾಗೆ. ವೊಳಕೆಂಕುಲ್ಲೇ ಚಿವುಟಬೇಕು. ಮೂಲದಲ್ಲೇ ನಿರ್ಮೂಲನಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ವಸುದೇವ : ಆದರೆ ನಿನ್ನ ವೈರಿಯ ಮೂಲ ಇರುವುದೇ ಅಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಅಶರೀರ ವಾಣಿಯೇ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಲಲಾಮನು. ಅವನು ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಇವಳು ಮಾಧ್ಯಮ ಮಾತ್ರ.

ಕಂಸ : ಹೌದು, ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ನೋಡುವ

ವಸುದೇವ : ಇದನ್ನೇ ನಾನು ಹೆಂಗೊಲೆ ಅಂತ ಹೇಳುವುದು. ನಿಜವಾದ ವೈರಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಪೌರುಷವನ್ನು ತೋರದೆ ನಿರಪರಾಧಿಯನ್ನೂ ಸ್ವರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ದುರ್ಬಲಳನ್ನೂ ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದು ಧರ್ಮವೇನಯ್ಯಾ?

ಕಂಸ : ನಿನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವೇದಾಂತ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಕೇಳು

|| ರಾಗ ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಆರು ಕೊಲುವರಾರಿಂದಾರಳವರು | ಬೇರು ಬಲ್ಲರಿಗೆಲೆಯಾ |
ತೋರುವದುಚಿತವೆ ಸಾರತ್ತಲು ನಾ | ತೀರಿಸುವೆನು ಸತಿಯಾ ||

ಕಂಸ : ಶುದ್ಧ ವೇದಾಂತವನ್ನೇ ನಂಬಿದರೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಕಾಂಡವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮ ಅವಿನಾಶಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬದುಕಬೇಕು ಎಂಬ ಆಸೆ ಯಾರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಈಗ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ ದೇವಕಿ ಬದುಕಬೇಕು ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ತೊಲಗಿಲ್ಲಿದೆ.

ವಸುದೇವ : ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಲೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

॥ ರಾಗ ನೀಲಾಂಬರಿ ರೂಪಕತಾಳ ॥

ಕೊಂದವರಿಗೆ ಕೊಲೆ ತಪ್ಪದು | ಕಡೆಗೀ ಭಯ ನಿನಗಪ್ಪುದು | ನೊಂದರೆ
ಪ್ರಾಣದ ಹಗೆಯೆಂ | ದೆಂದಿಗು ಬಿಡದಯ್ಯಾ || ಪಲ್ಲ || ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೆ
ಮರಣವ | ಕಟ್ಟಿಸಿದ ವಿಧಿ ಘನೆಯಲಿ | ಕೆಟ್ಟಲ್ಲದೆ ಲೋಕದಿ ಮನ | ಪುಟ್ಟಿದು
ಮನುಜರಿಗೇ || ಸಿಟ್ಟೇಕೀಪರಿ ನಿನ್ನೊಡ | ಹುಟ್ಟಿದ ಸೋದರಿಯಲ್ಲವೆ |
ನಿಷ್ಕೂರವ ಬಿಡು ಪಾತಕ | ತಟ್ಟಿದಿರದು ನಿನಗೇ || ೧ ||

ವಸುದೇವ : ತಪ್ಪದು. ಅದೇ ತಪ್ಪದು. ಅರ್ಥಾತ್ ಕೊಲೆಯೇ ತಪ್ಪು. ಕೊಲೆಯನ್ನು
ಕೊಲೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆನ್ನುವ ನಿಲುವೂ ತಪ್ಪು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ
ಕೊಲೆ ಬಾಧಿಸುವುದು ಕೊಂದವರನ್ನು. ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು
ಮಾತಿಯಲ್ಲಾ ಕೊಂದವರಿಗೆ ಕೊಲೆ ತಪ್ಪದು. ಕೊಂದ ಪಾಪ
ತಂದು ಪರಿಹಾರ. ಬೇರೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಪರಿಹಾರವಿರಬಹುದು.
ಆದರೆ ಕೊಂದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ತಿಂದೇ ಎಂದರೆ ಅನುಭವಿಸಿಯೇ
ತೀರಬೇಕು. ಮರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮರಣಕ್ಕೆ
ನೀನು ಕಾರಣನಾದರೆ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪಾಪವೇ ಸೇರಿದಂತೆ ಪರಮ
ಪಾಪಿಯಾಗಿ ನೀನು ಮರಣವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು
ಅನಿವಾರ್ಯವಾದೀತು. ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮರಣವನ್ನು
ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಚಿರಂಜೀವಿಗಳೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದರು.
ಜಾತಸ್ಯಂ ಮರಣಂ ಧ್ರುವಂ ಅದನ್ನು ತಿದ್ದುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಶಕ್ತರಿದ್ದಾರೆ
ಹೇಳು.

ಕಂಸ : ವಸುದೇವಾ ಮರಣವನ್ನೂ ಮೀರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದವರಿದ್ದಾರೆ. ಬಿಡು, ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿದರೂ
ಪ್ರಯತ್ನ ಪುರುಷಾಯತ್ತ ಎನ್ನುವ ತತ್ವವನ್ನು ಮರೆಯುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವಸುದೇವ : ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ನನ್ನದೂ ಒಂದು ಮಾತಿದೆ.

ಕಂಸ : ಏನದು?

ಪದ್ಯ - ಮತ್ತೊಂದನು ಕೇಳಿ ಸತಿ | ಪೆತ್ತಂದಿಗೆ ತನಗುದಿಸಿದ |
ಪುತ್ರಂಧ್ಯರನೆಲ್ಲರ ತಂದಿತ್ತಂದಿಗೆ ನಿನ್ನಾ || ಚಿತ್ತದ ಭಯ ನೀಗಿಸುವೆನು
| ಸತ್ಯದ ಮಾತಿದು ನೀ ಕೇ| ಉತ್ತಮ ಮಾಂಗಲ್ಯದೊಳವ |
ಕೃತ್ಯವ ಮಾಡದಿರೂ ||೩||

ವಸುದೇವ : ಕಂಸರಾಜಾ ನೀನು ನನಗೆ ಅನ್ಯನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೂ ಕಾಳಜಿಯಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮರಣವನ್ನು ನಾನು ಬಯಸುವವನಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಭಾಷೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ದೇವಕಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹುಟ್ಟಿದ ಮರುಕ್ಷಣವೇ ನಿನ್ನ ಪಾದಮೂಲಕ್ಕೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ನೀನು ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸಬಹುದು. ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ನಾನು ಅಡ್ಡ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಂಸ : ನಿನ್ನ ಈ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನಾನು ನಂಬಬೇಕೋ?

|| ರಾಗ ತೋಡಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ನಿಜವಲ್ಲಾ | ಮಾತು | ನಿಜವಲ್ಲಾ || ಪಲ್ಲ || ನಿಜವಲ್ಲವೀ ಮಾತು
ನಿನ್ನಂತರಂಗಾ | ಕುಜನರ ಕೂಡಾಡುವಂಥ ಪ್ರಸಂಗಾ || ನಿಜವಲ್ಲಾ|| ಅನುಪಲ್ಲ
|| ಬೀಸಿದ ಕೈ ತಪ್ಪಿ ನಡೆದರೆ ಮುಂದೇ | ಸಾಸಿರ ಕಾಲವೆಂಬರು ಗಾದೆ ಹಿಂದೇ
|| ನೀ ಶಿಶುಗಳ ತಂದು ಕೊಡುವ ಮಾತುಂಟೇ | ಲೇಸೆಂದು ನಂಬಿ ಬಿಟ್ಟರೆ
ಟಿಂಟಿಮೆಂಟೇ || ನಿಜವಲ್ಲಾ || ೧ || ಬಿಟ್ಟದ ಮೊಸಳೆಯ ಜಲದೊಳು ತಂದೂ
| ಬಿಟ್ಟಿರುಪಕಾರವೆಂದರಿವುದೆ ಮುಂದೂ || ದುಷ್ಟರಿಗುಂಟೆ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವೆಂದೆಂದೂ
| ಭ್ರಷ್ಟಕಾರ್ಯದ ಮಾತಾಡುವರೆ ನೀನಿಂದೂ || ನಿಜವಲ್ಲಾ || ೨ ||

ಕಂಸ : ವಸುದೇವಾ ನಿನ್ನ ಯಾವ ತಂತ್ರವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬೀಸುವ ದೊಣ್ಣೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಸಾಸಿರ ವರುಷ ಆಯುಸ್ಸು ಅಂತ ಒಂದು ಮಾತುಂಟು. ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ ನಾನು ದೇವಕಿಯ ಮುಂದಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಕೆಟ್ಟಂತೆ. ಬಿಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಮೊಸಳೆಯನ್ನು ನೀರಿಗೆ ತಂದು ಬಿಟ್ಟಂತೆ.

ವಸುದೇವ : ನಾನು ಮೊಸಳೆಯಲ್ಲ. ನಾನು ಎಂದಾದರೂ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಕಂಸರಾಜಾ ನನ್ನನ್ನು ನಂಬು. ದೇವಕಿಯ ಮೇಲೆ ಆಣೆ. ಹೆತ್ತವರ ಮೇಲೆ ಆಣೆ. ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕಂಸ : ಪುತ್ರ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದ ನೀನು ವಿಚಲಿತನಾದರೆ

ವಸುದೇವ : ಇಲ್ಲ ನನ್ನ ಪುತ್ರನೇ ಆದರೂ ನಿನ್ನ ಶತ್ರುವನ್ನು ನಾನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಂಸ : ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದರೆ?

ವಸುದೇವ : ಯಾವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ನೀನು ವಿಧಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮನ್ನು ನೀನು ಬಂಧಿಸಬಹುದು. ಕಾವಲುಗಾರನನ್ನು ನೇಮಿಸಬಹುದು.

ಕಂಸ : ಸರಿ, ನೀನು ಬದಿಗೆ ಸರಿ. ನಾನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತೇನೆ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಇವಳು ನನ್ನ ತಂಗಿ. ನನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು. ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮಗಳಾದರೂ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡವಳು. ನನ್ನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಂಡವಳು. ನೀವೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಷ್ಟು ಕ್ರೂರಿಯಲ್ಲ ನಾನು. ವಸುದೇವಾ ಹೋಗು ನಿನ್ನ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ಶುಭವಾಗಿರಲಿ. ನನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊ.

ವಸುದೇವ : ಧನ್ಯನಾದೆ.

* * *

ಶರಣೀತು ಬಂಧ
ಅರ್ಜುನ - ಹನುಮಂತ

Blank

ಶರಣೇತು ಬಂಧ ಅರ್ಜುನ - ಹನುಮಂತ

|| ರಾಗ ಭೈರವಿ ರುಂಪೆತಾಳ ||

ಆರು ವನಚರ ನೀನು | ಈ ರೀತಿಯಿಂದಬುಧಿ | ತೀರದಲಿ ನೆಲೆಸಿಕೊಂಡಿರುವ
|| ಕಾರಣವದೇನೆಂದು | ವೀರ ಪಾರ್ಥನು ಕೇಳಿ | ಮಾರುತಾತ್ಮಜ ನುಡಿದನದಕೆ

|| ೧ ||

ಅರ್ಜುನ : ಎಲಾ ವಾನರನೇ ನಿನ್ನ ಆಕಾರದಿಂದ ಇಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆಯಿತು ಕುತೂಹಲವೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ವನಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬೇಕಾದವನು ನೀನು. ಊರಿಗೆ ಬರಬಾರದು ಅಂತ ನಿಬಂಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ವನದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದವನು ಆ ವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆದದ್ದು. ಸಾಗರದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಮರಳ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ನೀನು ಬರೀ ಕೂತದ್ದಲ್ಲ. ಅನೇಕ ದಿವಸಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆನಿಂತಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ನನಗೊಂದು ವಿಸ್ಮಯ. ಸುಡುವ ಮರಳು, ಸುಡುವ ಬಿಸಿಲು, ನಡುವೆ ನೀನು ಈ ಪ್ರಖರವಾದ ತಾಪಮಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿದ್ದೀಯೋ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಾದದ್ದು. ಇಷ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ನೀನು ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವ? ಯಾಕೆ ಬಂದವ? ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು? ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರೆ ಸಂತೋಷ. ನಾನಾದರೋ ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೀರ. ನಿನಗೆ ಮನಸಿದ್ದರೆ ಮಾತಾಡಬಹುದು.

ಹನುಮಂತ : ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮನಸಿದ್ದವರೆಲ್ಲಾ ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾತಾಡಿದವರು ಎಲ್ಲ ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾತಾಡುವವರಿಗೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಮನಸೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಬೇಕಲ್ಲಾ ಕೇಳು.

ಪದ್ಯ - ಪ್ರಾಣರೂಪನೆನಿಪ್ಪ | ವಾಯುವೇ ಜನಕನಾ | ಕ್ಷೀಣಬಲ ಹನುಮನೆಂದೆನುತ || ಕ್ಷೋಣಿಯೊಳು ಪೆಸರಾದುದೆನಗೆ ಕೇಳೆನಲು ಸು | ತ್ರಾಣಿ ಪಾರ್ಥನು ನುಡಿದನದಕೆ || ೨ ||

ಹನುಮಂತ : ನನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಜುಗರದ ಕೆಲಸ. ಆದರೆ ಹೇಳದೇ ಇರುವುದು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಅಲ್ಲ. ಅಯ್ಯಾ ವೀರಪುರುಷಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಜೀವಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಶ್ವಾಸ ರೂಪವಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಣರೂಪ ಅರ್ಥಾತ್ ವಾಯುದೇವ ನನ್ನ ಪಿತೃ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವನು. ಅಂಜನಾ ದೇವಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಹನುಮಂತ. ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮ ದೇವರು ಅವರೆಲ್ಲ ಅಕ್ಷೀಣ ಬಲರು. ಅವರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ನಾನು ಕ್ಷೀಣಬಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ನಾನೂ ಅಕ್ಷೀಣಬಲನೇ.

ಅರ್ಜುನ : ನೀನು ಹೇಳುವುದು ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನೋ ಅಲ್ಲ ಹನುಮಂತನ ಪರಿಚಯವನ್ನೋ

ಹನುಮಂತ : ಅಂದರೆ? ಏನು ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ?

ಅರ್ಜುನ : ವೃದ್ಧನಾದ ನಿನಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಿಸಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಬಂತು.

ಹನುಮಂತ : ಯಾಕೆ?

ಅರ್ಜುನ : ನೀನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಾಮ್ಯ ಇರಬೇಕಲ್ಲಾ?

ಹನುಮಂತ : ಏನು ನಿನ್ನ ಸಂಶಯ? ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳು.

ಪದ್ಯ

- ಹನುಮ ನೀನೆಂದೆಂಬೆ | ತನುವ ನೋಡಿದರೆ ಬಡ |
ಜುಣುಗಿನಂದದೊಳಿರುವೆಯೇಕೆ || ಘನತರದ ಕಾಯಮಾತಂಗೆಂದು
| ಜನರುಸಿರುವರೆನಲು ಮಾರುತಿ ನುಡಿದನದಕೆ || ೩ ||

ಅರ್ಜುನ : ಅಯ್ಯಾ ನೀನು ಹನುಮಂತನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅದು ನಿನ್ನ ಆಕಾರದಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ.
ಆದರೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಾನೇ ಹನುಮಂತ ಅಂತ ನೀನು ಹೇಳಿದರೆ
ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟ.

ಹನುಮಂತ : ಯಾಕೆ

ಅರ್ಜುನ : ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುವಾಗ ನೀನು ತುಂಬ ದಯನೀಯವಾದ
ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಏಳುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಏಳಿಸುವವರೂ
ಇಲ್ಲದೆ ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಾ ಇದೆ. ಒಂದೇ
ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ 'ಜುಣುಗಿನಂದದೊಳಿರುವೆ'

ಹನುಮಂತ : ಅದು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ ದೋಷವೂ ಇರಬಹುದಲ್ಲ?

ಅರ್ಜುನ : ಇರಬಹುದು. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಒಂದೇ ಹಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.
ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲರದ್ದೂ ಒಂದೇ ಹಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ
ಕಣ್ಮನಸ್ಸುಗಳೆ ನಮಗೆ ಸಚಿಯನು ಪೇಳಿ ನೆಮ್ಮುವುದರಾರನೋ
ಅಂತ ಒಂದು ಮಾತಿದೆಯಲ್ಲಾ

ಹನುಮಂತ : 'ನೇತ್ರದಂದದಿ ನೋಟ' ಅಂತ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಮಾತಿದೆ.

ಅರ್ಜುನ : ಹೌದು, 'ವಸ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಅಂತರೀಕ್ಷಣಾದಿಂದ' ಅಂತಲೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.
ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸಿಯೇ ನಾನು
ಮಾತಾಡಿದ್ದು. ಮನುಷ್ಯನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಣ್ಣು
ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ಇಂದ್ರಿಯವಾಗಿರುವಂತಹ ಮನಸ್ಸು ಈ ಎರಡನ್ನೂ
ಒಂದಾಗಿಸಿಯೇ ನಾನು ಸಂದೇಹವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದು. ನಾನು ತಿಳಿದ
ಹನುಮಂತನಿಗೂ ನಿನ್ನ ಈ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಅಜಗಜಾಂತರದ
ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನನಗನಿಸುವುದು ಪ್ರಾಯಶಃ ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮನೋರಂಜನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನ ಪಾತ್ರ ನೀನು ವಹಿಸಿರಬೇಕು. ತುಂಬಾ ಹೊತ್ತಾಗಿ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮಲಗಿರಬೇಕು. ಬಹುಶಃ ನಿದ್ರೆಯ ಮಂಪರಿನಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನ ಪಾತ್ರದ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿರುವ ನೀನು ನಾನೇ ಹನುಮಂತ ಅಂತ ಹೇಳಿರಬೇಕು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಾಗಾಗುವುದುಂಟು ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೂ ಅವರಿಗೆ ವೇಷದ ಅಮಲು ಇಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹನುಮಂತ : ನೀನು ವೇಷಧಾರಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲ? ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ಮಾತಾಡುವವರಿದ್ದಾರೆ ಕೆಲವರು. ಹಾಗಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ.

ಅರ್ಜುನ : “ಅನುಭವದ ಪರಿ ಓರೋರ್ವರಿಂಗೊಂದು ಪರಿ” ಅಂತ ಮಾತೇ ಇದೆಯಲ್ಲಾ? ಇಲ್ಲಿ ವೇಷಧಾರಿ ನೀನೂ ಅಲ್ಲ, ನಾನೂ ಅಲ್ಲ. ಈಗ ನೀನು ಹನುಮಂತನೇ ಹೌದೋ ಅದು ಹೇಳು.

ಹನುಮಂತ : ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ? ಅಂಜನಾ ದೇವಿಯ ಗರ್ಭ ಸಂಭೂತ ರಾಮದಾಸ ಅಂತ.

ಅರ್ಜುನ : ನೀನು ಹನುಮಂತನೇ ಆದರೆ ಎಷ್ಟನೇ ಹನುಮಂತ? ಅಂದರೆ ಕೆಲವು ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹೆಸರುಗಳು ಆವರ್ತನವಾಗುತ್ತಾ ಇರುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದು.

ಹನುಮಂತ : ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹನುಮಂತ ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವುದು. ನೋಡು, ನೀನು ನೀನಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದು. ನಾನು ಯಾರು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ರುಜುಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ನನಗೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನ : ನೀನು ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡ. ಹನುಮಂತನ ಮೇಲಿರುವ ಗೌರವದಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂದೇಹಿಸಿದ್ದು

ಹನುಮಂತ : ನಿನ್ನ ಗೌರವ ಯಾವ ಬಗೆಯದ್ದು? ಅದು ಕೇಳುವ

ಅರ್ಜುನ : ಅದೇ ಘನತರದ ಕಾಯವಾತಂಗೆಂದು ಜನರುಸಿರುವರ್. ಸಣ್ಣ ಮಗುವಿಗೂ ಗೊತ್ತುಂಟು ಹನುಮಂತ ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು. ನಮ್ಮೂರ ವ್ಯಾಯಾಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಂಜನೇಯನ ಲಾಂಛನ ಇದೆ. ಶರೀರ ದಾರ್ಡ್ಯತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವನದ್ದೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿ. ವಜ್ರದೇಹ, ಮಹಾಕಾಯ ಇದು ಲೋಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದಂತಹ ವಿಷಯ. ಈಗ ನೀನು ಹನುಮಂತ ಅಂತ ನಾನು ಒಪ್ಪಿದರೆ ನಿನಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ ನನಗೂ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದೀತು.

ಹನುಮಂತ : ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುವಾಗ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ. ಆದರೆ ಯಾಕೆ ಅಂತ ಬೇಕು.

ಅರ್ಜುನ : ಯಾಕೆ ಅಂದರೆ ಹೇಳಿದನಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ದೇಹಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಿದೆ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ನೀನು ಹನುಮಂತ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಂದು ವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ. ಹನುಮಂತನೇ ನೀನಾಗಿದ್ದರೆ ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಈ ಬಡತನದ ದುರ್ಗತಿ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಯಾಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವೆಯಾ?

|| ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಕೇಳಿಯ್ಯಾ ನಮ್ಮ ತನು ಬಡವಾದುದ |

ಪೇಳಲೇನದ ಹಿಂದೆ ಶರಧಿಗೆ ನೀಳ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟಲು ||೧||

ಹನುಮಂತ : ಅಯ್ಯಾ ಪೃಚ್ಛಕನೇ ಈಗ ನಾನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಎಂದಾದರೂ ನೀನು ಹನುಮಂತನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೀಯೋ?

ಅರ್ಜುನ : ಇಲ್ಲ

ಹನುಮಂತ : ಹನುಮಂತನನ್ನು ನೋಡಿದವರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೀಯೋ?

ಅರ್ಜುನ : ಇಲ್ಲ

ಹನುಮಂತ : ಅದೇ ತೊಡಕಾದದ್ದು. ಎಷ್ಟೋ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡವ ಅವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡಾಗ ನಿರಾಸೆಯಾಗುವುದುಂಟು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಂತರವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಪೂರ್ಣ ನಂಬುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನ : ಆಗಲಿ, ಆದರೆ ಈ ಅಂತರಕ್ಕೊಂದು ಕಾರಣ ಬೇಕಲ್ಲಾ?

ಹನುಮಂತ : ಅದನ್ನೇ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯಾಗಿ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು. ಎರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೀನು ನೆನಪಿಡಬೇಕು. ಒಂದು ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವಿದೆ ಎಂದರೆ ಆಕಾರ ಗಾತ್ರ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು. ಎರಡನೆಯದ್ದಾಗಿ ಈ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದವರು ಹನುಮಂತನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು. ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯೂ ಬೇಡ ಉಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಬೇಡ. ಸತ್ಯ ಈ ಎರಡರ ನಡುವೆ ನಿಂತಿದೆ. ಈಗ ನೀನು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ದುರ್ಬಲತೆ ಬಂದಿದೆ ಅಂತ ಆದರೆ ನಾನದನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ. ಕಾರಣ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೈಯನ್ನು ದಂಡಿಸಿಕೊಂಡವರು ನಾವು. ನೀನು ಕೇಳಿರಬಹುದು ಸೇತುಬಂಧನದ ಕಥೆ. ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನೀಲನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವನ ಮೇಲ್ನೋಟದಲ್ಲಿ ನಳನ ತಂತ್ರಜ್ಞತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಸೇತುವನ್ನು ಬಲಿದಂತಹ ಕಾರ್ಯ ಆ ಬೃಹತ್ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲ ಸಹಭಾಗಿಗಳು. ಬಹುಶಃ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ದುಡಿದದ್ದರಿಂದ ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ಅವಸ್ಥೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರಬಹುದು.

ಅರ್ಜುನ : ನೀವೆಲ್ಲ ಏನು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ?

ಪದ್ಮ - ತಾಳಿ ಪರ್ವತ ಪೊತ್ತು ಕಲ್ಮರಂಗಳ | ಸ್ಥೂಲ ದೇಹವು ಸುರುಟಿದುದು ಕೈ | ಕಾಲುಗಳು ಒಳ ಸರಿದವು || ೨ ||

ಹನುಮಂತ : ಸೇತುವೆಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದ ನಮ್ಮ ದುಡಿವೆ ವರ್ಣನಾತೀತವಾದದ್ದು. ಎಷ್ಟು ತಾಳೆಗಳು, ಎಷ್ಟು ಪರ್ವತಗಳು, ಎಷ್ಟು ಕಲ್ಲುಗಳು ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯೊಕ್ಕಣಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದ ಅದ್ಭುತವಾದಂತಹ

- ಕಾಯಕ ಆಗಿತ್ತು. ಸೇತುವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದವ ನಾನು ಕೊನೆಯ ಪರ್ವತವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದವನು. ಹೀಗೆ ಶರೀರವನ್ನು ದಂಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಯಶಃ ದೇಹ ಬಡವಾಗಿರಬೇಕು
- ಅರ್ಜುನ : ಎಷ್ಟು ಏಳು ಕೋಟಿ ಕಪಿನಾಯಕರು ಎಷ್ಟೋ ಅರ್ಜುನ ಪದ್ಮವಾನರ ಬಲ ನೀವೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ದುಡಿದದ್ದು ಸಮಷ್ಟಿಯ ಶರೀರ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಕಾಯಕ. ಉಳಿದವರ ವಿಷಯ ಬಿಡು. ಚಿರಂಜೀವಿಯಾದ ವಜ್ರದೇಹಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಜೀರ್ಣಾವಸ್ಥೆ ಬಂದೀತೋ?
- ಹನುಮಂತ : ಶರೀರದ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಜೀರ್ಣಾವಸ್ಥೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಸುವಿಗೆ ಬಂತು. ಇದು ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನನಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದ ಉತ್ತರ. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾದ ಚಿಂತನ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯವೂ ಆಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ.
- ಅರ್ಜುನ : ಈಗ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ. ಈ ಶೋಷಣೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ?
- ಹನುಮಂತ : ಶೋಷಣೆ ಅಲ್ಲ. ಪೋಷಣೆ. ಅದು ಬಿಡು ಸೇತುವೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು.
- ಅರ್ಜುನ : ಸೇತುವೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಿಧಾನ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.
- ಹನುಮಂತ : ಬೇರೆ ಯಾವ ವಿಧಾನ ಉಂಟು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ

|| ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ತ್ರಿವುಡೆ ತಾಳ ||
ಪೊತ್ತು ದಣಿಯಲದೇಕೆ ಗಿರಿಗಳ | ನೆತ್ತಲೇತಕೆ ಕಲ್ಮರಂಗಳ |
ಮತ್ತೆ ಬಳಲುವುದೇಕೆ ಸೇತುವೆ | ಬಿತ್ತರಿಪಡೆ || ೧ ||

- ಅರ್ಜುನ : ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ನಿರೂಪಣೆ ನಿನ್ನದು. ಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಕಲ್ಲು ಹೊತ್ತು ಮಣ್ಣು ಹೊತ್ತು ಪರ್ವತ ಹೊತ್ತು ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾದ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲ ದಣಿದಿದ್ದೀರಿ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ

ನಡೆದ ಶಕ್ತಿಯ ಹ್ರಾಸ. ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಕೋದಂಡ ರಾಮ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ದುಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ. ತ್ರೇತಾಯುಗದಿಂದ ದ್ವಾಪರಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಅದ್ಭುತವಾದಂತಹ ತಾಂತ್ರಿಕವಾದಂತಹ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಯಂತ್ರಮಾನವರನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಹನುಮಂತ : ಯಂತ್ರವೋ ಮಂತ್ರವೋ ಅಲ್ಲ ತಂತ್ರವೋ ಅದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಸೇತುವೆಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ?

ಅರ್ಜುನ : ಇದೆ. ಬಿಡು ಬಿಡು.

ಪದ್ಯ - ಬಿಡು ಬಿಡೀ ಸೇತುವನು ಬಲಿವಡೆ | ಕಡುಗಹನವೇ ಬಾಣ ಮುಖದಲಿ | ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸೇತುವನು ರಚಿಸುವೆ | ದೃಢತರದೊಳು || ೨ ||

ಅರ್ಜುನ : ವಾನರನೇ ಘನವಾದ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವ ಅಹಂಭಾವ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಬಿಡು. ಸೇತುವೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅಜ್ಞಾನ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಬಿಡು. ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯ ದಾಡ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ನಿನಗೆ ಏನೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಚಿಟಿಕೆ ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀಲವೂ ನೀಳವೂ ಆದಂತಹ ಈ ಶರಧಿಗೆ ಶರದಿಂದ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಾನು ಬಲಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಹನುಮಂತ : ಏನು ಹೇಳಿದಿ? ಬಾಣದ ಸೇತುವೆಯೋ? ಶ್ರಾಣ ಸಾಕಾದೀತೋ? ನಿನಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸೇತುವೆಗೆ ಕೂಡ.

ಅರ್ಜುನ : ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಹೀಗೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸೇತುವನು ರಚಿಸುವೆ ದೃಢತರದೊಳು

ಹನುಮಂತ : ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸೇತುವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು ಅಂದರೆ ನಿನಗೇನು ಅದೇ ಉದ್ಯೋಗವೋ

ಅರ್ಜುನ : ಹೌದು. ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾದ ನಮಗೆ ಅದುವೇ ಉದ್ಯೋಗ. ನಿಮಗೆ ಮಣ್ಣು ಹೊರುವುದು ಉದ್ಯೋಗ

ಹನುಮಂತ : ಆಗಲಿ ಆಗ ನಾನು ಹನುಮಂತ ಅಂದರೆ ನೀನು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೀನು ಬಾಣದಿಂದ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಅಂದರೆ ನಾನು ನಂಬಬೇಕೋ? ಏನು ಆಧಾರವಿದೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ?

ಅರ್ಜುನ : ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೇ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಾನು ಕಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಧಾರವಿದೆ.

ಪದ್ಯ - ಸುರಪನೈರಾವತವ ತರಿಸಿಹೆ | ತರುಚರರು ನೀವ್ ನಿಮಗೆ ಘನವಿದು | ನೆರೆ ಪರಾಕ್ರಮಿಗೇನುದೊಡ್ಡಿತು | ಪರಿಕಿಸುವಡೆ ||೨||

ಅರ್ಜುನ : ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತವಾದಂತಹ ಚಂದ್ರವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪಾರ್ಥಿವಾಗ್ರಣಿ ಪಾರ್ಥ ನಾನು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯಾದಂತಹ ಪೃಥಾದೇವಿ ಗಜನೋಹಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದೇವಲೋಕದ ಐರಾವತವನ್ನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ನಾನು ಇಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತೋ?

ಹನುಮಂತ : ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕೂತು ಬಂದದ್ದೋ ಅಲ್ಲ ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ಎಳೆದು ತಂದದ್ದೋ

ಅರ್ಜುನ : ಎರಡೂ ಅಲ್ಲ. ಥಟ್ಟನೆ ಬಿಟ್ಟ ನನ್ನ ಬಾಣ ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರ ಕಂಬಕ್ಕೆ ನೆಟ್ಟಿತ್ತು ಅದರೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನಾ ಪತ್ರವೂ ಅವನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಇಂದ್ರನ ಶರತದಂತೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಾಣದ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಆ ಏಣಿಯ ಮೇಲೆ 'ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನಿಟ್ಟು ಮಜ್ಜಿಗೆಯೊಳಗಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯಿಂದದಲಿ' ನಡೆದೇ ಐರಾವತ ಇಳಿದು ಬಂದಿದೆ.

ಹನುಮಂತ : ಓಹೋ. ನೀನು ಇಳಿಸಿದ್ದು

ಅರ್ಜುನ : ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ್ದೂ ನಾನೇ

ಹನುಮಂತ : ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನದು ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ.

ಅರ್ಜುನ : ಸಂಶಯವೇನು? ನೀವೆಲ್ಲ ಕಿರಿದು ಬಲವುಳ್ಳವರು. ಹಾಗಾಗಿ ರಾಮ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡ.

ಹನುಮಂತ : ಹುಡುಗಾ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು ನಿನ್ನ ಮಾತು. ಏನು ಹೇಳಿದ್ದು?

|| ರಾಗ ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಏನುವದೆಂದೆಯೊ | ಮಾನವ ಗರ್ವದಿ | ಸಾನುವ ನೀನಡರಿ ||
ಆನುವದೇನು ನಿ | ಧಾನದಿ ಪೇಳ್ ಸುರ | ಮಾನವರೊಳಗೆನಗೆ || ೧ ||

ಹನುಮಂತ : ಎಲಾ ಮಾನವ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಮಾನವನಾದಂತಹ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಅವಮಾನ ಮಾಡುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವನೋ ನೀನು? ಇದು ಗರ್ವೋದ್ರೇಕದ ಮಾತು. ಧಿಕ್ಕಾರ ಧಿಕ್ಕಾರ ನಿನ್ನ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಕಿರಿದು ಬಲವುಳ್ಳವರು. ನೀನೊಬ್ಬ ಮಹಾವೀರ. ಸಾಕುಮಾಡು. ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಮುರಿದು ಮುಕ್ತಿಯೇನು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಬಲ್ಲಂತಹ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಅಲ್ಲ ಆ ಯಮನನ್ನು ಬಿಗಿದ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅವನ ಮುಸುಡನ್ನು ಅಮರಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ತಿಕ್ಕಿಯೇನು. ನೀನು ಬಿಡು ನಿನ್ನಂತಹ ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಒಂದಾಗಿ ಬಂದರೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲಂತಹ ಪರಾಕ್ರಮ ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಇದೆ. ನಿನ್ನ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ ಪರಿಣಾಮ ನೆಟ್ಟಗಾಗದು ತಿಳಿದುಕೊ.

ಅರ್ಜುನ : ನೀನು ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ಮುಕ್ಕುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾಡುವ ಬಾಣದ ಸೇತುವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನೀನೇನು ಮಾಡುತ್ತಿ ಅದು ಹೇಳು.

ಪದ್ಯ - ತೊಟ್ಟ ಶರದಿ ನೀ | ಕಟ್ಟಿದ ಸೇತುವ | ನಿಟ್ಟಿಸಲಾನದನು || ಧಟ್ಟನೆ ಪಾದದಿ | ಮೆಟ್ಟಿ ಮುರಿಯದಿರೆ | ದಿಟ್ಟ ಹನುಮನಹನೆ||೨||

ಹನುಮಂತ : ಎಲಾ ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗಾ ನಿನ್ನ ದುಡುಕುವಿಕೆಗೆ ಇದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮುರಿದು ನೀನು ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾದರೆ ನಾನು ಪಾತ್ರ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಮುರಿದೇನು.

ಅರ್ಜುನ : ಏನು ನಿನ್ನ ಪಾತ್ರಧರ್ಮ?

ಹನುಮಂತ : ಇರಬಾರದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇರದಾಗಿಸುವುದು.

ಅರ್ಜುನ : ಯಾಕೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ?

ಹನುಮಂತ : ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಅದು ಬೇಡ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ರಾಮಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಾವೇ ಅದನ್ನು ಮುರಿದಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನಂಥವರು ಅದನ್ನು ನೋಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಒಂದಿದೆ. ನಿನ್ನ ಬಾಣದ ಸೇತುವೆಗೆ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶದ ಸಾಧನೆಗೆ ತ್ರಾಣ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಸೇತುವನ್ನು ಬಾಣದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪಾದದಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿ ಮುರಿಯುತ್ತೇನೆ. ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿಯೂ ಮುರಿದೇನು. ಆದರೆ ಅದು ಬೇರೆ ವಿಷಯ. ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋದರೆ ನಾನು ಹನುಮಂತನಲ್ಲ

ಅರ್ಜುನ : ನೀನು ಹನುಮಂತ ಅಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉಪಾಯವೋ ನಿನ್ನದು?

ಹನುಮಂತ : ನೀನು ಕಟ್ಟಿದರೆ ಎನ್ನುವ ಶರತ ಉಂಟು ನನ್ನಲ್ಲಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಉತ್ತರಿಸು.

ಅರ್ಜುನ : ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಒಂದಲ್ಲ ಮೂರು ಬಾರಿ ಕಟ್ಟುತ್ತೇನೆ.

॥ ರಾಗ ಭೈರವಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ॥

ಮೂರು ಬಾರಿಗೆ ಗೆಯ್ಯೆನದರನು | ಕಾ | ಲೂರಿ ನೀ ಮುರಿದ ಪಕ್ಷದಿ ನಾನು |
ಹಾರುವೆನಗ್ಗಿಕುಂಡವನೆಂದು | ರಣ | ಧೀರ ಪಾರ್ಥನು ಪೇಳ್ವನವಗಂದು ॥೧॥

ಅರ್ಜುನ : ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಪಂಥವೇ ಆಗಲಿ. ನಾವು ವೀರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಸಂಘರ್ಷ ತಲೆದೋರಿದರೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಬದ್ಧರಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ. ಅಂಥ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೆ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟು ಇರಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ. ಒಂದಲ್ಲ ಎರಡಲ್ಲ ಮೂರು ಬಾರಿ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮೂರು ಬಾರಿಯೂ ನೀನದನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತಿ ಅಂತಾದರೆ 'ಹಾರುವೆನಗ್ಗಿ ಕುಂಡವ' ನಾನು ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಹನುಮಂತ : ಈಗ ಮೂರು ಬಾರಿ ಅಂದರೆ ಹೇಗೆ ಅದು? ಒಂದೇಬಾರಿ ಮೂರು ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಸಮಾನಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದು ಅಲ್ಲವಲ್ಲ? ಒಂದರ ನಂತರ ಒಂದು ಎಂಬಂತೆ ಮೂರು ಸೇತುವೆಗಳನ್ನು ನೀನು ರಚಿಸುವುದು ನಾನು ಅವುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವುದು ಅಲ್ಲವೋ

ಅರ್ಜುನ : ಹೌದು

ಹನುಮಂತ : ಮೊದಲ ಸೇತುವೆಯನ್ನೇ ನನ್ನಿಂದ ಮುರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಏನಾಗುತ್ತದೆ?

ಅರ್ಜುನ : ನೀನು ಸೋಲುತ್ತಿ.

ಹನುಮಂತ : ಮೂರು ಸೇತುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನ್ನು ಮುರಿದು ಮೂರನೆಯದನ್ನು ಮುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದೇ ಇದ್ದರೆ?

ಅರ್ಜುನ : ಆಗಲೂ ನೀನು ಸೋಲುತ್ತಿ

ಹನುಮಂತ : ಪಂಥದ ಶರತಗಳು ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಇವೆ.

ಅರ್ಜುನ : ಇಲ್ಲ, ನೀನು ಮೊದಲಿನದ್ದನ್ನು ಮುರಿದಾದ ಮೇಲೆ ಎರಡನೆಯದನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದೇ ಇದ್ದರೆ ನಾನು ಸೋಲುತ್ತೇನೆ. ಕೊನೆಯದ್ದನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದೆ ಇದ್ದರೂ ನಾನೇ ಸೋಲುತ್ತೇನೆ. ಸರಿ, ಈಗ ನೀನು ಸೋತರೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೇನು ಹೇಳು.

ಪದ್ಯ - ಶರಧಿ ಮೂವೇಳೆ ನೀ ಸೇತುವ | ಮಾಡೆ | ಮುರಿಯದಿದರ್ಡೆ
ಕೇಳು ಮಾನವ | ನೆರೆ ನೀನು ಪೇಳಿದಂತಿಹೆನೆಂದು | ಪೇಳ್ಳ |
ನುರು ಪರಾಕ್ರಮಿ ವಾಯುಸುತನಂದು ||

ಹನುಮಂತ : ಪ್ರಾಣ ಕಳಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂಬ ನಿನ್ನ ಪಣವೇ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನನಗದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಾವಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ನನ್ನದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನನಗೆ ಮುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದೇ ಹೋದರೆ ನನ್ನದು ಭೀಕರವಾದಂತಹ ಭಾಷೆಯಿದೆ. ಈ ತನಕ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸೇವೆಯನ್ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಪಣದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸೋತರೆ ನಾನು ರಾಮದಾಸನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ದಾಸ.

ಅರ್ಜುನ : ಅಂದರೆ ನೀನು ಸೋತರೆ ಸೋಲುವುದು ನಾನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ನಾನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೋ

ಹನುಮಂತ : ಬೇಡ. 'ನೆರೆ ನೀನು ಪೇಳಿದಂತಿಹೆನೆಂದು' ಅಷ್ಟೆ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರಿ. ಹೇಗೆ ಬೇಕು ಹಾಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿನಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು.

ಅರ್ಜುನ : ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹನುಮಂತ : ನೋಡೋಣ ನಿನ್ನ ಕರಕೌಶಲವನ್ನು.

* * *

Blank

ಜರಾಸಂಧ ವಧೆ
ಕೃಷ್ಣ - ಜರಾಸಂಧ

Blank

ಜರಾಸಂಧ ವಧೆ ಕೃಷ್ಣ - ಜರಾಸಂಧ

ಜರಾಸಂಧ : ಅಪರಿಚಿತರೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಈ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ.

|| ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಇತ್ತಲೇ ಅಪರ ರಾತ್ರಿಯೊಳೇನು ಕಾರ್ಯ ನೀ | ಮಿತ್ತದಿ ಬಂದಿರಯ್ಯ |
ಕೃತಿಮರೋ ನೀವು ಸಹಜರೊ ಬೆದರದೆ | ಬಿತ್ತರಿಸುವುದೆನಲು ||

ಜರಾಸಂಧ : ಜರಾಸಂಧನದ್ವಂದಂತಹ ಯಾಗಶಾಲೆಯಿದು. ಯಾಗದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಇರುವ ನಾನು ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಇರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನೀವು ಯಾಗ ಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ಗಮನಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ವೇಷ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರವೇಶ ಎರಡೂ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಉಚಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ವೇಷದಲ್ಲಿ ನೀವು ನಡಕೊಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳಿವೆ. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಸ್ನಾಂತಕ ವ್ರತಸ್ಥರಾದಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೂ ಒಳನೋಟಕ್ಕೆ ನೀವು ಸ್ನಾತಕ ವ್ರತಸ್ಥರಾದಂತಹ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಗಂಧ ಚಂದನವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಹೂ ಹಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಅಪರ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಪರ ದ್ವಾರದಿಂದ ಎಡಗಾಲನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಯಾಗಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಹಾಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೇಲೆಯೇ ಪ್ರಬಲವಾದಂತಹ ಅನುಮಾನಗಳಿವೆ. ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೇರೆಯೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವುದರಿಂದ ಸೌಮ್ಯವಾಗಿಯೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಹೇಳಿ ನೀವು ಯಾರು?

ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವೇನು ? ಸಹಜರೋ ಅಲ್ಲ ಕೃತ್ರಿಮರೋ?
ಮಾತಾಡಬಹುದು.

ಕೃಷ್ಣ : ಎಲ್ಲರ ಪರವಾಗಿ ನಾನೇ ಮಾತಾಡುತ್ತೇನೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ.

ಜರಾಸಂಧ : ಏನು

|| ರಾಗ ಮಧ್ಯಮವಾತಿ ಏಕತಾಳ ||
ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ನಿಜದ | ಸತ್ಯವಚನ ಮಾರ್ಗಗಳನು |
ಬಿತ್ತರಿಸಲರಿದು ವೇದ | ಶಾಸ್ತ್ರವು ಮಗಧ ||

ಕೃಷ್ಣ : ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಅನುಮಾನದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಲೋಚಿಸಿ
ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿರೋಧಾಭಾಸವೂ ಇದೆ. ಸಹಜರೋ
ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅನುಮಾನ ಯಾಕೆ ಬರಬೇಕು? ಕೃತ್ರಿಮರೇ ಆಗಿದ್ದರೆ
ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಏಕೆ ಹೇಳಬೇಕು?

ಜರಾಸಂಧ : ಏನು ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳು

ಕೃಷ್ಣ : ಸಹಜರು ಅಂತಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಜವೇಷವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.
ಕೃತ್ರಿಮರು ಎಂದಮೇಲೆ ನಿಜವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ
ಅವರಿಗೆ ಉದ್ದೇಶ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜರಾಸಂಧ : ಅದನ್ನೇ ಕೇಳಿದ್ದು.

ಕೃಷ್ಣ : ಅದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ.
ವೇಷಾಂತರದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲೊಂದು ಶತ್ರುತ್ವ. ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ
ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಇದು
ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸತ್ಯ. ಹಾಗಾಗಿ ನೀವು ಯಾರು
ಎನ್ನುವ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಈಗ ನಾನು ಉತ್ತರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಜರಾಸಂಧ : ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿ ಯಾರು ಅಂತ ಕೇಳಿದರೆ ಶತ್ರುಗಳು ಎನ್ನುವುದು
ನಿನ್ನ ಉತ್ತರ. ನೀವು ನಮಗೆ ವೈರಿಗಳೇ.

ಪದ್ಯ : ವೈರಿಗಳೆ ನಾವು ನಿಮಗೆ ವೈರತ್ವಕ್ಕೆ | ಕಾರಣವೇನುಸುರಿ |
ತೋರುತಲಿದೆ ಕಪಟಾಕೃತಿ ಮಿಗೆ ನಿಮ್ಮಾ | ಕಾರವು ಹೋಗದಲೆ||

ಜರಾಸಂಧ : ಮಿತ್ರತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಬೇಕು ಎಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಶತ್ರುತ್ವಕ್ಕೆ ಬೇಕೇ ಬೇಕು.
ಅಯ್ಯಾ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಹೆದರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭರವಸೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಕಪಟ
ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿರುವ ನೀನು ವೈರತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಏನು ಅನ್ನುವುದನ್ನು
ಹೇಳು.

ಕೃಷ್ಣ : ವೈರತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಬೇಕೇ

|| ಶಂಕರಾಭರಣ ಏಕತಾಳ ||

ಭೂರಿ ನೃಪರ ಸೆರೆಯೊಳಿಟ್ಟು | ಕ್ಷೂರವಾದ ಕೃತ್ಯದಿಂದ |
ವೈರ ನಿನ್ನೊಳಿನ್ನಾ ನೃಪರ | ಸೆರೆ ಬಿಡು ಮಗಧಾ||

ಕೃಷ್ಣ : ನಿನಗೂ ನಮಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವಂತಹ ವೈರತ್ವಕ್ಕೆ ಭೂರಿ
ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು. ಹಾವು ಮುಂಗುಸಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ
ವೈರಿಗಳು. ಅದು ಪ್ರಾಣಿಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ
ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇರುವ ವೈರತ್ವಗಳನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಾಗಿ
ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ. ನಮ್ಮ
ವಿರೋಧ ತಾತ್ವಿಕವಾದದ್ದು ಅರ್ಥಾತ್ ಧರ್ಮ ಪರವಾದದ್ದು. ನಮ್ಮ
ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಹಾಗೆ 'ಭೂರಿ ನೃಪರ ಸೆರೆಯೊಳಿಟ್ಟು' ಎಂಬಂತೆ
ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ನೂರು ಮಂದಿಯನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ
ಎಂಭತ್ತ ಆರು ಮಂದಿ ರಾಜ ಕುಮಾರರನ್ನು ನೀನು
ಅಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದಿ. ಅವರ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಅವರ
ಪತ್ನಿಯರಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಈ ಕುರಿತು
ನಮಗೆ ದೂರು ಬಂದಿದೆ. ನಿನ್ನ ನಡೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ
ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ರಾಜನೀತಿಗೂ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು.

ಜರಾಸಂಧ : ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದೇನೆ.
ತಪ್ಪೇನು?

ಕೃಷ್ಣ : ಧರ್ಮ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಂತರನ್ನು, ಶರಣಾಗತರನ್ನು, ಸರ್ವಣೀಯರಾದ ಆಶ್ರಿತ ರಾಜರನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳಿವೆ. 'ಆವನಾಗಲಿ ಶರಣು ಹೊಕ್ಕಡೆ ಕಾವುದೇ ನೃಪ ಧರ್ಮ' ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಾತು. ಸದ್ಯ ನಮ್ಮ ವಿರೋಧ ಇರುವುದೇ ನಿನ್ನ ಈ ನಡತೆಯ ಬಗ್ಗೆ. ಎಂದರೆ ಇದು ತತ್ವನಿಷ್ಠವಾದ ವೈರ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡು.

ಜರಾಸಂಧ : ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಇಡುವುದು ಮತ್ತು ಬಿಡುವುದು ಅದರ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು ನೀನಲ್ಲ ನಾನು. ನಮ್ಮ ಆಂತರಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಇದು ಆಂತರಿಕ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು.

ಜರಾಸಂಧ : ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿಮಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಅದು ಬೇಕಲ್ಲ

|| ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ನೀನಾನ್ಯಪರಿಗೆ ತಮ್ಮನೊ ಮೊಮ್ಮನೊ | ಸೂನುವೊ ಬಾಂಧವನೊ ||

ಏನೆಂಬೆನು ಬಿಡುಗಡೆಗೀಪರಿಯೊಳು | ನೀನೆಂದದುಭುತವ ||

ಜರಾಸಂಧ : ಎಲಾ ಅನಾಹುತನಾಗಿ ಬಂದ ನೀನು ಯಾರು ಅಂತ ಕೇಳಿದರೆ ಜಾಣತನದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಿ.

ಕೃಷ್ಣ : ಕಾರಣ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಜರಾಸಂಧ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ಇವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೆರೆಬಿಡು ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದೀಯಲ್ಲಾ? ಇವರೆಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ಏನಾಗಬೇಕು? ಒಂದುವೇಳೆ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು ನಿನ್ನ ಬಂಧುಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಭಾವನೋ ಮಾವನೋ ಅಣ್ಣನೋ ತಮ್ಮನೋ ಅಲ್ಲ ಸೂನುವೋ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳು. ವಿನೀತನಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಹೇಗೂ ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಬಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸಹೃದಯತೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗುವುದು.

ಕೃಷ್ಣ : ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮದು ಧರ್ಮಬದ್ಧವಾದ ನಿಲುವು.

ಜರಾಸಂಧ : ಏನು ಆ ಧರ್ಮ? ನೋಡೋಣ.

|| ರಾಗ ಶಂಕರಾಭರಣ ಏಕತಾಳ ||

ಎಲವೋ ಧರೆಯ ಧರ್ಮಾದಿಗಳ | ಸಲಹಿ ಖಳರ ತಲೆಯ ಕೊಂಬು |
ದಿಳಿಯಿ ಶಿಕ್ಷೆ ರಕ್ಷೆ ನಮಗೆ| ತಿಳಿದುಕೊ ಮಗಧ ||

ಕೃಷ್ಣ : ಜರಾಸಂಧಾ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಅಖಂಡ ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಕರೆಯಬಹುದು. ಸನಾತನ ಧರ್ಮ, ವಿಶ್ವಧರ್ಮ, ಮಾನವ ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದ ಧರೆಯ ಧರ್ಮದ ಪರವಾಗಿ ನಾವು ವರ್ತಿಸುವವರೇ ಹೊರತು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಧರ್ಮ. ನಮ್ಮವರು ಮಾಡಿದರೆ ಸರಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಮಾಡಿದರೆ ತಪ್ಪು. ನಮ್ಮವರದಾದರೆ ನ್ಯಾಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬರದಾದರೆ ಅನ್ಯಾಯ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆ ನಿಲುವು ನಮಗೆ ಸಮತವಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಭಾವನೋ ಮಾವನೋ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಧರೆಯ ಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆ ರಕ್ಷೆ ಎರಡನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಬಾಧ್ಯತೆ ನಮಗೆ ಇದೆ.

ಜರಾಸಂಧ : ನಿನಗೆ! ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ನೀನು ಯಾರು? ಅಂತಹಾ ಒಂದು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ನಡೆದದ್ದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಮೂರು ಸುಳುಹುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ನಾನು ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಸಾಕಲ್ಲ ನಿನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಜರಾಸಂಧ : ಸಾಕು ಮಾಡು. ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಿ. ಇದು ತರವಲ್ಲ.

ಪದ್ಮ : ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೀಪರಿ ಬಗುಳಿದ | ಸಾಯದಿರಧಮರಿರ |
ನಾಯಕರೈಸೆಲೆ ನಿಜವಿದು ನಿಮ್ಮಭಿ | ಪ್ರಾಯವ ಜೇಳೆನಲು ||

ಜರಾಸಂಧ : ಎಲಾ ಹುಡುಗಾ, ನನಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬರಬೇಡ. ಧರ್ಮ ಯಾವುದು ಅಧರ್ಮ ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದು ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಚಂಡ ಕೌಶಿಕರಂತಹ ಮಹಾನ್ ಗುರುಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಹುಲಿಗೆ ಕೊಲ್ಲುವುದು ಧರ್ಮ, ಹಾವಿಗೆ ಕಚ್ಚುವುದು ಧರ್ಮ. ನನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ನಿಂತವನನ್ನು ತಲೆಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಭೈರವೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದವನು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನೀನು ಯಾರು?

ಕೃಷ್ಣ : ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈಗಾಗಲೇ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇರಲಿ ನರಮೇಧದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ? ಇದು ಸರ್ವಥಾ ಸಲ್ಲ. ಘೋರವಾದಂತಹ ಅಪರಾಧ. ಧರ್ಮಬಾಹಿರವಾದಂತಹ ನಿಷಿದ್ಧ ಕರ್ಮ ಎಂಬುದನ್ನು ಶುನಶ್ಲೇಷನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ರುಜುವಾತುಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಋಷಿ ಸಂಸತ್ತು ಇದನ್ನು ಒಕ್ಕೊರಲಿನಿಂದ ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ನೀನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವುದು ಸರ್ವಣೀಯರ ಬಲಿ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸಾಮೂಹಿಕ ಬಲಿ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ನೀನು ವಧಾರ್ಹನಾಗುತ್ತಿ. ಗುರುಗಳಾದ ಚಂಡ ಕೌಶಿಕರ ಆಶೀರ್ವಾದ ನಿನಗೆ ಇರಬಹುದು. ಕಳ್ಳನಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷಿ ಅಂತ ವಾಡಿಕೆಯ ಮಾತಿದೆ. ನಿಜವಾದ ಗುರುಗಳು ಅಪರಾಧವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬಾರದು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅಪರಾಧಿಗಳಾದರೆ ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಇರಲಿ, ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ತಾನೇ

ಜರಾಸಂಧ : ಹೌದು

ಕೃಷ್ಣ : ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ನೀನು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಅಥವಾ ಮಾಡದಿರುವುದನ್ನು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದಲೇ ವಿರೋಧಿಸುವ ಹಕ್ಕು ನಮಗೂ ಇದೆಯಲ್ಲಾ? ನಿನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತಹ ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವದ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಆದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದೇ ನಾವು ಬಂದವರು.

ಜರಾಸಂಧ : ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಾತಾಡುವ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ನೀನು ಯಾರು ಅಂತ ಬೇಕಲ್ಲ

ಕೃಷ್ಣ : ಇನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲಾ ಮಾಗಧಾ

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಕೇಳಿ ಮಾಡುವುದೇನು ತಾ ನಸು | ರಾಳಿ ಧೂಳೀಪಟಲವೈರಿ ನೈ | ಪಾಲ
ಚೌಪಟ ಮಲ್ಲನೀತನು ಭೀಮಸೇನ ಕಣ || ಭಾಳನೇತ್ರನ ಭುಜಬಲದ ಸಮ |
ಪಾಳಿಯರ್ಜುನ ದೇವ ನೋಡೈ | ಕಾಳಗವ ಕೊಡು
ನಮ್ಮೊಳನಿಬರೊಳೆಂದನಸುರಾರಿ || ೧ ||

ಕೃಷ್ಣ : ಜರಾಸಂಧಾ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾರು ಎನ್ನುವ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ
ನಾನು ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೇಳದೇ ಇದ್ದಾಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಏನು
ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ನಿನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹೇಳಿದರೆ ನೀನೇನು
ಮಾಡುತ್ತಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡುವ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ನನ್ನ
ಬಲಬದಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ ಇವನೇ ವಿರೋಧಿಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹ
ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿರುವ ಮಹಾಮಲ್ಲ. ಗಂಡಿನೊಳ್ ಭೀಮಸೇನಂ ಎಂದರೆ
ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತಲ್ಲಾ. ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ ವೀರರಲ್ಲಿ ವೀರ.
ಫಾಲನೇತ್ರನ ಭುಜಬಲದ ಸಮಪಾಳಿ ಸುಭಟರ ದೇವ
ಮಧ್ಯಪಾಂಡವನಾದ ಅರ್ಜುನ.

ಜರಾಸಂಧ : ನಡುವೆ ಇರುವ ನೀನು ಯಾರು?

ಕೃಷ್ಣ : ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ? ಕೇಳು.
ಅಸುರಾಳಿ ಧೂಳೀ ಪಟಲ ವಸುದೇವ ಪುತ್ರ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದರೆ ನಾನು

ಜರಾಸಂಧ : ಹ್ಲಾ ಹ್ಲಾ ಹ್ಲಾ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯ ಭಾಷಣ.

* * *

Blank

ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಕಾಳಗ
ಕೃಷ್ಣ - ಅರ್ಜುನ

Blank

ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಕಾಳಗ ಕೃಷ್ಣ - ಅರ್ಜುನ

|| ರಾಗ ಭೈರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಎಲವೋ ಕುಂತೀ ಸುತನೆ | ಬಲು | ಸಲುಗೆಯು ನಿನಗೆನ್ನೊಡನೇ |
ತಲೆಗಡರಿಹುದೇ ಪಿತ್ತಾ | ಕ್ಷಣ | ಕಿಳಿಸುವೆ ನೋಡಲೊ ಪಾರ್ಥಾ ||

ಕೃಷ್ಣ : ಅರ್ಜುನಾ ಕುಂತಿಯ ಮಗನಾದುದರಿಂದ ನೀನು ಕೌಂತೇಯ ಅಂತ ಕರೆಸಿಕೊಂಡೆ. ಆ ಪೃಥಾದೇವಿಯ ಪುತ್ರನೆಂಬುದರಿಂದ ನೀನು ಪಾರ್ಥನೆನಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಎರಡೂ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸದ್ಯದ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನೀನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಕುಂತಿ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಸೋದರತ್ತೆ. ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಅವಳ ಮುಂದೆ ನಾನೇ ಅತ್ತೆ. ಅವಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿಮಗೆ ಒದಗಿ ಬಂದಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಮಮ ಪ್ರಾಣಾಹಿ ಪಾಂಡವಾಃ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಅವಳ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಸಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾ ಬಂದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ನೀವು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ? ನೀನೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಅಂತ ಅಂದಮೇಲೆ ನನ್ನ ವಿರೋಧಿಯಾದಂತಹ ಗಯ ನಿನಗೂ ವಿರೋಧಿಯೇ ಆಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಿ. ಸೋದರ ಭಾವ ಎನ್ನುವ ಸಾದರ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ಸದರದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ಸಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. 'ಅತ್ಯತಿಷ್ಠ ದಶಾಂಗುಲಂ' ಎಂಬಂತೆ ನನ್ನ ಅಂತರವನ್ನು ನಾನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಯಾದರೂ ತುತ್ತು ಕೊಟ್ಟವರನ್ನು ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು ಏನು ಮಾಡಿದ್ದಿ ಗಯ ನಿನಗೆ ಏನು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ? ಅವನ ಪರವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನ ತಲೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಿಯಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ತಲೆ ಉಂಟೋ? ಉಂಟುಂತಾದರೆ ಅಹಂಕಾರ ಎನ್ನುವ ಪಿತ್ತ ನೆತ್ತಿಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಸಮತೋಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಿ. 'ವಿಹಾರ ಶಯ್ಯಾಸನ ಭೋಜನೇಷು' ಎಂಬ ಹಾಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಕುರಿತಾದ ಸದರವೋ ನಿನಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ?

ಅರ್ಜುನ: ಸದರ ಅಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಾ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಾದರ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಮರೆಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹಾ ಕೃತಘ್ನರು ನಾವಂತೂ ಅಲ್ಲ. ಓ ಶ್ರೀಪತಿಃ

ಪದ್ಯ - ಶ್ರೀಪತಿಯೆಂದೀವರೆಗೇ | ನಾ | ನಾ ಪರಿ ಸ್ತುತಿಸಲು ನಿನಗೇ | ಗೋಪರ
ಜಾತಿ ಸ್ವಭಾವಾ | ಬಿಟ್ಟು | ಪೋಪುದೆ ನಿನಗೆಲೋ ಭಾವಾ ||

ಅರ್ಜುನ: ಪ್ರಾಯಶಃ ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಇರಬೇಕು ಈ ಸಂಬೋಧನೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಪತಿ ಹೋಗಿ ನೀನು ಗೋಪತಿ ಆದೆಯಲ್ಲಾ ಅದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಾದದ್ದು. ಕೃಷ್ಣಸ್ತು ಭಗವಾನ್ ಸ್ವಯಂ ಎನ್ನುವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆದೇವರು ಎಂಬಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಸೇನಾ ಸಹಿತ ಬಂದು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಾರಿದೆ. ಇದು ಉತ್ತಮ ಮೂರ್ತಿಯ ವೇಷ ಇರಬೇಕು. ಗೋವುಗಳ ಸಾಮೀಪ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಸೆಗಣಿ ನಿನ್ನ ಮೈಗೂ ಅಂಟಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನೀಲವರ್ಣನಾಗಿದ್ದಿ. ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ನೀಲಾಂಬರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ದೇವ ಎನ್ನುವ ಗೌರವದೊಂದಿಗೆ ಭಾವ ಎನ್ನುವ ಸಲುಗೆಯೂ ಇದ್ದದ್ದು ಹೌದು. ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಈಗ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದು ಕೇವಲ ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವ. ದನ ಮೇಯಿಸುವವರೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಡಿದ ಪ್ರಭಾವ. ಏನು ತಪ್ಪಾಗಿದೆ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮಿಂದ?

ಕೃಷ್ಣ : ಮಾಡುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಏನು ಅನ್ಯಾಯ ಅಂತ ನನ್ನನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ. ನೀನು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯ ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತಿರುವಂತಹದ್ದು.

ಪದ್ಯ - ಪರ ಕಾರ್ಯಕೆ ಬೀಯ್ಯಗರಾ | ನಿಜ | ಕೊರಳನು ಕೊಯ್ದು ಕುಠಾರಾ |
ಕುರುಹ ಮರಸಿ ಮೊದಲೆಮ್ಮಾ | ಸೋ | ದರಿಯ ಕದೊಯ್ದಧಮಾ ||

ಕೃಷ್ಣ : ಪರ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ, ದೊಡ್ಡವನು ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳು ಇವೆ. ಎಂಟೇ ಎಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗಯನ ಕೊರಳನ್ನು ನಾನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಎಂಟನೆಯ ದಿನ ಅಂತ ಅದರ ಅರ್ಥ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಅವಕಾಶದ ಪರಮಾವಧಿ. ಈ ಮೊದಲೇ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟವನು ನೀನು. ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೆ. ದಾರುಕನ ಮೂಲಕ

ಕಳುಹಿಸಿದ ಸಂದೇಶಕ್ಕೆ ನೀನು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣನ ಹಗೆ ಅಂತ ತಿಳಿದಮೇಲೂ ನೀನು ಗಯನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಸರಿ? ನಾವು ಯುದ್ಧ ಸಾರಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿದೆ? ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನೇ ನೀನು ಗೋಪಾಲಕರ ಸ್ವಭಾವ ಅಂತ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಾದರೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನ: ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಎನ್ನುವುದು ನಮಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕಲ್ಲಾ

ಕೃಷ್ಣ : ದೈವದ್ರೋಹಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೋ?

ಅರ್ಜುನ: ಸ್ವಾಮೀ 'ಆವನಾದರು ಶರಣವೊಕ್ಕಡೆ ಕಾವುದೇ ನೃಪ ಧರ್ಮ' ಎನ್ನುವ ಉಪದೇಶವೇ ಇದೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಆರ್ತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇದಂ ಶಸ್ತ್ರಂ ಎನ್ನುವ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನೇ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಬಂದ ಗಯನಿಗೆ ಅಭಯ ನೀಡಿದ್ದೇನೆ. ಉಳಿದ ನನ್ನ ಸಹೋದರರೂ ಅದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿದೆ?

ಕೃಷ್ಣ : ಅವನು ಯಾರ ಹಗೆ? ಯಾರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮರಣ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ತಾನೇ ನೀನವನಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದದ್ದು.

ಅರ್ಜುನ: ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಬಂದವರು ಯಾರೇ ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದದ್ದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಧರ್ಮ. ನಮ್ಮದು ತತ್ವನಿಷ್ಠವಾದ ನಿಲುವು. ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠವಾದ್ದಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಆದರೆ ಅಪರಾಧಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಅಪರಾಧವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀನು ಅರಿತಿರಬೇಕು. ಅವನ ಪೂರ್ವಾಪರಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಅರ್ಜುನ: ಆದರೆ ಅವನು ಬೇಡಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು. ಬರೀ ರಕ್ಷೆಯನ್ನಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. 'ಪರ ಕಾರ್ಯಕೆ ಬಿಯ್ಯಗರಾ' ಅದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕರ್ತವ್ಯ ಅಂತ ಭಾವಿಸಿ ನೀನು ಕಂಡರಿಯದ ಗಯನಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನು

ಕೊಟ್ಟೆ ಹಾಗಾಗಿ ನಾವು ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಬೇರೆಯವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟೆ. ತಪ್ಪಲ್ಲ ನೀನು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಸೆದದ್ದೂ ಹಾಗೆಯೇ. ವೇಷ ಮರೆಸಿ ನಮ್ಮ ತಂಗಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಈ ಗಯನಿಗಾಗಿ ನನ್ನ ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೆ. ಪರಮ ನೀಚರು ನೀವು

ಅರ್ಜುನ: ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತರೆ ಅವರವರದ್ದೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಕಾಣುವುದು.

ಪದ್ಯ - ಕಳ್ಳತನವು ನಮಗಿಲ್ಲ | ನಾವ್ | ಗೊಲ್ಲರ ಮನೆ ಪೊಗಲಿಲ್ಲಾ | ಕಳ್ಳರ ಕುಲಗುರು ನೀನೇ | ನಾನ್ | ಬಲ್ಲೆನು ರುಕ್ಕಿಣಿಯ ತಂದುದನೇ ||

ಅರ್ಜುನ: ನಾನು ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಕದ್ದು ತಂದದ್ದು ಅಂತ ಆರೋಪಿಸಿದ್ದಿ. ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಕದ್ದು ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದವನು ನೀನು. ಬಲರಾಮನನ್ನು ವಂಚಿಸಿದವನು ನೀನು. ನಾನು ಸುಭದ್ರೆಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಕದ್ದದ್ದು ಹೌದು. ನಾನು ಕಳ್ಳ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿನ್ನಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕಳ್ಳನಲ್ಲ. ಯಾವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿ ನೀನು? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕದ್ದಿದ್ದಿ. ಬೆಣ್ಣೆ ಕದ್ದಿ, ಮೊಸರು ಕದ್ದಿ, ಹಾಲು ಕದ್ದಿ, ಬಟ್ಟೆ ಕದ್ದಿ, ಕೊನೆಗೆ ಗೋಪಿಕೆಯರ ಹೃದಯವನ್ನೂ ಕದ್ದಿ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ರುಕ್ಕಿಣಿಯನ್ನೂ ಕೂಡಾ ಕದ್ದು ತಂದಿ. ಈಗ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪವನ್ನು ಹೊರಿಸಿದ್ದಿ. ಕಳ್ಳರ ಕಳ್ಳ ನೀನು. ನಾನು ಗಯನನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದ್ದೇನೆ ಹೌದು. ಆದರೆ ನಾನು ಅಡಗಲಿಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ವಯೋಸಹಜವಾದ ತುಂಟತನವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳ್ಳತನ ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತೀಯಲ್ಲ. ಏನು ಯಾರದ್ದಾದರೂ ದೂರು ಬಂದಿದೆಯೋ ನಿನಗೆ? ನಿನ್ನ ನಡತೆಯನ್ನು ನಾನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದಾಗ ನಿರಪರಾಧಿತ್ವವನ್ನು ರುಜುವಾತುಪಡಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ನಿನ್ನ ಬಾಧ್ಯತೆ.

ಅರ್ಜುನ: ನಾನು ಅಪರಾಧಿಯಲ್ಲ. ಸದ್ಯ ಅಪರಾಧಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಗಯನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಬಾಧ್ಯತೆ ನನಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟೇನು. ಗಯನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ನಾನೂ ಅಷ್ಟೇ. ಗಯನನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಡಿದ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ
ಅರ್ಜುನ: ಹಾಗಾದರೆ ಸತ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆದು ಹೋಗಲಿ.

ಕೃಷ್ಣ : ಹೌದು. ಮಹಾಭಾರತದ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನಾಗಿ
ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಪಾರ್ಥನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೂ
ಆಸಕ್ತಿ ಉಂಟು. ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದು 'ಪಾಶುಪತಿಯೆಂಬ ಬಿರುದಿಗೆ
ಪಾತ್ರನಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನೀನು ಪಶುಪತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯ ಪಶುಪತಿಯಾಗಿ
ನಿಂತಿರುವ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತೋರಿಸು ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು.

ಅರ್ಜುನ: ಆದೀತು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿರಲಿ.

* * *

Blank

ಉತ್ತರನ ಪೌರುಷ
ಉತ್ತರ - ಬೃಹನ್ನಳಿ (ಅರ್ಜುನ)

Blank

ಉತ್ತರನ ಪೌರುಷ
ಉತ್ತರ - ಬೃಹನ್ನಳೆ (ಅರ್ಜುನ)

॥ ರಾಗ ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ॥

ಕಾಣುತ ಕೌರವ ಸೇನೆಯನುತ್ತರ | ಏನಿದು ಗರಳಂಭೋನಿಧಿಯಂದದಿ |
ಸೈನಿಕವಿರುವುದಿದೇನದ್ಭುತವೆನು ತಾ ನರಗಂದನು ತಾ ನಡನಡುಗುತ ॥

ಉತ್ತರ : ಬೃಹನ್ನಳೆ ನೀನು ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ನನ್ನ ಮಹಾಭಾಗ್ಯ. ಸಾರಥಿಯ ಶಿವ ಕೊಟ್ಟನಾದರೆ ಎನ್ನುವ ನನ್ನ ಕಳಕಳಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಿದ್ದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅವಕಾಶ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭುವನೈಕವೀರ ಅರ್ಜುನನಿಗೇ ನೀನು ಸಾರಥಿಯಾಗಿದ್ದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಅರ್ಜುನನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಂಜಯ ನಾನಿದ್ದೇನೆ. ಸಾರಥಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೀನಿದ್ದಿ. ಹೋಗಲಿ ನಮ್ಮ ರಥ. ದೂರಕ್ಕೆ ಏನದು ಕಾಣುತ್ತಾ ಇರುವುದು.

ಬೃಹನ್ನಳೆ : ಅದೇ ಕೌರವರ ಮಹಾಸೇನೆ

ಉತ್ತರ : ನೀನು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೀಯೋ

ಅರ್ಜುನ : ಇಲ್ಲ

ಉತ್ತರ : ಇಲ್ಲ ನಾನೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಹುಶಃ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಸಮುದ್ರವೇ ಇರಬೇಕು.

ಬೃಹನ್ನಳೆ : ಅಲ್ಲ, ಅದು ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಸೇನೆ.

ಉತ್ತರ : ಏನು ನನ್ನನ್ನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೀಯೋ ಹೇಗೆ? ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ. ಏನು ಅವಸರ ನಿನಗೆ? ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವವ ನಾನು. ಬೃಹನ್ನಳೇ ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಕ್ಕೂ ವಿಪರೀತ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಕೌರವ ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕರ್ಣ? ಇವರೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರು?

ಅರ್ಜುನ : ಇದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಾರೆ ಅಷ್ಟೇ.

ಬೃಹನ್ನಳೆ : ಹಾಗಾದರೆ ಇದು?

ಅರ್ಜುನ : ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲಾ. ಚತುರಂಗ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ಸೇನೆ ರಥಗಳು ಆನೆಗಳು ಕುದುರೆಗಳು ಕಾಲಾಳುಗಳು

ಬೃಹನ್ನಳೆ : ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತಲ್ಲ

ಅರ್ಜುನ : ಯಾಕೆ

ಉತ್ತರ : ಇಷ್ಟೂ ಜನರಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಬ್ಬನೇ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆಂತ ಬೇಕಲ್ಲ

ಅರ್ಜುನ : ಮತ್ತೆ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ. ಅದು ಏನು?

ಬೃಹನ್ನಳೆ : ಅದು ಅವರಿಗೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು. ಅದೂ ನಾನು ಏನು ಹೇಳಿದ್ದು? ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕರ್ಣರ ಬಗ್ಗೆ. ನಾನರಿಯದವನೇ ಭೀಷ್ಮ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಈಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಭೀಷ್ಮರು ಒಬ್ಬರೇ ಬರಲಿ. ನಾನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡದೆಯೇ ಅವರನ್ನು ಜಯಿಸಬಲ್ಲೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವರು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ?. ಎಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಧರ್ವ ಲೋಕವನ್ನೇ ಸುಟ್ಟೇನು ಅಂತ ಹೇಳಿದ ಭೀಷ್ಮರು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ? ಅವರು ಹೆದರಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ. ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ನಾನು ನಿಂತರೆ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹಿಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಅವರು. ಇನ್ನು ದ್ರೋಣರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಯಾಕೆ ಅಂತ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕು. ಅವರು ಪಲಾಯನ ಗೈಯುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕರ್ಣ

ಜಾತಿಯಿಲ್ಲದವನು. ನಿನ್ನ ಜಾತಿ ಯಾವುದು ಅಂತ ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕು ಜಾಗ ಖಾಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನು ನಾನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಇಡೀ ಸೇನೆ. ಒಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ಮುಗಿಬೀಳುವುದು ಅಂತ ಅಂದ್ರೆ ಏನು ಮಕ್ಕಳಾಟಿಕೆಯಾ? ಯುದ್ಧ ನೀತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ

ಅರ್ಜುನ : ನೀನು ಮಹಾರಥಿಯಲ್ಲವೋ

ಉತ್ತರ : ಹೌದು. ಏನಾಯಿತೀಗ?

ಬೃಹನ್ನಳೆ : ಒಬ್ಬನೇ ಹತ್ತು ಸಹಸ್ರ ಯೋಧರ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಮಹಾರಥಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉತ್ತರ : ಕರೆಯುವವರು ಕರೆಯಲಿ. ಅವರೇನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾದವ ನಾನು. ಸತ್ತರೆ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವುದು ನನ್ನದು.

ಅರ್ಜುನ : ಮತ್ತೆ ಮಹಾರಥಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡೆಯಲ್ಲಾ

ಬೃಹನ್ನಳೆ : ಏನು ತಪ್ಪಿದೆ? ಮಹಾರಥವನ್ನು ಏರಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಮಹಾರಥಿ. ನೋಡು, ಆಲೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಯಾಕಾಶವುಂಟು. ಎಲ್ಲಿ ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಾರುತ್ತೇನೆ ಹೊರಗೆ.

ಅರ್ಜುನ : ಎಲಾ ಬಡಪಾಯಿ ನನ್ನ ಮಗನೇ ಹೆದರಿಸುತ್ತೀಯೋ

|| ರಾಗ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ತ್ರಿವೃಡೆ ತಾಳ ||

ನರಗುರಿಯೆ ಪಾರುವೆಯದೆಲ್ಲಿಗೆ| ಶಿರವನರಿವೆನು ಪೋದರೆಲವೋ |

ದೊರೆಕುಮಾರಕರಂಜಬಹುದೇ| ಧುರಕೆ ನೀನು ||

ಅರ್ಜುನ : ರಣಹೇಡೀ ಹಾರುತ್ತೀಯೋ ನೀನು? ಅಲ್ಲಿ ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ? ಅದು ಯಾಕೆ?

ಉತ್ತರ : ಅದು ಹಾರಿದ್ದು. ಆದರೆ ಇದು ಜಾರಿದ್ದು. ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟು.

ಬೃಹನ್ನಳೆ : ಅಂತೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಒಂದು ಉತ್ತರ ಉಂಟು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ

ಉತ್ತರ : ಹೌದು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಉತ್ತರ ಅಂತ ಆದದ್ದು. ನೋಡು, ಒಂದು ವಿಷಯ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊ. ನಮ್ಮ ಅನ್ನ ತಿಂದಿದ್ದೀಯೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಕೃತಜ್ಞತೆ ಇರಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ? ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕರುಣೆ ಇರಬೇಕು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ.

ಅರ್ಜುನ : ರಾಜಕುಮಾರಾ ಅಡಿಯ ಮುಂದಿಡೆ ಸ್ವರ್ಗ ಅಡಿಯ ಹಿಂದಿಡೆ ನರಕ. ಎಂದರೆ ನಿನಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಸರೆಯರಿಂದ ಸೇವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಉತ್ತರ : ನೀನು ಹೋಗುವುದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಅಪ್ಸರೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮದು ಮತ್ಸ್ಯ ದೇಶವೇ ಅಂದಮೇಲೆ ಸತ್ತು ಆಗಬೇಕಾದದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನ : ಹಾಗಾದರೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವ. ನೀನು ಸಾರಥಿಯಾಗು. ನಾನು ರಥಿಕನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಉತ್ತರ : ಇಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಆಲೋಚನೆಯಾ ನಿನ್ನದು?

ಅರ್ಜುನ : ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ ಮಸಣಕ್ಕೆ. ಬಾ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು.

|| ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಧರಣಿಪಸುತ ಕೇಳು | ಮರದೊಳಿರ್ಪುದು ಪಾಂಡ | ವರು ಪಿಡಿದಸ್ತಂಗಳು ||
ಭರದಿ ನೀನೇರ್ದದ ನನಗೀವುದೆನಲಾಗ | ಮರಳಿ ಮತ್ತವನೆಂದನು ||

ಅರ್ಜುನ : ರಾಜಪುತ್ರಾ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಪಾಂಡವರ ಅಸ್ತ್ರಗಳು. ಮರ ಹತ್ತಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಡು.

ಉತ್ತರ : ಒಳ್ಳೆ ಕೆಲಸ ಆಯಿತಲ್ಲಾ ಇದು. ಏನು ನಾನು ಮರ ಹತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಇದ್ದವನಾ? ನಿನಗೆ ಹತ್ತಿದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ?

ಅರ್ಜುನ : ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ಮರ ಹತ್ತು.

ಉತ್ತರ : (ಸ್ವಗತ) ನನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕ್ಕೆ ಇವ ಗಂಟುಬಿದ್ದ. ನಾನು ಆರಾಮವಾಗಿದ್ದೆ. ಇವ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಮರ ಹತ್ತು ಅಂತ. ಬೃಹನ್ನಳೇ ಒಂದು ಮಾತು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಬರುವಾಗಲೇ ಜನ ತರಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಅರ್ಜುನ : ಪುನಹ ಕೊರಳನ್ನು ಅಮುಕುತ್ತೇನೆ. ಬೇಗ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡು.

ಉತ್ತರ : ಆದೀತು. ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಹತ್ತುತ್ತೇನೆ. ಬಿದ್ದರೆ ನೀನೇ ಜನ.

ಅರ್ಜುನ : ಹತ್ತು ನಾನಿದ್ದೇನೆ.

ಉತ್ತರ : ಬೃಹನ್ನಳೇ ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಬರೀ ಹೆಣ. ಹೆಣ ಬೃಹನ್ನಳೇ ಹೆಣ.

ಅರ್ಜುನ : ಇದು ನೀನು ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವುದೋ ಅಲ್ಲ ಹೆದರಿ ಹೇಳುವುದೋ? ಮುಟ್ಟು ಅದನ್ನು.

ಉತ್ತರ : ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಿಂಚು ಹೊಡೆಯುತ್ತದೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ.

ಅರ್ಜುನ : ಒಂದು ಮಾಡು. ಅರ್ಜುನನ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊ. ಅವನ ದಶ ನಾಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸು.

ಬೃಹನ್ನಳೆ : ಸರಿ ಸರಿ. ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದೇ ಸರಿ. ಈಗ ಎಲ್ಲವೂ ತಂಪಾಯಿತು. ಮಹಾತ್ಮಾ ನೀನು ಯಾರು ಎನ್ನುವುದು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

|| ರ್ಪುಂಪೆತಾಳ ||

ಆದರಾಲಿಸು ಮತ್ಸ್ಯಜನೆ ಪಾರ್ಥ ತಾನು | ಸಾಧುವಾಗಿಹ ಕಂಕನವನೇ
ಧರ್ಮಜನು | ಕಾದಿ ಕೇಚಕನ ಕೊಂದವ ಭೀಮ ತಾನು | ಹೋದ ಮಾನವ
ನಿನ್ನೆ ಉಳುಹಿದನವನು ||

ಅರ್ಜುನ : ರಾಜಕುಮಾರಾ ನಿನಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ಸ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗಿದ್ದ ನಾವು ಪಾಂಡವರು. ಅಜ್ಞಾತವಾಸದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಇಂದಿಗೆ ಅವಧಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ನಾನಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮಧ್ಯ ಪಾಂಡವನಾದ ಅರ್ಜುನನೇ ನಾನು. ಕಂಕನಾಗಿದ್ದವನು ನನ್ನ ದೊಡ್ಡಣ್ಣ ಧರ್ಮರಾಜ. ವಲಲನಾಗಿದ್ದವನು ಅಣ್ಣ ಭೀಮಸೇನ. ಗೋಪಾಲಕರಾಗಿದ್ದವರು ನಕುಲ ಸಹದೇವರು. ಸುದೇಷ್ಠೆಯ ದಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ ಸೈರಂಧ್ರಿಯೇ ದ್ರೌಪದಿ.

ಉತ್ತರ : ಅರ್ಜುನ ದೇವಾ ತಪ್ಪಾಯಿತು ತಪ್ಪಾಯಿತು. ಕಾಲಿಗೆ ಎರಗಿದ್ದೇನೆ. ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡು.

ಅರ್ಜುನ : ಶುಭವಾಗಲಿ. ತೊಡಗುವ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸು ರಥವನ್ನು ವೈರಿಗಳ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ.

* * *

ಪಾರ್ಥ ಸಾರಥ್ಯ
ಕೃಷ್ಣ - ಅರ್ಜುನ - ಕೌರವ

Blank

ಪಾರ್ಥ ಸಾರಥ್ಯ
ಕೃಷ್ಣ - ಅರ್ಜುನ - ಕೌರವ

|| ರಾಗ ಸಾಂಗತ್ಯ ರೂಪಕತಾಳ ||

ಹರಿಯು ಮೈಮುರಿದೆದ್ದು ಕಂಡಾಗ ನರನ ಪಿಂ | ತಿರುಗಿ ಕೌರವನನೀಕ್ಷಿಸುತ ||
ಹರ ಹರಾ ನೀವಿಬ್ಬರೊಂದಾಗಿ ಬಂದುದ | ಚ್ಚಿರಿಯೆಂದು ತೋರ್ಪುದಿಂದೆನಗೆ||

ಕೃಷ್ಣ : ಸ್ವಲ್ಪ ಒರಗಿದ್ದೆ ಅಷ್ಟೆ ಒರಗಿದ್ದು ಒರಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ತಲೆಯೆತ್ತಿನೋಡುತ್ತೇನೆ
- ಇದು ಯಾರು? ನಮ್ಮ ಅರ್ಜುನ. ಅಲ್ಲಯ್ಯ ನನ್ನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತಲ್ಲ.
ಕಾಲಬುಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಿ. ಏನಾಗಿದೆ ನಿನಗೆ?

ಅರ್ಜುನ: ನನಗೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ನಿದ್ರಾಭಂಗ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಾನು ಹೀಗೆ
ನಿಂತದ್ದು. ಮತ್ತೆ ನನಗೂ ನಿದ್ರೆ ತೂಗಬಾರದಲ್ಲಾ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ
ಭಜನೆ ಶುರು ಮಾಡಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಇರಲಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೇ? ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ.

ಅರ್ಜುನ: ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಏನು ನನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ನೋಡುತ್ತೀಯಲ್ಲ? ಓಹೋ ಕೌರವ ಭಾವ. ಛೇ
ಬಹಳ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಮತ್ತೂ ಸಂತೋಷವೆಂದರೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ
ಒಂದಾಗಿ ಬಂದದ್ದು. ಸಂತೋಷ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕೂಡಾ.
ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಹರಹರಾ ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರ ಹೊರಟದ್ದು. ಯಾವುದು
ಆದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ಒಂದು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು
ಒಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು. ಅದು ತಪ್ಪು ಅಂತ
ಆಯಿತಲ್ಲ. ನೀವು ಒಂದಾಗಿದ್ದೀರಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಒಂದಾಗಿ ಇದ್ದೀರಿ.
ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವೈರ ಇರುವವರು ಅಂತ ಆದರೆ ಒಬ್ಬರು ಇರುವಲ್ಲಿ

ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರ ತಲೆ ಕಂಡರೆ ಸಾಕು ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಆಯಿತಲ್ಲ.

ಕೌರವ : ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಓಘವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ನನಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದು 'ಭೃಂಗದ ಮೇಲೇರಿ ಬಂತು ಕಲ್ಪನಾ ವಿಲಾಸ' ಎನ್ನುವ ಕವಿವಾಣಿ. ನಿನಗೆ ಹಗಲೂ ಕನಸು ಬೀಳುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲವಾ?

ಕೃಷ್ಣ : ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಕೆಲವರು ಅದನ್ನೇ ತಿರುಕನ ಕನಸು ಅಂತಲೂ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಅದು ಕನಸಲ್ಲ ನನಸು ಅಂತ ಆದದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದದ್ದು. ಇರಲಿ, ನಾವೇನೂ ದೂರದವರಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ತಂದವರು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟವರು. ಆದರೂ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಅಂತ ಉಂಟಲ್ಲ. ನಾನು ಮಲಗಿದ್ದೆ. ಬಾಯಾರಿಕೆ ಕೇಳಿದರೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಭೇ ಒಟ್ಟು ಎಡವಟ್ಟಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಬರೋಣ ಎಷ್ಟು ನೂತನ ಅಂದ್ರೆ

ಕೌರವ : ಏನದು ಅಷ್ಟು ನೂತನ

ಪದ್ಯ - ನೂತನವಿದು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಭಾವಯ್ಯ ನೀ | ವೈತಂದುದಪರೂಪ ಸ್ವಾರಿ || ಸಾತಿಶಯದೊಳಿದರ್ಪರೆ ನಿಮ್ಮವರು ಪಾಂಡು || ಚಾತರೊಳ್ ನಿನಗಾಯ್ತೆ ಕರುಣ ||

ಕೃಷ್ಣ : ಸುಯೋಧನ ಭಾವ ಬಹಳ ವಿನೂತನ ನೀವು ಬಂದದ್ದು. ಅರ್ಜುನ ಯಾವಾಗಲೂ ಬರುವವನೇ. ನೀವು ಹಾಗೋ? ಅಪರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುವವರು. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ನೀವೇ ದೊಡ್ಡವರು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ನೀವು ದೊಡ್ಡ ಭಾವ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಉಂಟು. ನೀವು ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅಪರೂಪವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದವರು. ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ಭಾವಗಳು ಸೇರಿ ಹಿರಿಭಾವ ಅಂತಾದದ್ದು. ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಮತ್ತೂ ಸಂತೋಷ ಅಂದರೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗಿ ಬಂದದ್ದು. ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮವೇ ಅಲ್ಲವೋ

ಕೌರವ : ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ಬೇಕು. ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಆಗಲಿ. ನೀವು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಅಂಗರಕ್ಷಕರನ್ನು ಕರಕೊಳ್ಳದೇ ಬಂದದ್ದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸುಳುಹು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಕೌರವ : ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಹೇಳದೇ ಬಂದದ್ದು.

ಕೃಷ್ಣ : ಹೌದಪ್ಪ. ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದೆಲ್ಲ ಸಹಜ. ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನೇ ನೋಡಿ. ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ ಅಲ್ಲವೋ?

ಕೌರವ : ಯಾವುದರ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ಹೇಳುವುದು?

ಕೃಷ್ಣ : ಪಾಂಡವರು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದರಲ್ಲಾ. ಆ ವಿಷಯ

ಪದ್ಯ –ಅಡವಿಗಟ್ಟಿದರೇನು ಸಹಜಾತರಿವರೆಂಬ | ಒಡಲರಿ ತಾನಡಗುವುದೆ ||
ಕಡು ಹಿತದಲಿ ನೀವನೋನ್ಯರಾದರೆ ಬಲು | ಬೆಡಗು ರಂಜಿಪುದು
ರಾಜ್ಯದಲಿ ||

ಕೃಷ್ಣ : ನಿಜವಾಗಿಯಾದರೆ ನೀವು ಪಾಂಡವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲವೋ

ಕೌರವ : ಸೋತವರೆಲ್ಲಾ ಹಾಗೇ ಹೇಳುವುದು. ಗೆದ್ದವರು ಸೋಲಿಸಿದ್ದು ಅಂತ. ನಾವು ಸೋಲಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಅವರೇ ಸೋತದ್ದು.

ಕೃಷ್ಣ : ಊರವರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ. ವಾದ ಬೇಡ ಬಿಡಿ. ಅಂತೂ ಪಾಂಡವರು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಇದರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಪರಿಭವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿಯೂ ಬಂತು. ಆದರೆ ಏನಾಯಿತು? ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಯಾವತ್ತೂ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಣ್ಣರಿಯದೊಡೇಂ ಕರುಳರಿಯದೇ ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಮಾತುಂಟು. ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧ ಎನ್ನುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂಥದ್ದಲ್ಲ. ಈ ಒಡಲ ಉರಿ ಉಂಟಲ್ಲ ಭಾವ? ಕೆಲವರು ಅದನ್ನೇ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಚ್ಚು ಅಂತ ಕರೆಯುವುದು. ಇದು

ಒಡಲರಿ. ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅಡಗುವುದಿಲ್ಲ ಹೋಗಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆದಮೇಲೂ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗಿದ್ದೀರಿ.

ಕೌರವ : ನೀನು ಇನ್ನೂ ಕನಸು ಕಾಣುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೋ

ಕೃಷ್ಣ : ಕನಸು ಕಾಣುವುದರಿಂದಲೇ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀವು ಒಂದಾದರೆ 'ಬೆಡಗುರಂಜಿಪುದುರಾಜ್ಯದಲಿ.' ನನ್ನ ಒಬ್ಬನ ಕನಸಲ್ಲ ಇದು. ಭರತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಕನಸು. ಕೌರವ ಪಾಂಡವರ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯಿಂದ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಕನಸು.

ಕೌರವ : ಕನಸು ಮಾತ್ರ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸು ಬೇಕಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಮನಸಿಲ್ಲ ಯಾರಿಗೆ? ಓಹೋ ಕನಸಿನ ಮಧ್ಯೆ ನೀವು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಕಾರ್ಯ ಏನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ. ಏನು ವಿಶೇಷ ಭಾವ?

ಪದ್ಯ - ಚಿನ್ನಾಯ್ತು ನೀ ಬಂದ ಕಾರ್ಯವೇನೆನೆ ಕೇಳ್ತು | ದುರ್ನೀತಿವಂತನಾ ಕ್ಷಣದಿ || ಚಿನ್ನಯ ಕೇಳು ಕೌರವರು ಯಾದವರಲ್ಲಿ | ಭಿನ್ನ ಭೇದಗಳುಂಟೇನಯ್ಯ ||

ಕೃಷ್ಣ : ಅತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು ಯಾಕೆ ಅಂತ ಕೇಳಬಾರದು. ನೀವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯದು. ಕೌರವರಾಜಾ ನೀವು ಬಂದ ಉದ್ದೇಶ ಏನು ಅಂತ ಹೇಳಬಹುದಾ

ಕೌರವ : ಹೇಳುವುದಕ್ಕೇ ಬಂದವನು ನಾನು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು ನಡುವೆ ಹೇಳುವುದು ಸೌಜನ್ಯ ಅಲ್ಲ ಅಂತ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಉಂಟು. ಕೆಲವರು ಮಾತಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಉದ್ದೇಶ ಏನು ಅಂತ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ನೆನಪಾಗುವುದು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಬಂದದ್ದು ಯಾಕೆ ಅಂತಲೂ

ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೋಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಮನೆಯವನೇ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕೌರವ : ಮನೆಯವರೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಅಂಗಳದಿಂದಲೇ ಮಾತಾಡಿಬಿಡುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಕೃಷ್ಣಾ ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದು ಚೆನ್ನಾಯಿತು. ಕೆಲವರಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಚಿನ್ನಯ ಅಂತ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರಲ್ಲ. ಹೌದು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ತುಂಬಾ ವಿವರಣೆ ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಉಪಚಾರವೂ ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನಾವೇನು ದೂರದವರೂ ಅಲ್ಲ. ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧ ಆದಮೇಲೆ. ನಾವೂ ನೀವೂ ಒಬ್ಬನೇ ಯಯಾತಿಯ ವಂಶದವರು. ದೂರಾನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನೀವೂ ಚಂದ್ರವಂಶದವರೇ

ಪದ್ಯ - ಯಾರಿಗಿಷ್ಟುಪಚಾರ ನೀ ಮಾಳ್ಳೆ ನಾವಿತ್ತ | ಸಾರಿದುದರೂಪವೇನೈ ||
ಶೌರಿ ಕೇಳ್ ದಾಯಾದಿ ವಿಷಯದಿ ಪಾಂಡುಕು | ಮಾರರು ನಾವು
ನಮ್ಮೊಳಗೆ ||

ಕೌರವ : ಈ ಉಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ. ಸದ್ಯ ನಾವೊಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಪಾಂಡವರೂ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ. ಶೌರೀ ಪಾಂಡು ಕುಮಾರರು ಮತ್ತು ನಾವು ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಹಂತಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಅಂದರೆ ಏನು ನಿಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನ

ಪದ್ಯ - ಇಳೆಗಾಗಿ ಪಾರ್ಥಿವಪಂಥಕೋಸುಗವಿಂದು | ಕಲಹ ಗೃವೆವು
ಭೂದೇವತೆಯು || ಬಳಿಕಾರ ಕೈವಿಡಿವಳೊ ನೀನೆ ಬಲ್ಲೆಯ |
ಬಲವಾಗಬೇಕುಭಯರಿಗೆ ||

ಕೌರವ : ಭೂಮಿಗಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಘರ್ಷ ನಮ್ಮದು ಎನ್ನುವುದು ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನೀನೇ ಆಗ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪಾಂಡವರು ದ್ಯೂತದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಸೋತಿದ್ದಾರೆ. ವನವಾಸದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆಯೇ ಇದೆ. ಪಾಂಡವರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯವನ್ನೂ ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶತಾನಂದರ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಅವರ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ

ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದೇನೆ. 'ಧರಣಿಯಂ ಪಾರ್ಥಿವರು ಸೋತಮೇಲರಿಗಳಂ' ನಾವು ಪಾರ್ಥಿವರು. ಭೂಭುಜರು ಬಾಹುಜರು. ಯಾರ ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೋ ಅವರ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಭೂದೇವಿ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನಾಧರಿಸಿಯೇ ಇರುವಂಥದ್ದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ರಾಜನೀತಿ. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. ತಾರ್ಕಿಕವಾದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯದೆ ಬೇರೆ ವಿಧಿಯಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದು ಯುದ್ಧದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅಧಿಕಾರ ಒಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ನಿಲುವು. ವಿಜಯಶ್ರೀ ಯಾರ ಕೈ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವುದು ಶ್ರೀರಮಣ ಭೂರಮಣ ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಈಗ ಸಂಭವಿಸಲಿರುವ ಈ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ 'ನೀಬಲವಾಗಬೇಕು ಉಭಯರಿಗೆ' ನಾನು ನಮಗೆ ಬಲವಾಗಬೇಕು ಅಂತ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೇ ಬಂದವನು. ಈಗ ಅರ್ಜುನನೂ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ, ಹಾಗಾಗಿ ಭಾಷೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಆದೀತು, ಆದರೆ ನೀವು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಿರುವ ಯುದ್ಧ ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ?

ಕೌರವ : ಇಳೆಗಾಗಿ.

ಕೃಷ್ಣ : ಅಂದರೆ ಧರಣಿಗೋಸುಗ

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಧರಣಿಗೋಸುಗವಿಂದು ನಿಜ ಸೋ | ದರರು ಹಳಚುವಿರೇಕೆ ಭೂಮಿಯು |
ಸ್ಥಿರವದಾರಿಗೆ ನೀವು ಪಾಂಡವರೆರಕವಿರೆ ನಾವು || ಹರುಷಗೊಂಬೆವು ಸರ್ವಥಾ
ಸಂ | ಗರವು ಬೇಡೈ ನಿನಗೆ ಸಾರಿದೆ| ಮರಳಿ ಹರಿಹಂಚಾದರೆಂಬಪಕೀರ್ತಿ
ಬಹುದೆಂದ ||೧||

ಕೃಷ್ಣ : ಕೌರವ ಭಾವಾ, ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶ. ಎರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಯುದ್ಧ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಧರ್ಮವೇ ಆದರೂ ಯಾರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಯಾಕಾಗಿ ಎನ್ನುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಸಹೋದರರ ನಡುವಿನ ಯುದ್ಧ, ಧರ್ಮವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ

ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನೀವು ಮಾತ್ರ ಹೋರಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಖಂಡ ಭಾರತ ವರ್ಷವನ್ನು ಆವರಿಸಬಹುದಾದ 'ಲೋಕಭೀಕರ ಹಿಂಸೆಗಾಕರ' ಆದಂತಹ ಮಾರಣ ಯುದ್ಧ. ಅಂತಹ ಮಾರಣ ಯುದ್ಧವನ್ನು ವಿನಾಕಾರಣ ಮೈಮೇಲೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಸರ್ವಥಾ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಮುಷ್ಟಿ ಬಿಗಿದಾಗಲಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಬೆರಳುಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದಾಗ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ. ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣ. ಆದಕಾರಣ ನೀವು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದಿರುವ ಆ ಸಾಹೋದರ್ಯದ ದೃಶ್ಯ, ಆ ಸಂತೋಷದ ದೃಶ್ಯ, ಆ ಸೌಹಾರ್ದದ ದೃಶ್ಯ, ಆ ಸುಂದರ ದೃಶ್ಯ, ಆ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ದೃಶ್ಯ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಟಿಯಾದದ್ದು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಯುದ್ಧದಿಂದ ನೀವು ಪಡೆಯುವುದಾದರೂ ಏನನ್ನು? ಕೇವಲ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಣ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಅದು ಶಾಶ್ವತವೋ? ಸ್ಥಿರವಲ್ಲದ ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಡುವುದು ಯಾವುದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ನೀತಿ ಅನಿಸಲಾರದು. ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ. ಧರಣೀ ವಲ್ಲಭರು ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಧರಣಿ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ನಾವೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಾದರೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನಾವು ಇಬ್ಬಾಗವಾಗುತ್ತೇವೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಯಾದವರೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಹರಿ ಹಂಚಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಪಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ನೀವು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ ನಾನೂ ಹೊರಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಕೂಡದು ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಕೌರವ : ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿ ನೀನು. ಏನು ಕೃಷ್ಣ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದವನೋ ನಾನು?

|| ರಾಗ ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಹರಿ ನಿನ್ನೊಳು ಧರ್ಮಶ್ರವಣವ ಕೇ | ಕ್ಷರೆ ಬಂದಿಹೆವೇನು ||
ನರೆ ಪಾರ್ಥಿವ ಪಂಥದಿ ಕಾದುವೆವೀ | ವರ್ ಪಕ್ಷಕೆ ನೀನು ||

ಕೌರವ : ಉಪದೇಶ ಕೊಡುವವರು ಬಹಳ ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಉಪದೇಶ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸುರಾಸುರರು ದಾಯಾದಿಗಳೇ ಅಲ್ಲವೋ? ಅವರು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಬೇಡ ಈ ಹೇಳುವ ನೀನೇ ಎಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ಕೊಂದಿಲ್ಲ? ನಿನ್ನ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲೇ ನೀನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದ್ದಿ. ವಾಸುದೇವ ವಾವೆಯಲ್ಲಿ ಪೌಂಡ್ರಕ ವಾಸುದೇವ

ನಿನಗೆ ಸೋದರ. ಅವನನ್ನೂ ಕೊಂದಿದ್ದಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಾ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹರಿಕಥೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಜನ ಇದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಉಪಕಾರ ಮಾಡು. ನನ್ನ ವಿನಂತಿಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಅದನ್ನು ಹೇಳು.

ಕೃಷ್ಣ : ಹೇಳೋಣ ಹೇಳೋಣ. ಆದರೆ ನೀವು ಎತ್ತಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಪಾಂಡವರ ನಿಲುವಿಗೆ ಪೂರಕವಾದದ್ದು. ದೇವದಾನವರ ವಿಷಯ ಬಿಡಿ. ಅದು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ನಾನು ಮಾಡಿದ ಯುದ್ಧಗಳೆಲ್ಲ ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಗುರುತಿಸಿ ಆ ಆಪರಾಧಿಯನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಷ್ಟಿ ನಿಷ್ಕವಾದಂತಹ ಯುದ್ಧಗಳು. ಸಮಷ್ಟಿಯ ಯುದ್ಧವಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮದು ಸಾಮೂಹಿಕವಾದ ಹತ್ಯೆಗೆ ಕರೆಕೊಡುವ ಮಹಾಯುದ್ಧ. ಮೇಲಾಗಿ ಧರ್ಮವಲ್ಲದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಯುದ್ಧ.

ಕೌರವ : ಸಮರ್ಥನೆ ನಾನೂ ಮಾಡಿಯೇನು. ಆದರೆ ಈಗ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ನಾನು ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದವನು.

ಕೃಷ್ಣ : ನಾನೂ ಹಾಗೇ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಾದ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂದಮೇಲೆ ಅರ್ಜುನನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲ

ಕೌರವ : ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕೇಳು

ಕೃಷ್ಣ : ಫಲ್ಗುಣಾ ಏನು ನಿನ್ನ ಮತ

ಪದ್ಯ - ನಮ್ಮಯ ಮತವೆಮ್ಮಣ್ಣನ ಮತವಿದು | ಸಮ್ಮತವುಭಯರಿಗು ||
ನಿಮ್ಮನುನಯವೇ ನಿಜವು ಸ್ವತಂತ್ರಗ | ಳೆಮ್ಮೊಳಗಿಲ್ಲನಲು ||

ಅರ್ಜುನ: ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ನನಗೂ ಇದೆ. ಅಂತ ನೀನೇ ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ನನಗದು ಸಮ್ಮತ. ಮತ್ತು ನಮಗದು ಸನ್ನತ. ಯುದ್ಧ ಹೊರತು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅನ್ನುವುದು ಅಣ್ಣ ಕೌರವನ ಮತ ಅಂತಾದರೆ ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಆಯ್ಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಅದೂ ಸಮ್ಮತ. ನಿನ್ನ ಮತವೇ ನಮ್ಮ

ಮತ. ಎನ್ನುವುದು ಅಣ್ಣ ಧರ್ಮರಾಯನ ಮತ. ಹಾಗಾಗಿ ಇನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ
ಮತಾಂತರದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ

ಕೃಷ್ಣ : ಮತಾಂತರವನ್ನು ನಾವೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನನ್ನ ಮತವನ್ನು
ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲ

ಪದ್ಯ - ಚಿನುಮಯನುಸಿರಿದನಂದಿಂದಿಗು ಖಳ | ರನು ಕೊಲುವರೆ ರಣದಿ ||
ಸೇನಿಸಿದು ನಿಶ್ಚೈತನ್ಯ ದೊಳಿಹೆ ಕಾ ಮಿನಿಯರ ಕೈಗುಣದಿ || ೧ ||
ಭಂಡಾರಿಸಿತು ಸುದರ್ಶನ ಹರೆಯದು | ಮಿಂಡೆಯರೀವರೆಗೆ ||
ಉಂಡಾಡಿಯ ಭಟರೆನ್ನುವ ಪೆಸರಿಟ್ಟು | ಕೊಂಡಿಹರೈ ನಮಗೆ || ೨ ||

ಕೃಷ್ಣ : ಸಾಲ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದವರಲ್ಲಿ ನಾವೇ ಸಾಲದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವುದು
ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಹಾಗೆ ಹೇಳದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ ಕೌರವ
ಭಾವಾ ನನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ನಾನು ಯಾರನ್ನೆಲ್ಲ
ಕೊಂದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ನೀವೇ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಮೊಲೆ ಕುಡಿವ ಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ
ನಾನು ತಲೆ ಕಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದೇನೆ. ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಅಷ್ಟಾಗಿ
ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಏನೇನೂ ಚೈತನ್ಯವಿಲ್ಲ.
ಉತ್ಸಾಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಹೇಗೋ ಇದ್ದೇನೆ. ಕಾಮಿನಿಯರ
ಕೈಗುಣದಿ. ಈಗ ಅವರಿಗೂ ಸದರವಾಗಿದೆ. ಉಂಡಾಡುವ ಭಟ ಎಂದು
ನನ್ನನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ನನ್ನಿಂದ ಏನಾದೀತು ಹೇಳಿ?

ಕೌರವ : ನಿನ್ನ ಚಕ್ರ ಇದೆಯಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಹೌದು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕುಂಟು ಆಟಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಹಾಗೆ. ಅದೂ ಈಗ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ
ಸೇರಿ ಹೋಗಿದೆ, ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಇಡಬಹುದು. ಕೆಲವರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು
ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಡ್ತಾರಲ್ಲ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಜನ ಏನೂ ಇಲ್ಲ

ಕೌರವ : ಹಾಗಾದರೆ ಏನು ನೀನು ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲವೋ

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಲ್ಲ. ಹೀಗೊಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಹೇಗೆ

ಪದ್ಯ - ಆದರೆ ನಾನಿಹೆ ಒಬ್ಬನ ಸಹಯಕೆ | ಕಾದಲಿಕಸದಳವು ||
ಯಾದವರೊಂದೆಸೆಗಿದರೊಳು ನೀ ಮನ | ವಾದುದ ಬೇಡೆನಲು ||

ಕೃಷ್ಣ : ಹೇಗೂ ಉಭಯರಿಗೆ ನೆರವಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪಕ್ಷದ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ನಾನಿರುತ್ತೇನೆ. ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧ ಮಾಡದೇ ಇರುವ ನಾನು ಒಂದು ಪಕ್ಷ. ನಮ್ಮಣ್ಣ ಬಲಭದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದಂತಹ ನಾರಾಯಣೇ ಸೇನೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷ. ಒಂದನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಕೌರವ : ಆದೀತು. ಮೊದಲ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವವರು ಯಾರು?

ಕೃಷ್ಣ : ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಸಣ್ಣವರಿಗೇ ಮೊದಲ ಅವಕಾಶ. 'ಪ್ರವಾರಣಾಂತು ಬಾಲಾನಾಂ' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಇದೆ. ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವುದೂ ಅದೇ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಮೇಲಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ನೀವು ಮೊದಲಾದರೂ ನಾನು ನೋಡಿದ್ದು ಅರ್ಜುನನ್ನು ಮೊದಲು.

ಕೌರವ : ಆದೀತು ಅರ್ಜುನನೇ ಮೊದಲು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಿ.

ಪದ್ಯ - ಬಡವರು ನಾವೈ ನೀವೇ ನಮ್ಮಯ | ಕಡೆಗಿರಬೇಕೆನಲು || ಪೊಡವಿಪ
ಕೌರವ ಮಗುಳಿಂತೆಂದನು | ಜಡರುಹನೇತ್ರನೊಳು ||

ಅರ್ಜುನ : ಸ್ವಾಮೀ ಸಂಪತ್ತು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಇರುವುದು ಕೌರವರಲ್ಲಿ. ನಾವಾದರೋ ಬೇರೆಯವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವವರು. ಅಪಾರವಾದಂತಹ ಯಾದವ ಸೈನ್ಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಬಡವರ ಕಡೆಗೆ ಅಲ್ಲ. ಬಡವರನ್ನು ಕಡೆಗೆ ಅಂದರೆ ಕಡೆತನಕ ಕಾಪಾಡುವವನು ನೀನು ಮಾತ್ರ. ಹಾಗಾಗಿ ನೀನೇ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು.

ಕೌರವ : ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಈ ಕುರಿತು ಗುಮಾನಿ ಇತ್ತು. ಏಳು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಾಕುವವರಿಗೆ ನಾರಾಯಣೇ ಸೇನೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಬಡವರೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ.

ಲಾಭ ಇದೆ ಅಂತಾದಾಗ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು.

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಹರಿಯೆ ನೀ ಪಾಂಡವರ ಪಕ್ಷವೆ | ಹೊರತು ನಮ್ಮೊಳಗಾಗುವೆಯೆ ಹೊ |
ಕ್ಕಿರಿಯಲಾಗದು ರಣದಿ ನೀನೆಂದೆನುತ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ||

ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ಒಂದು ನೂಲಿನಷ್ಟಾದರೂ ನೀನು ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಕೂಡದು. ನ್ಯಸ್ತ ಶಸ್ತ್ರೋಹ ಮೇಕತಃ. ಆಯುಧ ಹಿಡಿದು ನೀನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಜಾಣತನದಿಂದ ಪಾಂಡವರ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಜಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದಿ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನನ್ನೊಳಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾನು ಬಂದವನು. ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನೊಳಗೇ ಇರಬೇಕು. ಎಂದರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಬಾರದು. ಏನು ಮಾಡೋಣ ಹೇಳು. ನೀನು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಯುದ್ಧವೇ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ. ಆದರೆ ನಿನಗೂ ಅದು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸರಿ. ಬರುತ್ತೇನೆ. ಹೊಕ್ಕಿರಿಯಲಾಗದು. ನೆನಪಿರಲಿ.

ಕೃಷ್ಣ: ಆದೀತು ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಕಾಲಾವಕಾಶವಿದೆ.

* * *

Blank

ಸಮರ ಸನ್ನಾಹ
ಭೀಮ - ದ್ರೌಪದಿ

Blank

ಸಮರ ಸನ್ಮಾಹ ಭೀಮ - ದ್ರೌಪದಿ

ದ್ರೌಪದಿ : ಸ್ವಾಮೀ ಭೀಮಸೇನಾ ನಿಮ್ಮ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಭೀಮ : ಶುಭವಾಗಲಿ. ತಾವರೆ ಇರುವುದು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ. ನನ್ನ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ.

|| ರಾಗ ಸುರುಟಿ ಆದಿತಾಳ ||

ಕೋಮಲಾಂಗಿ ಕೇಳೆ | ಮದಗಜ | ಗಾಮಿನಿ ಪಾಂಚಾಲೆ || ಕಾಮುಕ ಕುರು
ಭೂ | ಕಾಂತನ ನಿಳಯಕೆ | ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಂಧಿಗೈಧರ್ಮಜ ಕಳುಹುವ
||ಕೋಮಲಾಂಗಿ||೧||

ಭೀಮ : ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಿ. ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದ ನಿನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಅದರೊಂದಿಗೇ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವ ಗೆಜ್ಜೆಗಳು ನಿನಗೆ ಅತೀವವಾದ ಆನಂದವಾಗಿದೆ ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿಯುತ್ತವೆ. ಏನು ಅಂತಹ ಸಂತೋಷ?

ದ್ರೌಪದಿ : ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಸಂದೇಶ ಬಂದಿದೆ.

ಭೀಮ : ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಕರೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಪಾಂಚಾಲೀ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿ ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಗಂಡ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಗಂಡದಿರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಗಂಡ ಅಂತ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು.

ಭೀಮ : ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವ ಹೌದಲ್ಲ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ವಿಷಯ ನಿನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೋ

ದ್ರೌಪದಿ : ಏನೋ ಸಮಾಲೋಚನೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಇದೆ ಅಷ್ಟು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ.

ಭೀಮ : ಏನು ಸಮವೋ ಏನು ಆಲೋಚನೆಯೋ. ಅಂತೂ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ

ದ್ರೌಪದಿ : ಏನು ಆ ನಿರ್ಧಾರ?

ಭೀಮ : ಕಲೋರವಾದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ? ಎಷ್ಟಾದರೂ ನೀನು ಕೋಮಲಾಂಗಿ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಆದರೂ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಅಧಾಂಗಿ

ಭೀಮ : ನೀನು ಬರುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಯಿತು. ಏನಿದ್ದರೂ ನೀನು ಗಜಗಾಮಿನಿಯಲ್ಲವೋ. ಚಂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ತಾವರೆ ಸಂಪಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಭೃಂಗ. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧ. ಸಂಗ್ರಾಮದೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಾನ ಹೇಗಾದೀತು ಹೇಳು.

ದ್ರೌಪದಿ : ನಿಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಸಾಕು. ಹೃದ್ಯವಾದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ.

ಭೀಮ : ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಕವಿಯಾಗುವುದು. ಉಳಿದವರ ಮುಂದೆ ನಾನು ಮಾತಾಡುವುದೇ ಕಡಿಮೆ. ಮಾತಾಡಿದರೂ ಟ ರ ಡ ಥ ಣ. ಇರಲಿ ಈಗ 'ಕಾಮುಕ ಕುರುಭೂಕಾಂತನ ನಿಲಯಕೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಯ ಧರ್ಮಜ ಸಂಧಿಗೆ ಕಳುಹುವ' ಸಂಧಿ ಶಾಂತಿ ಅಂತ ತೀರ್ಮಾನ ಆಗಿದೆ. ಆ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸುವ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದದ್ದು ನಾನು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ತ್ಯಾಗ ನಿಮ್ಮದು. ಸಭಾತ್ಯಾಗ ಅಲ್ಲವೋ

ಭೀಮ : ಬೇರೆ ಉಪಾಯ ಇಲ್ಲ.

ದ್ರೌಪದಿ : ನಮಗೆ ಅಪಾಯವನ್ನು ತಂದಿತ್ತ ಕೌರವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲವೋ

ಭೀಮ : ಉಂಟು. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಬಂದಿದೆ. 'ಪಾಪಿ ಪಾಪೇನ ಹನ್ಯತೇ' ಎನ್ನುವುದೇ ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಅಂದರೆ?

ಭೀಮ : ಅದೇ ಪಾಪಿಯಾದ ಕೌರವರನ್ನು ಆ ಪಾಪವೇ ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ. ನಾವು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪಾಪ ಅವರಿಗೇ ಇರಲಿ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಯಾರು ಹೇಳುವುದು?

ಭೀಮ : ಹೇಳಿದನಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಗಂಡ

ದ್ರೌಪದಿ : ನೀವು ಗಂಡಂದಿರ ನಡುವೆ ಅಂತರ ತಂದರೆ ಅದೇ ಗಂಡಾಂತರ ಅಂತಾದೀತು.

ಭೀಮ : ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು? ಸಹಿಸಬೇಕಲ್ಲಾ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಐದು ಗ್ರಾಮಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಸಾಕು. ಕೌರವನೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಾನವೇ ಆಗಲಿ ಅಂತ ಧರ್ಮರಾಜ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಅವರು ಹೇಳಲಿ. ನೀವು ಒಪ್ಪಿದ್ದೀರೋ?

ಭೀಮ : ಮತ್ತೆ ನಾವು ಇರುವುದೇ ಅದಕ್ಕಲ್ಲವೋ

ಪದ್ಯ - ನಾವೆಲ್ಲವರಿಂದಕೆ | ಒಪ್ಪಿಹೆ | ನೀ ವಿಷಯೋತ್ಸವಕೆ || ಭಾವಕಿ ನಿನ್ನಯ
| ಭಾವವದೇನೆನ | ಲಾ ವನಿತೆಯ ಮೊಗ | ದಾವರೆ ಕಂದಿತು ||
ಕೋಮಲಾಂಗಿ||

ಭೀಮ : ಪಾಂಚಾಲೀ, ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಗತಿಯನ್ನೂ ಶ್ರುತಿಯನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದವಳು ನೀನು. ಹೆಬ್ಬೆರಳು ಮಡಚಿದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಬೆರಳುಗಳೂ ಮಡಚಲೇಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದೇ ಆ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ.

ಹಾಗಾಗಿ ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವವರು ನಾವು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಆದರೆ ಈ ಮಾತು ನಿಮಗೆ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ.

ಭೀಮ : ನಾನೂ ಅಷ್ಟೇ. ಏಕತೆಯ ನಡುವೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಇಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲ ಒಪ್ಪಿದ ಹಾಗೆ ನೀನೂ ಒಪ್ಪಿಬಿಡು. ವಿಜಯೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆದಿದೆ. ನೀನೂ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಜಯವಾಗಲಿ ಎಂಬ ಘೋಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿಜಯ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ದ್ರೌಪದಿ : ನಾನು ಭಾವಕಿ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಭಾವಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಇದು ಸರಿಯೆನಿಸಿತೋ?

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಸಂಧಿಯೇ ಕಲಿ ಭೀಮ ನಿನಗಾ | ನಂದವೇ ಕುರುಭೂಪನೊಳು ಹಿತ |
ಬಂದುದೇ ಧರ್ಮಜಗೆ ಪಾರ್ಥಗೆ ಹರಿಗೆ ಸನುಮತವೇ || ಚಂದದಲಿ
ಪೇಳೊಮ್ಮೆ ನುಡಿ ಮೊದ | ಲೆಂದ ವಚನವ ಶಿವ ಶಿವಾ ನೀ | ಎಂದು
ಕೈಗೊಂಡಿರೆ ಯತಿತ್ವವನೆಂದು ಪೊರಳಿದಳು ||೧||

ದ್ರೌಪದಿ : ಭೀಮಸೇನಾ ನೀವೂ ಒಪ್ಪಿದ್ದೀರಿ ಅಲ್ಲವೋ? ಹೇಗದು? ಇನ್ನೂ ಚಂದಮಾಡಿ ಹೇಳಿ.

ಭೀಮ : ಇನ್ನೂ ಚಂದ ಮಾಡುವುದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನೀನೇ ಮಾಡಬೇಕಷ್ಟೆ.

ದ್ರೌಪದಿ : ನೀವು ಚಂದ ಮಾಡುವವರಲ್ಲ ಚಂದ ನೋಡುವವರು. ಆ ದಿವಸದ ನೆನಪುಂಟಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮೀ ನೀವು ಕಲಿಭೀಮ ಅಂತ ಹೆಸರಾದವರು. ಮಹಾಭಾರತದ ಕಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿ. ಭೀಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಲಿ ಅಂತ ಕೆಲವು ತಾಯಂದಿರು ಹೇಳುವುದು ಉಂಟಂತೆ. 'ಗಂಡಿನೊಳ ಭೀಮಸೇನಂ' ಆ ನಿಮ್ಮ ಗಂಡೆ ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ? ನಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೇ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದವ ಕೌರವ. ಅಂಥವನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಯೋ? ಏನು ಇದು ವ್ಯಾಕರಣದ ಸಂಧಿಯೋ? ಅದಾದರೂ ಸರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲ ಗ್ರಹಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಧಿಯೋ? ಉಚ್ಚಗ್ರಹಕ್ಕೂ ನೀಚ ಗ್ರಹಕ್ಕೂ

ನಡುವೆ ಸಂಧಿಯೋ? ಕಾಲಮಾನದ ಸಂಧಿಯೋ? ನನ್ನ ಆರಾಧ್ಯಸ್ವಾಮಿ
ಕೃಷ್ಣದೇವರಿಗೆ ಇದು ಸಮ್ಮತವೇ? ಅಲ್ಲ ಇದು ಅವನ ಸನ್ನತವೇ?

ಭೀಮ : ನೀನು ಹೇಗೆ ಕೇಳಿದರೂ ನನ್ನ ಉತ್ತರ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ
ಸಂದೇಹವಿದ್ದರೆ ಹೋಗು ಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ಕೇಳು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಕೇಳೋಣ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ಪವನಜಾ

|| ರಾಗ ಸಾವೇರಿ ಆದಿತಾಳ ||

ಏನಯ್ಯ ಪವನಜನೆ | ಕೌರವನಿಗೆ | ನಾನೇ ದುರ್ಜನಳಾದೆನೆ || ಹೀನ ವೃತ್ತಿಯ
ತಾಳಿರಿ | ನೀವೈವರೆನ್ನ | ಪ್ರಾಣಕೆ ಪಗೆಯಾದಿರಿ || ೧ || ಮೊದಲಾವ
ಭವದೊಳಗೆ | ಶಿವನ ಭಜಿಸಿ | ಮದುವೆಯಾದೆನು ನಿಮಗೆ || ಸುದತಿಯೊಳೆನ್ನ
ತೆರದಿ | ಪಾಪಿಗಳುಂಟೆ | ಪದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕ ಮಧ್ಯದಿ || ೨ ||

ದ್ರೌಪದಿ : ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಪಾವನ ಮಾಡಬಲ್ಲಂತಹ ಪವನಸಂಜಾತ ನೀವು. ಕೌರವ
ಎನ್ನುವ ಕೊಳಚೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನ ಮಾಡುವುದು ನಿಮಗೆ ಬೇಡವಾದರೆ
ಆ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರು? ಭೀಮಸೇನಾ
ಈ ಹಿಂಜರಿಕೆ ಯಾಕೆ? ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಅಂತ ಭಾವಿಸಿ.
ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದೀರೋ ಹೇಗೆ? ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಾ
ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೇ ಪಗೆಯಾಗುವ ಈ ಹೀನವೃತ್ತಿ ನಿಮಗೆ ಭೂಷಣವೇ?
ಕೌರವರಿಗೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ದುರ್ಜನಳಾದೆನೆ? ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನಾನೇ
ಕೆಟ್ಟವಳು ಅಂತ ಆಗಿ ಹೋದೆನಲ್ಲಾ? ಹೌದು ಕೆಟ್ಟವಳು ನಾನೇ. ನೀವಲ್ಲ.
ನೀವೆಲ್ಲ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ನಾನು ಮಾತ್ರ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದವಳು.
ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ. ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ದೇವರಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧೆಯಾಗಿ
ಪತಿಯೆಂದೇಹಿ ಅಂತ ಐದು ಸಲ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆನಂತೆ. ಅದನ್ನೇ ಈಗ
ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಇರುವುದು ನಾನು.

ಭೀಮ : ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಪ್ರಲಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಅಂತಹ ಕೆಟ್ಟ ಅನುಭವ ಆಗಿದೆ ನಿನಗೆ?

ದ್ರೌಪದಿ : ಅದನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕೋ ನಾನು? ನಿಮಗೆ ಮರೆವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ
ಅಲ್ಲವೋ?

ಭೀಮ : ಹೌದು, ಮರವೆಯಿಂದ ನಾನು ಮರವೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ನೆನಪು ಮಾಡು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಅಲ್ಲಿ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ

ಪದ್ಯ - ಮುಂದಲೆಯನು ಪಿಡಿದು | ಸಭೆಗೊಯ್ದು ನಿಮ್ಮ | ಮುಂದೆ ಸೀರೆಯ ಸುಲಿದು || ಬಂಧಿಸಿರುವ ಮುಡಿಯ | ಸೆಳೆವುದ ಕಂಗ | ಳಿಂದ ನೋಡಿದಿರರ್ತಿಯ ||

ದ್ರೌಪದಿ : ಸ್ವಾಮೀ ನಿಮ್ಮ ಐವರ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರು ನೋಡ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ದುಷ್ಟನಾದಂತಹ ದುಶ್ಯಾಸನ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿಗೂ ಕರಗದೆ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಂದಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಾಜಸಭೆಗೆ ಎಳೆದು ತಂದಾಗ ಉಟ್ಟ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಾಗ ನಿಷ್ಟಿಯರಾಗಿದ್ದವರು ನೀವೆಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ನೀವು ಗಂಡರೋ ಅಲ್ಲ ಷಂಡರೋ? ಅದು ಹೇಳಿ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾನು ಆರ್ತಳಾಗಿ 'ಗೋವಿಂದ ದ್ವಾರಕಾವಾಸಿ ಕೃಷ್ಣ ಗೋಪೀ ಜನಪ್ರಿಯಃ' ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನನಗೆ ಅಕ್ಷಯಾಂಬರವನ್ನು ಕರುಣಿಸದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಭೀಮ : ನಿನಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಆದದ್ದು ಹೌದು. ನಮಗವಮಾನವಾದದ್ದೂ ಹೌದು. ನನಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವುಂಟು. ಏನು ಮಾಡೋಣ. ಹೇಳು. ಸತ್ಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮೀರಬಾರದು ಎನ್ನುವ ಧರ್ಮರಾಜನ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಅದಲ್ಲದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡುವ ಸಂದರ್ಭವೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಭೀಕರವಾದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಸರಿ ಆ ದಿವಸ ನಿಮಗೆ ಧರ್ಮದ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿತ್ತು. ಈ ದಿವಸ ಆ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಪರಿಮಾರ್ಜನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಿದೆ?

ಭೀಮ : ನೀನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಅಸಹಾಯಕ. ಲಲನಾಮಣೀ

॥ ಭಾಮಿನಿ ॥

ಲಲನೆ ತಾನತಿ ಮರುಗುತಿರಲಾ | ಕಲಿ ಮರುತ್ತುತ ನುಡಿದ ತನ್ನಿದಿ |
ರಳಲದಿರು ನಾ ಮಾಳ್ವದೇನರಿಭಟರ ಮುಂಬಿನಲಿ ॥ ತಿಳುಹು ಯಮಜಗೆ
ನರಗೆ ಕೃಷ್ಣನ | ನೊಲಿಸಿ ನಕುಲಾದಿಗಳನುವರೆ ಮೂ | ದಲಿಸಿ
ರೋಷವನೇಳಿಸೆನಲೆಂದಳು ಸರೋಚಾಕ್ಷಿ ॥೧॥

ಭೀಮ : ನೀನೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾನು ಕಲಿ ಭೀಮನೂ ಹೌದು. ಕಲಿಯುವವನೂ ಹೌದು. ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ತನಕ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು. ನೀವೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಲ್ಲ. ನೋಡು ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಅಳಬೇಡ. ಇದ್ದಾರಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಗಂಡಂದಿರೇ ಅಲ್ಲವೋ ಹೋಗು. ಆ ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಕೇಳು. ಇದು ಧರ್ಮವೋ ಅಂತ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾನಲ್ಲ. ಅವನಲ್ಲಿ ಕೇಳು. ಬೇಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಗೆದ್ದು ತಂದಿದ್ದಾನಲ್ಲ. ವೀರ ಪಾರ್ಥ. ಅವನಲ್ಲಿ ಕೇಳು. ನಿನ್ನನ್ನು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನಲ್ಲ. ಲೋಕದ ದೇವರು ನಿನ್ನ ದೇವರು ಕೃಷ್ಣ ದೇವರು ಅವನನ್ನು ಕೇಳು. ಅವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ತೋಯಿಸು. ನಕುಲ ಸಹದೇವರನ್ನು ಮೂದಲಿಸು. ಎಲ್ಲ ಮಲಗಿದ್ದಾರಲ್ಲ. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಎಬ್ಬಿಸು. ಯಾಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೀಗೆ ಹಿಂಡುತ್ತಿ ಹೇಳು.

ದ್ರೌಪದಿ : ಸ್ವಾಮೀ, ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಸುಪ್ರೀತರೇ ಆದರೆ..

॥ ರಾಗ ಕಾಂಭೋಜಿ ಆದಿತಾಳ ॥

ಆರು ಸುಪ್ರೀತರು | ನೀ ಹೊರತೆನ್ನ | ನಿನ್ನನ್ನಾರು ಕಾಯ್ದವವರು ॥ ಪ ॥
ಧರ್ಮ ಸಂಭವನು | ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಿ ಧರ್ಮದಿಂದಿರುತಿಹನು ॥ ನಿಮ್ಮನುಜರು
ಯಮಜನ ಮಾತ ಮೀರರು | ವರ್ಮವಿಲ್ಲನಿಬರಿಗೆ | ಈ ಬಗೆಗೆ ॥ ಆರು ॥

ದ್ರೌಪದಿ : ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು. ಕೆಲವರು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಾನರು ಎಂಬಂತೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ನನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತವರು ನೀವು. ಎಲ್ಲ ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಂದಲೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡಿದವರು.

ಭೀಮ : ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಹಾಗೆ. ಮಾಡುವವರಲ್ಲೇ ಮಾಡಿಸುವುದು. ಕೊಡುವವರಲ್ಲೇ ಕೇಳುವುದು. ಯಾಕೆ ನೀನು ಧರ್ಮರಾಯನಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನ ನಕುಲ ಸಹದೇವನಲ್ಲಿ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಧರ್ಮರಾಜರು ಮಾತೆತ್ತಿದರೆ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಜುನ ನಕುಲ ಸಹದೇವರೆಲ್ಲ ಅಣ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ಮೀರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವಾದರೆ ಹಾಗಲ್ಲ.

ಭೀಮ : ನಾನೇನು ಭಿನ್ನಮತೀಯನೋ? ಏನಿದೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ

ದ್ರೌಪದಿ : ನನಗೆ ಬಂದ ಆಪತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಹರಿಸಿದವರು ನೀವು.

ಪದ್ಯ - ಮೊನ್ನೆ ಸೈಂಧವನು | ಕೊಂಡೊಯ್ಯೆ ಮೋ | ಹನ್ನಶಾಲಿ ನೀನು ||
ಎನ್ನ ಮಾನವ ಪಿಡಿದನಗಾಗಿ ಕೀಚಕ | ರನ್ನು ರಣದೊಳಿರಿದೆ | ನೀ
ಮೆರೆದೆ || ಆರು || ೨ ||

ದ್ರೌಪದಿ : ಸೈಂಧವನ ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿಗೆ ನಾನು ಒಳಗಾಗಿ ಅವನಿಂದ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದವರು ನೀವು. ಸೌಗಂಧಿಕಾ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ನಾನು ಬಯಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟವರು ನೀವು. ಅದೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಾಮುಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಮಾನಾಪಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಕೀಚಕನನ್ನು ಅಜ್ಞಾತವಾಸದ ನಡುವೆಯೇ ಉಗ್ರಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿ ಸದೆಬಡಿದವರು ನೀವು. ನೀವಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. 'ಬಸಿರ ಬಗೆವೆನು ಕೀಚಕನ ನಸು ಮಿಸುಕಿದೊಡೆ ವೈರಾಟ ವಂಶದ ಹೆಸರ ತೊಡೆವೆನು ಕೌರವಾನ್ವಯವ ಕುಸುರಿದರಿವೆನು ಭೀಮ ಕಷ್ಟವನೆಸಗಿದನು ಹಾ ಎಂದರಾದೊಡೆ ಮುಸುಡನಮರಾದ್ರಿಯಲಿ ತೇವೆನು ದೇವ ಸಂತತಿಯ' ಅಂತ ಗುಡುಗಿದವರು ನೀವು. ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ನೆರವಿಗೆ ಬರುವವರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮೀ ನಿಮ್ಮ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಹಿಡಿದು ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೂ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂತಾದರೆ ನಾನು ಉಳಿಯಲಾರೆ. ಸ್ವಾಮೀ ಉಳಿಯಲಾರೆ.

ಭೀಮ : ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೋ

|| ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ವನಿತೆ ಕೇಳ್ ಜನನಿಯ ಬಸಿರನುಳಿದ ಮೇಲೆ | ದಿನವೊಂದರಲಿ ಸುಖವ ||
ಕನಸಿಲಿ ಕಂಡವ ನಾನಲ್ಲ ಕಷ್ಟವ | ನುಣುತ ನೂಕಿದೆ ಜನ್ಮವ || ೧ ||
ಅಣ್ಣನೊಡನೆ ವಿಪಿನದಿ ಸುತ್ತಿ ಹಸಿತ್ಯಷೆ | ಯನ್ನು ತೊರೆದು ಮಗುಳೆ ||
ರನ್ನೆ ನಾ ನಿನಗಾಗಿ ಕೀಚಕಾದ್ಯರ ಕೊಂದು | ಬಣ್ಣಗುಂದಿದನೆಬಲೆ || ೨ ||

ಭೀಮ : ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾನಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ಒಂದೇ ಒಂದು ದಿನವಾದಾರೂ ನಾನು ಸುಖವನ್ನು ಕಂಡವನಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟ ಶಿಶುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ತಾಯಿ ಮಡಿಲಿನಿಂದ ಉರುಳಿ ಬಂಡೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದೆ. ಬಂಡೆ ಪುಡಿಯಾಯಿತು. ಭೀಮನಿಗೆ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ ಅಂತ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರಂತೆ. ಆಗ ನನಗಾದ ನೋವು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಯಾಕಾಗಿ ಬಂದೆನೋ ಅಂತ ಅನಿಸಿತು ನನಗೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿ. ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆಯವ, ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕ, ವೃಕೋದರ ಹೀಗೆ ಏನೇನೋ ಹೆಸರುಗಳು. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ವಿಷಪ್ರಾಶನ. ಒಂದು ದಿವಸವೂ ಮನಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಲ್ಯ ಹೇಗೋ ಕಳೆಯಿತು. ದಾಯಾದ್ಯ ಮತ್ತರ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅರಗಿನ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ನಡುರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತು ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊತ್ತು ನಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಏಕ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯಿಂದ ಹೇಗೋ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಬಕಾಸುರನ ಬಂಡಿಯನ್ನವನ್ನು ಉಂಡೆನಲ್ಲಾ ಅಂದು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ. ಆಮೇಲಿನ ಕಥೆಯೆಲ್ಲ ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ. ಎಷ್ಟು ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೋರಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಸಾಕಾಯಿತು ಸಾಕಾಯಿತು ದ್ರೌಪದೀ ಸಾಕಾಯಿತು.

ದ್ರೌಪದಿ : ನಿಮಗೆ ಸಾಕಾಯಿತು ಅಂದರೆ ನಾನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಎತ್ತಿದ ಗಡೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಡುವ ಮೊದಲು ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಹೊಡೆದು ಉರುಳಿಸಬಲ್ಲವರು ನೀವು.

ಭೀಮ : ಹೌದು, ಗದೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿದರೆ ತಾನೇ

ಪದ್ಯ - ಭಾರವಾಯಿತು ಗದೆ ಧೈರ್ಯ ಹಿಂಗೊಳಿಸಿತು | ನೀರೆ ನೀನೇನೆಂದರು
|| ಕೌರವರೊಳು ಕಾದಲಾರೆನೆನಲು ರೋಷ | ವೇರಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ಪೇಳ್ವಳು||

ಭೀಮ : ದ್ರೌಪದೀ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಎತ್ತುವುದಕ್ಕೂ ನನ್ನಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.
ನೀನು ಮತ್ತು ಮೇಲೆ ಎಂದು ಎಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರೂ ಪಾಂಚಾಲೀ ಭಾರವಾಯಿತು
ಗದೆ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಅಂದರೆ ಗದೆಯ ಭಾರ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೋ?

ಭೀಮ : ಗದೆಯ ಭಾರ ಹೆಚ್ಚಾದದ್ದಲ್ಲ. ನನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಏನೇ
ಹೇಳು ನನ್ನಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಧೈರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಕೌರವಾದಿಗಳನ್ನು
ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಾ ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೆಸರೇನು ಹೇಳಿ

ಭೀಮ : ದ್ರೌಪದಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಯಾಜ್ಞಸೇನೆ.

ದ್ರೌಪದಿ : ನನ್ನಲ್ಲೂ ಸೈನ್ಯ ಇದೆ. ವೈರಿಗಳನ್ನು ಸದೆ ಬಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರುಧಿರೋದ್ಗಾರಿ
ಗದೆಯನ್ನು ನಿಮಗೆ ಎತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತಾದರೆ

ಭೀಮ : ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗುವುದಿಲ್ಲ

|| ರಾಗ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ತ್ರಿವೃಡತಾಳ ||

ಅಹಹ ಪವನಜ ಗಂಡುಗಲಿ ನೀ | ನಹುದೆಲೈ ಖಳ ಕುರುನೃಪಾಲನ |
ಸಹಜನೆನ್ನಯ ತುರುಬನೆಳವು | ತ್ರಿಹುದ ನೋಡಿ || ೧ || ಮಡುಹಿ
ಮಗುಳವನುದರರಕ್ಕದಿ | ಮುಡಿಯ ಮುಳುಗಿಸಿ ಎಳೆ ಕರುಳ್ಳಳ |
ಮುಡಿಸದಿರೆನೆಂದೊರೆದ ಭಾಷೆಗ | ಳಡಗಿತೇನೈ || ೨ ||

ದ್ರೌಪದಿ : ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಾಯುದೇವನ ಸುಪುತ್ರ ನೀವು ಆ ದಿವಸ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ
ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಬದ್ಧರಾಗಿ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಗಾಳಿಮಾತುಗಳಾಗಿ ಹೋದುವಲ್ಲ

ಚಂದ್ರವಂಶೋತ್ಪನ್ನ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲ ಸಂಪನ್ನ. ಭೇ ಭೀಮಸೇನಾ ನಿಮಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕು. ಅಂದು ನನ್ನ ತುರುಬನ್ನು ಸೆಳೆದು ತುಂಬಿದ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಸ್ತ್ರಾಪಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ದುಷ್ಟನಾದ ದುಶ್ಯಾಸನನ ಕರುಳನ್ನು ಬಗೆದು ಕುರುಳಿಗೆ ಮುಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವನ ಎದೆಯ ಬಿಸಿರಕ್ತದಿಂದ ನನ್ನ ಕೇಶರಾಶಿಯನ್ನು ತೋಯಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಅದೇ ಕೂದಲನ್ನು ಬಾಚುತ್ತೇನೆ. ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ರೌದ್ರರಸ, ವೀರ ರಸ, ಭೀಭತ್ಸ ರಸಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಆ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ರಸವನ್ನು ಮತ್ತೆ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ಆ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಆವೇಶ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಆ ವೇಷವನ್ನು ಈಗ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗದಿದ್ದರೆ ನೀವು ಸ್ತ್ರೀವೇಷ ಮಾಡಬೇಕು.

ಭೀಮ : ಮಾಡುವ. ಆದರೆ ಮಾಡಿಸುವವರು ಬೇಕಲ್ಲ.

ದ್ರೌಪದಿ : ನಾನು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪದ್ಯ – ಸೆಳೆದು ಸೀರೆಯನುಟ್ಟು ಕರದೊಳು | ಬಳೆಯ ತೊಡು ನಾ ಪುರುಷವೇಷವ
| ತಳೆವನನಿತರ ಮೇಲೆ ನೋಡೆ | ನ್ನಳವಿಯನ್ನು||

ದ್ರೌಪದಿ : ನನ್ನ ಸೀರೆಯ ಉದ್ದ ನಿಮಗೆ ಸಾಕಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಳೆಯಿರಿ. ನನ್ನ ಬಳೆಯಾದರೂ ನಿಮಗೆ ಸಾಕಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕಾಲಿನ ಕಡಗ ಇದೆ. ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ. ಉಡಿದಾರವನ್ನೂ ಬೇಕಾದರೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಗದೆಯನ್ನು ಆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಡಿ. ವಿರಾಟನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಡಿದ್ದೀರಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಂಸಟ್ಟುಗಮಂಕೊಂಡಟ್ಟಾಡಿಸಿ ಬೋನವಿಟ್ಟು ಬರುವ ಅದೇ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ.

ಭೀಮ : ನೀನೇನು ಮಾಡುತ್ತಿ ಅಂತ ಬೇಕಲ್ಲ

ದ್ರೌಪದಿ : ನನ್ನದು ಪುರುಷ ಪಾತ್ರ. ಕಥಾನಾಯಕನ ಪಾತ್ರ. ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿ ಈ ಕ್ಷಣ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ.

ಭೀಮ : ಏನು ಬಲವುಂಟು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ?

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಎನಗೆ ಹಿತ ಸಹದೇವ ಪಾರ್ಥಿವ | ತನಯರೈವರು ಕಲಿ ಘಟೋತ್ಕಚ | ಜನಪ
ದ್ರುಪದಂಗಿಹುದು ಮೂರಕ್ಷೋಹಿಣೀ ಬಲವು | ಅನಿಬರಿಂದರಿಗಳ ವಿಭಾಡಿಸಿ |
ಘನವ ಪಡೆವೆನು ಕಾಂತ ಕೊಡಿಸೈ | ತನಗೆ ವೀಳ್ಯವ ನಿಮ್ಮ
ಹಂಗೇಕೆಂದಳಬುಜಾಕ್ಷಿ || ೧ ||

ದ್ರೌಪದಿ : ಭೀಮಸೇನಾ ನಾನೇ ಯಾಜ್ಞಸೇನೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಈ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ
ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೇಗೆ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.
ಆಮೇಲೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಸಣ್ಣ ಗಂಡ ಸಹದೇವ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ. ಅವನ ನೈತಿಕ
ಬಲ, ಪ್ರತಿವಿದ್ಯಾ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ, ಮೊದಲಾದ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ
ಬಲ. ನಿಮಗೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಘಟೋತ್ಕಚ. ಅವ ನಿಮಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವ. ಅವನ
ಬಲ. ಸಾಕೋ

ಭೀಮ : ಎಲ್ಲಿ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ?

ದ್ರೌಪದಿ : ಇನ್ನೂ ಉಂಟು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಾನು ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದವಳಲ್ಲ. ನಮ್ಮಪ್ಪ ನನ್ನನ್ನು ಕೈ ಬಿಟ್ಟಾನೋ? 'ಜನಕದ್ರುಪದಂಗಿಹುದು
ಮೂರಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೇನೆ.' ಒಲಿದರೆ ನಾರಿ ಮುನಿದರೆ ಮಾರಿ. ತೊಟ್ಟಿಲು
ತೂಗುವ ಕೈಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ತೂಗಬಲ್ಲವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಜಗತ್ತೇ
ನೋಡಲಿ. ರಣ ಭಯಂಕರಳಾಗಿ ಕೌರವಾನ್ವಯವನ್ನೇ ಸುಡುತ್ತೇನೆ
ಸುಡುತ್ತೇನೆ. ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳು ನಾನು. ನಿಮ್ಮ ಹಂಗು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.
ಕೊಡಿ ವೀಳಯ

ಭೀಮ : ಯಾವ ಸೇನೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ನೀನು?

ದ್ರೌಪದಿ : ಯಾರ್ಯಾರದ್ದೋ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪನದ್ದು

ಭೀಮ : ಏನು ಹೇಳಿದ್ದು?

|| ವಾರ್ಧಿಕ ||

ವನಿತೆಯ ಕಠೋರ ನುಡಿಯಂ ಕೇಳ್ವ ಪವನಜಂ | ಘನ ರೌದ್ರವೆತ್ತು ಗದೆಯಂ
ತಿರುಹುತೆಂದ ಕಾ ಮಿನಿಯೆ ಸೈರಿಸು ಸೈರಿಸೆಲೆ ನಿನ್ನ ನಯನಾಂಬು
ಕಣಮದೊಂದಕೆ ರಿಪುಗಳ || ವನಿತೆಯರ ಕಂಗಳೊಳ್ ಶತಸಾವಿರಂ ಕೆಡಹಿ
ನಿನಗೆಂದ ಭಾಷೆಯಂ ತೀರ್ಚುವೆನೆನುತ್ತಲಂ| ಗನೆಯಳನೊಡಂಬಡಿಸಿ ಕೃಷ್ಣನ
ಪದಾಬ್ಜದೊಳ್ ತಲೆವಾಗುತಂ ಪೇಳ್ವನು || ೧ ||

ಭೀಮ : ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪನ ಸೇನೆ ಈ ಭೀಮಸೇನ ಬದುಕಿರುವಾಗ. ಛೆ ನಿಲ್ಲಿಸು ನಿಲ್ಲಿಸು.
ದ್ರೌಪದೀ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮಾತನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ರುದ್ರಭೀಮನ ರುದ್ರಾವತಾರ
ಏನು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೇ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.
ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕೋಡಿ ಇದೆಯಲ್ಲಾ. ಇದು ಕೇವಲ ಕಣ್ಣೀರಲ್ಲ. ನಯನ
ಶರ. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಬೀಳುವ ಒಂದೊಂದು ಹನಿಗೂ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ
ವಿರೋಧಿಗಳ ವನಿತೆಯರ ಕಣ್ಣಿನೊಳು ಶತ ಸಹಸ್ರ ಬರಿಸಿ ನಿನಗಿತ್ತ
ಭಾಷೆಯಂ. ಆಡಿದ ಭಾಷೆಯಿದೆಯಲ್ಲ ಅದನ್ನು ತೀರಿಸುತ್ತೇನೆ ತೀರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ದ್ರೌಪದಿ : ಇದಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ವೇಷ.

ಭೀಮ : ಇನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೇವನಿದ್ದಾನಲ್ಲ ಕಂಸಾಂತಕ. ಅವನಲ್ಲೇ
ಮಾತಾಡುತ್ತೇನೆ.

* * *

Blank

ಕೃಷ್ಣ ಸಂಧಾನ
ಕೃಷ್ಣ - ಕೌರವ

Blank

ಕೃಷ್ಣಸಂಧಾನ ಕೃಷ್ಣ - ಕೌರವ

ಕೃಷ್ಣ : ಕೌರವೇಶ್ವರಾ

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ದನುಜರಿಪು ನಗುತೆಂದ ರಾಯರ | ಮನೆಗಳಲಿ ಗೋಪಾಲರಾರೋ | ಗಣೆಗೆ
ಯೋಗಿತರಲ್ಲ ಮಗುಳಾ ಪಾಂಡುತನಯರಿಗೆ || ಘನವಿರೋಧಿಗಳೈಸೆ ನೀವಿಂ |
ದನಿಬರಿಂ ಬಂಧುತ್ವವಾದುದು| ತನಗೆ ಕೇಳೈ ಪೇಳ್ವೆ ನಾ ಬಂದೊಳವ
ನಿನಗೆಂದ ||

ಕೃಷ್ಣ : ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲೇ ಉತ್ತರ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸಹಜವಾಗಿ ನನಗೆ
ನಗು ಬಂದದ್ದು. 'ನಿನಗವನಲ್ಲಿ ವರ ಸಮ್ಮಿಳಿತಲೇಸೈ' ನಿನಗೂ ಅದು
ಸಮ್ಮತವೇ ಆಯಿತಲ್ಲ.

ಕೌರವ : ಆ ನನ್ನ ಉತ್ತರವೇ ನಿನ್ನ ಉತ್ತರವೋ ಅದು ಹೇಳು

ಕೃಷ್ಣ : ಹೌದು, ವಿದುರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವೇ.
ಆದರೆ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾದ ಉತ್ತರ ಬೇರೆಯೇ ಉಂಟು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ
ಯಾಕೆ? ಅನ್ನುವುದು ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಥ. ನಾನು ಪಾಂಡವರ
ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದವನು. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ
ದೂತನೂ ಹೌದು. ಆ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನೀತಿ ಸುಪ್ತಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಿ
ನಮ್ಮ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿದೆ. ಕೃತಾರ್ಥಾ ಭುಂಜತೇ ದೂತಾ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವ
ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ 'ಪ್ರಿಯದೊಳುಂಬುದು ಮೇಣು ವಿಬುಧಾಶ್ರಯದೊಳುಂಬುದು'
ಎನ್ನುವುದು ಲೋಕನೀತಿ. ಸದ್ಯದ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನೀನು ಪಾಂಡವರ
ವಿರೋಧಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವನು. ಅಪ್ರಿಯನು. ಇದು ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುವ

ತನಕ - ಇದೇ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ - ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣಬಾರದು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಾರದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಪ್ರಧಾನದ ಕಾರಣ. ಭೀಷ್ಮರಲ್ಲಿಗೆ ಯಾಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಪ್ರಸ್ತುತ. ಸ್ವತಃ ಭೀಷ್ಮರದ್ದೋ ದ್ರೋಣರದ್ದೋ ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲ ಅಂದಮೇಲೆ ನೀನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದು ಯಾಕೆ? ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವ ನಿನ್ನ ಭೇದನೀತಿಯನ್ನು ನಾನೂ ಗೌರವಿಸಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾರಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗದೆ ವಿದುರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ನಿನ್ನ ಕರೆ ಬರುವ ತನಕವೂ ಕಾದೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಊಟ ಒಂದೇ ಮುಖ್ಯ ಅಲ್ಲವಲ್ಲ?

ಕೌರವ : ನಾನೂ ಅದನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಊಟಕ್ಕೆ ನೀನು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಊಟದ ನಡುವೆ ಒಂದು ಸೌಮನಸ್ಸು ಹುಟ್ಟಬಹುದಾಗಿತ್ತೋ ಏನೋ. ಇರಲಿ ಈಗ ಮುಂದೇನು ಅಂತ ಯೋಚಿಸುವ.

ಕೃಷ್ಣ : ಸೌಮನಸ್ಸು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಇದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಸುಸೂತ್ರವಾದರೆ ಆಮೇಲೆ ಒಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಭೋಜನ ಮಾಡೋಣ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದವನು ನಾನು. ಹಾಗಾಗಿ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೌರವ : ಆದೀತು.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ

|| ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಝಂಪತಾಳ ||

ಆದರಾ ಪಾಂಡುಸುತರು | ಜೂಜಿನಲಿ | ಮೇದಿನಿಯನುರೆ ಸೋತರು ||

ಆದಿಯಲಿ ನಿನಗೆ ಪೇಳ್ | ಭಾಷೆ ಸರಿ | ಯಾದುದೀ ನೆಲೆಗೆ ಸಿದ್ಧ || ೧ ||

ಕೃಷ್ಣ : ನಾನು ಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದವನು. ಸಾಮವನ್ನು ಸಾರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದವನು. ಸಾಮವೆಂಬುದು ರಾಜನೀತಿಗೆ 'ತಾ ಮನೋಹರ ರೂಪು ಬದುಕುವ ಭೂಮಿಪಾಲರನಂತ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಬೀಜ ಮಂತ್ರವದು' ಎನ್ನುವುದು ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾದ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ದ್ಯೂತಕೇಳಿಯಿಂದಲೇ ನಾನು ವಿಷಯವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತೇನೆ.. ಕಾರಣ ಸದ್ಯ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ

ಒಳಗಾಗಬೇಕಾದಂತಹ ಸಂಘರ್ಷ ವ್ಯಕ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ದ್ಯೂತದ ಮೂಲಕವೇ.ಅದೂ ಅನುದ್ಯೂತದ ಅಥವಾ ಮರುದ್ಯೂತದ ಬಳಿಕ.

ಕೌರವ : ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಪ್ರಥಮ ದ್ಯೂತ ನಡೆದಿತ್ತಲ್ಲ?

ಕೃಷ್ಣ : ಹೌದು ನಡೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧ ಇರುವುದು ಮರು ದ್ಯೂತಕ್ಕೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು. ಅಗತ್ಯ ಬಂದರೆ ಪ್ರಥಮ ದ್ಯೂತದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ವಿಮರ್ಶಿಸಬಹುದು. ಎರಡನೆಯ ದ್ಯೂತದಲ್ಲಿ ಪಣವಾಗಿದ್ದದ್ದು ಒಂದು ಶರತ ಮಾತ್ರ. 'ಏನು ಆ ಶರತ? ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೇ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಬಳಿಕೇ ಎರಡರಸರೊಳು ಆರು ಸೋತರು ಸೋತ ಭೂಪತಿಗೆ ವರುಷ ಹದಿನಾಲ್ಕರಲಿ ಪೋಗುವುದು ತಮ್ಮ ಪಟ್ಟಣವಾ.' 'ಸ್ವರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರತಿಪತ್ಯಂ' ಆ ಶರತದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಈಗ ಪಾಂಡವರಿಂದ ಪೂರೈಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಉತ್ತರಾರ್ಧವನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕಾದದ್ದು ನಿನ್ನ ಬಾಧ್ಯತೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದಂತೆ ಅವರು ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮದಂತೆ ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಕೌರವ : ವಿನಂತಿ ಶತಾನಂದರ ಮೂಲಕ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಸಂಜಯನ ಮೂಲಕ ನನ್ನ ನಿಲುವೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಹೊಸತೇನುಂಟು ಹೇಳು.

ಕೃಷ್ಣ : ಹೌದು, ಆಗ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನಾದರೂ ಆಗಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ಆಸೆ.

ಪದ್ಯ - ಇನ್ನಾದರವರು ಬಂದು | ನಿನ್ನೊಡನೆ | ಮುನ್ನಿನಂತಿರ್ಪೆವೆಂದು ||
ಎನ್ನನಿಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಧಿಗೆ | ಕಳುಹಿದರು | ಮನ್ನಿಸೈ ಕರುಣದೊಳಗೆ ||

ಕೃಷ್ಣ : ಕೌರವ ರಾಜಾ ಇನ್ನೂ ವಿಳಂಬಿಸದೆ ಔಪಚಾರಿಕವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮುಗಿಯಬೇಕಾಗಿವೆ. ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಮುಂದಿನಂತಿರಬೇಕು ಎಂದರೆ ದ್ಯೂತಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಹೇಗಿದ್ದಿರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ಇಚ್ಛೆ. ನೀವು ಪರಸ್ಪರ ಮನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗೌರವಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಕ್ಷಮಯಾಧರಿತ್ರಿ, ಧರಿತ್ರಿಗಾಗಿಯೇ ಯುದ್ಧ. ಕ್ಷಮೆ ಎನ್ನುವುದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ

ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಮೌಲ್ಯ. ಧರ್ಮದ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಅದೂ ಒಂದು. ಕರುಣೆ ಎನ್ನುವುದು ಕ್ಷಮೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ರೂಪಕ.

ಕೌರವ : ನೀನು ಒಳ್ಳೆಯ ನಿರೂಪಕ. ಭಾಷೆ ಸರಿಯಾದುದೀವರೆಗೆ ಸಿದ್ಧ ಅಂತ ಹೇಳಿದಿಯಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳೂ ಹೇಗೆ ಸರಿಯಾಗಿವೆಯೋ?

ಕೃಷ್ಣ : ಎಂದರೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ಹೇಳುವುದು

ಕೌರವ : ಮೊದಲಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪೂರೈಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೇ ನಾವು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಹಿರಿಯರಾದ ಅಜ್ಜ ಭೀಷ್ಮರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆದರೆ ಪ್ರಥಮ ದ್ಯೂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮತ್ತು ಮರುದ್ಯೂತದಲ್ಲಿ ಊರ್ಜಿತವಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದಿಯ ಭಾಷೆಗಳು ಹಾಗೆ ಉಳಿದಿವೆಯಲ್ಲಾ.

ಕೃಷ್ಣ : ನೀನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳು

ಪದ್ಯ - ನೀ ಮಾಡಿದಪರಾಧವ | ಕ್ಷಮಿಸುತಾ | ರಾಮದಲಿ ತಾಳ್ಳ ದಣುವ ||
ತಾ ಮರೆತು ನಿನ್ನೊಳಿಂದು| ಕೂಡಿರ್ಪ | ರಾ ಮಹಿಮರೆನಲೆಂದನು ||

ಕೃಷ್ಣ : ನೀನು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದಿ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಂಧಾನದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಮರುದ್ಯೂತದ ಪಣಕ್ಕೆ ಇದು ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲವಾದರೂ ಈಗ ಬಂದ ಕಾರಣ ಹಾಗೆಯೇ. ಇದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ನನ್ನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಪಾಂಡವರ ನಿಲುವೂ ಅದೇ ಆಗಿದೆ. ನೀನು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಪಾಂಡವರು ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಂಚನೆಯ ದ್ಯೂತ, ವಸ್ತ್ರಾಪಹಾರದ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ವಿಪಿನಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಪರಿಭವವನ್ನೂ ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನೆನಪಿರಲಿ ಇದು. ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಸಂಕೇತ ಅಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಸಂಕೇತ.. ಸೌಜನ್ಯದ ಸಂಕೇತವೂ ಹೌದು.

ಕೌರವ : ಎಲ್ಲ ಹೌದು. ಆದರೆ ಪಾಂಡವರು ಅಂತ ನೀನು ಹೇಳುವಾಗ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿಯೇ ಅಲ್ಲಾ ಹೇಳುವುದು?

ಕೃಷ್ಣ : ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನೊಂದವಳು ಅವಳೇ.

ಕೌರವ : ಅವಳು ಮರೆತಿದ್ದಾಳೋ?

ಕೃಷ್ಣ : ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಕೌರವ : ಮತ್ತೆ

ಕೃಷ್ಣ : ಮರೆತಿದ್ದಾಳೆ ಅಲ್ಲ ಮರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

ಕೌರವ : ಮರೆಯುವುದಾದರೆ ಮೊದಲೇ ಮರೆಯಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲಾ? ಮರೆತು ಕಳೆ ನೀ ಮಗಳೇ ಅಂತ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಆಗ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಈಗ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ಮಾತುಗಳು ಬಂದಿದ್ದವು.. ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೌರವರು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳೇ ಅಲ್ಲ ಅಂತ ದೃಢರಾಷ್ಟ್ರ ಹೇಳಿದ್ದಿತ್ತು. 'ಮರೆತೆನಾಗಲೆ ಎಂದು ಗಾಂಧಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆಮೇಲೆ ದ್ರೌಪದಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಅವೆಲ್ಲ ಸಂಧಾನದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಮರುದ್ರೂತಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನ ಬರದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖಾಂತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಆಗ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಧಾನದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಒಪ್ಪಿದರೆ

ಕೌರವ : ನಾನು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಏನು?

ಕೃಷ್ಣ : ಯಾವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೂ ಊರ್ಜಿತವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅವರು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಹಾಗೆ. ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ಮಹಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ.

ಕೌರವ : ಬಹುಶಃ ಪಾಂಡವರು ಯುದ್ಧದ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಆಗಲೇ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರ ತೀರ್ಮಾನವೇ ಅಲ್ಲವೋ? ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮವರ ತೀರ್ಮಾನ ಏನು ಅಂತ ನಾನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು.

ಪದ್ಯ - ಅಹಹ ಕೇಳಿದೆಯೆ ಕರ್ಣ | ದ್ರೂತದಲಿ | ಮಹಿಯ ಸೋತವರಿಗೆನ್ನ
|| ಸಹವಾಸವೇನು ರಣಕೆ | ನಮ್ಮೊಳಳು | ಕಿಹರಯ್ಯ ಸಂಧಾನಕೆ ||

ಕೌರವ : ಕರ್ಣ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿಯಲ್ಲ ಪಾಂಡವರು ಸಂಧಾನವನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೆದರಿ ಅಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ ಮನುಷ್ಯರಾದರೆ ಹೆದರುವುದು. ಇವರಾದರೋ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು. ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು. ಹಾಗಾಗಿ ಅಳುಕಿಹರು. ನಾಯಿಯಲ್ಲ ಶುನಕ ಅಂತ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ. ಧೈರ್ಯ ಇರುವವರಾದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುವುದು ಯಾಕೆ? ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕಳುಹಿಸಿದ್ದು ಯಾರನ್ನು?

ಪದ್ಯ - ಅಟ್ಟಿದವರೀ ಚೋರನ | ಬಂದೆಮಜ | ಕಿಟ್ಟಿನೆಂದೆರಗಲವನ || ಶ್ರೇಷ್ಠದಿಂ
ಪೊರೆವೆನುತ | ಸಖಿನ ಕೈ | ತಟ್ಟಿ ಪೇಳಿದನು ನಗುತ ||

ಕೌರವ : ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿತ್ತು. ಒಡೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನೈತಹ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಬಂದಾಗ. ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಇವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ ಯಾಕೆ? ಯಾಕೆ ಅಂದರೆ ಇವನು ಕಳ್ಳರಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳ, ಮಹಾ ಚೋರ. ಯಾವುದನ್ನೂ ಕದಿಯದೆ ಬಿಟ್ಟವನಲ್ಲ. ಹಾಲು ಕದ್ದ, ಬೆಣ್ಣೆ ಕದ್ದ, ಬಟ್ಟೆ ಕದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಕೆಲವರ ಹೃದಯವನ್ನೂ ಕದ್ದ. ಅವನು ಮನಸು ಮಾಡಿದರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಕದ್ದು ತಂದಾನು ಎನ್ನುವುದು ಧರ್ಮರಾಯನ ಒಳಗಿನ ಉದ್ದೇಶ ಇರಬಹುದು. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನಾವೇನು ಶತ್ರುಗಳಾ? ಬರಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲಾ ನೇರವಾಗಿ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ. ಏನು ದಾರಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೋ? ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹೋದವರಲ್ಲವೋ? ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಪಾದ ಮುಟ್ಟಿ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನ ಮಕ್ಕಳು ಪಾಂಡವರು ನಾವು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಅಸ್ತು ಅಂದಿದ್ದರೆ ಬಹುಶಃ ನಾವು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಕೊಡುವಾಗ ನಾವು ತಡೆ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದಾದರೆ ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಅಂತ ಈಗಲೂ ನಾವು ಸುಮ್ಮನಿರಬಹುದು. ಕೃಷ್ಣಾ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ರಾಜಕೀಯ ನೀನು ಗ್ರಹಿಸುವಷ್ಟು

ಸರಳವಾದದ್ದಲ್ಲ. ನೀನು ನಮ್ಮ ವಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಮೊದಲೇ ನಾವು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬದುಕಿದ್ದೆವು. ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆ ಬೆಳೆಯುವುದಿದ್ದರೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅವಕಾಶಗಳಿದ್ದವು. ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಯುವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವಾಗ ನಾವು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗವನ್ನೂ ನಾವು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತರೂ ನಾವೀಗ ಕೆಟ್ಟವರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಉಂಟು. ಉತ್ತರವೂ ಉಂಟು. ದ್ರೂತಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲ ನಡೆಯಿತು ಅನ್ನುವುದು ಸಂಧಾನದ ಪರಿಧಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮೊಳಗಿನ ರಾಜಕೀಯ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ತಾರ್ಕಿಕವಾದ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಿದೆ.

ಕೌರವ : ದ್ರೂತದ ನಂತರವೂ ನನ್ನ ನಿಲುವೇನು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ಭೂಭುಜರು, ಬಾಹುಜರು ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಪರಿಹಾರ. ಯುದ್ಧ ಮಾತ್ರವೇ ನಮ್ಮ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ತಾರ್ಕಿಕವಾದ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ರಾಜಸೂಯದ ನಂತರ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಪರಸ್ಪರ ಘರ್ಷಣೆ ಮುಂದುವರಿದದ್ದೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಸಾಮದಿಂದ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ಪೊಡವಿಗಾಗಿ ಯುದ್ಧ.

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಪೊಡವಿಗೋಸುಗ ಬಳಗ ಸಹಿತಲಿ | ನಡೆಯಬೇಡ ಕೃತಾಂತನಲ್ಲಿಗೆ | ಕೊಡು
ಕುಶಸ್ಥಳ ವರ ವ್ಯಕ್ತಸ್ಥಳ ವಾರಣಾವತಿಯ || ಬಿಡು ಬಿಡಲವೊ ಆವಂತಿನಗರವ
| ಒಡನೆ ಶಕ್ರಪ್ರಸ್ಥಪುರವನು | ಮಿಡುಕದೇ ಧರ್ಮಜಗೆ ಸಾಮದೊಳೆನಲು
ಮಗುಳೆಂದ || ೧ ||

ಕೃಷ್ಣ : ಕೌರವಾ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶರತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸುವಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೇಳುವ ಭೂಭುಜರ ಅರ್ಥಾತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೀವು ಮರೆಯಕೂಡದು. ತಾರ್ಕಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶರತದ ಉತ್ತರಾರ್ಥವನ್ನು

ಪೂರೈಸಬೇಕಾದದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಬಾಧ್ಯತೆ. ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಬರಬಹುದಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಆಕ್ಷೇಪವೇ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಭೀಷ್ಮರಾಗಲೀ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಾಗಲೀ ತಮ್ಮ ಬೇಸರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನೀನು ಮತ್ತು ನಿನ್ನೊಂದಿಗಿರುವ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಯುದ್ಧಾಗ್ರಹಿಗಳಲ್ಲ. ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ. ಭೂಮಿಗಾಗಿ ಧರ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಾರುವುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ನಡತೆಯಲ್ಲ. ಭೂಮಿ ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದು ಹೌದು. ಆದರೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಣ ಅಧಿಕಾರ ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯ ಮೇಲಿನ .. ಹಾಗೆ ಅದು ಅಸ್ಥಿರವಾದದ್ದು. ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ಗುರುಗಳೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ಆರಿಗವನಿಸ್ಥಿರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಮರುಳೆ ಕೇಳ್ ಮೂರು ದಿನದ ಬಾಳೆಗೆ' ಭೂಮಿ ಯಾರ ಭುಜದಲ್ಲೂ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಬಾಹುಗಳೂ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮವೇ ಧಾರಣಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಹಾ ಶಕ್ತಿ. ಶಾಶ್ವತವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಶಾಶ್ವತವಾದ ಭೂಮಿಗಾಗಿ ಬಲಿ ಕೊಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯವೂ ಇದೆ. ನೀನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದು ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಮಂದಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಕಲಹವನ್ನಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಮಹಾಯುದ್ಧವನ್ನು. ಅಖಂಡವಾದಂತಹ ಭರತ ಖಂಡವೇ ಹೊತ್ತಿ ಉರಿದೀತು ನಿನ್ನೊಬ್ಬನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ. ಮನುಕುಲವನ್ನು ಕಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೈ ತೊಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೆನ್ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಏನು ಹಕ್ಕಿದೆ? ಬಳಗ ಸಹಿತದಿ ನಡೆಯಬೇಡ ಕೃತಾಂತನಲ್ಲಿಗೆ. ಇನ್ನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕಾದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಪಾಂಡವರಿಗೂ ಇದೆ ಎನ್ನುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ ವೃಕಸ್ಥಳ, ಕುಶಸ್ಥಳ, ಆವಂತಿ, ವಾರಣಾವತ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಆಯ್ಕೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಊರು ಎಂಬ ಕೇವಲ ಐದು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತೃಪ್ತರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಪಾಂಡವರು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ. ಕೌರವಾ ನಿನ್ನ ಕೆಟ್ಟ ಛಲವನ್ನು ಬಿಡು. ಪಾಂಡವರಿಗೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯದ ಬದಲು ಐದು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನಾದರೂ ಕೊಡು.

ಕೌರವ : ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಹುರುಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಆ ನಿನ್ನ ನಡೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

|| ರಾಗ ಪಂತುವರಾಳಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ನಡೆಯಲೋ ಮುರಾರಿ ಸುಖದೊಳು | ಸಲುಗೆ ಮಾತ | ನುಡಿದು ಪೆಟ್ಟಿ
 ತಿನ್ನದೆನ್ನೊಳು || ನಡೆಯಲೋ || ಪ || ನೀನು ಬೇಡಿದೈದು ಗ್ರಾಮದಿ |
 ಬಂದನಾದ | ರಾನು ಕೊಡುವನಲ್ಲ ಪ್ರೇಮದಿ || ಕ್ಷೋಣಿಯ ತ್ರಿಪಾದ ಗೈದ |
 ಜಾಣತನವನೆಲ್ಲ ಗೋಪ | ರಾಣಿಯರಲಿ ತೋರು ನಮ್ಮಾ | ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ
 ಮೆರೆಯಲರಿದು || ನಡೆಯಲೋ ||

ಕೌರವ : ಮುರಾಂತಕ ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದು ನಿನಗೂ ಕ್ಷೇಮ.
 ಊರಿನವರಿಗೂ ಕ್ಷೇಮ. ಸುಮ್ಮನೆ ಮಾತಾಡಿ ನಿನ್ನ ಗೋಪ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
 ತೋರಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ನೀನು ತಂದ ಆಯುಧಗಳು ಸಾಕಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ
 ಬೇಕಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಹಗ್ಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು
 ಗೋಪ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಪೋಪ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡು.

ಕೃಷ್ಣ : ಆದೀತು. ಆದರೆ ಐದು ಗ್ರಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನು?

ಕೌರವ : ಅದೇನೂ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆಯಲ್ಲ. ಸಂಜಯನ ಮೂಲಕ ನಮಗದು
 ಬಂದಿತ್ತು. ನಿನ್ನ ಗ್ರಾಮರಾಜ್ಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ನನಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಸಮ್ಮತವಲ್ಲ.
 ನೀನು ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ನೀನೇ ಅವನೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ
 ಅವನನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂತಹ ಹುನ್ನಾರ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಅದು ಹೌದಾದರೆ
 ನಿನ್ನ ಆ ಮೂರು ಪಾದಗಳಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುವ
 ನಿನ್ನ ಚಾಣಾಕ್ಷತನ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನದು ತತ್ವನಿಷ್ಠವಾದ
 ನಿಲುವು. ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವ ಎಂದಿಗೂ ಎರಡಾಗ ಕೂಡದು. ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ
 ಸಿಂಹಾಸನ ಇಬ್ಭಾಗವಾಗಬಾರದು. ಒಂದೋ ನಾವಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಾ
 ಪಾಂಡವರಿರಬೇಕು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲೇ ಅದು ತೀರ್ಮಾನವಾಗಲಿ. ನೀನು
 ಬೇಡಿದ ಐದು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯವೇ ಅಡಕವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ
 ಭೌಗೋಳಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲರಾದಷ್ಟು ಮೂರ್ಖನಲ್ಲ ನಾನು.
 ಕೃಷ್ಣಾ ಐದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಾದರೆ ಅರ್ಧರಾಜ್ಯನ್ನೇ ಏಕೆ
 ಕೊಡಬಾರದು? ನನ್ನನ್ನು ರಾಜ್ಯಲೋಭಿ ಎಂದು ನಿಂದಿಸುವುದೇ ನಿನ್ನ
 ಉದ್ದೇಶ. ನಿನ್ನ ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ನಾನು
 ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತುಗಳೇಕೆ 'ಬೇಡಿದೊಂದೊಂದೂರು ನಮ್ಮೀ
 ನಾಡ ತಲೆಮಂಡೆಗಳು' ಗೋಷ್ಠದ ಧಾರಿಣಿಯನ್ನೇ ಆದರೂ ಪಾಂಡವರಿಗೆ
 ಸಾಮದಿಂದ ಕೊಡಲಾರೆ. ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಹಿಡಿದ ಛಲವನ್ನು ಬಿಡಲಾರೆ.

॥ ರಾಗ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ತ್ರಿವೃಡತಾಳ ॥

ಎಲವೊ ಪಾತಕಿ ಬರಿದೆ ಸಾಯದಿ | ರೊಲಿದು ಪಾಂಡವರುಗಳ ಕೂಡಿಕೊ |
ಕೊಲಿಸಲಾರೆನು ಸರ್ವಥಾ ಕೊಳು | ಗುಳದೊಳಿನ್ನು ॥

ಕೃಷ್ಣ : ಕೌರವಾ ಎಂತಹ ಕೊಲೆಪಾತಕಿಯೂ ತನ್ನನ್ನು ತತ್ಪನ್ನಿಷ್ಠನೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಿಡಿದ ಭಲವೆಲ್ಲ ತತ್ಪವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಅಪರಾಧಿ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಂತಹಾ ಪಾತಕಿಗೇ ಆದರೂ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ರಾಜಧರ್ಮ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕಾರಣ ಇದೆ. ಕೌರವಾ ಕೌಟುಂಬಿಕವಾಗಿ ನೀನು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ. ಭೀಷ್ಮರಂತಹಾ ಪಿತಾಮಹರ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಅವರ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬದುಕಿನ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಬಲ್ಲ ಭಾಗ್ಯ ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ತುಂಬು ಸಂಸಾರದ ಸುಖವನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಿ. ಗುರುದ್ವಯರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿ. ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯಾದ ಭಾನುಮತಿಗೆ ಅರಸನಾಗಿದ್ದಿ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಪ್ಪನಾಗಿದ್ದಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಭೂರಿ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ನೀನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೌರವಾ ಸಾವು ಯಾರನ್ನೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಂತ ವಿನಾಕಾರಣ ನಾವಾಗಿ ಸಾವನ್ನು ಬರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಒಂದು ಪವಿತ್ರವಾದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಯುವುದು ಆತ್ಮಾಹುತಿ.

ಕೌರವ : ಪಾಂಡವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ನಾನು ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗುತ್ತೇನೋ?

ಕೃಷ್ಣ : ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳೆಲ್ಲ ಉಳಿಯುವುದು ಒಲಿಯುವುದರ ಮೂಲಕವೇ. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಹೃದಯದಿಂದ ಒಲಿದು ಪಾಂಡವರುಗಳ ಕೂಡಿಕೊ. ಆಗ ಕೊಲಿಸಲಾರೆನು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಲಾರೆನು. ಭ್ರಮೆ ಎನ್ನುವ ಮುಸುಕು ಮುಸುಕಿ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಮಂಕಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಸು. ಧರ್ಮದ ದಾರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸು.

ಕೌರವ : ಇದಾದರೆ ಹೃದಯವನ್ನು ತಟ್ಟುವ ಭಾಷೆ. ಹೃದಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಭಾಷೆ. ಓ ದನುಜ ರಿಪೂ

ಪದ್ಯ : ಎನೆ ಧರಾಧಿಪ ನುಡಿದನರಿತಿಹೆ ದನುಜರಿಪು ನೀನಿಳೆಯ ಭಾರವ |
ನೊನೆಯಲವತರಿಸಿದವ ಮಾಯಾ | ಮನುಜನಲ್ಲಾ ||

ಕೌರವ : ನೀನು ಹೊರಡುವಾಗಲೇ ದನುಜಾರಿ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಮೊಳಗಿತ್ತಂತೆ. ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶ ದನುಜತ್ವದ ಹರಣ. ಎನ್ನ ಹರಣ ನಿನಗೆ ಶರಣ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣ. ಮಾಯಾ ಮಹಿಮನಾದ ನೀನು ಮಾಯೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭವನ್ನು ನಿಕ್ಷೇಪಿಸುವ ಮಹಾ ಪುರುಷ. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಾಮವನ್ನು ಚೋದಿಸಿದ್ದಿ. ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೋದಿಸುತ್ತಿರುವೆ. 'ಭಿನ್ನಾ ಭಿನ್ನನೀ ಮುರವೈರಿ' ಎಂದಮೇಲೆ ಅಂಜುವುದಕ್ಕೆ ಏನಿದೆ? ಕೌರವತ್ವವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ಕೌರವನಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಜನ್ಮದಲಿ ಧರ್ಮರಾಜನಾಗಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಅಮಂಗಲ ಶಕುನಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದುವಂತೆ. ಆಗಲೇ ಆತ್ಮಾಹುತಿ ಆಗಿದ್ದರೆ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಜಾನಾಮಿ ಧರ್ಮಂ ನ ಚ ಮೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಜಾನಾನಿ ಅಧರ್ಮಂ ನ ಚ ಮೇ ನಿವೃತ್ತಿಃ.' ಸ್ವಭಾವ ಸಿದ್ಧವಾದ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬಂದ ಸ್ವಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಇದೋ ರಣವೀಳ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಕೃಷ್ಣ : ಆದೀತು. ಆದರೆ ಆಲೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

* * *

Blank

ಭೀಷ್ಮ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯ
ಭೀಷ್ಮ – ಕೌರವ

Blank

ಭೀಷ್ಮ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯ ಭೀಷ್ಮ - ಕೌರವ

|| ರಾಗ ಮಧುಮಾಧವಿ ತ್ರಿವೃಡತಾಳ ||

ಕುರುಕುಲಾನ್ವಯತೀಲಕ ಬಾ ಬಾ | ತರಳ ಬಾರೀ ನಿಶಿಥಕಾಲದಿ | ತೆರಳಿ
ಬಂದಿಹುದ್ಯಾತಕೋರ್ವನೆ | ಪೇಳು ಪೇಳೈ ||೧|| ಕುಂಭಿನಿಪ ಶಶಿಬಿಂಬದಂತಿಹ |
ಸಂಭ್ರಮದ ಮುಖಕಮಲ ನೋಡಲು | ಡಂಬಕಾವ್ಯಥೆ | ಯೆಂಬ ಬಿಸಿಲಿನೊ |
ಳೆಂಬುಗೊಂಡಿಹುದೇತಕೆ ||೨|| ಧರೆಯ ಸಾಮದಿ ಕೊಡೆನು ಸಂಗರ |
ವಿರಚಿಸುವದೆಂದುತ ಚಿನ್ಮಯ | ಗರುಹಿ ಕಳುಹಿದೆ ನೀನು ಮುಂದಣ |
ಪರಿಯನರಿಯದೆ ತರಳನೆ || ೩ ||

ಭೀಷ್ಮ : ಬಾ ಮಗನೇ ಬಾ. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಬಂದಿದ್ದಿ.

ಕೌರವ : ಅಜ್ಜಾ ನಿಮ್ಮ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಕೌರವಾ ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡದ್ದು ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಯೋಗ.
ಆಯುಷ್ಮಾನ್ ಭವ. ಅತ್ತ ನಿದ್ರೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಎಚ್ಚರವೂ ಅಲ್ಲ.
ಅಂತಹಾ ಮಂಪರಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ
ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಬಗ್ಗೆ ಕನವರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು
ಬಂದಿ.

ಕೌರವ : ಅಜ್ಜಾ ನಿಮಗೆ ನಿದ್ರಾಭಂಗವಾಗಿದ್ದರೆ ದಯಮಾಡಿ ಕ್ಷಮಿಸಿ.

ಭೀಷ್ಮ : ಇದರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಏನಿದೆ ಹೇಳು. ನೀವೆಲ್ಲ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳಾಗಿರುವಾಗ
ಎಷ್ಟು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ನಾನು ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಳೆದಿದ್ದೆನೋ ನನಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.
ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮಗನೇ 'ನೀನು ಕುರುಕುಲಾನ್ವಯ ತೀಲಕ'
ತೀಲಕ ಎನ್ನುವುದು ಸೌಂದರ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ. ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ

ತಿಲಕ ಅದು ಪಾವಿತ್ರದ ಪ್ರತೀಕ. ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಕೇತವೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ಅದು ಹಣೆಯ ಗಾತ್ರಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಆಗ ಅನ್ವಯದ ಕೀರ್ತಿ ಬೆಳಗಬಹುದು. ಆ ತಿಲಕ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಆಸೆ ಈ ಅಜ್ಜನಿಗೆ.

ಕೌರವ : ನೀವು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಆದೀತು.

ಭೀಷ್ಮ : ನಾನಲ್ಲ ಮಗನೇ. ದೇವರು ಮನಸು ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವರು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನೀನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸುಯೋಧನಾ ಈ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಜ್ಜನ ನೆನಪಾಯಿತು? ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪಾಯಿತೋ? ಒಬ್ಬನೇ ಬಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ. ಛೆ ಛೆ ರಾಜಕೀಯದ ಮಹಾ ಮುತ್ಸದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಹೀಗೆ ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಬರುವುದು ಸರಿಯೇನಪ್ಪಾ? ಮಹಾರಾಜನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ನಿನಗೆ ಅಪಾಯದ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇರಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ?

ಕೌರವ : ಅಜ್ಜಾ ನನಗೆ ಧೈರ್ಯವುಂಟು. ನೀವು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟೂ ಕಾಲ ನಮ್ಮ ಕೂದಲನ್ನಾದರೂ ಕೊಂಕಿಸುವವರು ಈ ಧರಿತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಆದರೂ ಮಗನೇ ಈಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಯುದ್ಧದ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಿ. ರಣವೀಳೆಯವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಿ. ಅದೂ ಯಾರಲ್ಲಿ?

ಕೌರವ : ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನೀಡಿದ್ದು ಹರಿಯಲ್ಲಿ

|| ರಾಗ ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಹರಿಯೊಳು ಧುರವೆಂದೆನುತಲೆ ಕಳುಹಿದೆ | ಮರುಕದಿ ಪಾಂಡವರ ||

ಪೊರಯುವರಾರೈ ಎಮ್ಮನು ಕೆಣಕುತ | ಬರುವರು ದಿನದಿನದಿ||೧||

ಕೌರವ : ಅಜ್ಜಾ ಯುದ್ಧ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ರಣವೀಳೆಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿ ಎಂದು ಕೊಂಡಾಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನಲ್ಲ ಆ ಹರಿಯಲ್ಲಿ. ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಅವನಲ್ಲೇ ರಣವೀಳೆಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ

ನಾವು ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯಿಂದ ಬದುಕಬೇಕೆನ್ನುವ ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಆಸೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೋ? ಇದು ನನ್ನ ಮುಂದಿರುವ ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅಜ್ಜಾ ನೀವೂ ನಮ್ಮ ತೀರ್ಥರೂಪರು ಸೇರಿ 'ವಿಶ್ವಂಭರೆಯ ರಾಜ್ಯವ ಎರಡು ಮಾಡಿಯೆ ಹೊರೆಹೊಗದೆ ಪಾಲಿಸಲಿ' ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಚಾಚೂ ಅಡ್ಡ ಮಾತಾಡದೆ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ಆಯಿತು ಹೇಳಿ? ನಿತ್ಯ ಆ ಪಾಂಡವರಿಂದ ಕಿರಿಕಿರಿ. ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೆಣಕುತ್ತಾ ಇರುವ ಇವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವರು ಯಾರು? ನನ್ನ ಸಹನೆಗೂ ಒಂದು ಮಿತಿ ಉಂಟಲ್ಲ? ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಒಂದು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪರಿಹಾರ ಆಗಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಂದದ್ದು. ನಾವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಯುದ್ಧದ ಮೂಲಕವೇ ನಡೆಯಲಿ. ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ರಣವೀಳೆಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು. ಅಜ್ಜಾ ನಾನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನೀವಿದ್ದೀರಿ. ಪಾಂಡವರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ?

ಭೀಷ್ಮ : ನೀನು ರಣವೀಳೆಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಯಾರಲ್ಲಿ?

ಕೌರವ : ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ

ಭೀಷ್ಮ : ಅವನೇ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ?

|| ಸಾಂಗತ್ಯ ||

ಆದಿನಾರಾಯಣ ದುಷ್ಟಶಿಕ್ಷಣಕಾಗಿ | ಮೋದದಿ ದೇವಕಿಗುದಿಸಿ ||

ಸಾದರದೊಳು ಪಾಂಡುಚಾತರ ಪೊರೆಯುವ | ಭೇದಿಸಿಹನು ಕಂಸಾದಿಗಳ ||೧||

ಭೀಷ್ಮ : ಅನೇಕ ಬಾರಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಯಾರೆಲ್ಲ ನನ್ನ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೋ ಅವರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ 'ಕೃಷ್ಣಸ್ತು ಭಗವಾನ್ ಸ್ವಯಂ'. ಅವನೇ ಸೂತ್ರಧಾರಿ. ಅವನೇ ಪಾತ್ರಧಾರಿ.

ಕೌರವ : ಅಂದರೆ ಕೃಷ್ಣ ಅವತಾರ ಪುರುಷ ಅಂತ ನೀವು ಹೇಳುವುದೋ?

ಭೀಷ್ಮ : ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅನಾದಿಯೂ ಅನಂತನೂ ಎರಡೂ ಆಗಿರುವಂತಹ ಆದಿ ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಆದಿನಾರಾಯಣನೇ ಅವನು. 'ವಿಶ್ವಂ ವಿಷ್ಣುರ್ವ'

ಷಟ್ಕಾರ' ಎಂಬಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಆದವನು. ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ದುಷ್ಟರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದು ಅದೂ ಶಿಕ್ಷಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವನ ಉದ್ದೇಶ. ಪ್ರಪಂಚದ ಶಿಶುಗಳೆಲ್ಲ ಅಳುತ್ತಲೇ ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದವರು. ಆದರೆ ವಾಸುದೇವ ಕೃಷ್ಣ ದೇವಕಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಹೇಗೆ? 'ಮೋದದಿ ದೇವಕಿಗುದಿಸಿ' ನಗುತ್ತಾ ನಗುತ್ತಾ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಬೆಳಕಾಗಿ ಉದಿಸಿದ್ದು. ನಾವೆಲ್ಲ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಬರುವವರು. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೇ ಬದುಕುವವರು. ಮತ್ತೆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೇ ಕರಗುವವರು. ಆದರೆ ಬೆಳಕಾಗಿ ಬರುವವರು ಬೆಳಕಾಗಿ ಇರುವವರು ಬೆಳಕನ್ನೇ ಸೇರುವವರು ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ? ಅದು ಅವನೊಬ್ಬ ಮಾತ್ರ. ಬೆಳಕು ಹರಿಯಿತು ಕತ್ತಲೆ ಸರಿಯಿತು ಸಂಕಲೆ ಮುರಿಯಿತು. 'ಬೆಳಕತ್ತಲು ಬೆಳಕತ್ತಲು ಬೆಳಕತ್ತಲು ನೋಡೆ ಒಳಕಾಯಿತು ಕೆಳಕಾಯಿತು ಬೆಳಕಾಯಿತು ನಾಡೆ'. ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಕೃಷ್ಣ. ಮುಂದಿನದ್ದೆಲ್ಲವೂ ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದೇ. ಪೂತನಿ ಶಕಟ ಧೇನುಕ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಎಳೆ ಹರೆಯದಲ್ಲೇ ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ಕೃಷ್ಣ ಮಾವನೆಂಬ ಮಮಕಾರವನ್ನೂ ತೋರದೆ 'ಭೇದಿಸಿಹನು ಕಂಸಾದಿಗಳ'

ಕೌರವ : ಅಜ್ಜಾ ನಿಮ್ಮ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ವಿಷಯ ಒಂದುಂಟು.

ಭೀಷ್ಮ : ಏನದು?

|| ರಾಗ ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಪೊರೆಯುವ ಮಹಿಮನು ವಿಪಿನಾಂತರಗಳ | ಚರಿಸುವ ಕಾಲದೊಳು ||
ಧರಣಿಯ ಕೊಡಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟಿಹನ್ಯಾತಕೆ | ಸರುವಥ ಕೊಡೆನಿನ್ನ||೧||

ಕೌರವ : ಕೃಷ್ಣ ದೇವರು ಅಂತ ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವ ಮನುಷ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯ ಅಂತ ಅವನನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವ ದೇವರಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ಭಿನ್ನಾ ಭಿನ್ನನೀ ಮುರವೈರಿ' ಅಂತ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಈಗ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ಪೊರೆಯುತ್ತಾನೆ ಅಂತ ನೀವು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ. ಅವ ಹೇಗೆ ಪೊರೆಯುತ್ತಾನೆ? ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳುವುದು. ನೋಡಿ ಪಾಂಡವರು ದ್ರೂತದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋತು ಹೋದರು ಯಾಕೆ? ಕೃಷ್ಣ ದೇವರೇ ಆಗಿ ಪೊರೆಯುವವ ಹೌದಾದರೇ ಪಾಂಡವರೇ ಗೆಲ್ಲುವ ಹಾಗೆ

ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ? ಆಗ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಳುವ ಮಗುವನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಳುವುದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಆ ಕಾರಣವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ? ಹಾಗಾದರೆ ಪಾಂಡವರ ಸೋಲನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣನಿಂದಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಆಯಿತಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸೋಲದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈಗ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಕೌರವಾ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ವಾದ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ನಾಲ್ಕು + ನಾಲ್ಕು ಅಂದರೆ ಎಷ್ಟು?

ಕೌರವ : ಎಂಟು

ಭೀಷ್ಮ : ನಾಲ್ಕು x ನಾಲ್ಕು ಎಂದರೆ ಎಷ್ಟು?

ಕೌರವ : ನೀವೇ ಕಲಿಸಿದ್ದೀರಲ್ಲಾ? ಹದಿನಾರು

ಭೀಷ್ಮ : ಅದೇ ನೋಡು. ಸ್ವಾರಸ್ಯ ದೇವರ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ನಮಗರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ಒಂದೆರಡೆಂಟೇಳು ಲೆಕ್ಕವ ಗಣಿಸಲು' ಅಂತ ನಾರದರು ಹೇಳಿದರಲ್ಲಾ? ದೇವರ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಸಾಂಖ್ಯದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಬೇಕು.

ಕೌರವ : ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಒಗಟಿನ ಹಾಗಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳಿ.

ಭೀಷ್ಮ : ಮಗೂ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಯಾಮಗಳಿವೆ. ಒಂದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ. ಈ ಎರಡರೊಳಗೆ ಯಾವಾಗ ಹೇಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ದೇವರ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಬಿಟ್ಟ ವಿಷಯ. ಕೃಷ್ಣ ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲೇ ಇದನ್ನು ಒಂದು ತತ್ವವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದುವೇ ಗೋಪಾಲಕತ್ವ ಹಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗೋವು ಅದರ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೆ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಹೊರಗೆ ಹಾರುವುದಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಸಾವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹುಟ್ಟದೇ ಇರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ದೋಷ ಇದೆ. ಈಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ಅದರೆ ಕೆಡುಕನ್ನೇ ಯೋಚಿಸಬೇಡ.

॥ ಸಾಂಗತ್ಯ ॥

ಕೆಡಕಾನ್ಯೋಚಿಸಬೇಡ ಸತ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು | ಪಿಡಿದುಪೋದರು ವನಕವರು |
ಕೊಡದಿರೆಯರ್ಥಾ ರಾಜ್ಯವ ಕೃಷ್ಣ ಧುರದೊಳುಬಿಡದೆ ಹೊಂದಿಪ
ಜಯಗಳನು॥೧॥

ಭೀಷ್ಮ : ದ್ರೂತ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಅದು ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏನಿದ್ದರೂ ಅದು ಮುಗಿದ ಅಧ್ಯಾಯ. ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಸೋತ ಪಾಂಡವರು ಸತ್ಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಸತ್ಯ. ಈಗ ಪಣವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಬಂದ ಪಾಂಡವರು ರಾಜ್ಯಾರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಹಕ್ಕೊತ್ತಾಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಡಬೇಕಾದದ್ದು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮ. ರಾಜನೀತಿಯೂ ಹೌದು. ಧರ್ಮನೀತಿಯೂ ಹೌದು, ಹಾಗೆ ನೀನು ಅರ್ಧರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾನೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ. ಇದು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯ.

ಕೌರವ : ಅಜ್ಜಾ ನನ್ನ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯ ಬೇರೆಯೇ ಇದೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಏನದು

॥ ಭಾಮಿನಿ ॥

ಧಾರಿಣಿಯ ತಲೆಕೆಳಗೆ ಮಗುಚಲಿ | ವಾರಿಧಿಗಳೋಣಗೀಗ ಪೋಗಲಿ |
ಮಾರವೈರಿಯೆ ಸಮರಗೆಯ್ಯಲಿ ಪಾಂಡುಕುವರರಿಗೆ ॥ ಪಾರಮಾರ್ಥಕದಿಂದ
ಗೋಷ್ಠದ | ಧಾರಿಣಿಯ ಕೊಡೆ ಸಾಮದಿಂದಲಿ | ಸೂರೆಗೊಳ್ಳಲಿ ಎನ್ನ
ಸಿರಿಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಿಂದಿನಲಿ ॥ ೧ ॥

ಕೌರವ : ನೀವು ಹೇಳುವ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯಕ್ಕೂ ನಾನು ಹೇಳುವ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯಕ್ಕೂ ಒಂದಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ನನ್ನದು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯ. ಯಾವ ಧಾರಿಣಿಗಾಗಿ ಸಂಗ್ರಾಮ ನಡೆಯುತ್ತದೋ ಆ ಧಾರಿಣಿಯೇ ತಲೆ ಕೆಳಗಾಗಿಸಿ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿ. ಸಪ್ತ ಸಾಗರಗಳು ತಮ್ಮ ಗುಣಧರ್ಮವನ್ನು ಮೀರಿ ಬತ್ತಿ ಬರಡಾಗಿ ಹೋಗಲಿ. ಪ್ರಳಯಾಂತಕನಾದಂತಹ ಪಶುಪತಿಯೇ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪಾಂಡವರ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರಲಿ. ಆದರೆ

ಸಾಮದಿಂದ ಗೋಷ್ಠದ ಧಾರಿಣಿಯನ್ನು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಕೊಡಲಾರೆ. ಅಜ್ಜಾ ನಿಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಗ ನಾನು ಹಿಡಿದ ಭಲವನ್ನು ಬಿಡಲಾರೆ. ನೀವು ಭಲವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೀರಿ ಅಂತ ಆದರೆ ನಾನೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ ನಿಮಗೆ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನೇ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಒಳ್ಳೆಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಿ. ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಕೊಡೆ ಅಜ್ಜನಿಗೂ ಕೊಡೆ. ಮಗನೇ, ನನ್ನದು ತ್ಯಾಗದ ಭಲ. ನಿನ್ನದು ಭೋಗದ ಭಲ.

ಕೌರವ : ಆದರೂ ಭಲ ಭಲವೇ ಅಲ್ಲವೋ ? ಬೆಂಕಿ ಬೆಂಕಿಯೇ ಅಲ್ಲವೋ ?

ಭೀಷ್ಮ : ಹೌದು, ಆದರೆ ಬೆಂಕಿಗೂ ಬೆಳಕಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆಯಲ್ಲಾ? ತರಳಾ

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ತರಳ ಲಾಲಿಸು ಧರ್ಮಜಾತನು | ಪರಮಸಜ್ಜನ ಸದ್ಗುಣಾಕರ |
ಕರುಣದಿಂದವನೊಡನೆ ಮೈತ್ರಿಯನೆಸಗಿದರೆ ನಿನಗೆ || ಬರುತಿಹುದು
ಸಹವಾಸಗುಣದೊಳು | ಧರೆಯೊಳಗೆ ಸತ್ಕೀರ್ತಿ ಸಹನೆಗೆ | ಳೊರೆಯುವನು
ಕರ್ಣಾದಿ ಮೂರ್ಖರ ನುಡಿಯ ಕೇಳದಿರು || ೧ ||

ಭೀಷ್ಮ : ಮಗನೇ ನಿಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಏನೇನೂ ಕುಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ವಿಭಾಗವನ್ನು ನಾವೇ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಪರಸ್ಪರ ಕೂಡಿ ಬದುಕಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಆಸೆ. ನಿನಗೆ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಡುವ ದುಷ್ಟರ ಕೂಟದಿಂದ ದೂರ ಸರಿ. ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸದ್ಗುಣಸಾರನಾದ ಧರ್ಮರಾಜನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿ. ಪರುಷದ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಕಬ್ಬಿಣವೂ ಚಿನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮರಾಜನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ವೃದ್ಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಕೌರವ : ಅಂದರೆ ನಾನು ಕೆಟ್ಟವ. ಧರ್ಮರಾಜ ಒಳ್ಳೆಯವ. ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೇ, ನನ್ನನ್ನೇ ಜರೆಯುತ್ತೀರಿ.

॥ ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಝಂಪತಾಳ ॥

ಜರವುದ್ಯಾತಕೆ ಎನ್ನನು | ಪಾಂಡವರ | ಪರಿಪರಿಯ ಕೀರ್ತನವನು |
ಮರುಕದಿಂ ಪೊಗಳಲ್ಯಾಕೆ | ಎನ್ನೊಡನೆ ಕಿರಳಿ ನುಡಿವಿರಿ ಮೇಲಕೆ || ೧ ||

ಕೌರವ : ಪ್ರತೀ ಸಲವೂ ನೀವು ಪಾಂಡವರನ್ನೇ ಹೊಗಳುವುದು. ನಾವು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ತಪ್ಪು. ನಾವು ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇ ತಪ್ಪು. ಈ ಹುಟ್ಟಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಬದುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅದೂ ತಪ್ಪು. ನನ್ನನ್ನು ಯಾಕೆ ಅಜ್ಜಾ ಹೀಗೆ ಜರೆಯುವುದು? ಏನು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ನಾನು ನಿಮಗೆ? ಯಾಕೆ ಸಿಟ್ಟು? ಯಾಕೆ ಭೇದ?

ಭೀಷ್ಮ : ಕಂದಾ ಹಾಗಾಡಬೇಡ. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇಧವಿಲ್ಲ.

ಪದ್ಯ - ಭೇದವಿಲ್ಲನಗೆ ನಿಮ್ಮಭಯರೊಳೆಲೆ ಕಂದ | ಕ್ರೋದದಿಸಮರಗೆಯ್ಯೆ |
ಬಾಧಿಪುದತಿಚಿಂತೆ ಸೈರಿಸಲಾರೆನು | ಮೇದಿನಿ ಕೊಡೊ ಸಾಮದಿ ||೧||

ಭೀಷ್ಮ : ನೂರಾರು ತೊಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗಿದವನು ನಾನು. ನಿಮಗೆಲ್ಲ ತಾಯಿಯೂ ಆದೆ. ತಂದೆಯೂ ಆದೆ. ಗುರುವೂ ಆದೆ. ಅಜ್ಜನೂ ಆದೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬೇಧವೋ ಮಗನೇ? ದಯಮಾಡಿ ಹಾಗಾಡಬೇಡ.

ಕೌರವ : ಕ್ಷಮಿಸಿ ಅಜ್ಜ. ಏನೋ ಒಂದು ಉದ್ದೇಗದಲ್ಲಿ ಆ ಮಾತು ಬಂತು. ನಿಮಗೆ ನೋವಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲ. ಆದರೆ

ಭೀಷ್ಮ : ಏನು ಆದರೆ

ಪದ್ಯ - ಭೇದಗಳು ನಿಮಗಿರದಿರೆ | ನಮ್ಮೊಳಗೆ | ವಾದ ಬೇಡೆನ್ನುತಿಹಿರೆ ||
ಹೋದ ನುಡಿ ಹಿಂದಾದುದು | ನಮ್ಮ ಸೇ | ನಾಧಿಪತ್ಯವ ತಾಳ್ಳುದು||೧||

ಕೌರವ : ವಾದ ಬೇಡ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಬೇಡಿಕೆ ಅಜ್ಜ. ಬೇಧವಿಲ್ಲ ಅಂತ ಆದರೆ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆಯುವ. ನಡೆಯಬಹುದಾದ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೀವು ನಮ್ಮ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಬರಬೇಕು. ಹೇಗೂ ಈ ತನಕವೂ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದವರು ನೀವು ತಾನೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ವೃದ್ಧನಾದರೂ ನಾನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರ ನಡುವೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ಈ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಅಜ್ಜನಾಗಿ ನಾನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೇ ನನ್ನ ಕೊರಗು. ಇದನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲ ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದೇ? ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರು ಈಗ ಬೇರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಹೇಳು. ತಾಯಿ ಸತ್ಯವತಿಯವರು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಗಲಿ ಹೋದರು. ಈಗ ಒಬ್ಬ ಭೀಷ್ಮ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಜನ್ಮಾಂಧನಾದಂತಹ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪ ದೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಭಾರವನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದೇನಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕಾಪವಾದವನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಲಿ ಹೇಳು.

ಕೌರವ : ಬೇಡ. ಅಜ್ಜಾ

ಪದ್ಯ – ಬಿಡದೆ ಖಾಡಾಖಾಡಿ ಹಳಚುವೆನು ಋಣವಿರಲು | ಪೊಡವಿ ಕೊಂಬರು ಪಾಂಡುಸುತರು || ಕಡುಮಮತೆಯಿರಲವರ ಸೇರಿಕೊಂಬುವದೀಗ | ತುಡುಕಿ ಸಮರವಗೆಯ್ಯದಿರೆನು||

ಕೌರವ : ನಿಮಗೆ ನೋವಾಗುವುದು ಬೇಡ. ನೀವು ನಂಬುವ ದೇವರೇ ಹುಲಿಯನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ದನವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮೀರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲೂ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. 'ನಲಕಿರಿವೆನಲ್ಲ ಛಲಕಿರಿವೆನು.' ನೀವು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರಿ, ಇರಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲ ಪಾಂಡವರ ಮೇಲಣ ಮಮತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ನೀವು ಹೋಗಬಹುದು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ಉಳಿದರೂ ಸರಿ. 'ಬಿಡದೆ ಖಾಡಾಖಾಡಿ ಹಳಚುವೆನು' ಒಂದು ವೇಳೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಳುವ ಋಣ ಪಾಂಡವರದ್ದಾದರೆ ಜಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ನೀವೇ ಪಾಂಡವರ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಬಂದರೂ ಅಜ್ಜಾ, ನಿಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಗ ನಾನು ತುಡುಕಿಯೇನು ತುಡುಕಿಯೇನು.

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಅರಿಯೆ ಕೌರವ ಎನ್ನ ಸತ್ವವ | ಪರಿಕಿಸೆತ್ತಿದ ಧನುವನಿಳುಹಲು | ಶಿರವರಿವೆ ಭೂಪರನು ದಶ ಸಾಸಿರವನನುದಿನದಿ || ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಂಜನು | ನಿರತವೆನ್ನಯ ಶಪಥ ಕೇಳಿಕೊ | ದುರದಿ ಜಯ ಪೊಂದುವುದು ನಿನ್ನಯ ಪುಣ್ಯ ಫಲವೆನುತ ||೧||

ಭೀಷ್ಮ : ಅಂದರೆ? ಏನು ನಿನ್ನ ಅಜ್ಜ ಹೇಡಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀಯೋ? ನಾನು ಗಂಧರ್ವ ಲೋಕವನ್ನೇ ತುಡುಕಿದವನು. ಆ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಅಜ್ಜನಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನೀನು ನೋಡಿದ್ದು. ಮಹಾವೀರನಾಗಿ ಲೋಕ ಲೋಕಾಂತರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಡುಗಿಸಬಲ್ಲ ಭಯಂಕರ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಾಯಶಃ ನೀನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಆಗುತ್ತೇನೆ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಎತ್ತಿದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕೆಳಗಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು 'ಶಿರವರಿವೆ ಭೂಪರನು ದಶಸಾರವನುದಿನದಿ' ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಮಕುಟವರ್ಧನರ ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತೇನೆ 'ಪಿಡಿಯೆಂ ಚಕ್ರಮೆನಿಪ್ಪ ಚಕ್ರಿಯೊಳ್ ಪಿಡಿಯಿಪ್ಪೆಂ ಕರಚಕ್ರಂ ಇಳಾಚಕ್ರಂ ಬೆರಗುಗೊಂಬಂತೆ' ಇದು ನನ್ನ ವೀರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ.

ಕೌರವ : ಏನೋ ಅಜ್ಜ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮದೇ ಧೈರ್ಯ. ಒಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ

ಭೀಷ್ಮ : ಶುಭವಾಗಲಿ.

* * *

ಕರ್ಮ ಬಂಧನ
ಭೀಷ್ಮ - ಕೃಷ್ಣ

Blank

ಕರ್ಮಬಂಧನ
ಭೀಷ್ಮ - ಕೃಷ್ಣ

|| ರಾಗ ಝಂಪತಾಳ ||

ಚಿನ್ಮಯನೆ ಲಾಲಿಪುದು | ಪುಣ್ಯವಂತಗೆ ಘೋರಾ | ರಣ್ಯಗಳು ಪಟ್ಟಣವು |
ಮಣ್ಣೆ ಹೊನ್ನಹುದು || ಪುಣ್ಯಹೀನಗೆ ರಾಜ್ಯ | ಕಾನನವೆ ಕೇಳ್ ಮತ್ತೆ |
ಚಿನ್ನಗಳು ಮೃತ್ತಿಕೆಗಳಂತೆ ತೋರುವವು || ೧ ||

ಭೀಷ್ಮ : ಭಗವಾನ್ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ನಿನಗೆ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ಕೃಷ್ಣ : ಭೀಷ್ಮರೇ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಾನೇ ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರದ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಅಡ್ಡಿಯಾದೀತು ಅಂತ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಈ ದಿವಸದ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಯೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪಕ್ಷದಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಯುದ್ಧವಿರಾಮವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಅರ್ಜುನನೂ ತಕ್ಷಣವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಿನಗೆ ಆಕ್ಷೇಪ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ?

ಕೃಷ್ಣ : ಛೆ ಛೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವುದು ಅಂತಂದರೆ ಹೆಜ್ಜೆನು ಸವಿದಂತೆ. ಮಗು ತಾಯಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ತಾಯಿ ಮಗುವನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವಂತೆ. ಇರಲಿ ಆಚಾರ್ಯರೇ ಏನಂತೆ ವಿಶೇಷ?

ಭೀಷ್ಮ : ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವುದು ಮತ್ತು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆಡುವುದು ಅದೇ ವಿಶೇಷ. ನೀನು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಮಹಾ ಶೇಷ.

ಕೃಷ್ಣ : ಆದರೂ ಸನ್ನಿವೇಶ ಅಂತ ಒಂದು ಉಂಟಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳಿದ್ದು.

ಕೃಷ್ಣ : ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ದೊಡ್ಡವರು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಯಾರೂ ಮಾಡದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ತಂದೆಗೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಹಾಗಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಎರಡು ನಮಸ್ಕಾರ ಸಲ್ಲಬೇಕು.

ಭೀಷ್ಮ : ನನ್ನ ತಾಯಿಗೂ ಪಿತೃ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವನು ನೀನು. ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರದ ಎಂಟು ಮಂದಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದಿ. ಎಷ್ಟು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕಾದೀತು ಹೇಳು.

ಕೃಷ್ಣ : ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ ಒಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಸಾಕು.

ಭೀಷ್ಮ : ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನಾನು ಭಾವುಕನಾಗುತ್ತೇನೆ. 'ಪುನಶ್ಚ ಭೂಯೋಪಿ ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ' ಅಂತ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಏನಿದ್ದರೂ ನೀವು ಆಚಾರ್ಯರು. ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ತೂಕ ಇದೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಸ್ವಾಮೀ ನಿನ್ನನ್ನು ತೂಗಬಲ್ಲವರು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯ ನೀನು ಗೀತಾಚಾರ್ಯ. ಓ ಚಿನ್ಮಯಾ ಮೃಣ್ಮಯತ್ವದಿಂದ ಚಿನ್ಮಯತ್ವಕ್ಕೆ ಎತ್ತರಿಸಬಲ್ಲವನು ನೀನು ಮಾತ್ರ. ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಉತ್ತರಿಸಬಲ್ಲವನು ನೀನು ಮಾತ್ರ. ಪ್ರಬಲವಾದಂತಹ ಒಂದು ಸಂದೇಹ ಇದೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ.

ಕೃಷ್ಣ : ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರುವ ನಿಮಗೂ ಸಂದೇಹವೋ?

ಭೀಷ್ಮ : ಜ್ಞಾನಿಯಾದರೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜಿಜ್ಞಾಸುವೂ ಆಗಬಹುದಲ್ಲ

ಕೃಷ್ಣ : ಆಗಬಹುದು ತನಗಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಲೋಕಕ್ಕಾಗಿ.

ಭೀಷ್ಮ : ಸುದೀರ್ಘವಾದ ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಂಡ ಮತ್ತು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿವೇದಿಸುತ್ತೇನೆ. 'ಪುಣ್ಯವಂತಗೆ ಘೋರರಣ್ಯಗಳು' ಸ್ವಾಮೀ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದ ಮನುಷ್ಯರು ಪುಣ್ಯವಂತರೇ ಆದರೂ ಅವರು ಕಾಡಾಡಿಗಳಾಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಹೀನರು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂತು.

ಕೃಷ್ಣ : ಇದುವೇ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯೋ? ಅಲ್ಲ ಮುಂದುವರಿಕೆ ಉಂಟೋ?

ಭೀಷ್ಮ : ಉಂಟು. 'ಪುಣ್ಯವಂತಗೆ ಘೋರರಣ್ಯಗಳೆ ಪಟ್ಟಣವು' ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಸರ್ವ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಬಂತು. 'ಪುಣ್ಯಹೀನಗೆ ರಾಜ್ಯ ಕಾನನವು' ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದವರು ನಾಡಿನ ಸುಖದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು.

ಕೃಷ್ಣ : ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಅನುಭವವನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ನೀವು ಮಂಡಿಸಿದ್ದೀರಿ ಅಂತ ಭಾವಿಸಬಹುದಾ?

ಭೀಷ್ಮ : ಹೌದು ನೀನೇ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬಯಸಿ ಬಂದ ಕೌರವನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅದು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ದೊರೆಯಿತು. ಎಲ್ಲವೂ ಅವರವರ ಕರ್ಮದ ಫಲ ಅಂತ ನಾನು ಭಾವಿಸುವುದು.

ಕೃಷ್ಣ : ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಯಸಿದರೂ ಬಯಸದೇ ಇದ್ದರೂ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವಾದರೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ.

ಭೀಷ್ಮ : ಅದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ನೇರವಾಗಿ ಅಲ್ಲವಾದರೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಸಂದೇಹ ಉಂಟು. ಹೇಳುವುದೋ ಬೇಡವೋ ಅಂತ ಯೋಚಿಸುವುದು ನಾನು.

ಕೃಷ್ಣ : ಹೇಳಿ

ಪದ್ಯ - ಹೇಳಲಾರೆನು ಕರ್ಮ | ಸಕಲರನು ಬಾಧಿಪುದು | ಶೂಲಿಯನು ಬಳಲಿಸಿತು
ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಪಾಲ || ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳಂತೆ | ಸೃಷ್ಟಿಗೈಯುವನಜನು |
ಶ್ರೀಲಲನೆಪತಿ ನಿನ್ನ | ಬೆನ್ನನಟ್ಟಹುದು || ೨ ||

ಭೀಷ್ಮ : ಜೀವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಈ ಮಾತು ದೇವರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೋ?
ಹೇಳಲಾರೆ. ಹಾಗಂತ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳದೇ ಇದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಯಾರಲ್ಲೂ
ಹೇಳಲಾರೆ. ಬೇರೆಯವರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿತೋ? ಅದೂ
ಹೇಳಲಾರೆ. ಕೃಷ್ಣಾ ಬಹುಶಃ ಈ ಕರ್ಮ ಎನ್ನುವುದು ಸಕಲರನ್ನೂ
ಬಾಧಿಸುವಂಥದ್ದು. ದೇವರೂ ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಅಪವಾದ ಅಲ್ಲ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.
ಯಾಕೆ ಅಂದರೆ ತ್ರಿಶೂಲಪಾಣಿಯಾದ ಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮನ ತಲೆಯನ್ನು ಚಿವುಟಿದ್ದೇ
ಕಾರಣವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲದಿಂದ ಪೀಡಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಅದುವೇ
ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೂಪಕವೂ ಆಗಿ ಹೋಯಿತು. ಪ್ರಾರಬ್ಧದ
ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಅವನೂ ತಿರಿದುಣ್ಣಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು,
ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗಾದರೂ ನೆಮ್ಮದಿ ಉಂಟೋ? ಅವರಿಂದ ನಮ್ಮೂರಿನ
ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳೇ ಎಷ್ಟೋ ವಾಸಿ. ಅವರಿಗೆ ಶಾಂತಿಯುಂಟೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.
ಆದರೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಉಂಟು. ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅದೂ ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಒಂದು
ಹಗಲು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಂತೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಚಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಿ ನೀವು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೂ ನನಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ
ಉಂಟು?

ಭೀಷ್ಮ : ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿದ್ದು.

ಪದ್ಯ - ಧರಿಸಿದೆಯ ಮತ್ಸ್ಯಾದಿ ರೂಪುಗಳ ನೋಡೀಗ | ನರನ ಸಾರಥಿಯಾದ
ವಿಧಿಯನೇನೆಂಬೆ ಕುರುಪತಿಯ ದುಷ್ಕರ್ಮ | ವ್ಯಾಕೆ ನಿಂದಿಪುದೀಗ |
ಧರ ಚತುರ್ದಶ ಪೊರೆವ ಮಹಿಮಗಿಂತಾಗೆ || ೩ ||

ಭೀಷ್ಮ : ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ಗೊಂದಲವಿದೆ. ನೀನು ಧರಿಸಿದ್ದೋ ಅಲ್ಲ ಧರಿಸಬೇಕಾಗಿ
ಬಂದದ್ದೋ? ಒಂದಲ್ಲ ಎರಡಲ್ಲ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ನೀನು ಅವತಾರಗಳನ್ನೆತ್ತಿದ್ದಿ.
ಕೂರ್ಮನಾಗಿ ಬಂದಿ. ಆಮೇಲೆ ಹಂದಿಯಾಗಿ. ಛೇ ಛೇ ಏನು ಅವತಾರ
ಸ್ವಾಮಿ ನಿನ್ನದು? ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ಅಸಂಬಂಧ ವೇಷ ಹಾಕುವವರನ್ನು
ಏನು ನಿನ್ನ ಅವತಾರ ಅಂತ ಹೇಳುವುದು ರೂಢಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ದೇವರಿಗೂ ಶಾಪ ಅಂತ ಉಂಟೋ? ಇದ್ದರೆ ಅದು ಪ್ರಾರಬ್ಧವೇ ಆಯಿತಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ನನಗನಿಸಿದ್ದು ಈಗ ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ಇದು ಎಷ್ಟನೆಯ ಅವತಾರ? 'ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಸೂತಾವತಾರಮುಂ ಹರಿಗಾಯ್ತೆ' ಎಂದು ಕೇಳುವ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಕೃಷ್ಣ : ಆಚಾರ್ಯರೇ ಬಹಳ ಸೊಗಸಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದು ಹೌದು. ಆದರೆ ಜೀವರನ್ನೂ ದೇವರನ್ನೂ ಒಂದೇ ಮಾನದಿಂದ ಅಳಿಯುವುದು ಸರಿಯಾದೀತೋ?

ಭೀಷ್ಮ : ಹಾಗಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿವೇದಿಸಿದ್ದು

ಕೃಷ್ಣ : ಓಹೋ ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಧ್ವಜವನ್ನು ನೋಡಿ.

|| ರಾಗ ಏಕತಾಳ ||

ಗರುಡ ಧ್ವಜನದ ಕೇಳುತ ಗಂಗಾ | ತರಳನ ನುಡಿಗಳನು ||

ದುರಿತಗಳೊದಗದ ತೆರದಲಿ ಶರಣರ | ಪೊರೆವುದೆ ಬಿರುದೆನ್ನ || ೧ ||

ಕೃಷ್ಣ : ದೇವರಿಗೆ ಕರ್ಮಬಂಧನವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಊಹಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನದ ಒಂದು ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಬಹುದು. ಮೇಲಿನವರ ತೋಟಕ್ಕೆ ನೀರಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತೋಟಕ್ಕೆ ನೀರಿರದಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಏನು? ನಮ್ಮ ವಿಷಯ ಏನೂ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ. ವೈದ್ಯರಿಗೇ ಸೌಖ್ಯ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಹಾಗೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಹೌದು, ನಮಗೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ನಮಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ ಅದು ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ನೇತೃತ್ವಕ ಸಮಾಧಾನ. ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ನೀನು ಅವತಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದು. ಧರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಹೌದು, ಶಾಪ ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಾತಿಭಾಸಿಕ ಸತ್ಯಗಳು. ನಾನು ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಮತ್ತೆ ಹೇಗೆ?

ಕೃಷ್ಣ : ನಾನು ಅವತರಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಭಕ್ತ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ. ಅವ ತರಿಸಿದ್ದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಧ್ವಜವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಂತ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. ನಾನು ಗರುಡವಾಹನನೂ ಹೌದು ಗರುಡಧ್ವಜನೂ ಹೌದು. ಅಂದರೆ ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಹೊರುತ್ತಾರೋ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಹೊರುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯಾದ ಗಂಗಾದೇವಿಯೂ ಅವತರಿಸಿದ್ದು. ಭಗೀರಥ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ ಅವ ತರಿಸಿದ್ದು. ಭಕ್ತಿಯೇ ಶಕ್ತಿಯಾದಾಗ ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ಭಗವಂತ ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ' ಎಂಬಂತೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ನಿಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ. 'ಸೃಜಾಮೃಹಂ' ನಾನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. 'ನಮಾಂ ಕರ್ಮಾಣಿ ಲಿಂಪಂತಿ' ಎಂಬಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ಮಬಂಧನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಅವತಾರದ ಉದ್ದೇಶ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಭಕ್ತೋದ್ಧಾರ.

ಕೃಷ್ಣ : ಹೌದು. ಶರಣೋದ್ಧಾರಣ. 'ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ' ಆಮೂಲಕ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆ. 'ಒಲಿದವರನುಜ್ಜೀವಿಸುವ ಬಗೆ ಬಲುಹು ಮುರಮಥನಂಗ; ಹೂವ ತರುವರ ಮನೆಗೆ ಹುಲ್ಲ ತರುವ' ಸಾಕಲ್ಲಾ

ಭೀಷ್ಮ : ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ಭವಮೂರ್ತಿಗೆ ಕರ್ಮಬಂಧನ ಇಲ್ಲ. ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಗೆ ಉಂಟೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಯಾಕೆಂದರೆ ಈಗ ನಿನ್ನ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಸೂತಾವತಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಏನು? ಇದನ್ನು ಯಾವ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿಸುವುದು?

ಕೃಷ್ಣ : ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದ್ದು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು?

ಭೀಷ್ಮ : ಅಖಂಡವಾದ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕರ್ಮಬಂಧನ ಇದೆಯಲ್ಲ

ಕೃಷ್ಣ : ಇದೆ. ನಾನು ಹೇಳಿದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಇರಲಿ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕರ್ಮಬಂಧನವೂ ಇದೆ. ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವೂ ಇದೆ. ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದಿಲ್ಲ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಆದರೂ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಿಂದ ಬಂದಂತಹ ಸಂಚಿತ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಹ್ಯವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಷ್ಟೇ.

ಭೀಷ್ಮ : ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದರೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?

ಕೃಷ್ಣ : 'ಉದ್ಧರೇದಾತ್ಮನಾತ್ಮನಾಂ' ಎಂಬ ಹಾಗೆ. ಕ್ರಿಯಮಾಣ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಯನ್ನುವ ಸಾರಥಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಕುದುರೆಗಳು. ಮನಸ್ಸು ಎನ್ನುವ ಕಡಿವಾಣ. ಈ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮನನ್ನು ಸತ್ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು. ಎಂದರೆ ಇದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು ಬುದ್ಧಿಯೋಗದಿಂದ. ಮತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಕರ್ಮಾನುಸಾರಿಣಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕರ್ಮಬುದ್ಧ್ಯಾನುಸಾರಿಣಿ ಎಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸಬೇಕು.

ಭೀಷ್ಮ : ಈ ನಿನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ನೀನು ವಿಷದೀಕರಿಸುವಾಗ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂದೇಹವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಏನದು?

ಭೀಷ್ಮ : ಸ್ವಾಮೀ ಭಕ್ತರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾದ ದೇವರು ಭಕ್ತರ ನಡುವೆ ಭೇದ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಾದೀತೋ?

ಕೃಷ್ಣ : ಅಂದರೆ

|| ರಾಗ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಪಂಕಾಚಾಕ್ಷ ಭೇದವ್ಯಾಕೋ | ಕಿಂಕರನಲ್ಲವೆ ನಾನು |
ಶಂಕೆಯೇನೈ ಪಾರ್ಥನಧಿಕ | ಕಿಂಕರನಾಗಿಹನಿನಗೆ ||

ಭೀಷ್ಮ : ಪಂಕಜಾಕ್ಷಾ ತಾವರೆಯ ಎಸಳುಗಳಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿರುವವನು ನೀನು. ತಾವರೆ ಹೇಗೆ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಭೃಂಗಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮಕರಂದವನ್ನು ಹಂಚುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ. ಸಮಾನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಮಾನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕಲ್ಲಾ ನೀನು

ಕೃಷ್ಣ : ಈ ಸಮತಾವಾದಕ್ಕೆ ಏನು ಧಕ್ಕೆಯಾಗಿದೆ ಈಗ?

ಭೀಷ್ಮ : ನಾನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತ. ಅರ್ಜುನನೂ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತ. ಈ ರಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವನ ರಥದಲ್ಲಿ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು ಅವನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಸುತ್ತೀಯಲ್ಲ? ಇದು ಭೇದವಲ್ಲವೋ ಸ್ವಾಮೀ?

ಕೃಷ್ಣ : ಅರ್ಜುನ ಸಾರಥಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನೀವು ಅಂತಹ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಕೇಳದಿದ್ದರೂ ಕೊಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಾದ ನೀನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕಲ್ಲ

ಕೃಷ್ಣ : ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆಯೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ನಿಮಗೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಅದು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾಣುವ ಸತ್ಯ. ಅರ್ಜುನ ನನಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಭಕ್ತ ಅಂತ ಜನ ಭಾವಿಸುವ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲ? ನೀನು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಆಳೆತ್ತರದ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ 'ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ' ಎಂದು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ಈ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನಿಂದ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿಸುತ್ತೀಯಲ್ಲ? ಯಾಕೆ ಈ ಭೇದ ಭಾವ?

ಕೃಷ್ಣ : ಭೇದವು ನಿಮ್ಮೊಳಗೇ ಇದೆ

|| ರಾಗ ಏಕತಾಳ ||

ಭೇದವು ನಿಮ್ಮೊಳಗುಭಯರ ಪಾಲಿಪ | ಆದಿ ಪಿತಾಮಹನು |
ಕಾದಿಹ ತೈಲವ ತೊಡೆದನೆ ಧರ್ಮಜ | ಪೋದೆಯ ಕುರುಬಲಕೆ ||೧||

ಕೃಷ್ಣ : ಆದಿಪಿತಾಮಹನೆಂಬ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಭೇದ ಇಲ್ಲ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪಿತಾಮಹನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ನಡುವೆ ಭೇದವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮಾತ್ಮರು ಪಾಂಡವರು ಅಂತ ಪದೇ ಪದೇ ನೀವೇ ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದವರು. ಅಂತಹ ಧರ್ಮಾತ್ಮರಾದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜೀವನದ ಸಂಧ್ಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವೆನ್ನುವ ಈ ಸಂಧಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕೌರವನ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೀರಿ. ಈ ಕಾರಣವಾಗಿ ನೀವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ದೋಷಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ದೂರುವುದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ಹೇಳಿ.

ಭೀಷ್ಮ : ದೇವರನ್ನೂ ಜೀವರನ್ನೂ ಒಂದೇ ಮಾನದಿಂದ ಅಳೆಯಬಾರದು ಅಂತ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತಲ್ಲಾ. ನೀನು ಲೋಕದ ದೇವರು.ನಾವು ಲೋಕರು. ನೀನು ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಾವು ಕರ್ಮಾಧೀನರು. ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೇ ನೀನೂ ಮಾಡುತ್ತಿ ಅಂತಾದರೆ ಭಕ್ತ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ನಡುವೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಏನಿದೆ?

ಕೃಷ್ಣ : ಇದೆ. ಭಗವಂತನ ದಾರಿ ಮತ್ತು ಭಕ್ತನ ದಾರಿ ಎರಡೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿವೆ. ದೇವರೇ ಆದರೂ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತಾಲನೆಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತ ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನೀವು ಆ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಭೀಷ್ಮ : ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ. ಆದರೆ ನಾನು ಭೇದ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವ ನಿನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪ ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಯಾಕೆ

ಭೀಷ್ಮ : ನಾನು ಕುರುಪತಿಯೊಂದಿಗೇ ಇದ್ದವನು.

ಪದ್ಯ -ಕುರುಪತಿಯೊಳಿದುರ್ ಜೀವ | ಪೊರೆದು ಋಣವ ಗಳಿಸಿದೆನು |
ತೊರೆಯಲಾರೆನಯ್ಯೊ ಕುಂತಿ | ತರಳರ ಹಂಗೇನೊ ನಿನಗೆ||

ಭೀಷ್ಮ : ಸ್ವಾಮೀ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವನು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪ್ರತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವನು. ಪಿತೃವಿನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡವನು. ಆ ಆಜ್ಞೆ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಗತಿಯೇ ಬದಲಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಹಿಡಿ ತುತ್ತಿಗೂ ನನಗೆ ಹಕ್ಕಿನಿಂದ ಬಂದ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಪಾಂಡು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಆದರೆ ಪಾಂಡುಕುಮಾರ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಅಗಲಿ ಹೋದ. ಒಂದು ಕಣ್ಣು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಣ್ಣಾಗಿ ಉಳಿದದ್ದು ಕಣ್ಣೆಲ್ಲದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಮಾತ್ರ. ಸ್ವಾಮೀ ನನಗೆ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನದ ಋಣ ಇದೆ. ಸಿಂಹಾಸನದ ಋಣ ಇದೆ. ಕಣ್ಣೆಲ್ಲದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಋಣವೂ ಇದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಈ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನಾದರೆ ಹಾಗಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಯಾವ ಋಣಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ನೀನು ಭೀಷ್ಮನ ಸಾರಥಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೂತರೆ ಅದನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಡದಿಯರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಮನದಲ್ಲೂ ಇರಬಲ್ಲೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಾರದರೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಕೃಷ್ಣ : ಯಾರು ನೋಡಿದ್ದು ನಾರದರೇ ಅಲ್ಲವೋ? ಈಗ ಆ ನಾರದರೇ ಬಂದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡಾರು. ನಿಮಗೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಋಣವೋ? ಅಲ್ಲ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಋಣವೋ? ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ.

ಭೀಷ್ಮ : ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಧ್ವನಿ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಋಣದಿಂದ ಹೊರಬರುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಆಗುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಋಣಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದು ಧರ್ಮದ ಋಣ. ವಿಭೀಷಣ ಈ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅನ್ನದ ಋಣವನ್ನೂ ಮೀರಿ ರಾಮನಿಗೆ ಶರಣಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಹೌದು, ಅವನು ಶರಣಾದದ್ದು ರಾಮನಿಗೆ. ಸ್ವತಃ ರಾಮನೇ ಪಿತೃವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಸಾರಿದ್ದಾನೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಅದಕ್ಕೂ ನೀವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೂ ಹೋಲಿಕೆ ಏನು? ಸಿಂಹಾಸನದ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೌರವ ಪಾಂಡವರಿಬ್ಬರೂ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಧರ್ಮದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಭೀಷ್ಮ : ಇರಲಿ ಕೃಷ್ಣಾ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಧರ್ಮ ಬೇರೆಯೇ ಇದೆಯಲ್ಲ? 'ಆದರೆ ನಾನಿಹೆನೊಬ್ಬನ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ' ಅಂತ ನೀನೇ ಹೇಳಿದ್ದಿ. ಕೌರವನ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ : ಆದರೆ ಆ ಆಯ್ಕೆಯ ಭೂಮಿಕೆಯೇ ಬೇರೆ. ನಿಮ್ಮದು ಬೇರೆ ಭೂಮಿಕೆ. ನಾನು ಹೊರಗಿನವ. ನೀವು ಒಳಗಿನವರು.

ಪದ್ಮ - ದುಷ್ಟ ಸುಯೋಧನನೊಡಗೊಂಡಿಹೆ ನೀ | ನೆಷ್ಟಾಡಿದರೇನು | ಧಟ್ಟನೆ ನಿನ್ನನು ಸಮರದಿ ಗೆಲುವರೆ | ತೊಟ್ಟಹೆ ಛಲಗಳನು ||

ಕೃಷ್ಣ : ಆಚಾರ್ಯರೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀವೇ ದುಷ್ಟನಾದ ಸುಯೋಧನನನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಕಾರಣಗಳು ಪ್ರಬಲವೇ ಇರಬಹುದು. ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆದರೆ ಮದಾಂಧನಾದಂತಹ ಕೌರವನ ಮೈಗೆ ಕೈಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದಿರುವ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇನ್ನೂ ನಾನು ತಡಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. 'ಧಟ್ಟನೆ ನಿಮ್ಮನು ಸಮರದಿ ಗೆಲ್ಲಲು' ಯಾಕೆಂದರೆ ನೀವು ಇಚ್ಛಾಮರಣಿಗಳು. 'ತೊಟ್ಟಹೆ ಛಲಗಳನು' ನಿಮಗೆ ದುಷ್ಟರ ಋಣ. ನನಗೆ ಧರ್ಮದ ಋಣ.

ಭೀಷ್ಮ : ಕೃಷ್ಣಾ

|| ತ್ರಿವುಡೆ ತಾಳ ||

ದೇವ ದೇವ ಮುರಾರಿ ನಿನ್ನನು | ಸಾವಧಾನದಿ ಭಜಿಪೆನಾದಡೆ |

ದೇವರಾಜನ ಸುತನ ಗೆಲುವನು| ಭೀಷ್ಮನಿಂದು ||

ಭೀಷ್ಮ : ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇ ಹಾಗೆ. 'ಕೃಷ್ಣಸ್ತು ಭಗವಾನ್ ಸ್ವಯಂ' ದೇವ ದೇವ ಮುರಾರಿ. ನಿನ್ನನ್ನು ತ್ರಿಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ ಬರುವ ಭಕ್ತ ನಾನು. ಹೌದಾದರೆ ದೇವೇಂದ್ರನ ಮಗ ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಈ ದಿವಸದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ಶಕ್ತಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಂದಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ ನಡೆದು
ಹೋಗಲಿ. ನಮ್ಮದು ಧರ್ಮದ ಪಕ್ಷ ಹೌದಾದರೆ ಅರ್ಜುನನಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು
ಗೆಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ ಗೆಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ಆದೀತು. ನೋಡೋಣ.

* * *

ಶಲ್ಯ ಸಾರಥ್ಯ
ಶಲ್ಯ – ಕೌರವ

Blank

ಶಲ್ಯ ಸಾರಥ್ಯ ಶಲ್ಯ - ಕೌರವ

ಕೌರವ : ಮಾವಾ ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯ ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆಯಾದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು

ಶಲ್ಯ : ಛೇ ಛೇ ಕ್ಷಮಿಸುವುದಕ್ಕೇನಿದೆ? ನೀನು ಮಹಾರಾಜ. ಯಾವಾಗ ಬೇಕಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಿದ್ದರೂ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯ ಬೇರೆ. ಕರೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರೂ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಕೌರವ : ಏನು ಮಾತು ಮಾವ ನಿಮ್ಮದು? ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ಕರೆಸುವುದಾ? ಪರ್ವತದ ಬಳಿಗೆ ನಾವು ಹೋಗುವುದು ಬಿಟ್ಟು ಪರ್ವತವನ್ನೇ ಬಾ ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವುದಾ?

ಶಲ್ಯ : ಅಂದರೆ ನಾನು ಪರ್ವತದ ಹಾಗೆ ಅಂತಲೋ?

ಕೌರವ : ಸಂದೇಹವೇನು? ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ನೀವು ಪರ್ವತದಂತೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತವರು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಔದಾರ್ಯ ಅದೂ ಪರ್ವತದ ಹಾಗೆ.

ಶಲ್ಯ : ಏನೂ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲೋ?

ಕೌರವ : ಅಲ್ಲ, ಅಮೂಲ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಆಪತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ಶಲ್ಯ : ಬರೇ ಮಾತೇ ಆಯಿತಲ್ಲಾ? ಕೌರವಾ ಬಾಯಾರಿಕೆಯೇನಾದರೂ ಬೇಕೋ? ಬಂದ ಕಾರಣ ಹೇಳಬಹುದೋ?

ಕೌರವ : ಮಾವಾ ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಯಾರಿಕೆ ಆದದ್ದು ಹೌದು. ಬಾಯ ಅರಿಕೆಗಾಗಿಯೇ ನಾನು ಬಂದವನು. ಬಿನ್ನಹಕೆ ಬಾಯಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ ಅಂತಾಯಿತು ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ.

ಶಲ್ಯ : ಏನು ಅಂತಹ ದುಸ್ಥಿತಿ ಹೇಳು ನೋಡೋಣ

|| ರಾಗ ತುಜಾವಂತು ಝಂಪೆತಾಳ ||

ಕೇಳ್ಲೆಲೈ ಮಹವೀರ ಶಲ್ಯ ಭೂಪಾಲ | ತಾಳ್ಳು ಪಾಲಿಸಬೇಕು ಬಿನ್ನವಿಪ ಸೊಲ್ಲ
| ಕರ್ಣನತಿ ಬಲನೆಮ್ಮ ಭಟರೊಳಗಳನು | ಪೂರ್ಣ ಏಕ್ರಮನವನಿಗೊಂದರಲಿ
ಕೊರತೆ || ಸ್ವರ್ಣಮಯ ರಥಕೋವ್ ಸಾರಥಿಯು ದೊರಕಿದಡೆ |
ನಿರ್ನಾಮವನು ಗೈವ ರಿಪುಗಳನು ಕ್ಷಣದಿ ||

ಕೌರವ : ಮಾವಾ ಮಾದ್ರಭೂಪಾಲ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ ದೊಡ್ಡದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಹೊರಟು ನಿಂತದ್ದು ಎಲ್ಲಿಗೆ?

ಶಲ್ಯ : ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿಗೆ

ಕೌರವ : ಬಂದದ್ದೆಲ್ಲಿಗೆ?

ಶಲ್ಯ : ಕೌರವನಲ್ಲಿಗೆ.

ಕೌರವ : ಅದೇ ನೋಡಿ ವಿಶೇಷ.

ಶಲ್ಯ : ಕೆಲವರು ಶಲ್ಯನಿಗೆ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿತು ಅಂತ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ?

ಕೌರವ : ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ? ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದರೂ ಶಲ್ಯರು ದಾರಿ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ರಾಜಭವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದೀರಿ. ನಿಜವಾಗಿಯಾದರೆ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ತಪ್ಪಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನೀವು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಎದುರಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ನಿಮ್ಮ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೂ ನಿಷ್ಕೆಗೂ ಸಾಟಿಯಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ನೀವು ಮಹಾವೀರ. ಅದೇ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲಾ. ಪರ್ವತದ ಹಾಗೆ.

ಶಲ್ಯ : ಎಲ್ಲ ಹೌದು. ಆದರೆ ದ್ರೋಣರ ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಪಕ್ಷದ ಮಹಾವೀರರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ನನ್ನ ಹೆಸರು ನಿನಗೆ ನೆನಪಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕೌರವ : ಹಾಗಲ್ಲ ಮಾವ ಅದು. ನೀವು ಆಗಮಿಸುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಸತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಪುಷ್ಕಳವಾದ ಭೋಜನ, ಮತ್ತೇರಿಸುವ ಪಾನೀಯಗಳು, ಹವಾನಿಯಂತ್ರಿತ ಕೊಠಡಿಗಳು, ಕೈಗೆ ಕಾಲಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸುಂದರಿಯರಾದ ದಾಸಿಯರು. ಉಳಿದವರಾಗಿದ್ದರೆ ತಿಂದದ್ದು ಜೀರ್ಣವಾಗುವಾಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀವು ಹಾಗಲ್ಲ. ಏನು ಕೃತಜ್ಞತೆ ನಿಮ್ಮದು 'ಆರೆ ಆಗಲಿ ಅವರು ಬಂದರೆ ಹಾರಲೇಕೆನ್ನೊಡಲ ತೆರುವನು' ಎನ್ನುವ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕೊಡುಗೆ ನಿಮ್ಮದು. 'ಬಂಧುದರ್ಶನ ಫಲವಲಾ ಸಂಸಾರ ತರುವಿಂಗೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ನೀವೇ ನಿಮ್ಮ ಸೋದರಳಿಯಂದಿರನ್ನೂ ಕಡೆಗಣಿಸಿ ನನ್ನ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ಅದನ್ನೇ ನಾನು ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು. 'ಅನ್ಯೇಚ ಬಹವಃ ಶೂರಾ ಮದರ್ಥೇ ತ್ಯಕ್ತಜೀವಿತಾ' ಅಂತ.

ಶಲ್ಯ : ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಸರೇ ಮೊದಲಿನದ್ದು ಅಂತ ಮೊದಲೊಬ್ಬ ಹೇಳಿದ್ದಾನಂತೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಜೀವ ಬಿಡುವವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದೋ.

ಕೌರವ : ಛೇ ಛೇ ಹಾಗಲ್ಲ ಮಾವ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಉಂಟು. ನಾನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದು ನಿಲಯದ ಕಲಾವಿದರನ್ನು. ನೀವು ಹಾಗೋ? ಅತಿಥಿ ಕಲಾವಿದರು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶಲ್ಯ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ಹೆಸರಿಗಾಗಿ ಪೇಚಾಡುವವನು ನಾನಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದರೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ಬಂದೇನು.

ಕೌರವ : ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾವು ಆಮಂತ್ರಿಸಬೇಕಾದವರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ರತ್ನಗಂಬಳಿಯ ಸ್ವಾಗತವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ.

ಶಲ್ಯ : ಆಗಲಿ ನೀನು ಬಂದ ಉದ್ದೇಶ?

ಕೌರವ : ಮಾವಾ, ಈಗಾಗಲೇ ನೀವು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಈ ದಿವಸದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸೋಲಾಗಿದೆ.

ಶಲ್ಯ : ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲೇ ಊಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಸೂತನ ಮಗನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವುದರ ಬದಲು ನನಗೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡದೆಯೇ ನಾನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಕೌರವ : ನಿಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನೂ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣರಿಗೆ ಸಮದಂಡಿಯಾಗಿರುವವರು ನೀವು ಮತ್ತು ಕರ್ಣ ಇಬ್ಬರೇ. ವ್ಯೂಹಾತ್ಮಕವಾದ ರಣ ತಂತ್ರವೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮೊದಲು ಕರ್ಣನನ್ನೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಉಳಿಯಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಇರುವವರು ನೀವು ಮತ್ತು ನಾನು ಮಾತ್ರ. ಕೆಲವು ಆಟಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಯಾವಾಗ ಇಳಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಕಳಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ತಂಡದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಳಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಯ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕಳಿಸಿದರೆ ನೀವು ಯುದ್ಧ ಮಾಡದೆಯೇ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದು.

ಶಲ್ಯ : ಹಾಗಾದರೆ ಏನು ನಿನ್ನ ಉಪಾಯ?

ಕೌರವ : ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಕರ್ಣನತಿ ಬಲವಂತ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸೋಲಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಕಾರಣವಿದೆ

ಶಲ್ಯ : ಏನು ಕಾರಣ?

ಕೌರವ : ತುಂಬ ರಹಸ್ಯವಾದ ವಿಷಯ. ಇದು ಬೇರೆ ಯಾರಲ್ಲೂ ಹೇಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಶಲ್ಯ : ಇರಲಿ. ಏನಂತ ಕೇಳುವ.

ಕೌರವ : ಕರ್ಣನಿಗೆ ಸಾರಥ್ಯದ ಕೊರತೆ ಇದೆ.

ಶಲ್ಯ : ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಹೀಗೇ ಆಗುವುದು.

ಕೌರವ : ಹಾಗಲ್ಲ ಮಾವ. ವಿಷಯ ಬೇರೆಯೇ ಉಂಟು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೇಡಿಕೆಯೂ ಉಂಟು.

|| ರಾಗ ತುಜಾವಂತು ಝಂಪೆತಾಳ ||

ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾನು |

ಸದಮಲನವನರಥಕೆ ಸೂತತನವನ್ನು | ಪದುಳದಿಂ ಗೃದೇಮ್ಮ ಕುರುವಂಶವನು
ಕಾಯ್ದು | ಮುದದಿಂ ಸುಕೀರ್ತಿಯನು ನೀ ಧರಿಸಬೇಕು||

ಕೌರವ : 'ಒಣಗುತಿದೆ ಕುರುವಂಶಲತೆ' ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಾಗಿದೆ ಮಾವ. ನೀವು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಅದು ಚಿಗುರಬಹುದು.

ಶಲ್ಯ : ಏನಿದು ಒಗಟಿನಂತಹ ಮಾತು? ಯಾವುದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಬೇಕು?

ಕೌರವ : ಮಾವಾ, ಅದು ಅದು

ಶಲ್ಯ : ಯಾವುದು ಅದು ಅದು?

ಕೌರವ : ಅದು ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ನೀವು ಕರ್ಣನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಬರಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ.

ಶಲ್ಯ : ನಿನ್ನೆ ಇದ್ದನಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಸಾರಥಿ. ಅವ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ?

ಕೌರವ : ಸತ್ತುಹೋದ.

ಶಲ್ಯ : ಸತ್ತುಹೋದವನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾನು ಬರಬೇಕೋ?

ಕೌರವ : ಮಾವಾ, ಅದು ಸತ್ತವರ ಸ್ಥಾನವಾದರೂ ಈಗ ಅದು ಬದುಕಿಸುವ ಸ್ಥಾನ.

ಶಲ್ಯ : ಯಾರನ್ನು

ಕೌರವ : ಕರ್ಣನನ್ನು. ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕೌರವನಾದ ನನ್ನನ್ನು.

ಶಲ್ಯ : ಹೌದು, ನನ್ನ ಗತಿ ಏನು ಅಂತ ಬೇಕಲ್ಲ

ಕೌರವ : ನಾನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ರಹಸ್ಯದ ವಿಷಯ ಅಂತ.

ಶಲ್ಯ : ಏನು ರಹಸ್ಯ?

ಕೌರವ : ಮಾವಾ, ಕರ್ಣನಿಗೆ ಗುರುಗಳ ವರ ಇದೆ.

ಶಲ್ಯ : ಏನು ಅಂತ?

ಕೌರವ : 'ಶಲ್ಯ ಸಾರಥ್ಯದಿಂ ಜಯ ಸಿದ್ಧಿಸುಗು.' ನೀವು ಹೇಗೂ ಬದುಕುತ್ತೀರಿ. ಕರ್ಣನೂ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ. ನಾನೂ ಬದುಕುತ್ತೇನೆ.

ಶಲ್ಯ : ಅಂದ್ರೆ ಇದು ಕರ್ಣನಿಗೆ ವರ. ನನಗೆ ಶಾಪ ಅಲ್ಲವೋ?

ಕೌರವ : ಕರ್ಣನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೂ ವರವೇ.

ಶಲ್ಯ : ಯಾಕೆ?

ಕೌರವ : ಯಾಕಂದ್ರೆ ಪಾಂಡವರ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ನೀವು ಈಗ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೀರಿ. ಅದು ವರವೇ ಅಲ್ಲವೋ? ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ನೀವು ಬರುವುದು ಪರಶುರಾಮನಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿರಬೇಕು.

ಶಲ್ಯ : ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ?

ಕೌರವ : ಸಾರಥ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಶಲ್ಯ : ಯಾರ ಸಾರಥ್ಯ?

ಕೌರವ : ಕರ್ಣನ ಸಾರಥ್ಯ.

ಶಲ್ಯ : ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೇಳು. ನೀನು ಹೇಳುವುದಲ್ಲ ಇದು ಬಗುಳುವುದು.

|| ರಾಗ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ತ್ರಿವೃಡತಾಳ ||

ಇನ್ನು ಬಗುಳಿನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕುರುಪತಿ | ನಿನ್ನ ಭಾವವನರಿತೆ ಚಿತ್ತದೊ |
ಉನ್ನತದ ಸಿರಿ ಮದದಿ ನುಡಿದೆಯೊ | ಎನ್ನೊಳಿದನು ||

ಶಲ್ಯ : ಕೌರವಾ, ನಿನ್ನ ಮೇಲಣ ಗೌರವದಿಂದ ನಾನು ಸಂಯಮವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ. ಎಂತಹ ಅಹಂಕಾರದ ಮಾತು ನಿನ್ನದು? ನಿನ್ನ ಆತಿಥ್ಯದ ಕುರಿತಾದ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಈ ಕ್ಷಣ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಕೌರವ : ಛಿ ಛಿ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಬಾರದು ನೀವು.

ಶಲ್ಯ : ನಾನಲ್ಲ ನೀನು ಹೇಳಬಾರದು. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಾಗೆ ಮನುಷ್ಯರು ವರ್ತಿಸಬಾರದು. ಏನು ಕೊರತೆಯನ್ನು ಕಂಡೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ? ನಾನು ಯಾರು? ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇನು? ನನ್ನ ಘನತೆಯೇನು ಗೌರವವೇನು? ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು ನೀನು. ಆ ಧೀವರನಿಗೆ ನಾನು ಸಾರಥ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ?

ಪದ್ಯ - ಧೀವರರ ಮಗನೆತ್ತ ಲೆಮ್ಮಯ | ಭೂವರತ್ನವಿದೆತ್ತಲಿಂದಿನ | ಲೀವಿಧಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿತೆ ತಪ್ಪೇ ನಾವು ಸಹಿತ ||

ಶಲ್ಯ : ಕೌರವಾ ನಾನು ಭೂವರ. ಅವನು ಧೀವರ. ಧೀಶಕ್ತಿಗೆ ಆಧಾರ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವಂತಹ ಸೂರ್ಯದೇವರ ಒಂದು ಸ್ಪರ್ಶವಿದೆ ಆ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೆಲವರು ಆ ಹೆಸರನ್ನು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜಕ್ಕಾದರೆ ಇವರು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವವರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವರನ್ನು ಧೀವರರೆಂದು ಕರೆಯುವುದಿದೆ. ಕುಲಹೀನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಹೀನಕುಲದವನಾದ

ಕರ್ಣನಿಗೆ ಮಹಾರಾಜನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಶಲ್ಯ ಸಾರಥಿಯಾಗಬೇಕೋ?
ಏನು ನಾನು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವನೋ?

ಕೌರವ : ಮಾವಾ ನೀವು ಸಿಟ್ಟಾಗುವುದು ಯಾಕೆ?

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಖತಿಯಿದೇನೈ ಮಾವ ನೀನೇ | ಗತಿಯೆನುತ ನಾ ಬಂದರೆನ್ನೊಡ | ನತಿಶಯದ
ಮಾತೇಕೆ ಬಿಡು ಕಾರುಣ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯನು || ಪತಿಕರಿಸುತೆಮಗೊಂದು ನೀನುಪ |
ಕೃತಿಯ ಮಾಡಿದು ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯೋ | ನ್ನತಿಯ ಮೆರೆಸಲು ಬೇಕೆನಲ್ಕಿಂತೆಂದನಾ
ಶಲ್ಯ || ೧ ||

ಕೌರವ : ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವ
ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾವತ್ತೂ
ಹಗುರವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವವನಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದದ್ದು. ದಯಮಾಡಿ ನೀವು ಸಿಟ್ಟಾಗಬಾರದು. ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಮೇಲೆ
ಒಂದಿನಿತು ಕರುಣೆ ತೋರಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅಲ್ಲ.
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು. ಒಂದು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿ ಮಾವ

ಶಲ್ಯ : ಮೊದಲು ನೀನೊಂದು ಉಪಕಾರ ಮಾಡು. ಆ ಕರ್ಣನ ವಿಷಯ
ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಬೇಡ.

|| ರಾಗ ಭೈರವಿ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಕೀಳು ರಾಧೇಯನಿಗೆ | ಸೂತನೆ ತಾನು | ಹೇಳಲು ಬಹುದೆ ಹೀಗೆ ||
ಖೋಳರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಜೀವಿಸುವಂಥ | ಬಾಳುವೆ ಸುಡಲು ಲೇಸು ||

ಶಲ್ಯ : ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯಿರಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲ
ಸಮಾನರು ಎನ್ನುವ ಸಮತಾವಾದ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸುಲಭ.
ಆಚರಿಸುವವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ಅರಸ ಅರಸಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಆಳು
ಆಳಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಕಾಲಿನಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಸಾಮಂತರಿಂದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ಕೈಯಿದು. ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿದ ಕೈಯಿದು. ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಕೈಯಿದು. ಈ ಕೈಗಳಿಂದ
ಕರ್ಣನ ಸಾರಥ್ಯದ ಕಡಿವಾಣ ಹಿಡಿದು ನಾನು ಕುದುರೆ ಮೇಯಿಸಬೇಕೋ?

ಕೌರವ : ಸಾರಥ್ಯ ಅಂತಹ ಹೀನ ಕೆಲಸವೋ ಮಾವ?

ಪದ್ಯ - ಸಾರಥ್ಯಮಂ ಗೃದರೇಂ ಹೀನವೇ ಮಾವ | ನೀರಜದಳಾಕ್ಷನೇನಭ್ಯಾಸಿಯೇ
ನರನ | ವಾರುಹದ ಚವ್ಮುಟಿಕೆಯಂ ಪಿಡಿದನೇತಕೆ
ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥಮೆಂದ|| ಧಾರಿಣಿಯಲೋರ್ವನೋರೋರ್ವಂಗೆ
ಸಾರಥ್ಯಮಂ | ಪೂರಯಿಸಲದರಿಂದ ಕುಂದೇನು ಪೂರ್ವದೊಳ್ |
ವಾರಿಚಾಸನಮರರಿಗೆ ಸಹಾಯವನು ಮಾಡನೇಯೆಂದಡವನೆಂದನು||

ಕೌರವ : ಮಾವಾ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ನಿಮಗೆ ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ದೇಹವೇ
ರಥ., ಆತ್ಮನೇ ರಥಿ. ಬುದ್ಧಿಯೇ ಸಾರಥಿ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಉಪನಿಷತ್
ವಾಕ್ಯ ಸಾರಥ್ಯದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾರಥ್ಯ ಯಾವತ್ತೂ
ಹೀನ ಕೆಲಸವಲ್ಲ.

ಶಲ್ಯ : ಸಾರಥ್ಯ ಅಲ್ಲ. ಕರ್ಣನ ಸಾರಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದು ನಾನು.

ಕೌರವ : ಅದೇ ನಾನೂ ಹೇಳುವುದು. ನಮ್ಮ ವಿರೋಧಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ
ಅರ್ಜುನನ ರಥದಲ್ಲಿ ಸಾರಥಿಯಾಗಿರುವವನು ಯಾರು? ನಾವು ನೀವು
ಒಪ್ಪಬಹುದು ಬಿಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಲೋಕದ ಜನ ಅವನನ್ನು ದೇವರು
ಅಂತ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರಲ್ಲ? ಸ್ವತಃ ಕೃಷ್ಣನೇ ಸಾರಥಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೇನು
ಅದು ಉದ್ಯೋಗವೋ? ಈಗ ನೀವು ದೇವರಿಗೆ ಸಮಾನ ಅಂತ ಆಗುವುದು
ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದು ಪಾರ್ಥಸಾರಥ್ಯ. ಎಂದರೆ ರಥಿಕನ ಹೆಸರು
ಮೊದಲು ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗಲ್ಲ. ಇದು ಶಲ್ಯ ಸಾರಥ್ಯ. ನಿಮ್ಮದೇ
ಹೆಸರು ಮೊದಲು ಬಂದ ಕಾರಣ ಅರ್ಜುನನಿಗಿಂತ ಕರ್ಣನಿಗಿಂತ
ಕೃಷ್ಣನಿಗಿಂತ ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಎಂದಾಯಿತಲ್ಲಾ? ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರತತ್ವ
ದೇವರಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ತ್ರಿಪುರಾಸುರರ ಸಂಹಾರದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ
ಸಾರಥಿಯಾದದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು.

ಶಲ್ಯ : ಅದೆಲ್ಲ ಸರಿ, ಕರ್ಣನೇನು ಈಶ್ವರ ಅಲ್ಲವಲ್ಲ? ಕುಲಹೀನರ ಸಹವಾಸಕ್ಕೆ
ಏನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಉಂಟು?

ಕೌರವ : ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟುವುದು ಎಲ್ಲಿ?

|| ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಝಂಪತಾಳ ||
ಪಾನೀಯ ಸತ್ವವೆತ್ತು | ಬೆಳೆದರದು | ಹೀನವೇ ಜಗಕೆ ಮುತ್ತು ||
ಹಾನಿಯೇನಿದು ಸೂತನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ತಾನಿದರ್ಪಿನಜಾತನ ||

ಕೌರವ : ರಾಜರ ಮುಕುಟದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರಿಗೂ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಡುವ ಮುತ್ತು ಸಿಕ್ಕುವುದು ಹೇಗೆ? 'ಪಾನೀಯ ಸತ್ವವೆತ್ತು' ಎಂತಹಾ ನೀರಾದರೂ ಸರಿ. ಅದರ ಸತ್ವವನ್ನು ಹೀರಿ ಬೆಳೆಯುವಂಥಾದ್ದು ಮುತ್ತು. ನಿಮಗೂ ಗೊತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ಉಳಿದಂತೆ ಮುತ್ತಿನ ವಿಷಯ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕಮಲದ ಹೂವು ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ದೇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಗಂಧದ ತುಂಡು ಕೊರಡಾದರೂ ಗಂಧವೇ ಅಲ್ಲವೋ? ನಿಜಕ್ಕೂ ನೀವು ಸಾರಥಿಯಾಗಬೇಕಾದುದು ಅಂಗಾಧಿಪತಿಯಾದ ಕರ್ಣನಿಗೆ. ಕೌರವ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾದ ಕರ್ಣನಿಗೆ. ಎರಡೂ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಕರ್ಣನ ಜಾತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಶಲ್ಯ : ಏನು ಅವನು ಈಗ ಜಾತ್ಯತೀತನೋ? ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಮುಂದೆ ನಡೆ

|| ರಾಗ ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ||
ನಡೆ ರಾಧೇಯನ ಶಿರದಲಿ ಭತ್ತವ | ಪಿಡಿ ನೀನನಿತರಲಿ ||
ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರ್ ಪ್ರೇಮದೊಳಾತನ ಹಡಪಗಳನು ಹೊರಲಿ ||

ಶಲ್ಯ : ಕೌರವಾ,ಕರ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ಇಂತಹ ಗೌರವ ನಿನಗೆ ಇದ್ದರೆ ನೀನೇ ಮುಂದೆ ನಡಿ. ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಶ್ವೇತಭತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿ. ನಿನ್ನ ಸಹೋದರರು ಅವನ ಹಡಪಗಳನ್ನು ಹೊರಲಿ. ದಂಡಿಗೆಗೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಲಿ. ಆಮೇಲೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಾರಥ್ಯದ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡು.

ಕೌರವ : ಅಂತೂ ನೀವು ಒಪ್ಪಿದ್ದೀರಲ್ಲ. ಅದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷ. ಉಳಿದದ್ದು ನೀವು ಅಕ್ಷರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಕುರುವಂತೋದ್ಧಾರಕರಾಗಿ ಮಾವಾ ನೀವು ಬನ್ನಿ.

ಶಲ್ಯ : ಆದೀತು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು ತಲುಪುತ್ತೇನೆ

ಕೌರವ : ನಿಮ್ಮ ನಿರಾಭಂಗ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಇರಲಿ. ಮಾವಾ ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ.
ನಿಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ.

* * *

Blank

ಕರ್ಣಾಟಕ
ಕರ್ಣ - ಅರ್ಪಣ

Blank

ಕರ್ಣಾರ್ಜುನ ಕರ್ಣ - ಅರ್ಜುನ

|| ರಾಗ ಭೈರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಎಲವೋ ಸೂತನ ಮಗನೇ | ನೀ | ಕಲಹದೊಳತಿ ಸಹಸಿಗನೆ || ತಲೆಯನು
ನೀಗಲಿಕಹುದೋ | ಮೇಣ್ | ಮಲೆತರೆ ಕಾಣಲು ಬಹುದೋ || ೧ ||

ಅರ್ಜುನ : ಕರ್ಣ ಸೂತನ ಮಗನೇ ಎಂಬ ಸಂಬೋಧನೆಯ ಮೂಲಕ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿನ್ನೆಸುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಹಾಗಂತ ಕುಲವೇನು ಅಂತ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಇಲ್ಲ. ಅಧಿರಥಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಸೂತಕುಲದವನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹುಟ್ಟು ಒಂದು ಗುಟ್ಟು, ನಿನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಅದೂ ಒಂದು ಗುಟ್ಟು. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಯಾರೂ ದೊಡ್ಡವರಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆದರೆ ದುರಂತವೆಂದರೆ ನೀನು ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ಸೂತತ್ವವನ್ನೇ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಕೌರವನ ಮನೋರಥಕ್ಕೆ ಸೂತತ್ವವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನೀನು ಆ ರಥವನ್ನು ಎಳೆಯಬಾರದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಎಳೆದು ತಂದು ಅಧಃಪತನದ ಪ್ರಪಾತದ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಿ. ನಾನು ನಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದು ಅದೇ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ. ಒಬ್ಬ ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತನಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಆ ಬಗೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರ-ವಂತನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕೌರವನ ಬದುಕಿನ ದಿಕ್ಕನ್ನು ನೀನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬೇಕಾದಂತಹ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಅವಕಾಶ ನಿನಗೆ ಇತ್ತು. ಅಂಗರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಕೌರವನ ಅಂಗಕ್ಕೂ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೂ ನೀನು ಅಧಿಕಾರಿಯಾದೆ. ಕೌರವನನ್ನು ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಯಾಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ? ಪಾಂಡವರಿಂದ ನಿನಗೆ ಏನು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ? ಅರ್ಜುನನಿಂದ ನಿನಗೆ ಏನು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ? ಧರ್ಮದ ಮೇಲೂ ಹಲ್ಲೆ. ಧರ್ಮರಾಜನ ಮೇಲೂ ಹಲ್ಲೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಲೈ ಒಲೈ ಎಂಬಂತೆ. 'ಇಳೆಬಾಯ್ ಬಿಡಲೀ ತೆರದಿಂ'

ಭೂಮಿಗಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ನುಂಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಕರ್ಣ : ಭೂಮಿಯ ಆರ್ತನಾದ ಪಾರ್ಥನಾದ ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಇರಬಹುದಲ್ಲ

ಅರ್ಜುನ : ಇರಬಹುದು ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಧಾರಿಣಿಯ ಧಾರಣಾ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಧರ್ಮದ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿಮಗೆ ಸೋಲಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಬದ್ಧನಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯಾ ಪಾರಂಗತನಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಅನ್ಯಾಯದ ನಿಲುವನ್ನು ಆ ಧರ್ಮದೇವತೆ ಅನುಮೋದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಲಹದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿಸ್ಸೀಮನಾಗಿರಬಹುದು. ಸೂತರ ನಡುವೆ. ನೀನೊಬ್ಬ ಅತಿಸಹಸಿಗನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ದೋರ್ದಂಡ ವಿಕ್ರಮಿಯಾದಂತಹ ಈ ಅರ್ಜುನನ ಮುಂದೆ ಗಂಡರ ಗಂಡ ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಂಡ ಗಾಂಡೀವ ಕೋದಂಡ ಪಾರ್ಥಿವಾಗ್ರಣಿ ಪಾರ್ಥನ ಮುಂದೆ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ? ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಈ ನಿನ್ನ ಅತಿ ಸಹಸದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ 'ತಲೆಯನು ನೀಗಲಿಕಹುದು' ಒಳಗಿರುವ ತಲೆಯನ್ನು ಹೇಗೂ ಕಳಕೊಂಡಿದ್ದಿ. ಹೊರಗಿರುವ ಭೌತಿಕವಾದ ತಲೆಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದೀತು. ಎಚ್ಚರಿಕೆ.

ಕರ್ಣ : ಕಡಿದರೆ ನನ್ನ ತಲೆಯೂ ಹೋದೀತು. ನಿನ್ನ ತಲೆಯೂ ಹೋದೀತು. ನಿನ್ನದೇನು ಉಕ್ಕಿನ ತಲೆಯೋ? ಈ ಸೊಕ್ಕಿನ ಮಾತಿದೆಯಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ಬಿಡು ಬಿಡು.

ಪದ್ಯ - ಬಿಡು ಬಿಡು ಸಾಕೆಲೊ ಪಾರ್ಥ | ನೀ | ಪೊಡವಿಯೊಳಧಿಕ ಸಮರ್ಥ ||
ಕಡುಗಲಿಯೆಂಬಬ್ಬರವು | ಎ | ನೊಡನದು ಸಲ್ಲದು ನಿರವು ||೨||

ಕರ್ಣ : ಅರ್ಜುನಾ ನೀನು ದೊಡ್ಡವನಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾನೇ ದೊಡ್ಡವ ಎನ್ನುವ ಈ ನಿನ್ನ ಅಹಂಕಾರ ಇದೆಯಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ಬಿಡು. ನನ್ನ ಕುರಿತಾದಂತಹ ನಿನ್ನ ಕೀಳರಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನೂ ಬಿಡು. ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ತೀರ್ಮಾನ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಂತ ನಾವು

ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕುರಿತಾದಂತಹ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ನಾನು ಮನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾತನೂ ಅನಾಮಧೇಯನೂ ಆಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಕರ್ಣ ಕುಲ ಹೀನನೆಂದು ಹೀನೈಸಿಕೊಂಡ ಒಬ್ಬ ಕರ್ಣ ಚಂದ್ರವಂಶೋತ್ಥನ್ನ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಗುಣ ಸಂಪನ್ನ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮನಿಸಿದ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಮದಂಡಿಯಾಗಿ ಸೇನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ- ಕೌರವ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಕಿರೀಟಪತಿಯಾಗಿ. ಈ ಎರಡೂ ಸ್ಥಾನಗಳು ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಏನೂ ಇಲ್ಲದ ಏನೂ ಅಲ್ಲದ ಒಬ್ಬ ಕರ್ಣ ನಿನ್ನಂಥವನ ಎತ್ತರವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದೇ ನನ್ನ ನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಉದ್ಯೋಗ ಧೈರ್ಯ ಶೌರ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪುರುಷಾಯುತಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಾಧನೆ ನಿನಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯದ್ದಲ್ಲ. ಸುವರ್ಣ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ನಾನು ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಅರಸು ಮಕ್ಕಳ ಗರ್ವಾಪಹರಣವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ರಾಜಸೂಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೀವು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬೇಕಾಯಿತು. ನಾನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿಯೇ ಅಂತಹ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮಾಗಧನಂಥವನನ್ನೂ ಮಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಎಂದಮೇಲೆ 'ಪೊಡವಿಯೊಳಧಿಕ ಸಮರ್ಥ' ಎನ್ನುವ ಈ ನಿನ್ನ ಅಹಂಕಾರದ ಮಾತು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಯಾವುದೇ ಕಡುಗಲಿತ್ವದ ಅಬ್ಬರ ನನ್ನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಾರದು.

ಅರ್ಜುನ : ಕರ್ಣ ಈ ನಿನ್ನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ನಿನ್ನದು ಅಂತ ಬಿಂಬಿಸಬೇಡ. ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದ್ದು ನೀನು ಹೌದು. ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತದ್ದು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಸೇನೆ. ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಘನತೆ, ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಕೀರ್ತಿ. ಆಚಾರ್ಯ ಭೀಷ್ಮ ಅವರ ಹೆಸರೇ ಸಾಕು ವಿರೋಧಿಗಳ ಹೃದಯವನ್ನು ನಡುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಡಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ.

ಕರ್ಣ : ಪ್ರಭಾವದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ನೀನೂ ಅಷ್ಟೆ. ಶ್ವೇತವಾಹನ ಅಂತ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿಯಲ್ಲ. ಆ ಶ್ವೇತವರ್ಣ ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದದ್ದು? ಕೃಷ್ಣನ ನೀಲವರ್ಣದಿಂದ. ಅವನಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ನೀನು ಬರೀ ಸೊನ್ನೆ.

ಅರ್ಜುನ : ನೀನೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಕೌರವನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಸೊನ್ನೆ. ಅಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ಸೊನ್ನೆ.

ಕರ್ಣ : ಯಾರು ನಿಜವಾದ ಸೊನ್ನೆ ಎನ್ನುವುದು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಬಹುದು.

ಅರ್ಜುನ : ಆದರೆ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನೀನು ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಣ : ಏನದು?

ಪದ್ಯ - ಸಾಯಕ ತೋಡುವ ವಿಚಾರ | ರಾ | ಧೇಯಗೆ ಸಲುವುದೆ ತೋರಾ
|| ಕಾಯವರ್ ಯಾರೈ ನಿನಗೆ | ನೀ | ಸಾಯದೆ ನಡೆಯೈ ಮನೆಗೆ
||೩||

ಅರ್ಜುನ : ಕರ್ಣಾ, ಪ್ರಭು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಬಂದಂತಹ ಧನುರ್ವೇದ ಉಳಿದ ವೇದಗಳಂತೆ ಇದೂ ಅರ್ಹತೆಯಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕಾದ ವೇದ. ಇದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಮೀಸಲಾದದ್ದು. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಸಲ್ಲದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣರು ಹೇಳಿದ್ದು ಏಕಲವ್ಯನಲ್ಲಿ 'ನೀನನಾರ್ಯ ಕಿಶೋರ ನಿನಗೆ ಪಂಚಮವೇದಮಂ ಕಲಿಸಲಾಸ' ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಅಪವಾದಗಳಿರಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇರುವುದು. 'ಸಾಯಕ ತೋಡುವ ವಿಚಾರ ರಾಧೇಯಗೆ ಸಲುವುದೆ ತೋರ' ಎಂದರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಲ್ಲದವರು ಇದನ್ನು ಕಲಿಯಬಾರದು ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾತು. ಕಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಯಾಕೆ ಅಂದರೆ ಈ ವಿದ್ಯೆ ಅವರಿಗೆ ಒಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹುಟ್ಟು ಏನೇ ಇರಲಿ. ಸೂತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ನಿನಗೆ ಈ ವಿದ್ಯೆ ಸಲ್ಲಬಹುದೇ? ನನಗೆ ಸಂದೇಹವಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಲ್ಲುವುದೇ ಹೌದಾದರೆ 'ತೋರ' ತೋರಿಸು ನಿನ್ನ ಸಾಹಸ.

ಕರ್ಣ : ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಯೇ ನಾನು ಬಂದದ್ದು.

ಅರ್ಜುನ : ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸ ನಿನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಣ : ಏನು ಪುರಾವೆ ಉಂಟು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ?

ಅರ್ಜುನ : ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಉಂಟು. ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ನೀನೂ ಬಂದಿದ್ದಿ. ಕಾರಣ ಏನೇ ಇರಲಿ. ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಕರಚಳಕವನ್ನೂ ನೀನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಿ. ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಿದ್ದೇವೆ ಅಂತ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಆರ್ಜಿಸಿದ ವಿದ್ಯೆ ಬದುಕು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಯೋಗ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಊರ್ಜಿತಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಭವದಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಜಿತವೂ ಸೇರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಆಗಬೇಕು ಅಂತಾದರೆ ಅವಕಾಶಗಳು ಬೇಕು. ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಬೇಕು. ಅವಕಾಶಗಳು ದೃಶ್ಯವೂ ಅದೃಶ್ಯವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಹದ್ದು. ಶಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿರುವ ದೀಕ್ಷಾಪಾದ, ಸಂಗ್ರಹ ಪಾದ, ಪ್ರಯೋಗ ಪಾದ ಇವೆಲ್ಲ ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದೆ. ಪ್ರಯೋಗ ಪಾದದಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿನಗಿಂತ ನಾನು ದೊಡ್ಡವ ಎನ್ನುವುದು ರುಜುವಾತಾಗಿದೆ. ಕೌರವನ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೀನು ದೊಡ್ಡವನಾಗಿರಬಹುದು. ಸೂತರ ಮಧ್ಯೆಯೂ ನೀನು ದೊಡ್ಡವನಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಜೀವನ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿನಗಿಂತ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ನಾನು ಏರಿದ್ದೇನೆ. 'ಚಾಪವಿದ್ಯಾ ಮಹಿಮೆಯೋಳ್ ಫಲುಗುಣಂ' ಪ್ರಭು ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ರಕರಣ, ದ್ರೌಪದಿ ಸ್ವಯಂವರದ ಪ್ರಕರಣ, ಖೇಚರನ ಪ್ರಕರಣ. ಗೋಗ್ರಹಣ ಪ್ರಕರಣ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಧರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ.

ಕರ್ಣ : ನಿನ್ನ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕು. ಇದು ಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರ, ಇಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಕ್ಷಾತ್ರ, ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಅಪಾತ್ರ, ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನವನು ನೀನು ಮಾತ್ರ. ಅರ್ಜುನಾ ಹಾರಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

ಪದ್ಯ - ಹಾರದಿರಕಟಾ ನರನೆ | ನಿನ | ಗ್ಯಾರಿವರು ಪಾಮರನೆ ||
ತೋರುವೆನ್ನಯ ಬಿರುಸು | ಮೈ | ದೋರಿಯೆ ಕಾದಿದರಿಸು||೪||

ಕರ್ಣ : ನಿನ್ನಂತಹ ಒಬ್ಬ ಮಹಾವೀರ ಹೀಗೆ ಹಾರಾಡಬಾರದು. ಹಾರುವುದಕ್ಕೆ
ನಿನಗೆ ಕೂಡೀತು. ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ, ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ. ಆದರೆ ವೀರನಾದವನು
ಹಾರಾಡಕೂಡದು.

ಅರ್ಜುನ : ಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅದು ಭೂಷಣವೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿರಬೇಕು
ಅಷ್ಟೆ.

ಕರ್ಣ : ಅದೇ ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು.

ಅರ್ಜುನ : ಅಂದರೆ?

ಕರ್ಣ : ಕುಲೋನ್ನತಿ ಅಥವಾ ಬಲೋನ್ನತಿ ಏನೇ ಇರಲಿ ಆದರೆ ಹೀಗೆ
ಹಾರಾಡುವುದು ನಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನೀನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ
ಯಾವ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲೂ ನಾವು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ವಿವಾಹ
ಎನ್ನುವುದು ವಿಧಿನಿಶ್ಚಿತ. ನಿನಗೆ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಯೋಗ
ಉಂಟು. ಹಾಗಾಗಿ ಮತ್ಸ್ಯ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಬೇಧಿಸಿ ಗೆದ್ದದ್ದು. ನನಗೆ ಅವಕಾಶವೇ
ಸಿಗಲಿಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನ : ನೀನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ತರುವುದಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನಗೆ
ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೊಣೆಗಾರನಲ್ಲ. ದ್ರುಪದನ ಮೇಲೆ
ನೀವು ಏರಿ ಬರುವಾಗ ದ್ರುಪದನ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತವರು ನಾವು. ಆಗ
ನೀವು ಹಿಂದೆ ಸರಿದಿದ್ದೀರಿ. ಎನ್ನುವುದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಸತ್ಯ.
ಆಗಲಿ. ಖೇಚರನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಏನಾಯಿತು?

ಕರ್ಣ : ನಿಜವಾಗಿಯಾದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದೇ ಅಲ್ಲ.
ಅದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪ್ರಸಂಗ. ಇಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರೆಲ್ಲಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ನಿಮಗೆ
ಬೇಕಾದವರೇ. ಮೇಲಾಗಿ ಅವನಿಂದಲೇ ಕಲಿತ ಚಾಕ್ಷುಷಿ. ಹಾಗಾಗಿ ನೀನು
ಗೆದ್ದದ್ದು. ಹಾರಾಡುವಂಥದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನ : ಆದರೂ ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಡುವ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆ ದಿವಸ ಬಿಡಿಸಿದ್ದು
ಉಳಿಸಿದ್ದು ನಾನು. ಹೌದು, ನಿನಗೆ ಹಾರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ.
ಕೈಲಾಸಕ್ಕೋ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೋ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ

ನಿನ್ನ ಬದುಕಿನ ಬಂಡವಾಳ ಇರುವುದೇ ಅನುಕಂಪದ ಅಲೆಯಲ್ಲಿ.
ಗೋಗ್ರಹಣದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಿಯಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ?

ಕರ್ಣ : ಅದು ಸನ್ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರದ ಗುಣ. ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅನೇಕರು ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ. ಸೋತಿದ್ದಾರೆ ಅಂತ ಅಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸ್ಥಿತಿ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾದಾಗ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನರನಾದ ನೀನು ಹಾರಾಡುವುದು ಮುರಹರನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ.

ಅರ್ಜುನ : 'ಯತೋ ಧರ್ಮಃ ತತಃ ಕೃಷ್ಣಃ' ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದು ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ನಡುವೆ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಯುದ್ಧ. ಸಂಜೆಯಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನೀನೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನಾನೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವಕಾಶ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಕೊರಗು ನಿನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತವಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನಾನು ಏನು ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಬಿಡೋಣ.

ಕರ್ಣ : ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಮಾನದ ಸೇಡು. ಇನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಹೆಬ್ಬೆರಳು ದೃಢವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ನೀನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನಲ್ಲ. ಪ್ರಳಯರುದ್ರನ ಹಾಗೆ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವ ಕರ್ಣನನ್ನು ಎಂಬುದು ನೆನಪಿರಲಿ.

ಅರ್ಜುನ : ನಿನಗೂ ಅಷ್ಟೆ ನೆನಪಿರಲಿ ಪಾರ್ಥವಿವ ಧನುರ್ಧರಃ ಗಾಂಡೀವ ಕೋದಂಡ ಅಕ್ಷಯ ಬತ್ತಳಿಕೆ ಸವ್ಯ ಸಾಚಿತ್ತ ಪಾರ್ಥನ ಧನುಷ್ಠೇಂಕಾರಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಬಿರಿದೀತು. ಅಜ್ಜ ಭೀಷ್ಮರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅಂಜುವೆನರ್ಜುನನ ಹತಿಗೆ. ಹೆಚ್ಚೇಕೆ ಗುರುಗಳಾದ ದ್ರೋಣರೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ 'ನಾಳೆ ಫಲುಗುಣ ತಪ್ಪಿದರೆ ಭೂಪಾಲಕನ ಕಟ್ಟುವನು. ಬೇಡ, ನಿನ್ನ ಸಾರಥಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನಲ್ಲ. ಸುಭಟರ ದೇವನಾತನು ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊ.'

ಭೂಮಿ ಕಂಪಿಸುವ ಹಾಗೆ ಸಪ್ತ ಸಾಗರಗಳೇ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿ
ಕುಲಾಚಲಗಳೇ ಕುಸಿಯುವ ಹಾಗೆ ಬಾಣಾವಳಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ

ಕಾಲಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಚಾಪ ವಿದ್ಯಾ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಏನು ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾದೀತು.
ಬಾ ಮುಂದೆ.

ಕರ್ಣ : ನೋಡೋಣ ನೋಡೋಣ.

* * *

ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರ
ಶಲ್ಯ - ಕರ್ಣ

Blank

ಸರ್ಪಾಸ್ತ ಶಲ್ಯ - ಕರ್ಣ

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಏನು ಸಾರಥಿ ಸರಳು ಪಾಂಡವ | ಸೇನೆಯನು ಗೆಲಲಹುದೆ ಪಾರ್ಥನ |
ಮಾನಿನಿಗೆ ವೈಧವ್ಯದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯ ಕೊಡಬಹುದೆ || ಆನಲಮ್ಬವರುಂಟೆ
ನಿನಗಿದು | ಸಾನುರಾಗವೆ ಹೇಳೆನಲು ರವಿ | ಸೂನುವಿನ ಮೊಗ ನೋಡಿ
ಮಾದ್ರಾಧೀಶನಿಂತೆಂದ || ೧ ||

ಕರ್ಣ : ಮಾದ್ರೇಶಾ ನೀನು ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಕೌರವೇಶ್ವರನ ಮಹಾಭಾಗ್ಯ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಸರ್ಪಾಸ್ತವೊಂದು ನನ್ನ ಮೂಡಿಗೆಯಿಂದ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಅಸ್ತ್ರವಾಗಲೀ ಶಸ್ತ್ರವಾಗಲೀ ಸರಳವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎರಡನ್ನೂ ಸರಳು ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದ್ದು. ಕೈಗೆ ಬಂದದ್ದು ಏನು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಏನು ಎನ್ನುವ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಸಾನುರಾಗವೇ? ಆದರೆ ಈ ಬಾಣ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಜುನನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬಲ್ಲದು ಎನ್ನುವ ದೃಢವಾದ ವಿಶ್ವಾಸ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಪಾಂಡವನಾದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸಮಗ್ರ ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯನ್ನೇ ನಾವು ಗೆದ್ದಂತಾದೀತು ಎಂಬುದರಲ್ಲೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾರ್ಥನ ಮಾನಿನಿಗೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಸುಭದ್ರೆಗೆ ವೈಧವ್ಯ ದೀಕ್ಷಾ ವಿಧಿಯ ಕೊಡಲಹುದೇ? ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಗೇ ಆದರೂ ಇದನ್ನು ತಾಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೇ ಹೇಳು.

ಶಲ್ಯ : ಕರ್ಣಾ ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಾರಥಿಯಾದದ್ದೇ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ. ಸದ್ಯ ಒದಗಿಬಂದಿರುವ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ ವಿಚಿತ್ರ. ಆದಾನ ಸಂಧಾನ ಎರಡೂ ಆದಮೇಲೆ ವಿಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ತಡಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಂತಹ ಸಂಧಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ಏನು ಸಾರಥಿ ಅಂತ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದು. ಬಹುಶಃ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಈ ಬಗೆಯ ಒಂದು ಘಟನೆ ಇದೇ ಮೊದಲು ಸಂಭವಿಸಿದ್ದು ಅಂತ ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಣ : ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಮಾತು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದು ಇದೇ ಮೊದಲು. ಹಾಗಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ವರ್ತಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬರೀ ಸಾರಥಿ ಅಲ್ಲ. ಮಾದ್ರಭೂಪತಿಯೂ ಕೂಡ. ಮಹಾರಥಿಯಾಗಿ ಪಾಂಡವರ ಸೋದರ ಮಾವನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವನು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು.

ಶಲ್ಯ : ಆಕ್ಷೇಪ ಇಲ್ಲ. ವ್ಯವಧಾನ ಇದ್ದರೆ ಮಾತಾಡೋಣ. ಭಾನುಜಾತಾ

|| ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಎಲೆ ಭಾನುಜಾತ ಕೇಳಸ್ತದ ಮಹಿಮೆಯ | ನೆಲೆಯರಿಯದೆ ಹೂಡಿದೆ ||
ನಳಿನಾಕ್ಷನಾತನ ರಥದೊಳಗಿಹ ನಿನ್ನ | ಗೆಲುವರೆ ಬಿಡುವನೇನೈ ||

ಶಲ್ಯ : ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಯಿತೋ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಸಂಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ. ನಿಜಕ್ಕಾದರೆ ಈ ಕ್ಷಣ ಸೂರ್ಯನೇ ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಅದ್ಭುತವಾದ ಪ್ರಕಾಶ ನಿನ್ನ ಮುಖಮಂಡಲದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಭೋಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ನಾಚಿಸುವ ಹಾಗೆ. ಅಷ್ಟೇ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾದ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಶರ ಇದೆ ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ. ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ಬರುವಾಗಲೇ ಭುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಘೋರಸರ್ಪ ವಿಸ್ಫುಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಕಾರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಬಹುಷಃ ನೀನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ನಾವು ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ಅದರ ಕುರಿತಾದಂತಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಕರಗತವಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ನೀನು ಬಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನೂ ತಿಳಿಯದೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆಯಲ್ಲಾ? ಇದು ಸರಿಯೋ?

ಕರ್ಣ : ಇದರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಏನಿದೆ? ಸುದೀರ್ಘ ಕಾಲದಿಂದ ನಾನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ಸರ್ಪಬಾಣ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಒಂದು ಅವಕಾಶಕ್ಕೆ ಕಾಯುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಅದನ್ನೇ ಈಗ ಎಳೆದು ತೆಗೆದಿದ್ದೇನೆ. ಏನು ಅನುಮಾನ ನಿನಗೆ?

ಶಲ್ಯ : ನೀನು ಆವೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಿ. ಉದ್ವೇಗದಲ್ಲಿದ್ದಿ. ಹಾಗಾಗಿ ನೀನು ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಅದು ಜೀವಂತ ಸರ್ಪದಂತೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಇದೆ. ಅದರ ನೆಲೆಯೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಗುರಿ ಹಿಡಿದದ್ದು ನೀನು?

ಕರ್ಣ : ಕೊರಳಿಗೆ

ಪದ್ಯ – ಕೊರಳಿಗೆ ಹಿಡಿದರೆ ಮುಕುಟಕೆ ತಾಗುವು | ದುರಕಾಗಿ ಬೆಸಸಿದರೆ ||
ಶಿರವ ಕತ್ತರಿಸುವುದಿದು ಸಿದ್ಧ ಬೇಗದಿ | ಮರಳಿ ನೀ ತೊಡು ಎಂದನು
|| ೨ ||

ಶಲ್ಯ : ಕರ್ಣಾ ವಿಚಿತ್ರ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಈ ದಿವಸದ ಘಟನಾವಳಿಗಳಿಗೂ ಏನೋ ಒಂದು ಋಣಾನುಬಂಧ ಇದೆ. ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಿದ್ಯಮಾನ ಸಂಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಕೊರಳಿಗೆ ಗುರಿ ಹಿಡಿದು ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದರೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಅದು ತಾಗಬೇಕಾದದ್ದು ಎಲ್ಲಿಗೆ?

ಕರ್ಣ : ಕೊರಳಿಗೆ

ಶಲ್ಯ : ಅದೇ ಇರುವುದು ಸ್ವಾರಸ್ಯ.

ಕರ್ಣ : ಏನದು?

ಶಲ್ಯ : ಈ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯ ಅದು. ನೀನು ಇದನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ ಅದು 'ಮುಕುಟಕ್ಕೆ ತಾಗುವುದು.' ಅಂದರೆ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಅರ್ಥ.

ಕರ್ಣ : ಅದೇನು ಹಾಗೆ?

ಶಲ್ಯ : ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಅಸ್ತದ ನೆಲೆಯನು ತಿಳಿಯದೆ ನೀ ಹೂಡಿದೆ. ನೆಲೆಯ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾದಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸ್ವಂತಿಕೆಯೂ ಇದೆ ಜೀವಂತಿಕೆಯೂ ಇದೆ. ಇದು ಊರ್ಧ್ವಮುಖಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು. ಅಂದರೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅಂಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ. ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಿಷಯವೂ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಾರಥಿಯಾಗಿರುವವನು ರಥಕಲ್ಪ ಅಶ್ವಹೃದಯ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಮಹಾನ್ ಸಾರಥಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ. ಅವನು ರಥವನ್ನು ಐದು ಅಂಗುಲ ಎತ್ತರಿಸಬಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಐದು ಅಂಗುಲ ತಗ್ಗಿಸಬಲ್ಲ. ಎತ್ತರಿಸಿದರೆ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ ಖಂಡಿತ. ತಗ್ಗಿಸಿದರೆ ಅರ್ಜುನನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಿರೀಟ ಮಾತ್ರ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

ಕರ್ಣ : ಹೀಗೊಂದು ವಿಷಯ ಗುರುಮುಖವಾಗಿ ನಮಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಿಲ್ಲ.

ಶಲ್ಯ : ಕಾರಣ ಇದು ಈ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಊರ್ಧ್ವ-ಮುಖಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಗುರಿ ಹಿಡಿದಾಗ ಐದು ಅಂಗುಲ ರಥವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದರೆ ಅದು ಹಣೆಗೆ ತಾಗಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ ಆಗಬೇಕು. ಇದು ಊರ್ಧ್ವಮುಖಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಹಣೆಯೂ ತಪ್ಪಿ ಕಿರೀಟಕ್ಕೆ ತಾಗುವುದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಏನೇನೂ ತೊಡಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಉರಕಾಗಿ ಬೆಸಸಿದರೆ' ಎಂದರೆ ಎದೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಚಮತ್ಕಾರ ನಡೆದರೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ ಖಂಡಿತ. ರಥವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅದು ಅರ್ಜುನನನ ಕೊರಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಣ : ಒಂದು ವೇಳೆ ಬಾಣವನ್ನೇ ನಾನು ಸೆಳೆದುಬಿಟ್ಟರೆ?

ಶಲ್ಯ : ನೀನು ಸೆಳೆದು ಬಿಟ್ಟರೂ ಎಳೆದು ಬಿಟ್ಟರೂ ಈ ಅಸ್ತ್ರ ಕೇವಲ ಅಸ್ತ್ರವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅದು ಊರ್ಧ್ವಮುಖಿಯಾಗಿಯೇ ತುಂಡರಿಸುವುದು.

ಕರ್ಣ : ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟಿನಿಂದ ಈ ಬಾಣ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ವರ್ತಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ನಿನ್ನ ತರ್ಕ ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಶಲ್ಯ : ಹೌದು.

ಕರ್ಣ : ಹಾಗಾದರೆ ನನಗೂ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವಿದೆ.

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಒಂದು ಶರಸಂಧಾನ ನಾಲಿಗೆ | ಯೊಂದು ನಮ್ಮಲಿ ಕುಟಿಲವಿದ್ಯೆಯ | ನೆಂದು ಕಂಡೈ ಶಲ್ಯ ನಾವಡಿಯಿಡುವ ಧರ್ಮದಲಿ || ಇಂದು ಹೊಡಿದ ಶರವನಿಳುಹುವು | ದಂದವೇ ನೀನರಿಯೆ ಹೊರಸಾ | ರೆಂದು ಖಾತಿಯೊಳಂಬನೆಸೆದನು ಕರ್ಣನಾ ಕ್ಷಣದಿ || ೧ ||

ಕರ್ಣ : ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಮಾತು ತಪ್ಪಬಾರದು. ಅದನ್ನೇ ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು. 'ನಾಲಿಗೆಯೊಂದು.' ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಶರಸಂಧಾನ ಎಂದರೆ ಬಾಣವನ್ನು ಸಂಧಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಮುಗಿಯಿತು ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಯೋಧ ನ್ಯಾಯ. ಆಗಾಗ ಗುರಿ ಬದಲಾಯಿಸುವುದಾದರೆ ಅದು ವ್ಯಾಧನ್ಯಾಯ. ನಿಯಮಬಾಹಿರವಾಗಿ ನನ್ನ ಧನುರ್ವಿದ್ಯಾ ಸಾಧನೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವ ಒಂದು ಬಾಣ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಶಲ್ಯ : ನೀನಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಮಾತಾಡಿದ್ದು.

ಕರ್ಣ : ಹೌದು, ನಾನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದು, ಈಗ ನಾನೇ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇರುವುದು., ಗುರಿ ಬದಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಲುವಿನಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿ. ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಲ್ಯ : ನಿನ್ನಿಷ್ಟ

ಪದ್ಯ - ಪೇಳಲಾ ನುಡಿಗೊಲಿದು ಶಲ್ಯನು | ಕೀಳು ಮಾಡದಿರಕಟ ಬಾಣವ ಮೇಳವಿಸಿ ನೀ ತೊಡುವುದೆನಲಾ ರವಿಜನಿಂತೆಂದ ||

ಶಲ್ಯ : ಕರ್ಣ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿ ಅಂತ ಆಗ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಆಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು. ಈಗ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇ ಸರಿ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಕ್ಷೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮತ್ತೆ ನೀನು ದಾರಿ ತಪ್ಪುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿ. ತಾನಾಗಿ ಒಲಿದು ಬಂದ ಅವಕಾಶದಂತೆ ಈ ಬಾಣ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೇ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹೀನೈಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಆ ಬಾಣವನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸು. ಸರಿಯಾದ ಗುರಿ ಇಟ್ಟು ಹೊಡಿ.

ಕರ್ಣ : ಮಾದ್ರಾಧಿಪತಿ ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಯಾರು ಬಿಡುವುದು ಯಾಕೆ ಬಿಡುವುದು ಅಂತ ಬೇಕಲ್ಲ? ಒಮ್ಮೆ ಬಿಟ್ಟಾಯಿತು. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಬೇಡ ಅಂತ ಬಿಟ್ಟಾಯಿತು. ಪುನಃ ಬಿಡಬೇಕು ಅಂದರೆ ಏನು?

ಶಲ್ಯ : ನೀನು ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾದದ್ದು. ಅವಕಾಶವನ್ನಲ್ಲ. ಆಗ ಗುರಿ ಬದಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿದ ನೀನು ಈಗ ಗುರಿ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ಸರಿಯೋ?

ಕರ್ಣ : ಯಾವ ಗುರಿಯನ್ನು?

ಶಲ್ಯ : ಯುದ್ಧವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು ಅನ್ನುವ ಗುರಿಯನ್ನು.

ಕರ್ಣ : ಅದನ್ನೂ ಬದಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕ್ಷುದ್ರ ಜೀವಿಯ ಸಹಕಾರ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಶಲ್ಯ : ಅದೇ ತಪ್ಪು. ನಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರ ಸಹಕಾರವನ್ನಾದರೂ ನಾವು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು.

ಕರ್ಣ : ಆ ನಿಲುವನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಟ್ಟು ಬಾಣ ಮರಳಿ ಬರುವುದೇ ಒಂದು ಅಸಂಭವನೀಯ ವಿಷಯ. ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು ಅಪಹಾಸ್ಯಕರ.

ಶಲ್ಯ : ಅದು ಹೇಗೂ ಇರಲಿ. ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಈ ಬಾಣವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೊಡೆದರೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿರ್ಬಂಧ ಏನಿದೆ ನಿನಗೆ?

|| ರಾಗ ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ ||

ಅಂಬರ ಕುಸಿದರು ತೊಟ್ಟಿ ಶರವ ತೊಡೆ | ನೆಂಬ ಬಿರುದು ತನಗೆ ||
ಹಂಬಲಿಸುವುದೇಕೆನುತಲೆ ಗರ್ಜಿಸು || ತಂಬನು ನೂಕಿಸಿದ || ೩ ||

ಕರ್ಣ : ಅದು ನಾನು ನಾನಾಗಿಯೇ ಹೇರಿಕೊಂಡ ನಿಬಂಧ, ಈ ಬಾಣದ ವಿಷಯ ಬಿಡು. ನಾನದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಬಾಣವನ್ನೇ ಆದರೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅಂಬರ ಕುಸಿದರು ತೊಟ್ಟಿ ಶರವ ತೊಡೆ. ಇದು ನನ್ನ ಬದ್ಧತೆ. ನನ್ನ ಬಿರುದು. ಎಲಾ ಸರ್ಪವೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೂಕಿಸಬೇಕಾದೀತು ನಿನ್ನನ್ನು.

ಶಲ್ಯ : ನಿನ್ನ ಬೆದರಿಕೆ ಬಾಣಕ್ಕೋ ನನಗೋ?

ಕರ್ಣ : ಸದ್ಯ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ.

ಶಲ್ಯ : ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಅಂತರಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದಷ್ಟು ನಾನು ಮೂಢನಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿದ ಅಶ್ವಸೇನನನ್ನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಮುಂದೆಯೇ ನೂಕಿಸುವುದೂ ಒಂದೇ ನನ್ನನ್ನು ಹೊರದೂಡುವುದೂ ಒಂದೇ. ಹಲವು ಮಾತಾಡುವುದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?

|| ಭಾಮಿನಿ ||

ಹಲವಿದೇತಕೆ ರಣದಿ ನದಿಸುತ | ಹುಲು ಶಿಖಂಡಿಯ ನೆವದೊಳೊರಗಿದ |
ಕಲಶ ಸಂಭವ ತನುವ ನೀಗಿದ ಸುತನಿಮಿತ್ತದೊಳು ಅಲಗು ಮರಳಿದೆ
ಹೂಡೆನೆಂಬಾ | ಭಲ ಕಣಾ ನಿನಗಿಂತು ಕೌರವ | ತಿಲಕ ಮೂವರ ನಂಬಿ
ಕೆಟ್ಟನೆನುತ್ತ ಖಿತಿ ತಳೆದ || ೧ ||

ಶಲ್ಯ : ಕರ್ಣಾ ಹೇಳಿ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೌರವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಂಥವರನ್ನೆಲ್ಲ ನಂಬಿದ್ದಾನಲ್ಲ. ಇದೇ ಅವನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ. ಕನಕತಾಳದ್ವಜರೂ ಇಚ್ಛಾಮರಣಿಗಳೂ ಆದ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ನೆವನವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಶರಶಯ್ಯೆಗೆ ಸಂದುಹೋದರು. 'ಶಾಪಾದಪಿ ಶರಾದಪಿ' ಆಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣರು ನಿಮ್ಮ ಕೋಲಗುರುಗಳು. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಚಿರಂಜೀವಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನು ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವ ಸುಳ್ಳನ್ನು ನಂಬಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಶರಣಾದರು. ಆ ಇಬ್ಬರು

ಮಹಾಪುರುಷರು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಕೌರವ ಜಯಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೌರವ ಅಂಥವರನ್ನೆಲ್ಲ ನಂಬಿದ. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದ. ಸಂಪೂರ್ಣ ನಂಬಿದ. ದೊಡ್ಡ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ. ಬದುಕಿನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಊಟ ಕರ್ಣನ ಕೂಡೆ ಆಟ ಕರ್ಣನ ಕೂಡೆ ಬೇಟೆ ಕರ್ಣನ ಕೂಡೆ ಎಂದು ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ನೀನು ದ್ರೋಹ ಬಗ್ಗಿದೆ. ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಗಿಂತ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೇ ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಗುರಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಏನು ಕಳಂಕ ಬರುತ್ತಿತ್ತು? ಅದೇ ಬಾಣವನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಗಂಟೆನು ಮುಳುಗುತ್ತಿತ್ತು? ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ನೀನು ಈಗ ಮಾತ್ರ ಬಳಿಬಂದ ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀಯನ್ನೂ ವಿಜಯಶ್ರೀಯನ್ನೂ ಎಡಗಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದು ಹೊರದಬ್ಬಿದೆ. ನಿಮ್ಮಂಥವರನ್ನು ನಂಬಿ ಕೌರವ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೆಟ್ಟ. ಇನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಉಳಿದರೆ ಆ ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಪಾಲು ನನಗೂ ಬಂದೀತು. ಇಳಿಯುತ್ತೇನೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ.

ಕರ್ಣ : ನೀನು ಇಳಿಯುವುದೇ ಆದರೆ ನೀನು ವಿಶ್ವಾಸದ್ರೋಹಿಯೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ?

ಶಲ್ಯ : ನಿನ್ನ ಹಳದಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬೇರೇನೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೌರವನ ಅನ್ನ ತಿಂದ ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಏನು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಇಲ್ಲವೋ? ನಾನು ಭೂಪತಿ. ನೆನಪಿರಲಿ.

ಕರ್ಣ : ಒಂದು ಹೊತ್ತಾದರೂ ನೀನೂ ತಿಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ ಕೌರವನ ಅನ್ನವನ್ನು. ಸಂಜೆಯತನಕ ಉಳಿಯಬಹುದಲ್ಲಾ?

ಶಲ್ಯ : ಹೆಣ ಹೊರುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದವನಲ್ಲ ನಾನು. ಕೌರವನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೇ ಹೋದರೆ ನಿನ್ನ ರಥದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಮಿಷವೂ ಕುಳಿತಿರಲಾರೆ.

ಕರ್ಣ : ಸಂಜೆಯ ತನಕ ನಿಂತರೆ ನಾನು ಜಯಿಸಿದರೆ ಅದರ ಕೀರ್ತಿ ನಿನಗೆ. ಸೋತರೆ ನನ್ನಿಂದಾಗಿ ಸೋಲು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಶಲ್ಯ : ನಿನ್ನ ಜಾಣತನದ ಮಾತುಗಳು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಬಣ್ಣ ಬಯಲಾಗಿದೆ.
ನಾನು ಏನು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಹಿಡಿ ಚಮ್ಮಟಿಕೆಯನ್ನು.

* * *

Blank

ಸುಧನ್ವಾರ್ಜನ
ಸುಧನ್ವ - ಅರ್ಜನ

Blank

ಸುಧನ್ವಾರ್ಜುನ ಸುಧನ್ವ - ಅರ್ಜುನ

|| ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟತಾಳ ||

ಸೃಷ್ಟಿಗರ್ಜುನನೆಂಬವನೇ ನೀನು ನಿನ್ನಶ್ಚ | ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿಹೆವು ನಾವು ||
ಬಿಟ್ಟು ಪೋಪೆಯೊ ಬಿಡಿಸುವೆಂಬ ಬಿಂಕವೊ | ಥಟ್ಟನೆ ಪೇಳೆಂದನು ||

ಸುಧನ್ವ : ಓ ಮಹಾವೀರ ನಿನ್ನ ಆಗಮನದ ಸಡಗರವನ್ನೂ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನೀನು ಅವನೇ ಇರಬಹುದು ಎನ್ನುವ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಂದೆ. ಅಖಂಡವಾದಂತಹ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಅರ್ಜುನರು ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಯಶಃ ನಿನ್ನದು ನಿನ್ನ ಧ್ವಜದ ಹಾಗೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಸೃಷ್ಟಿಗರ್ಜುನನೆಂಬವನೇ ನೀನು' ಎಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಅರ್ಜುನರಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಜುನ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ. ಭಗವನ್ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವ. ಅವನೇ ನೀನೋ? ಹೌದಾದರೆ ತುಂಬ ಗಂಭೀರವಾದಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಅರ್ಜುನ : ಏನು?

ಸುಧನ್ವ : ಈ ಪ್ರಕರಣದ ಕಥಾನಾಯಕ ನೀನು ಎಂದೇ ನಾವು ಗುರುತಿಸುವುದರಿಂದ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಅಶ್ವವೇ ಆದರೂ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಅಶ್ವ ಎಂದೇ ತಿಳಿದು ನನ್ನ ತೀರ್ಥರೂಪರು ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸುಪುತ್ರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಯೋಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿನ್ನ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಬಂದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೆಡಹಿದ್ದೇನೆ. ಇದುವರೆಗಿನ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗೆಲುವು ನನ್ನದಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಕಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆಯ ಕುರಿತಾದ ನಿನ್ನ ನಿಲುವೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಬೇಕು. ಬಿಟ್ಟು ಪೋಪೆಯೊ ಅಲ್ಲ ಬಿಡಿಸುವೆಂಬ

ಬಿಂಕವೋ ಅರ್ಥಾತ್ ಗರ್ವವೋ? ಅಲ್ಲ ಬೂಟಾಟಿಕೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನವೋ ಧಟ್ಟನೇ ಹೇಳು.

ಅರ್ಜುನ: ಹೇಳೋಣ. ಆದರೆ ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತಭಾವದಿಂದ ಕೇಳು. ಹುಡುಗಾ

ಪದ್ಯ - ಹುಡುಗ ನೀನು ನಿನ್ನ ಬೆಡಗಿನ ನುಡಿಯ ಕ | ಟ್ಟಿಡು ನಮ್ಮ ಹಯವ ಬಿಡು || ಪಡೆಯನ್ನು ಕೊಂಡು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬರಲು ನಿನ್ನ ಒಡಗೊಂಬೆ ಧನವ ಕೊಡು ||

ಅರ್ಜುನ: ಹುಡುಗಾ ನಿನ್ನ ಉತ್ಸಾಹ ನಿನ್ನ ಲವಲವಿಕೆ ನಿನ್ನ ಆತುರ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮ ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಿದೆ. ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಅದು ಸರಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಚೆಣ್ಣರ ಆಟಿಕೆಗಳಿಗಳಂತಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿನ ರಂಜನೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನುಡಿದರೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತಿರಬೇಕು, ಮಾಣಿಕ್ಯದಂತಿರಬೇಕು, ಶಲಾಕದಂತಿರಬೇಕು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಈ ಹುಡುಗತನವನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಳಗಿರುವವನು ಎದ್ದು ಅಹುದು ಅಹುದು ಅನ್ನುವಂತಿರಬೇಕು. ವಾಗರ್ಥದಂತೆ ಮೂಡಿಬರಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿರೋಧಾಭಾಸವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ನೋಡು. ನನ್ನ ಧೀರೋದ್ವಾತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಗರ್ಜುನ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕಂಡರಿಸಿದೆ. ಅಂತಹಾ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪೋಪೆಯೊ ಅಂತ ನೀನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದು. ಒಂದೋ ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಜುನ ಅಲ್ಲ ಅಂತಾಗಬೇಕು. ಹೌದು ಅಂತಾದರೆ ಬಿಟ್ಟು ಪೋಪೆಯೊ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡು.

ಸುಧನ್ವ : ಏನು ಬದಲಾವಣೆ

ಅರ್ಜುನ: ಅಕರ್ಷಕವಾದಂತಹ ನಿನ್ನ ಬೆಡಗಿನ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಡು. ಕಟ್ಟಿರುವ ನಮ್ಮ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು. ಅಶ್ವಮೇಧದ ಮಹಾಯಾಗಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಹಕರಿಸುವುದಾದರೆ ನಿನ್ನನೊಡಗೊಂಬೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ಸುಧನ್ವ : ಯಾಥಾರ್ಥವಾಗಿ ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಇರುವುದು ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ. ಮಾತು ಆಡುವುದಕ್ಕೇ ಇರುವುದು. ಕುದುರೆ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೇ ಇರುವುದು.

ಅರ್ಜುನ : ಹಾಗಲ್ಲ ಅದು. ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿರೋಧಾಭಾಸಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿರೋಧಾಭಾಸವೇ ಕಾರಣ. ಲೋಕೈಕ ವೀರನಾದಂತಹ ಅರ್ಜುನ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದಾನೋ? ಏನು ನಾನು ಕುದುರೆ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದವನೋ? ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಅಂದರೆ ಅದು ಬಿಂಕ ಅಂತ ಆಗಬಹುದು. ನಾನು ಹಾಗಲ್ಲ. ಎಂತೆಂಥವರನ್ನೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನಂತಹ ಹುಡುಗನಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವೋ?

ಸುಧನ್ವ : ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ ಆದದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೋ ನೀನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು.

ಅರ್ಜುನ : ನಾನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಬೇರೆಯೂ ಇರಬಹುದು. ಅಷ್ಟರಿಂದ ನೀನು ಗೆದ್ದಿದ್ದಿ ಅಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸುಧನ್ವ : ನಾನು ಗೆದ್ದಿದ್ದೇನೆ ಅಂತ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ನೀನು ಸೋತಿದ್ದಿ ಅಂತಾಗಿದೆ.

ಅರ್ಜುನ : ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸೋತಿದ್ದಾರೆ. ಸೋತರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಸೋತಿದ್ದೇನೆ ಅಂತ ಅರ್ಥ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸುಧನ್ವ : ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದು. ಈ ಸೋಲಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಗೆಲ್ಲ ಬಲ್ಲೆ' ಎನ್ನುವ ವಿಶ್ವಾಸ ಇನ್ನೂ ಉಂಟೋ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ?

ಅರ್ಜುನ : ಯಾಕಿಲ್ಲ? ವಿಶ್ವಾಸ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಡು. ಸೋಲು ಗೆಲುವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಲ್ಲ. ಸೋಲುವ ತನಕ ಅಥವಾ ಗೆಲ್ಲುವ ತನಕ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧಕ್ಕೆ ನೀನು ಸಹಕಾರವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಡು. ಕಪ್ಪವನ್ನು ಕೊಡು.

ಸುಧನ್ವ : ಇದು ಮೂಢರು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಮಾತು.

ಪದ್ಯ : ಮೂಢನೆಂಬೆನೆ ನಿನ್ನ ರೂಢಿಯ ಭಟನೆಂದು | ಆಡುತಿಹರು ಕೆಲರು ||
ಮಾಡದೆ ಯುದ್ಧವ ಹಯವನು ದ್ರವ್ಯವ | ಬೇಡುವ ದ್ವಿಜನೆ ನೀನು ||

ಸುಧನ್ವ : ಮೂಢ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಅರ್ಥ ಏನೇ ಇರಲಿ. ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದವ ಎನ್ನುವುದೇ ರೂಢಾರ್ಥ. ಆ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರಿಸೋಣವೋ? ಕೆಲವರಾದರೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರಲ್ಲ ನೀನು ಭುವನೈಕ ವಿಕ್ರಮಿ ಅಂತ. ನಾನೂ ಹೇಳಿದ್ದೆ. 'ಸೃಷ್ಟಿಗರ್ಜನ' ಈಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ರೂಢಿಯ ಭಟನೆಂದು ನಿನ್ನನು ಅನೇಕರು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನೂ ನೀನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಪಾರಮ್ಯದ ಪ್ರದರ್ಶನವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು ಧನವನ್ನು ಕೊಡು ಅಂತ ಬೇಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಿಯಲ್ಲ. ಇದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದಂತಹ ಗುಣವೋ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರೆ ಅವರು ಷಟ್ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಕ್ಕಿರುವವರು. ಏನು ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೋ?

ಅರ್ಜುನ : ಧೀರ ಸುಕುಮಾರಾ ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಅಲ್ಲ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೇಡಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲ. ಹಿರಿತನದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದು ಅಷ್ಟೆ.

ಸುಧನ್ವ : ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಹಿರಿತನವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ?

ಅರ್ಜುನ : ಅದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೀನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೇ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣರನ್ನು ಕಾಳಗದ ಕಣದಲ್ಲಿ ಕಾಲೂರಿಸಿದ್ದೇನೆ. 'ಪಾರ್ಥವಿವ ಧನುರ್ಧರಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಗುರುಗಳಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿಸಿಕೊಂಡವ ನಾನು. ಸುಭಟರ ದೇವ ಎಂಬ ನೆಗಳೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದವನು. ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನೀನು ಏನೂ ಅಲ್ಲ.

ಸುಧನ್ವ : ನಿನ್ನ ಗತಕಾಲದ ವೈಭವವನ್ನು ಬಿಡು. ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡು. ಈ ತನಕದ ಗೆಲುವು ನನ್ನದು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ನೀನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತ ಇದ್ದಿ. ಅಂತ ಭಾವಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪೇನು?

ಅರ್ಜುನ : ಹಾಗಲ್ಲ ಅದು.

ಸುಧನ್ವ : ಮತ್ತೆ ಹೇಗೆ?

ಪದ್ಯ – ಭೂತಳದಲಿ ಸಾರಿ ಕೊಲ್ಲುವುದಿದು ರಾಜ | ನೀತಿಯ ಧರ್ಮವಿದು ||
ನೀ ತರಳನು ನಿನ್ನೊಳ್ಲೆ ರಣವ ನಿನ್ನ | ತಾತನ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ||

ಅರ್ಜುನ : ಕುಮಾರಾ ನೀನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಿ. ಅದರೊಂದಿಗೇ ನಾವು ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ರಾಜಧರ್ಮ ಬೇರೆಯೇ ಇದೆ. ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಲಂಕೆಯ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಾರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ರಾವಣನಿಗೆ ನೀತಿಯನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾನೆ. ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಸಾರಿ ಕೊಂದರೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದ್ವಾಪರದ ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಅಂತ ಕರೆಸಿಕೊಂಡ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಇದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾವು ರಾಜಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣವನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಮನಸಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಾರಿ ಹೇಳಿದ್ದು.

ಸುಧನ್ವ : ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರಿಗಿಂತ ಸಣ್ಣವನಾದ ನೀನು ಏಕೆ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ?

ಅರ್ಜುನ : ಅವರಿಗಿಂತ ನಾನು ಸಣ್ಣವನಾಗಿದ್ದೆ ಹೌದು. ಆದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಸುಧನ್ವ : ಅವರು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದಿ. ಎಂದರೆ ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ನೀನು ದೊಡ್ಡವನೋ?

ಅರ್ಜುನ : ಅಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವೇ ಬೇರೆ. ಅದು ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧ. ಇದು ಅಶ್ವಮೇಧದ ಆಚರಣೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ನಡೆಯುವ ಯುದ್ಧ. ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಇದು ನಿವಾರ್ಯ.

ಸುಧನ್ವ : ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಮಗಿದು ಅನಿವಾರ್ಯ.

ಅರ್ಜುನ: ಹಾಗೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದರೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯವರನ್ನು ಬರಿಸು. ಪ್ರಬುದ್ಧರಾದ ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡೋಣ. ಯುದ್ಧ ಮಾಡೋಣ.

ಸುಧನ್ವ : ಮೆಟ್ಟುಕಲ್ಲನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಹಾರುವ ಸಾಹಸವೋ ನಿನಗೆ

ಪದ್ಯ - ರನ್ನದುಷ್ಟರಿಗೆಯನೇರಲಾರದೆ ಮೇರು | ವನ್ನು ಬಯಸುವಂದದಿ ||
ಎನ್ನೊಳು ಸೇನಿ ಜಯಿಸದೆ ಪಿತನನು ಕರೆ | ಸೆನ್ನುವರೇ ಧರದಿ ||

ಸುಧನ್ವ : ಕುಣಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದವ ರಂಗಸ್ಥಳ ಸಣ್ಣದಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದನಂತೆ. ಹಾಗಾಯಿತು ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ. ಉಷ್ಟರಿಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತುವುದಕ್ಕಾಗದವ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತವನ್ನು ಏರುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟವನ ಹಾಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಣಿಸುವುದಕ್ಕಾಗದೆ ಇರುವ ನೀನು ನನ್ನ ಅಪ್ಪನೊಡನೆ ಸೇನಿಸಾಡುವುದಕ್ಕುಂಟೋ?

ಅರ್ಜುನ: ಮೇರುವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬಂದವನಿಗೆ ಉಷ್ಟರಿಗೆ ಲಕ್ಷವಾಗಲಾರದು.

ಸುಧನ್ವ : ಇದು ಮಾತಿನಿಂದ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಲ್ಲ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅರ್ಜುನ: ಆದರೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಬೇಕಲ್ಲ.

ಪದ್ಯ - ಎಳೆಯುವ ನಿನ್ನನು ಕೊಲಲನುಚಿತವೆಂದು | ತಿಳುಹಿದೆ ಧರ್ಮವನು ||
ಕೊಳುಗುಳದಲಿ ಸಾವ ಭಲವುಳ್ಳಡದು ಪುಣ್ಯ | ಫಲವೆಂದು ತೆಗೆದೆಚ್ಚನು||

ಅರ್ಜುನ: ವೀರ ಸುಕುಮಾರಾ ನಿನ್ನಂತಹ ಮಕ್ಕಳು ನೂರ್ಕಾಲ ಬದುಕಬೇಕಾದವರು. ನನ್ನಂಥವರ ಮಹಾವೀರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಾದವರು. ಭರತ ಖಂಡದ ಭವ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಬೇಕಾದವರು. ಹಾಗಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದು. ಏನು ಮಾಡೋಣ? ನಿನ್ನಂತಹ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಕಳೆಕೊಂಡವ ನಾನು. ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕಾದ ನೋವು ಇನ್ನೂ ಮಾಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಯುದ್ಧ ಬೇಡವಷ್ಟೆ.

ಸುಧನ್ವ : ರಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೋಹಪರವಶತೆ ಸಲ್ಲದು ಎನ್ನುವ ಸ್ವಾಮಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಉಪದೇಶವೇ ನಿನಗೆ ಆಗಿತ್ತಂತೆ.

ಅರ್ಜುನ : ಹೌದು. ಅದೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಯೋಗಾಚಾರ್ಯನೇ ಕೊಟ್ಟ ಸಮಾಧಾನ. ಆ ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ಹಪಹಪಿಸುವುದಾದರೆ ಅದು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ. ನಾನು ಅಸಹಾಯಕ. ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಆದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಹತೋ ವಾ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಸ್ವರ್ಗಂ ಜಿತ್ವಾ ವಾ ಭೋಕ್ತ್ವಸೇ ಮಹೀಮ್' ಅದುವೇ ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಹಾವಂತ್ರಾಸ್ತ್ರವೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಇದೋ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಸುಧನ್ವ : ಬರಲಿ ಬರಲಿ. ನನಗೂ ಬೇಕಾದದ್ದು ಕೃಷ್ಣ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ.

* * *

“ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು”

ಕ್ರ. ಸಂ.	ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹೆಸರು	ಲೇಖಕರ/ಸಂಪಾದಕರ ಹೆಸರು	ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ದರ (ರೂ.ಗಳಲ್ಲಿ)	೧೫% ರಿಯಾಯಿತಿ ದರ
೧.	ಯಕ್ಷೋಪಾಸಕರು (ಭಾಗ-೧)	ತೆಂಕು ಮತ್ತು ಬಡಗು ಯಕ್ಷ ಕಲಾವಿದರ ಪರಿಚಯ	೧೦೦/-	ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ
೨.	ಯಕ್ಷೋಪಾಸಕರು (ಭಾಗ-೨)		೧೦೦/-	ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ
೩.	ತೆಂಕನಾಡ ಯಕ್ಷಗಾನ	ಡಾ ಉಪ್ಪುಗಳ ಶಂಕರ ನಾರಾಯಣ ಭಟ್	೭೦೦/-	೫೯೫/-
೪.	ವರ್ಣವೈಷಮ್ಯ	ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಕಟ್ಟೆ ವಿಶ್ವನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿ	೪೦/-	೩೪/-
೫.	ಉಲ್ಲಾಸದತ್ತ ವಿಜಯ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು	ಶ್ರೀ ಹೊಸ್ರೋಟ ಮಂಜುನಾಥ ಭಾಗವತ	೮೦/-	೬೮/-
೬.	ಎರಡು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು	ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ.ಹೆಗಡೆ	೬೦/-	೫೧/-
೭.	ದೀಕ್ಷಾಕಂಠ	ಡಾ. ಎನ್. ನಾರಾಯಣ ಶೆಟ್ಟಿ	೭೦/-	೫೯/-
೮.	ಯಕ್ಷಲೋಕದ ಮಾಸದಬಣ್ಣ (ಸಕ್ಕಟ್ಟಿರವರಆತ್ಮಕಥನ ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳು)	ಶ್ರೀ ಕಂದಾವರ ರಘುರಾಮ ಶೆಟ್ಟಿ	೧೪೦/-	೧೧೯/-

೯.	ಮಹಾನ್ ಕಲಾವಿದ ಅಳಿಕೆ ರಾಮಯ್ಯ ರೈ ಶತಕ ಸ್ಮೃತಿ ಪುರುಷವೇಷದ ಪೊಗರು ಹಾರಾಡಿ ಕುಷ್ಟ ಗಾಣಿಗೆ	ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ರೈ ಕುಕ್ಕುವಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಪಿ.ಕೆ.ಶನ್ ಹೆಗಡೆ	೧೦೦/-	೮೫/-
೧೦.	ಶೇಣಿ ಭಾರತ	ಶ್ರೀ ಎಸ್.ವಿ.ಉದಯಕುಮಾರ್ ಶೆಟ್ಟಿ	೭೦/-	೫೯/-
೧೧.	ಮಹಾಭಾರತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ರಂಗಭಾಷೆ	ಡಾ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಎಲ್. ಹೆಗಡೆ	೨೦೦/-	೧೭೦/-
೧೨.	ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಪಂಚಮಿ	ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ದಾಮ್ನೆ	೧೫೦/-	೧೨೭/-
೧೩.	ಪಂಚಭೂತ ಪ್ರಪಂಚ	ಶ್ರೀ ಕಂದಾವರ ರಘುರಾಮ ಶೆಟ್ಟಿ	೭೫/-	೬೩/-
೧೪.	ಪಂಚಧ್ರುವು	ಶ್ರೀ ಅಂಬಾತನಯ ಮುದ್ರಾಡಿ	೪೦/-	೩೪/-
೧೫.	ಇಟಗಿಯವರ ೫ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು	ಶ್ರೀ ಜಿ.ಎಂ. ಭಟ್ಟ, ಕೆ.ವಿ.	೭೦/-	೫೯/-
೧೬.	ಮೂಡಲಪಾಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ಭಾಗವತಿಕೆಯ ಪ್ರವೇಶಿಕೆ	ಶ್ರೀ ಇಟಗಿ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಭಟ್	೮೦/-	೬೮/-
೧೭.	ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಗತ	ಶ್ರೀ ಕಲ್ಮನೆ ನಂಜಪ್ಪ	೧೭೫/-	೧೪೮/-
೧೮.	ಮಂಜಯ್ಯ ಗಣಪತಿ ಶೇಣಿಯವರ ಎರಡು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು	ಶ್ರೀ ಕುಮಾರ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಶ್ರೀ ಶಾ.ಮಂ.ಕೃಷ್ಣರಾಯ	೫೦/-	೪೨/-
			೮೦/-	೬೮/-

೨೦.	ಕೆರೋಡಿ ಸುಬ್ಬರಾಯರ ಯಕ್ಷಗಾನಗಳು ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳು	ಡಾ. ಹಾ.ತಿ.ಕೃಷ್ಣೇಗೌಡ	೧೨೫/-	೧೦೬/-
೨೧.	ಯಕ್ಷಗಾನ ಕವಿಗಳ ಚಿತ್ರಕಾವ್ಯ	ಡಾ. ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜ್	೭೫/-	೬೪/-
೨೨.	ಯಕ್ಷಗಾನ ಪಂಚರಾತ್ರೆ	ಪ್ರೊ. ಬಿ.ಎಚ್.ಶ್ರೀಧರ	೪೦/-	೩೪/-
೨೩.	ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೃತಿ ಸಂಪುಟ	ಶ್ರೀ ಕೊರ್ಗಿ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ	೧೩೦/-	೧೧೦/-
೨೪.	ಪಾರ್ತಿ ಸುಬ್ಬ ಬದುಕು ಬರಹ [ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣದ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಸಂಕಲನ]	ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ.ಹೆಗಡೆ	೭೫/-	೬೪/-
೨೫.	ಸುಘಾತ	ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಕಾಶ ಉಳಿತ್ತಾಯ	೭೫/-	೬೪/-
೨೬.	ಸಂಪಾದ ಭೂಮಿಕೆ	ಡಾ. ರಮಾನಂದ ಬನಾರಿ	೧೬೦/-	೧೩೬/-
೨೭.	ಭಾರತೀಯ ನಾಟ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ [ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣದ ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಕಲನಗಳು]	ಡಾ. ಮನೋರಮಾ ಬಿ.ವೈ.	೧೦೦/-	೮೫/-
೨೮.	ಶ್ರೀರಾಮಕಥಾನಮನ [ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಅರ್ಥ ನರೂಪಣೆ]	ಶ್ರೀ ಸುರೇಶ ಕುದ್ರೆಂತ್ತಾಯ	೩೦೦/-	೨೫೫/-

೨೯.	ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಸಂಪುಟ	ಶ್ರೀ ಕದ್ರಿ ನವನೀತ ಶೆಟ್ಟಿ	೧೪೫/-	೧೨೩/-
೩೦.	ಯಕ್ಷನೂಪುರ: ಯಕ್ಷಗಾನ ಶೋಧ ಲೇಖನಗಳು	ಡಾ. ಮನೋರಮಾ ಬಿ.ವೈ.	೧೬೦/-	೧೩೬/-

ವಿ.ಸೂ: ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಪಾವತಿಸಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

೧. ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆ ಸಂಖ್ಯೆ : ೦೪೧೩೧೦೧೧೦೦೨೧೩. ಐ.ಎಫ್.ಎಸ್.ಸಿ. - ಅಟಿಐ:೦೦೦೦೪೧೩

೨. ಅಕಾಡೆಮಿಯಲ್ಲಿ ಚೆಕ್ / ಡಿ.ಡಿ. / ಖಜಾನಾ / ಓಣಿಟಿ / ಓಣಿಟಿ ಮೂಲಕ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗುವುದು.

ಡಾ|| ರಮಾನಂದ ಬನಾರಿಯವರು ನನ್ನ ನಿಡುಗಾಲದ ಮಿತ್ರರು. ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯರಾದರೂ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅರ್ಥಧಾರಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಕಾಸರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಕವಿ ಹೃದಯದ ವಾಗ್ಮಿಗಳು, ಸೃಜನಶೀಲ ಚಿಂತಕರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಅವರ 'ಅರ್ಥಾಯನ' ಗ್ರಂಥ ಅವರು ಯಕ್ಷಗಾನ ತಾಳಮದ್ದಲೆಯಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಫಲ. ಈಗ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ 'ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಂವಾದ ಭೂಮಿಕೆ' ಅವರ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯ ಶೈಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಮುಖ್ಯ ಸಂವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಪದ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳು ಹೇಗೆ ಸಂವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮರುಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಕ್ಷಗಾನ 'ಅರ್ಥ ಸಾಹಿತ್ಯ'ದ ಸೊಗಸೂ ಇಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿದೆ.

ಡಾ|| ಬನಾರಿಯವರ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯ ಶೈಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅನುಪಮವಾದುದು. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸುಂದರ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಸರಳ. ಆದರೆ ಪೂರ್ವಾನ್ವಯ, ದೂರಾನ್ವಯ, ಶ್ಲೇಷೆ (pun), ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಮತ್ಕಾರದ ವೈನೋದಿಕ ಪದಗಳು, ವಕ್ರೋಕ್ತಿ, wit ಇತ್ಯಾದಿ ಆಲಂಕಾರಿಕ ಗುಣಗಳಿಂದ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಅವರಲ್ಲಿದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಆಡುಮಾತಿನ 'ಗಂಧ'ವೂ ಇದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಾಬ್ದಿಕ ನರ್ತನದಿಂದ ಅರ್ಥವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ ವಾಕ್ಯಶಲ ಅವರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ಶಾಬ್ದಿಕ ಜಾಲ ಅಥವಾ ವಾಗ್ಜಾಲರತಿ ಅವರು ಮಂಡಿಸುವ ವಾದಗಳಿಗೆ ರಂಜನೆಯನ್ನು ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಬರಹ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ತಾಳಮದ್ದಲೆಯ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯ ಸಂ-ವಾದ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸುವವರಿಗೆ ಈ ಕೃತಿ ಒಂದು ತಳಹದಿ, ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, 'ಭೂಮಿಕೆ'; ಅಧ್ಯಯನ ಯೋಗ್ಯ ಗ್ರಂಥ. ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂವಾದದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬನಾರಿಯವರ ಚತುರಮತಿ ತುಂಬಿಸಿರುವ ಒಳನೋಟದ ಅರ್ಥದ ಪದರುಗಳನ್ನು ಓದುಗ ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗಲೆ ಈ ಕೃತಿಯ ಓದಿನ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ.

ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎಲ್. ಸಾಮಗ
ಮಲ್ಟೆ, ಉಡುಪಿ-576 108
ಮೊ: 9844266398

ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ

2ನೇ ಮಹಡಿ, ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಭಾಗ, ಕನ್ನಡ ಭವನ,
ಜೆ.ಸಿ. ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 002.
ದೂರವಾಣಿ: 080 22113146

ಬೆಲೆ ರೂ.160/-